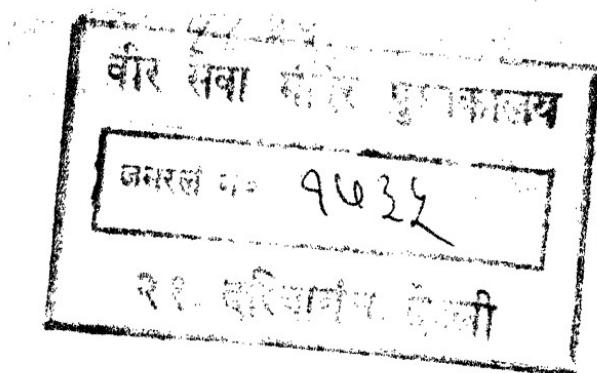


सेवा मन्दिर
दिल्ली



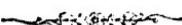
क्रम संख्या १६३४
काल नं० २८/७
खण्ड _____



KÂVYAMÂLÂ. 30.



THE
CHANDRAPRABHA-CHARITA
OF
VÎRANANDÎ.



EDITED BY

MAHÂMAHOPÂDHYÂYA PÂNDITA DURGÂPRASÂD

AND

WÂSUDEVA LAXMANA SHÂSTRÎ PANASHIKAR.

Third Revised Edition.

PUBLISHED

BY

TUKÂRÂM JÂVAJÎ,

PROPRIETOR "NIRNAYA-SÂGAR" PRESS, 23, KOLEHAT LANE,
BOMBAY.

1912.

Price 12 Annas.

(Registered according to Act XXV of 1867.)

All Rights Reserved.

PRINTED BY B. R. GHANEKAR,
AT THE "NIRNAYA-SAGAR" PRESS, 23, KOLBHÂT LANE, BOMBAY.

श्रीवीरनन्दिविरचितं

चन्द्रप्रभचरितम् ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन पण्डितब्रजलालसूनुना महामहोपाध्याय-
पण्डितदुर्गाप्रसादेन, मुम्बापुरवासिपणशीकरोपाह-
लक्ष्मणशर्मात्मजवासुदेवशर्मणा च संशोधितम् ।

तृतीयं संस्करणम् ।

तच्च

मुंबयां

तुकाराम जावजी

इत्येतैः स्त्रीये निर्णयसागराख्ययन्नालये बा० रा० घाणेकरद्वारा
मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शाकः १८३४, स्थिस्तान्दः १९१२.

(अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुदणादिविषये सर्वथा निर्णयसागरमुदायन्नालयाधिपते-
रेवाधिकारः ।)

मूल्यं १२ आणकाः ।

चन्द्रप्रभचरितस्य विषयानुक्रमणिका ।

- १ सर्गः**—मङ्गलाचरणानि । सज्जनदुर्जनवर्णनम् । मङ्गलावतीनाम्नो देशस्य वर्णनम् । तत्र रत्संचयाख्यनगरवर्णनम् । रत्संचयाधिपतेः कनकप्रभस्य वर्णनम् । तन्महिष्याः सुवर्णमालाया वर्णनम् । तत्तनयस्य पद्मनाभस्य वर्णनम् । एकदा सौधशङ्गारूढो राजा निकटवर्तिनि पल्वले पानीयपानार्थ-मागतस्य गोकुलस्य भृत्ये एकं महापङ्कनिमम्बं त्रियमाणं जरद्रवं विलोक्य परं निर्वेदमगादिति वर्णनम् । राजा राज्यं पद्मनाभाय वितीर्य तपोऽग्रहीदिति वर्णनम् । पद्मनाभोऽपि निजात्मजाय सुवर्णनाभाय यौवराज्यं दत्त्वा राजभोगाननुबभूवेति वर्णनम् ॥
- २ सर्गः**—राज्ञो वनपालमुखाच्छ्रीधराख्यस्य मुनेरागमनश्रवणम् । मुनेस्तन्त्रभा-वेणोद्यानस्य च विभूतिवर्णनम् । सपरिकरस्य राज्ञो मुनिर्दशनार्थं गमनवर्णनम् । मुनिसमीपे सप्रश्रयं राज्ञो जीवाजीवादिविषयकः प्रश्नः । राजानं प्रति मुनेरुपदेशः । पुना राज्ञो मुनिं प्रति पूर्वजन्मविषयकः प्रश्नः । राजानं प्रति मुनेरुत्तरदानम् । तत्र मुगन्धिनाम्नो देशस्य वर्णनम् ॥
- ३ सर्गः**—श्रीपुराख्यनगरवर्णनम् । तन्नायकस्य श्रीषेणाख्यभूपतेवर्णनम् । तन्महिष्याः श्रीकान्ताया वर्णनम् । अनपत्यतया देवीकृतशोकवर्णनम् । देवायत्ते यस्तुनि कः शोक इति राजोक्तिवर्णनम् । कदाचिद्राज्ञ उद्यानगमनवर्णनम् । तत्र वियतोऽकस्मादवर्तीर्णेनानन्ताख्यचारणमुनिना सह राज्ञः समागमवर्णनम् । मुनिस्तुतिः । ‘अद्यापि मम मानसं किमु शान्तिं नोपगच्छति’ इति मुनिं प्रति राज्ञः प्रश्नः ‘यावत्तव मनसि सूनुस्पृहा जागर्ति तावन्न विगर्ति यासि’ इत्यादि मुनिवाक्यवर्णनम् । नन्दीश्वराराघवनमहिम्ना देवी गर्भे दधारेति वर्णनम् । दोहदवर्णनम् । भावितीर्थकरस्य श्रीवर्मणो जन्मोत्सववर्णनम् ॥
- ४ सर्गः**—श्रीवर्मणो वर्णनम् । तस्य प्रभावत्या सह परिणयः । तस्मै यौवराज्यपदानम् । राज्ञो राज्यसौख्यानुभवः । कदाचिद्राकाशात्पतन्तीमुल्कामवलोक्य राजा विरक्तो भूवेति वर्णनम् । विषयगहणम् । युवराजं प्रति राज्ञ उपदेशः । राजा राज्यं सूनवे वितीर्य श्रीप्रभाख्यमुनेः पादमूले तपस्तस्वा कैवल्यमगादिति वर्णनम् । श्रीवर्मणो दिग्विजयवर्णनम् । तस्य श्रीपुरं प्रत्यागमनवर्णनम् । मार्गे नानावस्तुवर्णनम् । पुरप्रवेशः । कदाचिच्छारद-

जलदावलोकनेन राज्ञो निर्बेदप्राप्तिः । राजा श्रीकान्ताख्याय सूनवे राज्यभारं समर्थं समाचरिततपश्चर्थः सौधर्मे श्रीधराख्यो देवोऽजनीति वर्णनम् ॥

५ सर्गः—धातकीखण्डे इषुकारगिरिरस्तीति कथनम् । तत्पूर्वभरतेऽलकाख्यदेश-वर्णनम् । तत्र कोसलाख्यनगरीवर्णनम् । तदधिपतेरजितंजयाख्यस्य राज्ञो वर्णनम् तन्महिष्या जितसेनाया वर्णनम् । स श्रीधराख्यो देवोऽजितसेन इति संज्ञया तयोः पुत्रत्वमगादिति वर्णनम् । कुमारवर्णनम् । तस्मै सक्षाधं राजा थौवराज्यपदवीं प्रायच्छुदिति वर्णनम् । परिष्कृतायां संसदि राज्ञोऽग्रे चन्द्ररुचिनामासुरेण युवराजोऽपहृत इति वर्णनम् । पुत्रं प्रति राज्ञो विलापवर्णनम् । तपोभूषणाख्यस्य यतेरागमनवर्णनम् । यतिसमीपे राज्ञः पुत्रप्राप्तिचिन्तानिवेदनवर्णनम् । ‘कतिपयैरहोभिस्तव सूनुरागमिष्यति’ इति राजानं प्रति मुनेराश्वासनम् ॥

६ सर्गः—असुरेण सुक्तस्य युवराजस्य मनोरमाख्ये सरसि निपतनवर्णनम् । तत उत्तरणवर्णनम् । परुषाख्याटवीवर्णनम् । पर्वतवर्णनम् । वनसीमान्तपरिज्ञानार्थं तदुपरि युवराजारोहणम् । तत्र केनचित्पुरुषेण साकं युवराजस्य विवादवर्णनम् । तयोर्युद्धवर्णनम् । युवराजेन पराजितः स पुरुषो दिव्यरूपमास्थाय ‘अहं हिरण्यनामा त्रिदशोऽस्मि’ इत्यभिधाय ‘वरं वृणीष्व’ इत्यवोचदिति वर्णनम् । तन्मुखेन चन्द्ररुचियुवराजयोर्वैरकारणवर्णनम् । युवराजो हिरण्यप्रभावेणात्मानं वनसीन्नि व्यलोकयदिति वर्णनम् । तत्र पलायमानाङ्गनान्दद्वा तत्कारणं कंचित्पृष्ठवानिति वर्णनम् । तन्मुखेन ‘अरिजयाख्ये देशे विपुलाख्यपुरे जयवर्मराज्ञः शशिप्रभाभिधानां कन्यां महेन्द्राख्यो भूपतिर्वलादपहृतुमागतः’ इति युद्धश्रवणम् । तत्र गमनम् । तत्र महेन्द्रं निहत्य जयवर्मणा सह युवराजस्य राजभवनप्रवेशवर्णनम् । युवराजे शशिप्रभाया अनुरागवर्णनम् । तदाकर्ण्य संतुष्टो जयवर्मा युवराजाय वाचा कन्यां प्रादादिति वर्णनम् । विजयार्धगिरेर्दक्षिणत आदित्याख्यस्य नगरस्य वर्णनम् । तदधीश्वरो धरणीध्वजाख्यखेचरेन्द्रः कदाचित्सभायां कंचन क्षुलकमद्राक्षीदिति वर्णनम् । तन्मुखाच्छशिप्रभापरिणेतुः सकाशादात्मनो वधम-श्रौषीदिति वर्णनम् । तेन जयवर्मणः पत्तनं रुद्धमिति वर्णनम् । जयवर्मणं प्रत्युद्धवाख्यस्य दूतस्य प्रेषणम् । दूतोक्तिवर्णनम् । दूतविसर्जनम् । जयवर्मसमीपेऽजितसेनस्य धरणीध्वजवधप्रतिज्ञावर्णनम् । संग्रामार्थं दिव्यरथागमनवर्णनम् । संग्रामवर्णनम् । धरणीध्वजवधः । अजितसेनस्य शशिप्रभया सह

परिणयवर्णनम् । सबधूकस्य तस्य स्वपुरं प्रति गमनवर्णनम् । पुरप्राप्ति
वर्णनम् ॥

७ सर्गः—अजितसेनस्य लोकोत्तरैश्चर्यप्राप्तिवर्णनम् । राज्याभिषेकवर्णनम् । स्वयं-
प्रभास्यस्य जिनपतेरागमनवर्णनम् । अजितंजयस्य गुर्विं प्रति जीवबन्धमो-
क्षविषयकः प्रश्नः । तदुत्तरदानम् । अजितंजयोऽतितरां निर्वेदमधिगत्य
श्रवणसेवितं पदं शिश्रिय इति वर्णनम् । अजितसेनस्य दिग्बैत्रयात्रावर्णनम् ।
समुद्दिवर्णनम् । पुरप्रवेशवर्णनम् । पुरस्त्रीवर्णनम् । राज्योपमोगवर्णनम् ॥

८ सर्गः—वसन्तवर्णनम् गजसुखेन वसन्तवर्णनम् ॥

९ सर्गः—उपवनयात्रावर्णनम् । उपवनविहारवर्णनम् । जलकेलिवर्णनम् ॥

१० सर्गः—सायंकालवर्णनम् अन्धकारवर्णनम् । चन्द्रोदयवर्णनम् । रात्रिक्री-
डावर्णनम् । वैतालिकमुखेन निशावसानवर्णनम् ॥

११ सर्गः—राज्ञः सभाप्रवेशवर्णनम् । गजेन निहतं कंचि-
दालोक्य राजा निर्वेदं गतवानिति वर्णनम् । विषयगर्हणम् । तदैव गुणप्र-
भास्यस्य सुनीन्द्रस्योद्यानपालमुखादागमनश्रवणम् । सपरिकरस्य राज्ञो
सुनीन्द्रदर्शनार्थं गमनवर्णनम् । तत्रानेकसुनिवर्णनम् । राजसुखेन सुनीन्द्र-
स्तुतिः । राज्ञो सुनीन्द्रस्य च संवादवर्णनम् । राजा राज्यं पुत्राय समर्प्य
सुनीन्द्रसकाशात्तपोऽगृहीदिति वर्णनम् । तपश्चरणवर्णनम् । राज्ञोऽच्यु-
तकलपलाभवर्णनम् । ‘स एवेन्द्रकल्पाक्ष्युत्वात्र रत्नसंचयपुरे सुवर्णमाटाक-
नकप्रभयोस्तनौजः पद्मनाभस्त्वमसि’ इति कथनम् । स्वजन्मान्तराण्याकण्ठं
तत्र संदिहानः पद्मनाभस्त्वत्प्रत्ययार्थं श्रीधरमुर्विं पुनः प्रपञ्चेति वर्णनम् ।
‘इतो दशमेऽहि तव नगरे यूथं परित्यज्य कश्चिदेको गज आयास्ति
तत्प्रत्ययात्त्वमस्ति ल मदुक्तं निश्चेष्यसि’ इति राजानं प्रति सुनेरुक्तिवर्णनम् ।
वनकेलिनाम्नो गजस्यागमनवर्णनम् । तद्वशीकरणवर्णनम् ॥

१२ सर्गः—गजार्थं राजानं प्रति प्रेषितस्य पृथिवीपालदूतस्योक्तिवर्णनम् । सुव-
र्त्तराजदूतयोरुक्तिप्रत्युक्तिवर्णनम् । मन्त्रविचारवर्णनम् ॥

१३ सर्गः—जैवयात्रावर्णनम् । मार्गे प्राप्ताया जलवाहिन्याख्यसरितो वर्णनम् ॥

१४ सर्गः—मणिकूटाख्यस्य गिरेवर्णनम् । सेनासंनिवेशवर्णनम् । तत्र सैन्यस्य
पृथिवीपालनरपतेरभिगमनम् ॥

१५ सर्गः—संग्रामवर्णनम् । पृथिवीपालराज्ञो वधवर्णनम् । तत्र कृन्तरिपुशिरोद-
र्शनेन राज्ञः पद्मनाभस्य निर्वेदप्राप्तिवर्णनम् । पद्मनाभो निजतनूजाय सुव-

र्णनामाय राज्यभारं वितीर्य श्रीधरसुनेः सकाशादीक्षामादाय तपश्चारेति
वर्णनम् । स तन् परित्यज्यानुत्तरवैजयन्तेऽहमिन्द्रो वभूवेति वर्णनम् ॥

१६ सर्गः—पूर्वदेशवर्णनम् । तत्र चन्द्रपुरीवर्णनम् । तदधिपतेर्महासेनाख्यस्य
भूमुजो वर्णनम् । तन्महिष्या लक्षणाया वर्णनम् । राज्ञो दिविवजयवर्णनम् ।
पुरागमनवर्णनम् । राज्याः स्वमदर्शनवर्णनम् । अथ तस्यामहमिन्द्रो गर्भ-
त्वेनावतीर्ण इति वर्णनम् ॥

१७ सर्गः—जिनोत्पत्तिवर्णनम् । अथ शची मायाजनितं तदनुकृतिस्तप्तमर्भकं मातु-
रसि विनिवेश्य जिनमुज्जहारेति वर्णनम् । स्वर्णोकं प्राप्तस्य जिनस्य सेवा-
वर्णनम् । तत्राभिषेकवर्णनम् । पुरंदरमुखेन जिनप्रभाववर्णनम् । पुन-
स्तथैव तस्य मात्रुत्सङ्घग्रासिवर्णनम् । बालक्रीडावर्णनम् । तदर्थं कुबेरप्रेषि-
ताभरणवर्णनम् । विवाहकथनम् । साम्राज्यलाभवर्णनम् । प्रजास्वास्थ्यादि-
वर्णनम् । इन्द्राज्यागतस्यातिवृद्धविग्रहधारिणो धर्मसुचिनाङ्गः सुरस्य राजानं
प्रत्युक्तिवर्णनम् । राजमुखेन संसारासारत्ववर्णनम् । राजस्तपोग्रहणवर्णनम् ।
दिव्यैश्वर्यवर्णनम् ॥

१८ सर्गः—संक्षेपतो जिनसिद्धान्तवर्णनम् ॥

०—ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ॥

काव्यमाला ।

महाकविश्रीवीरनन्दिग्रणीतं

चन्द्रप्रभचरितम् ।

प्रथमः सर्गः ।

श्रियं क्रियाद्यस्य सुरागमे नटल्युरेन्द्रनेत्रप्रतिबिम्बलाभिता ।

सभा वभौ रत्नमयी महोत्पलैः कृतोपहारेव स वोऽग्रजो जिनः ॥ १ ॥

स पातु यस्य स्फटिकोपलप्रभे प्रभाविताने विनिमयमूर्तिभिः ।

विदिद्युते दुग्धपयोधिमध्यगैरिवामरैर्वै शैशिलाङ्घनो जिनः ॥ २ ॥

अनन्तविज्ञानमनन्तवीर्यतामनन्तसौख्यत्वमनन्तदर्शनम् ।

बिभात योऽनन्तचतुष्टयं विभुः स नोऽस्तु शान्तिर्भवदुःखशान्तये ॥ ३ ॥

जँराजरत्याः सरणीयमीश्वरं स्वयंवरीभूतमनेश्वरश्रियः ।

निरामयं वीतभयं भवच्छिदं नमामि वीरं नृसुरासुरैः सुतम् ॥ ४ ॥

हितं विसंवादविवर्जितस्थितिं परैरभेदं प्रवितीर्णनिर्वृतिम् ।

शरण्यभूतं शरणं जिनागमं गतोऽस्म्यहं भव्यजनैकबान्धवम् ॥ ५ ॥

गुणान्विता निर्मलवृत्तमौक्तिका नरोत्तमैः कण्ठविभूषणीकृता ।

न हारयष्टिः परमेव दुर्लभा समन्तभद्रादिभवा च भारती ॥ ६ ॥

गुणानगृह्णन्सुजनो न निर्वृतिं प्रयाति दोषानंवदन्न दुर्जनः ।

चिरंतनाभ्यासनिवन्धनेरिता गुणेषु दोषेषु च जायते मतिः ॥ ७ ॥

-
१. अग्रजः प्रथमजिनः श्रीकृष्णदेवः. २. अष्टमस्तीर्थकरः श्रीचन्द्रप्रभो योऽस्मिन्काव्ये वर्णितः. ३. पोडशस्तीर्थकरः. ४. जरैव जरती वृद्धन्नी तस्याः सरणीयमपरोक्षम्. सर्वदा जरारहितसिति भावः. ५. मोक्षलक्ष्म्याः स्वयंवरपतिम्. ६. अन्तिमं तीर्थकरम्. ७. निर्वृतिमोक्षः. ८. परं केवलं हारयष्टिर्हारलौतव दुर्लभा दुष्प्रापा न, किं तु समन्तभद्रादिभवा भारती च दुर्लभा. ९. अस्तीकुर्वन्. १०. अकथयन्.

गुणान्यैथौपैदिशन्प्रशंसया गुरुत्वबुद्ध्या सुजनो नमस्यते ।
 तथैव दोषान्देशतः प्रणिन्दया कृतः स्वलस्यापि मयायमञ्जलिः ॥ ८ ॥
 सुदुष्करं यन्मनुते गैणाधिपोऽप्यवैति वाग्देव्यपि भारमात्मनः ।
 विधित्सुर्हचरितं तदल्पधीर्षुवं न यास्यामि न हास्यतां सताम् ॥ ९ ॥
 तथापि तस्मिन्नुरुसेतुवाहिते सुदुष्प्रवेशोऽपि पुराणसागरे ।
 यथात्मशक्ति प्रयतोऽस्मि पोर्तकः पथीव यूथाधिपतिप्रवर्तिते ॥ १० ॥
 अथास्ति शृङ्गोलिखितामरालयो द्विपूरणद्वीपगतो गमत्तिभिः ।
 सृजन्नमेघां कलमाग्रपिङ्गलैस्तडिच्छ्रूयं व्योमनि पूर्वमन्दरः ॥ ११ ॥
 विभूष्य तंत्पूर्वविदेहमात्मनः श्रिया स्थितो नाकिनिवाससंनिभः ।
 समस्ति देशो भुवि मङ्गलावतीत्यभिस्यया यः प्रथितोऽर्थयुक्त्या ॥ १२ ॥
 निरन्तरैर्यत्र शुकाङ्गकोमलैः समानसस्याङ्गुरसंचयैश्चिताः ।
 जनस्य चेतांसि हरन्ति भूमयो 'हरिन्मणित्रातविनिर्मिता इव ॥ १३ ॥
 निशांकरांशुप्रकराच्छवारिभिर्विनिद्रनीलोत्पलरश्मिरज्जितैः ।
 च्युतैर्निरालम्बतया विहायसो विभाति खण्डैरिव यः सरोवरैः ॥ १४ ॥
 निशासु शीतांशुमणिस्थलच्युतैः पयःप्रवाहैः परिपूरितान्तराः ।
 वहन्ति यस्मिञ्ज्ञेलराशियोषितो निदाघकालेष्वपि कूलमुद्गुजाः ॥ १५ ॥
 सदीयंमस्तप्रतिपक्षभूतया कृताधिवासो धनधान्यसंपदा ।
 इतीव यस्मिन्विहिताभ्यसूयया न जातु लोको विपदा विलोक्यते ॥ १६ ॥
 विकासवद्धिः शरदप्रपाण्डुरैः सितातपत्रैरिव यः प्रसारितैः ।
 समस्तदेशाधिपतित्वमात्मनो व्यनक्ति लोके स्थैर्लनीरजाकरैः ॥ १७ ॥

१. निरूपयन्. २. प्रतिपादयतः ३. गणधरः. ४. अपि तु हास्यतां यास्याम्ब्येव.
 'नु' इति पाठे काकुः. ५. गुरुव एव सेतवस्तैवाहिते आचार्यपरम्पराप्रापिते. ६. कलभः. श्रीवीरनाथप्रस्तुपितोऽपि पुराणसमुद्रे श्रीजिनसेनादिसेतुना प्रयतोऽस्मीति भावः.
 ७. शिखरोद्धृष्टनाकः. ८. द्वयोः पूरणो द्वितीयः स चासौ द्वीपश्च तद्रतः. द्वितीय-
 द्वीपस्थित इति भावः. ९. पूर्वमेहनामा पर्वतः. १०. तस्य पूर्वविदेहसं तत्पूर्वविदेहमा-
 त्मनः श्रिया विभूष्य मङ्गलावतीनामको देशः समस्ति विद्यते. ११. मरकतविनिर्मिता
 इव. १२. चन्द्रकरनिकरनिर्मलजलैः. १३. समुद्रयोषितो नदयः. १४. कूलं रोध
 उद्गुजन्ति उद्धर्षयन्तीति कूलमुद्गुजाः. १५. अयं देशः. १६. स्थलपद्माकरैः.

समुज्जवलमिः कैनकादियोनिभिर्विकासिनीभिः स्मैनिभिः समन्ततः ।
 कृतास्पदा यत्र जनार्द्धहेतुभिर्यथार्थनामा वैसुमत्यजायत ॥ १८ ॥
 शिंखावलीलीढधनाघनाध्वभिर्बहिःस्थितैर्नूतनधान्यराशिभिः ।
 विभान्ति यस्मिन्निंगमाः कुतूहलादिवोपयातैः कुलमेदिनीधैः ॥ १९ ॥
 गतैः सैमासत्तिमिवेतरेतरश्रियार्मनन्यत्र भुवां दिव्यक्षया ।
 निरंतरोद्यानवितानराजितैर्महागृहैर्ग्राम्पुर्विभाति यः ॥ २० ॥
 'विणिक्पथस्तूपितरत्नसंचयं समस्ति तस्मिन्नथ रत्नसंचयम् ।
 पुरं यदालानितमत्तवारणौर्विभाति हर्म्यश्च सैमत्तवारणैः ॥ २१ ॥
 गमीरनादैः 'प्रेतिमानिपातिभिः पयोधैर्मन्दसमीरणेरितैः ।
 र्जलेभयूथैरिव संकुलान्तरा विराजते यत्परिखा प्रथीयसी ॥ २२ ॥
 'धरीतशृङ्गैः स्फुरदंशुजालकैर्निशासु नक्षत्रगणैः समन्ततः ।
 विभाति यस्मिन्नपरिधिः स्थिरप्रभैरिव प्रदीपप्रकैः 'प्रबोधितैः ॥ २३ ॥
 मलीमसं भृङ्गनिभेन लक्षणा विलोक्यते यत्र धैर्याध्वमध्यगम् ।
 गृहैरिवाप्रांलिहशृङ्गकोटिभिर्निवृष्टदेहच्छवि चन्द्रमण्डलम् ॥ २४ ॥
 मदाभमभ्यो विसृज्ज्ञिरुलसत्तिलतालंकरणैरधोगतैः ।
 शरीरिणां गोपुरशृङ्गवर्तिनां वितन्यते यत्र गैर्जभ्रमो धनैः ॥ २५ ॥
 सुगन्धिनिःश्यासमून्मनोहरे मनोभुवा पाण्डुनि कामिनीमुखे ।
 समापत्नाहुरिवेन्दुशङ्क्या विलोक्यते यत्र मधुव्रतव्रजः ॥ २६ ॥
 निपातयन्ती तरले विलोचने सैंजीवचित्रासु निवासभित्तिषु ।
 नवा वधूर्यत्र जनाभिशङ्क्या न गाढमालिङ्गति जीवितेश्वरम् ॥ २७ ॥

-
१. कनकादिधातृत्पत्तिस्थानैः. २. आकरैः. ३. पृथिवी. ४. शिखरचुम्बितमेघमार्गैः.
 ५. ग्रामाः. ६. कुलपर्वतैः. ७. सानिध्यम्. ८. न अन्यत्र भवतीत्यनन्यत्रभुवस्तासां परस्परलक्ष्मीनाम्. ९. सान्द्रोपवनसमूहशोभितैः. १०. ग्रामाणि च पुराणि च ग्रामपुराणि तैः. ११. विपणिपुञ्जितरक्षसमूहम्. १२. एतत्रामकं नगरम्. १३. स्तम्भनिबद्धमत्तगजैः. १४. प्रशीवकसहितैः. १५. प्रतिविम्बतैः. १६. वारिवारणसमूहैरिव. १७. वेष्टितशिखैः. १८. ग्राकारः. १९. प्रकाशितैर्दीपसमूहैरिव. २०. आकाशगतम्. २१. गोपुरशृङ्गापेक्षया नीचैः स्थितैः. २२. जीवचित्राणि पुन्तलिकाविशेषास्तत्सहितासु.

शंशाङ्ककान्ताश्ममयोर्ध्वभूमिकात्पत्तपयः सौधचयाद्विधूद्दमे ।
 शिखण्डिनां यत्र पयोदशक्षिनां तनोत्यकाण्डेऽपि विकासि ताण्डवम्॥२८॥
 निशागमे सौधशिरोधिरोहिणो वधूजनस्यामलगण्डमण्डलात् ।
 अभिन्नदेशो विधुराननाम्बुजाद्विभज्यते यत्र कलङ्कलेखया ॥ २९ ॥
 समुलसद्धिः शरदप्रपाण्डुभिर्धर्जांशुकैर्यद्विनिवारितातपैः ।
 गृहाग्रभागोलिस्तिस्य निर्मलैर्विभाति निर्मोकलवैरिवोष्णगोः ॥ ३० ॥
 विशालशर्लोपवनोपशोभिनः शिरःसमुत्तमितमेघपङ्क्षयः ।
 जिनालयाः सिंहसनाथमूर्तयो विभान्ति यस्मिन्धरणीधरा इव ॥ ३१ ॥
 मैदेन योगो द्विरदेषु केवलं विलोक्यते धातुपु सोर्पसंर्गता ।
 भवन्ति शब्देषु निर्पांतनक्रियाः कुचेषु यस्मिन्करैर्पीडनानि च ॥ ३२ ॥
 द्विजिहैता यत्र परं फणाभृतां कुलेषु चिन्तापरता च योगिषु ।
 नितम्बिनीनामुदरेषु केवलं देवद्रितौषेष्वधरत्वसंभवः ॥ ३३ ॥
 विभान्ति यस्मिन्वहुधोज्जवलोपलप्रणद्भित्तीनि गृहाणि सर्वतः ।
 निजेषु लीनानि दधत्सु दीप्रतां पैतंगसंतापभियेव धीमसु ॥ ३४ ॥
 स न प्रदेशोऽस्ति न यो जनाकुलो जनोऽप्यसौ नास्ति न यो धनेश्वरः ।
 धनं न तद्वोगसमन्वितं न यत्र यत्र भोगोऽपि स यो न संततः ॥ ३५॥
 विलुप्तशोभानि विलोचनोत्पलैः सितेतराण्यम्बुरुहाणि योगिताम् ।
 मरुचलद्वीचिनि यत्र शीतले लुठन्ति तांपादिव दीर्घिकाजले ॥ ३६ ॥

१. चन्द्रकान्तमणिनिर्मितोर्ध्वेदिकात् राजप्रासादसमूहात्. २. प्रोत्कुलवर्हम्. ३. न भिन्नो देशो यस्य सः. गण्डमण्डलतुत्य इत्यर्थः. ४. विभिन्नते. ५. सौधोपरिदेशप्रधृष्टस्य सूर्यस्य कम्बुकलेशैरिव ध्वजांशुकैर्यत्पुरं विभाति. ६. शालः प्राकारो वृक्षविशेषश्च ७. चैत्यानि. ८. एकत्र लेष्यनिर्मितकेसरिभिरपरत्र साक्षादेव. ९. मद्यादिजनितेन गवेण च. १०. उपसर्गा उपद्रवाः प्रादयश्च. ११. निपाता व्याकरणप्रसिद्धाः निपातनं च मारणम्. १२. करो राजप्राह्यभागः हस्तश्च. १३. जिह्वाद्वययुक्तस्वं पिशुनता च. १४. चिन्तनमेव चिन्ता ध्यानम्; (पक्षे) उद्वेगः. १५. कृशस्वं निर्धनत्वं च. १६. अधरशदवाच्यत्वं हीनजातित्वं च. १७. सूर्योपभीत्या. १८. महःसु. १९. अनवरतः. २०. अम्बुरुहाणां तापः पराजयजनितः

महागुणैरप्यगुणैर्मदोज्जितैरपि प्रवृत्तप्रैर्मदैर्महाजनैः ।
 अधिष्ठितं यत्प्रविभाति निर्भयैरपि प्रकामं पैरलोकभीसुभिः ॥ ३७ ॥
 स यत्र दोषः परमेव वेदिकांशिरःशिखाशायिनि मानभञ्जने ।
 पैतत्कुले कूजति यन्न जानते रसं स्वकान्तानुनयस्य कामिनः ॥ ३८ ॥
 अथाभवद्धूरिगुणैरलंकृतो नरेश्वरस्तस्य पुरस्य शासिता ।
 न केनचिद्यस्तुलितद्युतिस्तथाप्युवाह रूद्ध्या कनकप्रभाभिधाम् ॥ ३९ ॥
 यशोभिरेणाङ्ककलासमुज्जवलैः पुरः प्रयातैरिव पूरितान्तरे ।
 विर्धूपितारातिकुलानि भूतले न यस्य तेजांसि मंसुर्महौजसः ॥ ४० ॥
 प्रयासमुच्चैः कटकेषु भूमृतां गणेषु संचारवशादवाप या ।
 वभूव भीतेव ततः पुनश्चिरं स्थिरा जयश्रीरघिगम्य यद्गुजम् ॥ ४१ ॥
 अचिन्त्यमाहात्म्यगुणो जनाश्रयः स्वविकमाक्रान्तसमस्तविष्टपः ।
 श्रिया सनाथः पुरुषोत्तमोऽप्यभूत्त्वा यो वृषोच्छेदविधायिचेष्टिः ॥ ४२ ॥
 गरीयसा यस्य परार्थसंपदो निर्सर्गजत्यागगुणेन निर्जितैः ।
 शुचेव कैल्पोपपदैर्महीरुहैर्दधे नितान्तं विमैनस्कवृत्तिता ॥ ४३ ॥
 कलासमग्रोऽपि जनाभिनन्द्यपि श्रियं दधानोऽप्यभिभूतविष्टपाम् ।
 प्रेषोपसंसर्गितया यमुज्जवलं शशाक जेतुं न कुरङ्गलाङ्ग्लनः ॥ ४४ ॥
 कुलं चरित्रेण विशुद्धवृत्तिना यशोभिराशाः शरदभ्रविभ्रमैः ।
 वपुर्गुणैर्यः श्रीवणेन शेषुर्पां विशेषं यामास जंगद्विशेषकः ॥ ४५ ॥
 न भूरिदानोऽपि मदेन संगतिं जगाम यः साधितश्चेष्टुषङ्गणः ।
 अंहीनसंसर्गसमन्वितोऽपि वा द्विजिह्वसंसर्गतया न दूषितः ॥ ४६ ॥

१. अस्य विष्णोर्गुणा इव गुणा येषु तैः २. प्रकृष्टमर्दैः परिणतहृष्टैः ३. परलोकः शत्रुजनः प्रेत्यभावश्च ४. प्रासादोपरभूमिकाशिखराग्रवासिनि ५. उद्दीपकस्य पक्षिकू-
जितस्य श्रवणादेव माननिवृत्तिरिति भावः ६. पक्षिसमूहे ७. लोकप्रसिद्धा ८. सं-
तापितशत्रुसमूहानि ९. न मान्ति स्म १०. पर्वतानां राजां च कटकेषु नितम्बेषु शि-
विरेषु च ११. पुरुषोत्तमो विष्णुरपि १२. वृषोऽरिष्टामुरो धर्मश्च १३. कल्पवृक्षैः १४.
जडता १५. रजनीमुखं प्रकृष्टो दोषध प्रदोषः १६. शास्त्राकर्णनेन १७. अल-
चकार १८. जगत्तिलकः १९. ‘कामः क्रोधश्च हर्षश्च मानो लोभस्तथा मदः । अन्त-
रङ्गोऽरिष्टद्वार्गः क्षितीशानां भवत्ययम् ॥’ २०. अहीनः सर्पराजः (पक्षे) उत्तमः-

निजैः समस्तानभिभूय धामभिः समुद्रतान्मण्डलिनोऽतिदुःसहैः ।
 चकार यो गामपि सर्वधिष्ठप्रतीतकीर्तिः कैरिणि वसुंधराम् ॥ ४७ ॥
 नितान्तवृद्धेन कैठोरवृत्तिना सनीतिना कञ्चुकिनेव तेजसा ।
 निरन्तरं यस्य विभोर्वृरिव व्यधीयत श्रीश्वपलापि निश्चला ॥ ४८ ॥
 धराश्रयः संततमूतिसंगमः शशाङ्ककान्तो धृतनागनायकः ।
 अधोभवद्वोपेतिरीश्वरोऽपि सन्वभूव यो नासमद्विष्टदृष्टिः ॥ ४९ ॥
 यदीयगाम्भीर्यगुणेन निर्मलप्रसिद्धिना लुप्तयशोमहाधनः ।
 करोति पूत्कारमिवाधुनाप्यसावुदस्तकलोलभुजः प्रयोनिधिः ॥ ५० ॥
 नरेन्द्रविद्याधिगमाद्विशुद्धया विमृश्य कार्याणि विशित्सतो धिया ।
 न यस्य निःशेषितशब्दुसंततेरजायतांषापदवृत्तिचेष्टिम् ॥ ५१ ॥
 रूतिप्रदानप्रवणेन कुर्वता विचित्रवर्णक्रमवृत्तिमुज्जवलाम् ।
 गुणानुरागोपनता कृतायतिः प्रसाधिता येन कृ॒रिव प्रजा ॥ ५२ ॥
 अंतीतसंस्थैः परिरब्धकीर्तिभिः शरन्निशानाथमरीचिनिर्मलैः ।
 रुत्युभिर्द्वैपचमूमिवाख्यलैरकारि यस्मिन्संसुदायिता गुणैः ॥ ५३ ॥
 पराक्रमाकान्तमहीभुजो जगल्लामलद्धमीनिलयीकृतोरसः ।
 नृपस्य तस्याथ निर्शोन्तनायिका मुवर्णमालेति वभूव भामिनी ॥ ५४ ॥
 यदीयमेणाङ्कमरीचिहारिषा विसारिणा कान्तिमयेन वारिणा ।
 नितान्तनिर्धोत्सिवारिनिन्दितं न जातुचिच्छीलमभूमलीमसम् ॥ ५५ ॥
 वहन्सरापाणदुक्पोलमण्डले शशाङ्कशङ्कामिव वक्रपङ्कजे ।
 सहासफेनो विचकास यत्तनुवनूलावर्णमयः प्रयोनिधिः ॥ ५६ ॥
 भुवः समुद्रतुरधिष्ठितात्मनो वैलेन संत्यानुस्तैकचेतसः ।
 भूव लक्ष्मीः पुरुषोत्तमस्य सा मृगेक्षणा तस्य नृपस्य मन्दिरे ॥ ५७ ॥

१. सण्डलशान् २. हस्तिनीम्; (पक्षे) करयुक्ताम् ३. कञ्चुकिपक्षे दाक्षिण्यवर्जितेन.
४. धरा भूमिधरश्च पर्वतः ५. गोपतयो राजानः; (पक्षे) वृषः ६. दीनाकन्दमिव.
७. अष्टापदो हिंस्तो जन्तुविशेषः ८. रतिरनुरागः सुरतं च ९. वर्णा ब्राह्मणादयः शुक्रादयश्च १०. सेना खलु समुदायाभावे जेतुं न शक्यते ११. सकलान्तःपुरस्वामिनी १२. 'निर्धृत' ख १३. पराक्रमेण वलरमेण च १४. सत्यं तथ्यं सत्या च सत्यभासा १५. पुरुषोत्तमः श्रीकृष्णोऽपि

परस्परखेहनिबद्धचेतसोस्तयोरभूद्धामनिधिस्तनंधयः ।
 स येन दधे नैरकद्विषा परं न संज्ञयार्थेन च पद्मनाभता ॥ ५८ ॥
 कलासनाथस्य हिमद्युतेरिव हिमेतरांशोरिब तीत्रतेजसः ।
 न यस्य निःशेषजनानुकम्पिनो बभूव बाल्येऽपि विवेकैरिक्तता ॥ ५९ ॥
 समाचरन्यः शिशुभावदुर्लभाः क्रियाः कृतज्ञो नयमार्गशालिनीः ।
 समस्तविद्याधिगमप्रबुद्धधीर्बभूव वृद्धः पैलिताङ्गुरैर्विना ॥ ६० ॥
 गैलन्मदस्योन्नतवंशेशालिनो गृहीतसम्येग्विनयस्य सोन्नतेः ।
 गजाधिपस्येव गरीयसौजसा युतस्य यस्याभवद्ङुशो गुरुः ॥ ६१ ॥
 विभूषितं यौवनरूपसंपद्मा विकारवत्या दधतोऽपि विग्रहम् ।
 प्रमाथिभिर्यस्य जितान्तरद्विषो मनो न जहे व्यसनैर्मनस्विनः ॥ ६२ ॥
 स बहूपत्येऽपि विर्शामधीश्वरः सुतेन तेनैव रराज जिष्णुना ।
 विराजतेऽनेकशकुन्तसंकुलो न राजहंसेन विना जलाशयः ॥ ६३ ॥
 अथ जातु स मेदिनीपतिर्निजलक्ष्मीपरिभूषितं पुरम् ।
 परिहृष्टमतिर्विलोक्यन्नवतस्ये गुरुसौधमूर्धनि ॥ ६४ ॥
 विनिपातयता यद्यच्छया दृशमासन्नतमैकपल्वले ।
 परिपीय पयः समुत्तरन्दद्वशे तेन ज्ञदा गवां गणः ॥ ६५ ॥
 वनपङ्कनिमग्नमक्षमं किल तत्रैकमसौ जंद्रवम् ।
 ग्रियमाणमवेद्य तत्क्षणादिति निर्वेदमगाद्विचक्षणः ॥ ६६ ॥
 क्षणभञ्जुरवृत्ति जीवितं भवभाजामिति नात्र विस्मयः ।
 तदिहाङ्गुतमेतदीदृशं यद्वर्वस्याद्विरपि प्रमुखते ॥ ६७ ॥
 क्षीणदृष्टिरोहितैर्जनो विषयैः स्वम इव प्रतार्यते ।
 रतिमेति तथापि तेष्वयं जडबुद्धिर्धिंगनात्मवेदिताम् ॥ ६८ ॥

१. पद्मनाभः किल नरकस्य दैत्यविशेषस्य द्विद्, अयमपि नरकस्य दुर्गतेरिल्यन्वर्थता.
२. सदसद्विवेचनशून्यत्वम्.
३. शुक्लकेशैः.
४. स्ववन्मदस्य मदरहितस्य च.
५. वंशः कुलं पृष्ठवंशश्च.
६. गरीयान् पित्रादिश्च.
७. शरीरम्.
८. नरपतिः.
९. वृद्धवृषम्.
१०. अवस्थाद्विर्जनद्विः.
११. पण्डितैरिति यावत् पुस्तकद्वयेऽपि ‘अवश्यद्विः’ इति पाठः.
१२. तत्कालदृष्टनष्टैः.

प्रहतं मरणेन जीवितं जरसा यौवनमेष पश्यति ।
 प्रतिजन्तु जनस्तदप्यहो खहितं मन्दमतिर्न पश्यति ॥ ६९ ॥
 यदतीतमतीतमेव तत्सुखमागामिनि को विनिश्चयः ।
 समौपैति वृथा वत श्रमं पुरुषस्तत्क्षणसौख्यमोहितः ॥ ७० ॥
 परिणामहिते सैमीहते पथि सद्यःसुखलिप्सया न यः ।
 स शिवादतिविप्रकृप्यते ज्वररोगीव विरुद्धसेवया ॥ ७१ ॥
 दहनस्तृणकाष्टसंचयैरपि तृप्येदुदधिर्नदीशतैः ।
 न तु कामसुखैः पुमानहो बलवत्ता खलु कापि कर्मणः ॥ ७२ ॥
 वपुरप्यतिमात्रमान्तरं त्यजति प्राणिनमायुषः क्षये ।
 विरहे खलु कोऽत्र विसयो बहिरङ्गैर्धनमित्रवान्धवैः ॥ ७३ ॥
 सुखमिष्टसमागमे यथा विरहे तेस्य तथैव चासुखम् ।
 अत एव संजन्ति निर्वृतौ सुधियः सङ्गसुखैकनिःस्पृहाः ॥ ७४ ॥
 हितैमेव न वेति कश्चन भजतेऽन्यः खलु तत्र संशयम् ।
 विपरीतरुचिः परो जगत्रिभिरज्ञानतमोभिराहतम् ॥ ७५ ॥
 परिणामसुखं शरीरिणां जिनवाक्यं न विहाय विद्यते ।
 सरुजामिव पथ्यमौषधं तर्दनात्मज्जतया न रोचते ॥ ७६ ॥
 अधिगम्य यथाविधि श्रुतं प्रतिपदोत्तमसाधुसंगमम् ।
 अवयन्भवफल्गुतामिमामपरः कोऽहमिव प्रमाद्यति ॥ ७७ ॥
 सुखमायतिदुःखेमक्षजं भजते मन्दमतिर्न बुद्धिमान् ।
 मधुदिग्धमुखाममन्दधीरसिधारां खलु को लिलिक्षति ॥ ७८ ॥
 असुखैकफलं प्रभज्य यो 'रसिति प्रेममयं न पलवम् ।
 'प्रैविरक्तमतिः प्रवर्तते पुरुषः श्रेयसि हा स वञ्चितः ॥ ७९ ॥

१. प्रयतते. २. दूरीकियते. ३. अपश्यमोजनादिना. ४. इष्टस्य. ५. सक्ता भवन्ति.
 ६. निर्वृतौ मोक्षे. ७. कश्चन मोक्षस्तत्कारणं च हितं तदेव न वेति. अन्यः पुमान्
 खलु शास्त्रोक्ते तत्र हिते संदेहं भजते; परोऽन्यो विपरीतरुचिः विपरीता अतद्गुणे
 तद्गुणाभा रुचिः श्रद्धा यस्य सः, एवंविवैचिभिरज्ञानान्धकार्जगदाहतं वावितम्. ८. ज-
 डत्या. ९. संसारासारतां जानन्. १०. इन्द्रियजन्यं सुखम्. ११. लेदुमिच्छति.
 १२. 'झटिति' क. १३. निर्विण्णः.

इति विषयविरक्तश्छन्नया कर्णजाहं
 स्वयमिव स समेत्य व्याहृतो मुक्तिदूत्या ।
 न्यविशत मुनिमार्गे चेतसा चारुचेता
 भवति हि मतिभाजां काललघ्विर्न वन्ध्या ॥ ८० ॥
 प्रपृच्छ्य च सुतमात्मनस्तमपरेद्युरुद्यच्छ्रूयं
 प्रमृज्य च तदक्षिणी विगलदश्रुणी पाणिना ।
 मुनीन्द्रमविनिन्दितं समभिवन्ध स श्रीधरं
 तपः समधिशिश्रिये नृपतिभिः समं भूरिभिः ॥ ८१ ॥
 गुरुविरहभवेन पद्मनाभो भृशमसुखेन हतस्तदा तैताम ।
 नरपतिपदमास्थितोऽपि लक्ष्मीर्भवति मुदे नहि बान्धवैर्वियुक्ता ॥ ८२ ॥
 विपुलमतिभिर्वृद्धामात्यैः कृतप्रतिबोधनः
 पितृविरहं हित्वा शोकं कियद्विरसौ दिनैः ।
 नयनविगलद्वाप्पापूरां सुधीः समभावय-
 र्पकृतिमुभर्यां स्वामिस्तेहाकुलीकृतचेतसम् ॥ ८३ ॥
 एतस्यानृजुरयमष्टमीमृगाङ्को व्याक्षिसो विकटललाटपट्टकेन ।
 संजातानतिभिरितीव तत्र भेजे भूपालैर्न कुटिलता नृपासनस्ये ॥ ८४ ॥
 तेजोनिधावुदयधान्नि सुवर्णनाभ-
 नान्नि प्रवर्त्य तनये युवराजशब्दम् ।
 भोगार्नवास्थित संदानुभवन्स भूपः
 सोमप्रभादशनजातकिणाङ्कितौष्ठः ॥ ८५ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये प्रथमः सर्गः ।

१. श्रवणसमीपम्. २. आहूत इव. ३. रक्तत्रये चेतसा न्यविशत तस्यौ. ४. श्री-धरनामकम्. ५. चक्राम. ६. अमाल्यादिहृपां स्वभावरूपां च. ७. जितः. ८. तस्यौ. ९. सर्वदा निर्विशन्.

अथैकदास्थानगतं प्रतीहारनिवेदितः ।
 वैनपालो महीपालमिति नत्वा व्यजिज्ञपत् ॥ १ ॥
 देव देवोचितस्थाने सुगन्धिपवने वने ।
 मुनिरेकः समायातः शैब्दार्थभ्यां मनोहरे ॥ २ ॥
 भुवनव्यापिनीं भव्यपुण्डरीकाभिनन्दनीम् ।
 धत्ते श्रीधर इत्यास्त्वां यो भानुरिव दीधितिम् ॥ ३ ॥
 दारुणं यस्तपस्तेजः सौम्यां च दधदाङ्गतिम् ।
 समाहारेण निर्वृत्तः सूर्याचन्द्रमसोरिव ॥ ४ ॥
 मोक्षैसंधानचित्तेन गुणमार्गणशालिना ।
 येन चापधरेणेव भूतेभ्योऽदीयताभयम् ॥ ५ ॥
 त्रिकालगोचरानन्तपर्यायपरिनिष्ठितम् ।
 प्रतिविम्बमिवादर्शे जगद्यद्वचसीक्ष्यते ॥ ६ ॥
 सुवर्णैरभिनिर्वृत्ता दत्तमुक्तोत्तमास्पदाः ।
 यस्याश्चर्यकथाः कर्णपूरायन्ते विपश्चिताम् ॥ ७ ॥
 अमन्ति भुवनाभोगे निश्चला अपि यदुणाः ।
 असंख्येयाश्च सर्वत्र ब्रजन्ति गैणनीयताम् ॥ ८ ॥
 यत्पादपांसुसंपर्कादलंकृतशिरोरुहाः ।
 निस्पृहा वासचूर्णेषु भवन्ति नृसुरासुराः ॥ ९ ॥
 भास्वानपि च यः सेव्यपादोऽभूत्तापवर्जितः ।
 विकासयति चाशेषकुमुदं कुमुदोज्ज्वलः ॥ १० ॥
 मुनेस्तस्य प्रभावेण या विभूतिरभूद्वने ।
 तां विर्वक्ष्याम्यहं किं तु वक्त्रं नोक्तं करोति मे ॥ ११ ॥

१. मालाकारे. २. शब्देन मनोहरनामनि अर्थेन च हृदयहारिणि. ३. मोक्षस्य
 मुक्तेः संधानमेकाग्रता तत्र चित्तं यस्य; (पक्षे) मोक्षो वेद्यम्. ४. परिकलितम्. ५.
 गणनीयतां गणनाविषयतां; गणेन जनवृन्देन नीयतां ग्राम्यतां च. ६. सुगन्धिचूर्णेषु.
 ७. (पक्षे) भूम्याः प्रमोदम्. ८. वक्तुमिच्छामि.

वसन्तमनपेक्ष्यैव तस्यातिशयविस्तिः ।
 रोमाञ्चानिव मुच्चन्ति कोरकांशूतपादपाः ॥ १२ ॥
 तत्सङ्गादिव संजातशान्तचित्तेन पुष्प्यता ।
 न विसोढमशोकेन कामिनीपादताडनम् ॥ १३ ॥
 बकुला अपि दृष्टा तमणुव्रतमिवाश्रितः ।
 यद्वधूमंयुगण्डूपाननादृत्यैव पुष्पिताः ॥ १४ ॥
 तिलैकस्तिलकं पृथ्व्यामतं दृष्टा व्यक्तसत्क्षणात् ।
 स्वपक्षदर्शनात्कस्य न प्रीतिरूपजायते ॥ १५ ॥
 तद्भर्त्रश्ववणज्ञातविवोधा इव चम्पकाः ।
 न मनागप्यजायन्त मलिनालिसमाश्रयाः ॥ १६ ॥
 यथा पलाशास्त्रेण शोभन्ते न च किंशुकैः ।
 तथैव जम्बूतरबो विराजन्ते न किं शुकैः ॥ १७ ॥
 जयशब्दं वयःशब्दैः कुर्वत्याः काननश्रियः ।
 दन्तावलिरिवाभाति कुन्दकुञ्जलसंहतिः ॥ १८ ॥
 हासानिव विमुच्चन्तः संतोषात्कुमुमोद्धमान् ।
 शिखण्डिताण्डवाटोपं तन्वन्ति कुटजद्वुमाः ॥ १९ ॥
 भयात्पलायमानस्य कामस्य गलिता करात् ।
 बाणावलिरिवाभाति बाणावलिरितस्ततः ॥ २० ॥
 शुचिसङ्गाद्रिकासो मे कश्चातोऽपि मुनेः शुचिः ।
 इतीव मन्यमानागाद्रिकासं नवमलिका ॥ २१ ॥
 कदम्बैः सहसा नाथ विकसत्कुमुमोत्करैः ।
 रोमाञ्चकञ्जुकाधानादहमात्मसमीकृतः ॥ २२ ॥
 तिरश्चां संहतिस्तत्र परस्परविरोधिनी ।
 विरोधं सहजं हित्वा बन्धुभावेन वर्तते ॥ २३ ॥

१. मद्यकुरलकान्. २. उत्तमनादिकया विलोकितस्तिलवृक्षः पुष्पितो भवति.
 ३. बाणाव्यवृक्षपङ्किः. ४. शुचिर्निर्मलो ज्येष्ठमासथ.

इति श्रुत्वा स तद्वाणीं मुनिवृत्तान्तशंसिनीम् ।
 स्वाङ्गेऽपि न ममौ हर्षादुद्वेल इव वारिधिः ॥ २४ ॥
 सत्कृत्य स स्वकीयैस्तं भूषणैः पारितोषिकैः ।
 वनपालमथान्यैश्च कृतार्थमकरोद्घनैः ॥ २५ ॥
 यस्य देवस्य गन्तव्यं स देवो गृहमागतः ।
 इत्युक्तिं घोषयनुच्छैरुदस्थादासनादसौ ॥ २६ ॥
 दिशि तस्यामवस्थाय यत्रासौ परमेश्वरः ।
 वद्धा लक्ष्यमसौ भूमावैनंसीतस्य पादयोः ॥ २७ ॥
 व्यानशेऽथ तदादेशात्पुरं पट्टहनिःखनः । २८ ॥
 मुनिवन्दनयात्रायां कुर्वन्संकेतिनीः प्रजाः ॥ २८ ॥
 पञ्चषानपि कृत्वाग्रे पत्तीन्प्राप्तैर्नराधिपैः ।
 क्रमशः संमिललोकैरक्षुभ्यद्राजगोपुरम् ॥ २९ ॥
 सपौरः समुहृद्गर्भः सकलत्रः सवान्धवः ।
 सतनूजः ससामन्तः स चैचाल ससैनिकः ॥ ३० ॥
 गच्छलांवण्यसंकान्तदिव्यक्षुनयनो वनम् ।
 नन्दनाभिमुखीभूतशक्तशोभां वभार सः ॥ ३१ ॥
 क्षणादशोकसंयुक्तं पुनागपरिवारितम् ।
 वनमात्मसमं प्राप्य पिंप्रिये पृथिवीपतिः ॥ ३२ ॥
 वायुना विदधे किंचित्संजाताध्वपरिश्रमः ।
 वनलक्ष्मीविनिःशाससमेन विपरिश्रमः ॥ ३३ ॥
 सेनापतिं समादिश्य सेनामावासयेति सः । ३४ ॥
 प्रविवेश महानागादवतीर्थं महावनम् ॥ ३४ ॥
 राजलीलां परित्यज्य चामरादिपरिच्छदाम् ।
 विनीतः शिष्यवद्वजे देशं मुनिसमाश्रितम् ॥ ३५ ॥

१. उत्तरङ्गः. २. उदत्तिष्ठत्. ३. ननाम. ४. व्याप्तोति स्म. ५. संकेतयुक्ताः. ६. जगाम. ७. लावण्येन संक्वान्तानि प्रतिविम्बितानि दिव्यक्षणां द्रष्टुमिच्छनां नयनानि यत्र सः. ८. तुष्टः. ९. विगतखेदः. १०. चामरादिपरिकरोपेताम्.

ददृशे च मुनिस्तेन स्थितो नीलशिलातले ।
 शंतप्रसन्ने शीतांशुरिवाकाशैकमण्डले ॥ ३६ ॥
 त्रिः परीत्य प्रणम्य त्रिस्त्रिर्जयेति निगद्य सः ।
 त्रिरुक्तमस्त्रिलं कृत्वा न्यैविक्षत मुनेः पुरः ॥ ३७ ॥
 नृपतेर्मुकुलीकुर्वन्स कराम्भोरुहद्वयम् ।
 शीतंगुत्वं व्यनक्ति स्त्र स्वकीयं मुनिपुंगवः ॥ ३८ ॥
 भुवः शोभाभवद्योगाद्या जिनेन्द्रसुरेन्द्रयोः ।
 तयोः संगतयोरासीत्सा नरेन्द्रमुनीन्द्रयोः ॥ ३९ ॥
 शांन्ते जयजयेत्युच्चैर्भव्यकोलाहले ततः ।
 दत्ताशीर्मुनिना तेन जगाद् जगतीपतिः ॥ ४० ॥
 निरालोके जगत्यस्मिन्नदृष्टशिववर्तमनि ।
 सन्मार्गदर्शनान्नाथ त्वमालोक इवोद्दतः ॥ ४१ ॥
 स्वपुष्पं तदहं मन्ये भुवने सचराचरे ।
 दिव्यज्ञानमये यत्र स्फुरितं तव चक्षुषि ॥ ४२ ॥
 ततोऽवगन्तुमिच्छामि त्वत्तस्त्वं जगत्प्रभो ।
 संदिग्धं हि परिज्ञानं गुरुप्रत्ययवार्जितम् ॥ ४३ ॥
 केचिदित्थं यतः प्राहुर्नास्तिंकागममाश्रिताः ।
 न जीवः कश्चिदप्यस्ति पदार्थो मानगोचरः ॥ ४४ ॥
 अजीवश्च कथं जीवापेक्षस्त्वात्यये भवेत् ।
 अन्योन्यापेक्षया तौ हि स्थूलसूक्ष्माविव स्थितौ ॥ ४५ ॥
 कथं च जीवधर्माः स्युर्बन्धमोक्षादयस्ततः ।
 सति धर्मिणि धर्मा हि भवन्ति न तदत्यये ॥ ४६ ॥
 तस्मादुर्पष्टुतं सर्वं तत्त्वं तिष्ठतु संवृत्तम् ।
 प्रसार्यमाणं शतधा शीर्यते जीर्णवस्त्रवत् ॥ ४७ ॥

१. वपान्तनिमंले. २. त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य. ३. उपविष्टवान्. ४. चन्द्रत्वम्. ५. उपरतं. ६. गुरुविश्वासरिक्तम्. ७. चार्वाकसिद्धान्तम्. ८. प्रमाणविषयः. ९. जीवाभावे-जीवः कथं वकुं युज्यते, जीवाजीवयोः सापेक्षत्वात्. १०. बाधितम्. ११. अप्रसारितम्, जीवो नास्ति अजीवोऽपि नास्ति ततस्तत्त्वमुपष्टुतमेवेति तत्त्वोपष्टवादिनः.

जीवमन्ये प्रपद्यापि तद्भर्मे प्रति वादिनः ।
 विवेदन्ते प्रबन्धेन विविधागमवासिताः ॥ ४८ ॥
 कूटस्थनित्यतां केचित्केचिंदाहुरकर्तृताम् ।
 अन्ये तु जडतामन्ये चित्तसंततिरूपिताम् ॥ ४९ ॥
 इत्याद्यनेकसिद्धान्तर्गहने गहने स्थितः ।
 यातु दिग्भ्रमसंत्रान्तः पुरुषः केन वर्त्मना ॥ ५० ॥
 इत्युक्त्वा वाचमुच्चार्थी विराम नरेश्वरः ।
 भारतीमथ गम्भीरां जगाद् परमेश्वरः ॥ ५१ ॥
 त्वयैवं ब्रुवता सूक्तं नृप सत्यमिदं कृतम् ।
 उपर्युपरि बुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्धयः ॥ ५२ ॥
 जीवाजीवादि यत्पृष्ठमस्पृष्टपरदृष्णम् ।
 यथा भवति तत्सर्वं तथाहं कथयामि ते ॥ ५३ ॥
 जीवो नास्तीति पक्षोऽयं प्रत्यक्षादिनिराकृतः ।
 तत्र हेतुमुपन्यस्यन्कुर्यात्कः स्वविडम्बनाम् ॥ ५४ ॥
 प्रतिजन्तु यतो जीवः स्वसंवेदनगोचरः ।
 मुखदुःखादिपर्यायैराकान्तः प्रतिभासते ॥ ५५ ॥
 नैन्चास्यविदितं ज्ञानं वेद्यत्वात्कलशादिवत् ।
 स्वात्मन्यपि क्रियादैर्दीपादेः स्वप्रकाशनात् ॥ ५६ ॥

१. मिथ्या जल्पन्ति. २. सांख्याः. ३. मीरांसकाः. ४. नैयायिकाः. ५. बौद्धाः.
 ६. दुष्प्रवेश वने. ७. परोपकल्पितदृष्णसंपर्करहितं यथा स्यात्. ८. जीवो नास्तीति चार्वा-
 कस्पन्यस्यतं. प्रसिद्धो धर्मा पक्षः तत्र चार्वाकाप्रसिद्धस्य जीवस्य पक्षत्वकरणं स्वविडम्बनां
 कः कुर्यात् ॥ प्रसिद्धपक्षस्य हेतुविषयत्वं कियते. अथवा जीवो नास्ति अनुपलब्धेरिति भव-
 तातुपलमभिष्यर्याकियमाणो जीवः पक्षः प्रत्यक्षेणोपलम्भेन स्वसंवेदनलक्षणेन व निराकृत
 इति ९. न चेदं स्वसंवेदनगोचरत्वमसिद्धं मुखदुःखादिपर्यायैराकान्तवात्. १०. अस्यविदितं
 ज्ञानं न भवति वेद्यत्वात्. यदेवं तदस्त्रविदितं यथा कलशादिरिति न वाच्यम्. स्वात्मन्यपि
 क्रियादर्शनात् दीपादेः स्वप्रकाशनवत्. यथा दीपः स्वं प्रकाशयन्नेवार्थं प्रकाशयति तथा ज्ञानं
 स्वं घिद्वेवार्थं वेत्ताति.

विषयान्तरसंचारो न च स्यादस्ववेदिनः ।
 अपरापरबोधस्य वेदनीयस्य संभवात् ॥ ५७ ॥
 अनवस्थालता च स्यान्नभस्तलविसर्पिणी ।
 यदेवाविदितं तेषु तत्र पूर्वस्य वेदकम् ॥ ५८ ॥
 तस्माद्विषयविज्ञानमप्रत्यक्षमवस्थितम् ।
 तदप्रत्यक्षतायां च विषयस्यापि सर्वं गतिः ॥ ५९ ॥
 परोक्षादपि चेज्ञानादर्थाधिगतिरिष्यते ।
 परेण विदितोऽप्यर्थस्तथा स्वविदितो भवेत् ॥ ६० ॥
 तस्मात्स्ववेदने सिद्धे प्रत्यक्षे सति युक्तिः ।
 प्रत्यक्षवाचा न भवेत्कथं नास्तित्ववादिनाम् ॥ ६१ ॥
 जीवे सिद्धेऽपि गर्भादिमरणान्ते स्ववेदनात् ।
 प्रागृच्छ्व च कथं सिद्धिस्तस्येति यदि मन्यसे ॥ ६२ ॥
 सदकारणवत्त्वेन सिद्धा तत्राप्यनादिता ।
 अनन्तता च वाय्वस्त्रिष्ठिवीपयसामिव ॥ ६३ ॥ (युग्मम्)
 न चासिद्धमहेतुत्वं हेतोः कस्याप्ययोगतः ।
 भूतानां च न हेतुत्वं सह प्रत्येकपक्षयोः ॥ ६४ ॥
 प्रत्येकपक्षे जीवानां भूतसंख्या प्रसज्यते ।
 सहपक्षेऽप्यसंविच्चासेभ्यः स्याचेतनः कथम् ॥ ६५ ॥
 सजातीयं श्युपादानं दृष्टं घटपटादिषु ।
 मृदादीनां हि हेतूनां घटाद्यनुगमेक्षणात् ॥ ६६ ॥

१. अम्बवेदिनः स्वपरिज्ञानरहितस्य विषयान्तरे चेतनाचेतनान्तरे गंचारो न स्यात्.
२. अन्योन्यपरिज्ञानस्य.
३. अपरापरबोधेषु यदेवाविदितं तदेव पूर्वस्य स्वस्य वेदकं न स्यात्.
४. तत्परोक्षन्वे विषयस्यापि परोक्षत्वमेव.
५. अतः स्याद्वादसतापेक्षया जीवः स्वकीये काये स्वसंवेदनप्रत्यक्षसिद्धः परकीये चानुमानादिलक्षणात्परोक्षादिति भावः.
६. अध्यक्षेण जीवमपहृतानानां तेषां प्रत्यक्षमेव जीवव्यवस्थापकं भवेदिति भावः.
७. अकारणवत्त्वम्.
८. ननु च भूतानि हेतव इति चेत्र, सह प्रत्येकपक्षयोः कमेण युगपद्वा भूतानां हेतुत्वं कारणत्वं न.
९. एककाद्वृताजीवोत्पत्तौ.
१०. अचेतनेभ्यः.

युज्यते व्यभिचारोऽपि न शृङ्गादेः शरादिना ।
 तत्रापि पुद्गलत्वेन सजातीयत्वसंभवात् ॥ ६७ ॥
 विजातिभ्योऽपि भूतेभ्यो जायते यदि चेतनः ।
 पयसोऽपि भवेत्पृथ्वी तेव तत्त्वचतुष्टयम् ॥ ६८ ॥
 न चान्यदस्त्युपादानं भूम्यादिव्यतिरेकतः ।
 भूतानां संहतिर्येन कल्प्येत सहकारिणी ॥ ६९ ॥
 न चोपादानधर्मोऽपि काये कोऽप्यवलोक्यते ।
 शरीरे तदवस्थेऽपि जीवे विकृतिदर्शनात् ॥ ७० ॥
 घटादिकारणेष्वेतन्मृदादिषु न चेक्ष्यते ।
 ततोऽनुमानवाधादि पॅक्षं व्याघ्रीव वीक्षते ॥ ७१ ॥
 हेतुश्चानुपलभ्मादिरसिद्धोऽभावसाधने ।
 तस्य स्ववेदनाध्यक्षादुपलभ्मस्य संभवात् ॥ ७२ ॥
 न चात्मभूतयोरैर्यं चिदच्छ्रूपमेदतः ।
 विभिन्नप्रतिभासित्वाद्वेदलक्षणसंभवात् ॥ ७३ ॥
 इत्थमात्मनि संसिद्धेऽनित्यत्वैकान्तकल्पना ।
 तस्यान्यैः क्रियते तेऽपि प्रत्यक्षेष्वैव वाधिताः ॥ ७४ ॥
 यतः स्ववेदनावात्या सुखदुःखादिपर्यैः ।
 विवर्तमाना सततं प्रतिप्राणि प्रकाशते ॥ ७५ ॥
 सुखदुःखादिपर्याया जीवान्न च विभेदिनः ।
 तस्यामी इतिसंबन्धकल्पनानुपपत्तिः ॥ ७६ ॥
 नित्यस्यानुपकारित्वात्समवायो न युज्यते ।
 उपकाराश्रया सर्वा संबन्धसमवस्थितिः ॥ ७७ ॥

१. पुद्गलत्वजात्या. २. एवं च तत्त्वसंकरः स्यात्. ३. ततु भूतानां चैतन्योत्पत्तौ सहकारित्वमेवेति चेत्र, उपादानान्तराभावात्. ४. विविधाकृत्यवलोकनात्. ५. यथा प्रत्यक्षेण पक्षबाधा तथानुमानेनापीति भावः. ६. स्वसंवेदनस्य तद्भावसाधकत्वात्. ७. चिदचितोः प्रतिभासमेदात्.

उपकारोऽपि भिन्नत्वात्स्येति कथमुच्यते ।
 उपकारान्तरपेक्षा विद्यादनवस्थितिम् ॥ ७८ ॥
 स्यादभिन्नस्ततो जीवः सुखदुःखादिपर्ययैः ।
 तथापि परिणामित्वात्कथं कूटस्थनित्यता ॥ ७९ ॥
 एतेन जडतां तस्य ब्रुवाणा विनिवारिताः ।
 चिद्रूपसुखदुःखादिपर्ययैरैक्यसंभवात् ॥ ८० ॥
 न चाप्यकर्तुता तस्य बन्धाभावादिदोषतः ।
 कथं ह्यकुर्वन्वध्येत कुशलाकुशलकियाः ॥ ८१ ॥
 भुक्तिकियायाः कर्तुत्वं भोक्तात्मेति स्वयं वदन् ।
 तदेवापहुवानः सन्क्षिप्त न जिह्वेति कापिलः ॥ ८२ ॥
 अचेतनस्य बन्धादिः प्रधानस्याप्ययुक्तिकः ।
 तस्मादकर्तुता पापादपि पापीयसी मता ॥ ८३ ॥
 चित्तसंततिमात्रत्वमप्ययुक्तं प्रकल्पितम् ।
 मंतानिव्यतिरेकेण यतः काचिन्न संततिः ॥ ८४ ॥
 व्यतिरेकेऽपि नित्यत्वं संतानस्य यदीप्यते ।
 प्रतिज्ञादानिदोषः स्यात्क्षणिककान्तवादिनाम् ॥ ८५ ॥
 क्षणिकत्वेऽपि संतानिपक्षनिक्षिप्तदूषणम् ।
 कृतनाशादिकं तेऽस्य सर्वमेव प्रसज्यते ॥ ८६ ॥
 न च व्यापकता तस्य घटनासुपदौकते ।
 त्वसंविर्दितरूपस्य वहिर्देहादवेदनात् ॥ ८७ ॥
 तस्मादनादिनिधनः स्थितो देहप्रमाणकः ।
 कर्ता भोक्ता चिदाकारः सिद्धो जीवः प्रमाणतः ॥ ८८ ॥

१. अस्ति नित्यस्योपकारित्वमिति चेत् तस्मादुपकारोऽभिन्नो भिन्नो वा । अभिन्न-
अंतर्स्तमः भिन्नश्चेत्संबन्धासिद्धिः । उपकारान्तरमपेक्ष्य संबन्धकरणेऽनवस्थितिः स्यात् ।
२. परिणामित्वेनैक्यघटनात् ।
३. चित्तसंततिमात्रमात्मेत्येके ।
४. संतानिनः सकाशान् ।
५. संतानस्य ।
६. तस्य व्यापकत्वेन कृतनाशादेवभाव इति चेत् ।

येऽप्यजीवादयो भावास्तदेष्का व्यवस्थिताः ।
 तेऽपि संप्रति संसिद्धास्तन्न तत्त्वमुपषुतम् ॥ ८९ ॥
 जीवजीवादिष्वद्वर्गे प्रतिपद्यापरे पुनः ।
 मोक्षे विप्रतिपद्यन्ते मीमांसापक्षपातिनः ॥ ९० ॥
 तेषामप्यनुमावाधा परिधावति पृष्ठतः ।
 यतः कर्मक्षयो मोक्षः स च सिद्धोऽनुमानतः ॥ ९१ ॥
 तथाहि क्वचिदप्यस्ति पुंसि कृत्स्नावृतिक्षयः ।
 तत्कार्यसकलज्ञत्वस्यान्यथानुपपत्तिः ॥ ९२ ॥
 सर्वज्ञत्वं न चासिद्धं कस्यचिद्वाधकात्ययात् ।
 सर्वत्र ब्राधकाभावादेव वस्तुव्यवस्थितिः ॥ ९३ ॥
 न तस्य बाधकं तावत्प्रत्यक्षमुपपद्यते ।
 तस्याक्षज्ञत्वादेत्यक्षे न विधिर्न निषेधनम् ॥ ९४ ॥
 न चानुमानं तद्वाधां विधातुं भवति क्षमम् ।
 तलिङ्गं पुरुषत्वादि व्यभिचारि यतोऽखिलम् ॥ ९५ ॥
 यथाहि पुरुषत्वेऽपि वेदार्थज्ञानगोचरः ।
 कस्याप्यतिशयस्तद्वत्सर्वार्थज्ञानगोचरः ॥ ९६ ॥
 रासभो न यथा शृङ्गी देशकालान्तरेऽखिलः ।
 तथा पुमान्न सर्वज्ञो देशकालान्तरेऽखिलः ॥ ९७ ॥
 इत्यादि नोपमानं च युक्तमिष्टविधाततः ।
 तथा हि खैचरादीनां न स्यात्खगमनादिकम् ॥ ९८ ॥
 तस्मान्नरविशेषोऽसौ यस्य सा सकलज्ञता ।
 तथा खरविशेषश्चेदिष्टा तस्यापि शृङ्गिता ॥ ९९ ॥
 न चार्थपत्तिरप्यस्ति सर्वज्ञाभावसाधनी ।
 को ह्यर्थोऽसंभवी तेऽनें विना यस्तुं प्रकल्पयेत् ॥ १०० ॥

-
१. आवृत्तिक्षयः कार्यं सर्वज्ञत्वं कारणम्. २. अतीन्द्रिये. ३. यथात्रत्येदानंतनाः पुरुषाः खगमिनो न तथा देशान्तरे कालान्तरे च नैवेतीष्टविधातः. ४. अनुत्पथमानः. ५. सर्वज्ञभावेन. ६. सर्वज्ञाभावम्.

नाप्यागमेन सर्वज्ञः कृतकेनेतरेण वा ।
 बाध्यते कर्तुर्हीनस्य तैस्यात्यन्तमसंभवात् ॥ १०१ ॥
 कर्तुरस्मरणादिभ्यः कर्त्रभावो न सिध्यति ।
 अज्ञातकर्तृकैर्वाक्यैर्वभिचारस्य संभवात् ॥ १०२ ॥
 न च कश्चिद्विशेषोऽस्ति पौरुषेष्वसंभवी ।
 अतीन्द्रियार्थसंवादः सर्वज्ञोक्तेऽपि संभवेत् ॥ १०३ ॥
 विवादविषयापन्नं ततः शास्त्रं सकर्तृकम् ।
 दृष्टकर्तृकतुल्यत्वादकलङ्घादिशास्त्रवत् ॥ १०४ ॥
 तस्मादकर्तृकं शास्त्रं नास्ति सर्वज्ञबाधकम् ।
 कृतकं च द्विवाभिन्नं सर्वज्ञेतरहेतुकम् ॥ १०५ ॥
 असर्वज्ञकृतं तावन्न प्रमाणमतीन्द्रिये ।
 सकलज्ञप्रणीतं तु तस्य प्रत्युत साधकम् ॥ १०६ ॥
 प्रस्तुतस्यानुमानस्य साधकत्वेन संभवात् ।
 प्रेमाणपञ्चकाभावोऽप्यखिलङ्गं न बाधते ॥ १०७ ॥
 तस्मादशेषवित्कश्चिदस्तीत्यागमसंभवात् ।
 प्रमाणं बाधकाभावाद्बुद्धिरेक्षादिबुद्धिवत् ॥ १०८ ॥
 ततो मोक्षोऽपि संसिद्धो रूपत्रयनिबन्धनः ।
 जीवाजीवाश्रैर्वैर्बन्धनिर्जरासंवरैः समम् ॥ १०९ ॥
 वचोभिरिति तत्त्वार्थशंसिभिश्चुम्बैरिव ।
 स शल्यमिव संदेहमाचर्कर्षं महीपतेः ॥ ११० ॥
 यदुक्तं सूरिणा तेन तत्त्वेति प्रपदः सः ।
 पप्रच्छ पुनरात्मीयान्भवान्मुदितमानसः ॥ १११ ॥
 मुनिना वक्तुमारेभे तस्मै भवपरम्परा ।
 चके भव्यसभा चित्तमवधानपरं परा ॥ ११२ ॥

-
१. आगमस्य. २. अकर्तृक एवागमः कर्तुरस्मरणात्. ३. सर्वज्ञकर्तृकमसर्वज्ञकर्तृकं चेति. ४. प्रत्यक्षादिनिराकृतिः. ५. प्रत्यक्षादिङ्गानवत्. ६. रूपत्रयं निबन्धनं कारणं यस्य.
 ७. चुम्बकपाषाणैरिव.

द्रीपे नृप तृतीये यो विघ्ने पूर्वमन्दरः ।
 क्रीडत्किनरसंकीर्णलताभवनसुन्दरः ॥ ११३ ॥
 तस्यापरविदेहेऽस्ति सुगन्धिरिति नामतः ।
 देशो विभूष्य शीतोदानवृत्तरतटं स्थितः ॥ ११४ ॥
 विभ्राणैर्बृहदुद्दण्डपिच्छच्छत्रावलिश्रियम् ।
 राजन्ते राजवद्यस्य प्रदेशाः क्रमुकद्ग्रामैः ॥ ११५ ॥
 सुगन्धि कुसुमामोदैः सुगन्धयति यो दिशः ।
 सर्वतोऽपि निजामाल्यां कर्तुमर्थवतीमिव ॥ ११६ ॥
 अकृष्टपञ्च्यसस्याद्ये निरीतौ निरवग्रहे ।
 यत्र नित्यप्रमोदिन्यो मोक्षप्राप्ता इव प्रजाः ॥ ११७ ॥
 ग्रामैः कुकुटसंपालैः सरोभिर्विकचाम्बुजैः ।
 सीमभिः सस्यसंपन्नैर्यः समन्ताद्विराजते ॥ ११८ ॥
 अर्थं धर्माय सेवन्ते कामं संतानवृद्धये ।
 यत्र न व्यसनालोकाः परलोक क्रियोद्यताः ॥ ११९ ॥
 यस्मिन्निरन्तरारामविश्रामैर्विधुतश्रमाः ।
 मन्यन्तेऽध्यानमध्वन्या गृहप्राङ्गणसंनिभम् ॥ १२० ॥
 यथाभिलषितं वस्तु शश्वत्संपादयन्नृणाम् ।
 जिगीषतीव यः कल्पपादपैर्मणितां महीम् ॥ १२१ ॥
 विद्युतश्चला यत्र स्वभावेन न संपदः ।
 कृष्णानि प्रावृद्भ्राणि चरितानि न देहिनाम् ॥ १२२ ॥
 कचिद्रोधनहुंकारैरिक्षुयन्नारवैः कचित् ।
 कचिच्छखण्डनां नादैर्निर्गमा यस्य सुन्दराः ॥ १२३ ॥
 मज्जत्सीमन्तिनीसार्थकुचसंकान्तकुङ्कमैः ।
 रक्तांशुकैरिवाभान्ति यस्मिङ्गैलघियोषितः ॥ १२४ ॥
 महाविभवसंपन्नं तत्रास्ति श्रीपुरं पुरम् ।
 लोकपुण्यैः समुत्पन्नं त्रिविष्टपमिवापरम् ॥ १२५ ॥

१. कुकुटसंपाते वसन्तीति तैः. अतिसंनिकृष्टरिति यावत्. २. ग्रामाः. ३. नद्यः.

प्रासादशृङ्गसंलग्नमर्लोपलमरीचिभिः ।
 सदैवान्तरिता यत्र ज्योतिर्गणविभाभवत् ॥ १२६ ॥
 चन्द्रकान्तसुतेर्यत्र सूर्यकान्तोद्भवामितः ।
 मिमीते सालसंरुद्धरविचन्द्रोदयं जनः ॥ १२७ ॥
 यत्प्रासादशिरोलमपद्मारागांशुभिर्नभः ।
 भिन्नं करोत्यकाण्डेऽपि संध्याशङ्कां शरीरिणाम् ॥ १२८ ॥
 वासराधिपतिस्तुङ्गप्रतोलीशिखरं शनैः ।
 यत्राधिरुद्ध्य पूर्वाहे प्रपूर्णकलशायते ॥ १२९ ॥
 प्राकारशिखरासन्नैस्ताँरतारकदम्बकैः ।
 यत्र दीपोत्सवब्रान्तिस्तन्यतेऽनुदिनं निशि ॥ १३० ॥
 प्राकारः परितो यत्र शृङ्गरूपतम्भितोडुभिः ।
 नाकावलोकनोत्कण्ठां बिभ्राण इव भासते ॥ १३१ ॥
 मौनोन्नता र्महाभोगा मैत्तवारणशालिनः ।
 वहुभूमियुता यत्र प्रासादाः पार्थिवोपमाः ॥ १३२ ॥
 अम्बुना घनकिंजलकच्छादितेन निरन्तरम् ।
 स्वीकुर्वाणा क्वचिलक्ष्मीं हिरण्यखचितक्षितेः ॥ १३३ ॥
 तीरजैस्तरुसंतानैः पथसि प्रतिबिम्बितैः ।
 पौतालोपवनारेकां कुर्वत्यन्यत्र पत्रिणाम् ॥ १३४ ॥
 बिभ्रती काशसंकाशपक्षविक्षेपशोभिनः ।
 हंसान्कापि मरुलोलान्फेनपुञ्जानिवात्मनः ॥ १३५ ॥
 तटपादपसंरुद्धैर्निष्कम्पसलिलानिलैः ।
 सुघरस्त्रीणां वितन्वाना क्वापि स्फटिकभूत्रमम् ॥ १३६ ॥

१. रत्नपाषाणकिरणैः. २. जानीते. ३. तमोहरोडुसमूहै. ४. स्थगिततारकः ५. मानेन परिमाणेनावलेपेन च. ६. परिपूर्णतासहिता गरिष्ठभोगाश्च. ७. प्रग्रीवराजमानाः प्रभिन्नगजशोभिनश्च. ८. सुवर्णनिर्मितभूमैः. ९. पातालवनब्रान्तिम्.

मज्जत्पुरं प्रिधम्मिलगलदुज्जवलमङ्गिका ।

यत्र तारकितेव द्यौः सर्वतो भाति खातिका ॥ १३७ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

तीक्ष्णत्वं केवलं यत्र बोधे न वचने नृणाम् ।

कठिनत्वं कुचद्वन्द्वे कामिनीनां न मानसे ॥ १३८ ॥

भङ्गः कुचेषु नारीणां त्रतेषु न तपस्तिनाम् ।

विरसत्वं कुकाव्येषु मिथुनेषु न कामिनाम् ॥ १३९ ॥

विरोधः पञ्चरेष्वेव न मनःसु महात्मनाम् ।

नाभिष्पवेव च नीचत्वं नाचारेषु कुट्टम्बिनाम् ॥ १४० ॥

प्राकारपरिखावप्त्रैः परितः परिवेष्टितम् ।

परिवेष्टत्रयान्वीतचन्द्रवद्यद्विराजते ॥ १४१ ॥

प्रसिद्धेनाविरुद्धेन मैनेनाव्यभिचारिणा ।

वणिजस्तार्किकाश्चापि यत्र वस्तु प्रैमिन्वते ॥ १४२ ॥

वापीवनायतनसौधतडागरम्यं

स्वर्गाभिभाविविभवोदयवर्धमानम् ।

शक्येत तत्र गुरुणापि पुरं यथाव-

दास्त्व्यातुमल्पमतिना किमु मद्विधेन ॥ १४३ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये द्वितीयः सर्गः ।

तृतीयः सर्गः ।

तत्राभिनन्दितनिजाखिलबन्धुपद्मो

न्यायांशुजालनिहतापनयान्धकारः ।

संकोचितारिवनितास्यनिशाकरश्रीः

श्रीषेण इत्यजनि भानुनिभो नरेन्द्रः ॥ १ ॥

१. वैरं पक्षिरोधश्च. २. प्राकारेण, परिखया खातिकया, वप्रेण धूलिशालेन. ३. मानेन प्रस्थादिना प्रमाणेन च. ४. प्रमाणविषयीकुर्वते.

यस्य प्रतापदहनेन विलङ्घ्यमान-
 मूर्तिर्निरन्तरमरातिगणः समस्तः ।
 द्रष्टुं दिशं न विदिशं चकितः प्रेमूष्णु-
 वृकोपमः समभवद्विरिगहरस्थः ॥ २ ॥
 यस्य स्फुरद्विरनुरागकरैर्यशोभि-
 रुद्धासितामु सकलामु दिग्ङ्जनामु ।
 तेन्मात्रकार्यकरणप्रवणाय लोकः
 शीतांश्वे न नितरां स्पृहयांबभूव ॥ ३ ॥
 संपूर्णशारदनिशाकरकान्तकीर्ति-
 वल्लीवितानपैरिवेष्टिविष्टपान्तः ।
 यः पोषणाद्विनयनाद्यसनापनोदा-
 त्वामी गुरुः सुहृदभूदग्निलप्रजानाम् ॥ ४ ॥
 यत्र प्रशान्तसकलव्यसने विनीते
 स्वाभाविकं मैतिमहातिशयं प्रपन्ने ।
 चक्रुर्निवासमखिला नरनाथविद्याः
 पर्युत्सुका इव परस्परदर्शनस्य ॥ ५ ॥
 तुङ्गत्वमेंद्रिपतिना हरिणेश्वरत्वं
 शीतांशुना सुभगता वैशिता मुनीन्द्रैः ।
 शौर्यं मृगाधिपतिना गुरुणा मनीषा
 गाम्भीर्यमम्बुनिधिना तुलितं यदीयम् ॥ ६ ॥
 नागाः पंदातिवृषभास्तुरगा रथाश्व
 शोभानिमित्तमभवन्वलु यस्य सर्वे ।
 आकम्य मण्डलपतीनखिलान्स यस्मा-
 तसर्वी बुमोज वसुधां निजतेजसैव ॥ ७ ॥

१. समर्थः. २. प्रकाशमात्रकार्यकरणसमर्थाय. ३. परिवेष्टिं विष्टपान्तं येन. ४. उर्द्ध-
 माहात्म्यम्. ५. मेरणा. ६. इन्द्रेण. ७. जितेन्द्रियता. ८. भूत्यप्रधानाः, पदातयो
 वृषभाश्व वा.

यत्र क्षचिद्गुणगणो गतवान्सहैव
 वृद्धिं मया नृपतिरेष पुनर्न जाने ।
 मां द्वेष्टि शंसति शमप्रभृतीनितीव
 यो जातनिर्भररुषा मुमुचे मदेन ॥ ८ ॥
 वक्षः श्रियो भुजयुगं वरवीरलक्ष्म्याः
 कान्तेः शरीरमखिलं हृदयं क्षमायाः ।
 यस्यास्पदं मुखमजायत वाग्विभूते-
 नत्वा श्रयाय सकलस्य सतां प्रयासः ॥ ९ ॥
 भेजे नितान्तमेजलोऽपि नैदीनभावं
 यथाभवद्वसुमतीतिलङ्कोऽप्येशोकः ।
 दोषाकरश्च न वभूव कलाधरोऽपि
 सर्वं हि विस्मयकरं महतां खरूपम् ॥ १० ॥
 धर्मोऽर्थसंचयनिमित्तमुदारमर्थः
 कामस्य हेतुरितरः सुखयोनिरेते ।
 यत्र त्रयोऽप्यविरतं न परस्परस्य
 जैनेश्वरा इव नया विजहुर्व्यपेक्षाम् ॥ ११ ॥
 वाञ्छद्विराश्रयविशेषमिवात्मयोग्य-
 मौदार्यधैर्यविनयादिगुणरशेषैः ।
 अभ्यर्थितः सततमादरवद्विरेष
 वेधाः ससर्ज नृपमालयभूतमेनम् ॥ १२ ॥
 भानुर्भवेद्यदि मनागिह, सौम्यरूप-
 स्तेजस्तामुपगतो मृगलञ्छनो वा ।
 धामाधिको विदधदेष जनानुरागं
 तेनोर्पिमानपदवीं प्रभुरुद्धहेत ॥ १३ ॥

१. यस्मिन्कस्मिन्थित्पुरुषे. २. जलरहितः अजडः पण्डितश्च. ३. समुद्रभावं दीनभावं
 दीनत्वं च न. ४. वृक्षविशेषो ललामभूतश्च. ५. वृक्षविशेषः शोकरहितश्च. ६. सूर्येण
 चन्द्रेण च.

श्रीकान्तया सरसिजाकरसंनिवासि-
 श्रीकान्तया सकललोकमनोभिरामः ।
 देव्या स्वकीयवपुव्यतिरिक्त्याप
 योगं शशीव कलयामलया स भूपः ॥ १४ ॥
 लावण्यसंपदमलाभ्मसि संनिमज्ज्य
 देहं स्वमुज्ज्वलमिवातितरां विधातुम् ।
 श्लाघ्यः शरद्विशदचन्द्रगभस्तिगौरो
 यस्यास्तनौ समुदितः सकलो गुणौषः ॥ १५ ॥
 शीलक्षमाविनयरूपगुणैर्महार्थ-
 मुच्चित्य यामखिलविष्टपमुन्दरीषु ।
 भर्तुर्मनो रमयितुं सप्तहायभूतां
 लक्ष्मीरिवादरपरा स्वयमेव वत्रे ॥ १६ ॥
 चन्द्रोज्ज्वलेन यशसा कथितं सुराणा-
 मीशस्य संसदि पैरीतवता त्रिलोकीम् ।
 रूपं ग्रहीतुमनसः स्पृहयन्ति यस्या
 देव्यो दिवोवतरणाय तपांसि कर्तुम् ॥ १७ ॥
 दोषानुवन्धरहिता तमसा विमुक्ता
 रस्या निजोदयविकासितवन्धुपद्मा ।
 प्राभातिकी द्युतिरिवाभ्युजवान्धवस्य
 या कान्तिमोषधिपतेः परिभूय तस्यौ ॥ १८ ॥
 धर्मार्थयोरविदधत्सविशामधीशो
 वाधा विधूपमयशोधवलीकृताशः ।
 सार्थं तथा प्रैणयकोपकृतान्तराणि
 देव्या सुखान्यनुभवन्दिवसान्निनाय ॥ १९ ॥
 कृत्वापरेद्युरेखिलावसरं स याव-
 दन्तःपुरं ब्रजति किंनरगीतकीर्तिः ।

तावत्कराग्रविनिविष्टकपोलमूलां
 देवीमुदश्रुनयनां सहसा ददर्श ॥ २० ॥
 तां तादृशीं समवलोक्य समानदुःखो
 दुःखं विभक्तुमिव तन्मनसि प्रवृत्तम् ।
 स व्याकुलेन मनसा त्वरमाणवृत्तिः
 प्रपञ्च हेतुमतिशोकसमुद्घवस्य ॥ २१ ॥
 दुर्वारवीर्यरिपुनिर्दहनप्रवीणे
 पृथ्वीतलप्रसृतदुर्बिषहप्रतापे ।
 पद्मायताक्षि मयि जीवति जीवितेशो
 संभाव्यते परभवो न पराभवत्से ॥ २२ ॥
 संतापमूलसुहृदं विरहं विसोदु-
 मुन्मेषमात्रमपि तावकमैप्रभृष्णोः ।
 मत्तोऽपि मत्तगजगामिनि निश्चयेन
 जानीहि संभवति न प्रणयस्य भङ्गः ॥ २३ ॥
 त्वत्पादपद्मशरणे त्वैदधीनवृत्तौ
 त्वलेमनिन्नमनसि त्वदभिन्नदेहे ।
 शाठ्यं मनागपि मृगाङ्गमुखि त्वदीये
 संभावयामि सरले न सखीजनेऽपि ॥ २४ ॥
 छन्दानुवर्तिषु पदातिषु बान्धवेषु
 दास्यं गतेषु च निशान्तवधूजनेषु ।
 अभूष्मात्रमपि सोदुमैशक्तुवत्सु
 संजायते न तव तन्वि निदेशभङ्गः ॥ २५ ॥
 एतेषु सत्त्वपरितोषनिबन्धनेषु
 किं कारणं कथय देवि शुचस्तवास्याः ।
 पृष्टेति सा क्षितिभुजा त्रपया न किंचि-
 दूचे परं मुखमलोकत बालसख्याः ॥ २६ ॥

१. कथय कथयेति शीघ्रवर्तनः २. असमर्थात् ३. त्वदायत्तजीवने ४. असमर्थेषु

सा हीवशादथ गिरा किमपि स्वलन्त्या-
 स्तस्याः सखीति निजगाद् परेक्षितज्ञा ।
 सत्यं न संभवति देव पराभवादि-
 रस्या भवत्प्रयत्नमहार्धिकायाः ॥ २७ ॥
 किं त्वत्र कारणमभूदपरं विषादे
 दैवं विहाय न यदन्यजनस्य साध्यम् ।
 देवस्य तत्सकलमेव निवेदयामि
 कर्तव्यवस्तुनि पुनर्नियतिः प्रमाणम् ॥ २८ ॥
 एषा पुरं त्वदेनुभावविवृद्धशोभं
 द्रष्टुं मयाथ सह मन्दिरमध्यरुक्षत् ।
 चेकीडतो निजकराहतकन्दुकेन
 तत्रैक्षताँब्यपृथुकान्पृथुकान्तियुक्तान् ॥ २९ ॥
 तानिन्दुसुन्दरमुखानवलोकयन्ती
 चिन्तामगादिति विषण्णमुखारविन्दा ।
 धन्याः म्लियो जगति ताः स्पृहयामि ताभ्यो
 यासाममीभिरफला तनयैर्न सृष्टिः ॥ ३० ॥
 या मद्विधाः पुनरसंचितपूर्वपुष्याः
 पुष्पं सदा फलविवर्जितमुद्धृहन्ति ।
 ताः सर्वलोकपरिनिन्दितजन्मलाभा
 वन्ध्या लता इव भृशं न विभान्ति लोके ॥ ३१ ॥
 या स्त्यानधर्मिणि पुरंप्रिजने प्रसिद्धं
 स्त्रीशब्दमुद्धृति कारणनिर्व्यपेक्षम् ।
 सा हास्यभावमुपयाति जनेषु यद्व-
 दन्धः सुलोचन इति व्यपदेशकामः ॥ ३२ ॥

१. अनुभावः प्रभावः २. धनिककुमारान् ३. गर्भधारणधर्मवति. स्त्यानं गर्भ-
धारणमुच्यते.

चन्द्रोजिज्ञतां रविरलंकुरुते धनाना
 वीर्थीं सरोजनिकरः सरसीमहंसाम् ।
 पुत्रं विहाय निजसंततिबीजमन्यो
 न त्वस्ति मण्डनविधिः कुलपुत्रिकाणाम् ॥ ३३ ॥
 तेनोजिज्ञतां निजकुलैकविभूषणेन
 सौभाग्यसौख्यविभवस्थिरकारणेन ।
 मां शक्तुवन्ति परितर्पयितुं विपुण्यां
 न ज्ञातयो न सुहृदो न पतिप्रसादाः ॥ ३४ ॥
 कृत्वा विषादमिति दुःस्थितचित्तवृत्ति-
 दुःखं निवेद्य मयि तत्पतले न्यपसत् ।
 संबोधितापि न मया बहुमिः प्रकारैः
 शोकं विमुच्चति मनागपि देव देवी ॥ ३५ ॥
 सख्या मुखादिति निशम्य विषादहेतुं
 निःश्वस्य किंचिदथ भूमिपतिर्बभाषे ।
 शोकः शरीरहृदयेन्द्रियशोषहेतु-
 युक्तो न देवि तव वस्तुनि दैवसाध्ये ॥ ३६ ॥
 दुःखेन ते प्रथममस्म्यहमेव दुःखी
 मदुःखतो भवति सर्वजनस्य दुःखम् ।
 इत्थं समस्तजनतापरितापहेतो-
 र्मा गाः कृपावति शुचो वशमुद्धतायाः ॥ ३७ ॥
 जन्मान्तरे शुभमथाप्यशुभं यदेव
 यैरर्जितं स्वपरिणामवशेन कंर्म ।
 तदोग्यमेव फलमिष्टमनीप्सितं वा
 तैः प्राप्यते किमिति शोचसि हेतुहीनम् ॥ ३८ ॥
 अत्यन्तदुर्घटमिदं नहि वस्तुनोऽस्य
 निष्पत्तिरित्यलसगामिनि मावमंस्थाः ।

संपत्त्यते तव मनोरथ एष शीघ्र-
 मेकान्ततो यदि भवेत्र विधिर्विषयः ॥ ३९ ॥
 सन्त्येव केवलदृशोऽवधिलोचनाश्च
 तीर्थे जिनस्य मुनयो विविधंद्वयुक्ताः ।
 जाग्रत्स्वप्नचलदप्चलच्च विश्वं
 येषामिदं करतलस्थितवच्चकास्ति ॥ ४० ॥
 तेभ्योऽधिगम्य तव संततिलोपहेतु-
 मभ्युद्यतः प्रतिविधातुमहं यतिष्ये ।
 कैव्रैर्वचोभिरिति लोकपतिः प्रियायाः
 शोकापनोदमकरोत्करदीकृताशः ॥ ४१ ॥
 युक्तोऽन्यदा क्षितिपतिः स निजैः सुहङ्कृ-
 रालिङ्गितं समधिगम्य वसन्तलक्ष्म्या ।
 कीडावनं समवलोकितुमभ्ययासी-
 दुदामकौतुकरसप्रसरप्रणुत्तः ॥ ४२ ॥
 नृत्यच्छिखण्डनि मृदुकणदन्वपुष्टे
 सुखादुसुन्दरफले सुमनःसुगन्धौ ।
 तस्मिन्वने शिशिरमन्दमरुत्प्रचारे
 सर्वेन्द्रियोत्सवकरे विजहार भूपः ॥ ४३ ॥
 अत्रान्तरे पृथुतपःश्रियमुन्नतश्री-
 रुन्मीलितावधिदृशं सुविशुद्धदृष्टिः ।
 ताँरापथादवतरन्तमनन्तसंज्ञ-
 मैक्षिष्ट चारणमुनिं सहसा नरेन्द्रः ॥ ४४ ॥
 रोमाश्चर्चर्चिततनू रमसेन गत्वा
 भूपत्तमालतरमूलगतस्य तस्य ।

१. सर्वेथा. २. नानाबुद्ध्यादिलघ्यसहिताः. ३. मनोहरैः. ४. कोमलकूजन्कोकिले.
 ५. अम्बरात्. ६. रोमहर्षचर्चितशरीरः.

मूर्धा ननाम गुरुभक्तिभरानतेन
 संसारसिन्धुतरणौ चरणौ महर्षेः ॥ ४५ ॥
 सोऽप्यात्मनः परिसमाप्य समाधियोग-
 माशीर्वचांसि निपपाठ विशुद्धपाठः ।
 संखापयन्नरपतिं कुमुदोज्जवलेन
 धर्माभिषेकपयसेव निजस्मितेन ॥ ४६ ॥
 कृत्वा करावथ स संकुचदञ्जकान्ती
 सप्रश्रयासिति जगाद् गिरं क्षितीशः ।
 दन्तावलीविशदरश्मवितानकेन
 लिम्पन्मुनीन्द्रचरणाविव चन्दनेन ॥ ४७ ॥
 गत्वा सुदूरमपि यस्य विलोकनीयौ
 पादौ पवित्ररजसौ रंजसः क्षयाय ।
 तस्यागमे तव मुनीन्द्र न हेतुरन्यो
 मुक्त्वा ममान्यभवसंचित्पुण्यपाकम् ॥ ४८ ॥
 श्रेयस्तनोति परिवर्धयते विवेक-
 मुन्मूल्यत्यघसुदीरयते विभूतिम् ।
 त्वदर्शनं सुचरिताखिलभद्रहेतु-
 नाल्पीयसो भवति गम्यमिदं शुभस्य ॥ ४९ ॥
 यद्वावि भूतमथवा मुनिनाथ तत्त्वे
 वाह्यं न वस्तु कथयेदमतः प्रसीद ।
 संसारवृत्तमखिलं परिजानतोऽपि
 नाद्यापि याति विरैतिं किमु मानसं मे ॥ ५० ॥
 श्रुत्वेति तद्वचनमेवमुवाच चिन्तां
 चेतोगतां स नृपतेरेवबुध्यमानः ।
 यावत्त्वं स्फुरति चेतसि सूनुवाञ्छा
 तावत्त्वं यासि विरतिं नृपपुंगव त्वम् ॥ ५१ ॥

१. मुकुलितौ. २. पापस्य. ३. वैराग्यम्. ४. परिजानन्.

सा च प्रणश्यति न तावदसौ न याव-
 त्सुत्रो भवत्यरिकुलोन्मथैकवीरः ।
 पुत्रोदयेऽपि भवतोऽस्ति विबन्धहेतु-
 रन्यो भवान्तरगतं श्रूणु तं ब्रवीमि ॥ ५२ ॥
 एषा तवाग्रमहिषी पुंटभेदनेऽभू-
 दत्रैव पूर्वमभिनन्दितसर्वबन्धोः ।
 देवाङ्गदस्य वणिजस्तनया सुनन्दा
 श्रीकुक्षिजा गुणगणाभरणाभिरामा ॥ ५३ ॥
 सान्यां विलोक्य नवयौवन एव नारीं
 गर्भेण पीडिततनुं गलिताङ्गशोभाम् ।
 जन्मान्तरेऽपि वयसि प्रथमेऽहमीट-
 ज्ञा भूवमित्यकृत मन्दमतिर्निर्दानम् ॥ ५४ ॥
 सागारधर्मनिरता प्रैतिपद्य कालं
 सौधर्मकल्पमुपगम्य वभूव देवी ।
 च्युत्वा ततः पुनरभूदिह पुण्यरोषा-
 हुयोधनस्य दुहिता भवतश्च पत्नी ॥ ५५ ॥
 तस्माङ्गवान्तरभवादगुभान्निदाना-
 दस्या वयो नवमगादनपत्यमेव ।
 कैश्चिद्द्विनैः प्रशमभीयुषि तस्य दोषे
 निःसंशयं तव भविष्यति पुत्रजन्म ॥ ५६ ॥
 तस्मिन्मृगाङ्ग इव सर्वमनोभिरामे
 सूनौ निधाय पृथुधाम्नि धुरं धरिष्याः ।
 संपत्स्यसे त्वमधिगम्य जिनेन्द्रीक्षां
 सिद्धालयातिथिरेषोषितकर्मवन्धः ॥ ५७ ॥

संक्षेपतो गिरमिमामभिधाय सम्य-
 गानन्द्य भूमिपतिमिष्टनिबन्धनेन ।
 धामेप्सितं मुनिरगावृपतिश्च राज-
 धानीमणुव्रतविभूषणभूषिताङ्गः ॥ ५८ ॥
 पुंसां पुरोपचितपुष्पनिबद्धमिष्ट-
 मित्याकलय्य निबन्ध मर्ति स धर्मे ।
 तत्रोन्मुखं भवति भाग्यवतां हि चेतो
 यत्संपदां नियतमङ्गमनागतानाम् ॥ ५९ ॥
 दानेन संयमिजनस्य जिनार्चनेन
 तस्य प्रभोरविरतं नयतो दिनानि ।
 प्रक्षोभिताखिलसुरासुरनागलोकं
 नान्दीश्वरं परमपर्वं सैमाससाद् ॥ ६० ॥
 तस्मिन्निधाय महतीमुपवासपूर्वी
 पूजां जगद्विजयिनो जिनपुंगवस्य ।
 स्थानं समीहितनिमित्तमधस्तदीय-
 बिष्वस्य स प्रविदधे सहितोऽप्रदेव्या ॥ ६१ ॥
 प्रह्लादनं विदधती शशिनः कलेव
 संपादयन्त्यभिमतं कुलदेवतेव ।
 गर्भे कियद्विरथ सा दिवसैर्बभार
 मुक्ताफलं परममन्तुष्ठिशुक्तिकेव ॥ ६२ ॥
 किंचिद्वपुः शिथिलतामगमतदानी-
 माणाण्डुरं वदननीररुहं वभूव ।
 गर्भस्थवालगुणभूरिभरादिवागा-
 न्मन्दापि मन्दतरतां गतिरायताक्ष्याः ॥ ६३ ॥
 नीलाननं प्रसृतपाण्डिम धारयन्ती
 वक्षोरुहद्वयमधःकृतचन्द्रकान्ति ।

१. अभिलषितप्ररूपणेन. २. प्रधानं कारणम्. ३. आजगाम.

गन्धान्धषट्चरणचुम्बितपद्मयुग्मा-
 मम्भोजिनीमनुचकार चकोरचक्षुः ॥ ६४ ॥
 सर्पत्कुचद्वयविपाण्डुरतागुणेन
 हारो हतद्युतिरिवास्य मुखे चकार ।
 संघर्षेन मलयोजनिकां कुतोऽपि
 निर्मत्सरो हि विरलो गुणिनां गुणेषु ॥ ६५ ॥
 जृम्भाभवत्सतसंनिहिता सखीव
 नौनं मुमोच वरमित्रमिवालसत्वम् ।
 लज्जाभरः सममगादुदरेण वृद्धि-
 मभ्युद्यमः सह ननाश बलित्रयेण ॥ ६६ ॥
 नीलोत्पलानि निजया विजितानि ताव-
 त्कान्त्या मया सह जयासह पुण्डरीकैः ।
 स्पैर्धेऽधुनान्वहमितीव विचिन्त्य तस्या
 नेत्रद्वयं धवलतामगमत्कृशाङ्क्याः ॥ ६७ ॥
 गर्भस्थितस्य जननान्तरबीजबन्धं
 बालस्य तस्य वचनेन विना वैदन्ति ।
 तस्याः शिरीषसुकुमारतनोर्बभूवु-
 रेकान्ततोऽपि जिनपूजनदौर्वदानि ॥ ६८ ॥
 प्राप्ते प्रसूतिसमयेऽथ तिथौ शुभाया-
 मुच्चस्थितेषु सकलेषु शुभग्रहेषु ।
 सा भावितीर्थकरमुज्ज्वलदेहदीसि-
 प्रधंसितान्धतमसं सुषुवे कुमारम् ॥ ६९ ॥
 शुभ्रं नभोऽभवदेभीषुमतीव तस्मि-
 न्नभ्युद्रते परमधामनिधानभूते ।
 लक्ष्मीः सरःकमलिनी सहसाभ्यनन्द-
 दाशाङ्गना मलिनिमापगमाद्विरेजुः ॥ ७० ॥

निःशेषमम्बुधरधीरगभीरनादै-

स्तूर्यैर्बूव मुखरं नरनाथवेशम् ।

पौरो जनस्त्वरितमेव निजे निजेऽसौ

गेहे महोत्सवमकारयत प्रहृष्टः ॥ ७१ ॥

स्वस्माद्वहिर्भवनतः प्रकटं निरित्य

नृत्यान्यतन्वत गणो गणिकाजनानाम् ।

लब्धोऽधुना वसुमति प्रभुरद्वितीयो

नन्द त्वमित्यजनि जैन्मवतां प्रघोषः ॥ ७२ ॥

तुष्ट्या ददत्स्वसुतजन्म निवेदयन्नो

देयं न देयमिदमित्यथवा क्षितीशः ।

नाजीगणत्प्रमदविहृलचित्तवृत्ति-

विक्षिप्तवृत्ति हि मनो न विचारदक्षम् ॥ ७३ ॥

गायत्प्रनृत्यदभितो रभसेन वल्ग-

दुन्मत्तामिव जगाम पुरं समस्तम् ।

तत्राभवत्र खलु कोऽपि स यस्य नान्त-

र्जन्ने विकासि हृदयं सहसा द्विषोऽपि ॥ ७४ ॥

सर्वज्ञं कनकमयैः समर्च्य पुष्पैः कल्याणोऽहनि सह तेन वंशवृद्धैः ।

श्रीवर्मेत्यवनिभुजाथ तस्य नाम श्रीशब्दानुगतमकारि मङ्गलाय ॥ ७५ ॥

विदधदखिलांस्तेजस्तीत्रान्पराननतान्तता-

न्नवनिमभितामोजोभिः वैर्वशं विवशां नयन् ।

निधिशतमहालामैर्भूमृच्छतप्रहितैर्धनै-

रुदयनिलये जाते तस्मिन्नन्द स नन्दने ॥ ७६ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये तृतीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः ।

अथ प्रजानां नयनाभिरामो लक्ष्मीलतालिङ्गितसुन्दराङ्गः ।

वृद्धिं स पद्माकरवत्प्रपेदे दिनानुसारेण शनैः कुमारः ॥ १ ॥

ब्रजत्सहैवोन्नतिमुज्ज्वलाभिः कलाभिरानन्दितसर्वलोकः ।

स कान्तिमांश्चन्द्रमसा तदानीं जनैरूपामीयत राजपुत्रः ॥ २ ॥

गुरुन्गुरुन्सम्युगुपास्य तेभ्यो विद्योपविद्या विधिना विदित्वा ।

तद्वेदिनोऽसौ गणितैरहोभिरधो व्यधादीधितिमानिवेद्धः ॥ ३ ॥

जनादशेषाद्वयसा लघीयानपि प्रवृद्धैः स महान्वभूव ।

कलागुणैरुज्ज्वलरश्मिजालैरिव स्वकीयैर्मणिराकरोत्थः ॥ ४ ॥

धनुर्धरैः स्वङ्गिभिरश्ववारैर्गजेन्द्रशिक्षाधिकृतैश्च लोकैः ।

स्वं स्वं गुणोत्कर्षमसाववासुं सदांभियुक्तैरुपजीव्यते स ॥ ५ ॥

तुषाररश्मिं भजते निशायां दिनागमे याति सरोजखण्डम् ।

इति प्रकृत्या चपलापि लक्ष्मीरियेष मोकुं न ततुं तदीयाम् ॥ ६ ॥

वदान्यतां तस्य विलोक्य गुर्वीं तद्वद्विरत्याजि वृथाभिमानः ।

गतस्य लोके परतोऽभिमूर्तिं न मानिनो राजति मानयोगः ॥ ७ ॥

तदीयसङ्गादखिलोऽपि भीरुरन्यो जनः शूरतरो वभूव ।

महात्मनस्तस्य पुनर्महीयः स्वाभाविकं शौर्यमिव द्विंपारेः ॥ ८ ॥

त्यागश्च शौर्यं च तथैव सत्यं महागुणा नीतिविदामभीष्टाः ।

त्रयोऽप्यमी तस्य तनौ विवृद्धिं स्पर्धादिवान्योन्यकृतात्प्रजग्मुः ॥ ९ ॥

प्रॅपूरयन्धान्यधनैरशेषं नियोजयंश्चापि महागुणेषु ।

पतिः स एवाजनि नितिनेत्रो गुरुः स एवाश्रयिणां जनानाम् ॥ १० ॥

न केवलं सर्वगुणाश्रयेण प्रहर्षितस्तेन भृशं स्वपक्षः ।

किं तु द्विषन्तोऽपि खलस्वभावास्तन्नास्ति यत्पुण्यवतामसाध्यम् ॥ ११ ॥

त्रैलोक्यशोभाभिवप्रवीणं नूनं विधिस्तस्य विलोक्य रूपम् ।

यथावतृसश्चतुराननत्वं नान्यद्वयं कारणमत्र विद्धः ॥ १२ ॥

१. महत उपाध्यायान्. २. भासुरः ‘इन्दुः’ इत्यपि पाठः. ३. सेवापैरैरुपजीवनविषयीकृतः. ४. वदान्यतायुक्तैः. ५. सिंहस्य. ६. इर्ष्याविशेषात्. ७. पोषयन्.

स संपदामायतनं जयश्रीसमाश्रयः सर्वमनोभिरामः ।

भेजे न चोत्सेकमनूननीतिर्मदं भजन्ते न महानुभावाः ॥ १३ ॥

निरस्तष्टुर्गरिपुः कृतज्ञो गुणाधिकानां धुरि वर्तमानः ।

स मत्सरेणेव समं गुणौधैर्न पस्थृशे दोषगणैः कुमारः ॥ १४ ॥

पितुर्निदेशादथ सुन्दराङ्गीं स राजकन्यां विधिनोपयेमे ।

प्रभावतो देहगतप्रभायाः प्रभावतीति प्रथिताभिधानाम् ॥ १५ ॥

तं यौवराज्ये परिणीतभार्ये नियोज्य धुर्ये वशिनां तनूजम् ।

स राज्यसौख्यं विगतान्तरायं निश्चिन्तचित्तोऽनुबभूव भूपः ॥ १६ ॥

भोगैः स वाञ्छाकृतसंनिधानैर्मनोहरैर्मोहितचित्तवृत्तिः ।

कालं न गच्छन्तमपि प्रजञ्जे प्रज्ञां हि मोहः शिथिलीकरोति ॥ १७ ॥

स्थितोऽथ हर्ष्ये स नृपः कदाचिदुल्कां विलोक्याम्बरतः पतन्तीम् ।

विरक्तबुद्धिर्विषयेषु चिन्तामगादिति प्रोद्धतकाललिथः ॥ १८ ॥

समस्तमेवंविधेव पुंसामशाश्वतं जीवितयौवनादि ।

तथापि जानाति न मन्दबुद्धिरसादशः पुत्रकलत्रमूढः ॥ १९ ॥

नगापगातोयतरङ्गलोलैर्विलोभ्यमानो विषयैर्वराकः ।

नारम्भदोषान्याणयत्यनन्तदुःखप्रदान्मोहवशेन जीवः ॥ २० ॥

क्षणक्षयिण्यायुषि मूढबुद्धिः शिराभिमानं यदि नैष कुर्यात् ।

न कर्मपाशौर्विवशीकृतात्मा योनिप्वनन्तासु सहेत दुःखम् ॥ २१ ॥

मुहुः प्रणष्ठा मुहुरेव दृष्टाः सँमागमाः खमसमागमाभाः ।

विश्वासमृच्छत्यत एव विद्वान् तेषु संयोगनिवन्धनेषु ॥ २२ ॥

या दुःखसाध्या चपला दुरन्ता यस्या वियोगो बहुदुःखहेतुः ।

तस्याः कृते जन्तुरुपैति लक्ष्म्याः परिश्रमं पश्यत मोहमस्य ॥ २३ ॥

विहाय ये निर्वृतिमव्यपायां बहुव्यपायां वृणुते विभूतिम् ।

हित्वा हिमं ते शुचिचन्दनाम्भः पिबन्त्यपो मूढधियः सपङ्गाः ॥ २४ ॥

१. गर्वम्. २. 'कामः क्रोधश्च हर्षश्च मानो लोभस्था मदः । अन्तरङ्गोऽरिष्टुर्गो नृपतीनां भवत्ययम् ॥'. ३. मुख्यम्. ४. पुत्रकलत्रादयः. ५. गच्छति.

ममेदमस्याहमिति ग्रहेण ग्रस्तो वराकः कथमेष जन्तुः ।
 अणुप्रमाणस्य सुखस्य हेतोर्दुःखं गिरीन्द्रोपममभ्युपैति ॥ २५ ॥
 न काकतालीयमिदं कथंचिक्षेशक्षयान्मानुषजन्म लब्धवा ।
 युक्त प्रमादः स्वहिते विधातुं संसारवृत्तान्तविदा नरेण ॥ २६ ॥
 इति प्रजानामधिपः सचित्ते विचिन्तयन्संसृतिफल्युभावम् ।
 जगाम वैराग्यमपेतरागो बुद्धेः फलं यात्महितप्रवृत्तिः ॥ २७ ॥
 अन्येद्युराहूय युवेशमीशः कृतप्रणामाङ्गलिमित्युवाच ।
 मन्दीभवत्तेमरसानुबन्धां तदीयवक्रे विनिवेश्य दृष्टिम् ॥ २८ ॥
 वात्येव यावन्न वपुः कुटीरमेतज्जरा जर्जरयत्युपेत्य ।
 प्रवर्धमानं तिमिरं विहन्तुं यावन्न वा दर्शनशक्तिमीष्टे ॥ २९ ॥
 यावन्न तीर्थोपगमप्रवीणौ पादौ निजप्रस्फुरणं जहीतः ।
 कालेन यावद्भजतेऽवसादं न च श्रुतिर्धर्मकथावसक्ता ॥ ३० ॥
 वयोनुरूपेण विवर्धमानो यावत्स्मृतिं अंशयते न मोहः ।
 यावच्च शास्त्राध्ययनप्रवीणा प्रवर्तते प्रस्खलितुं न वाणी ॥ ३१ ॥
 तावद्भवान्मोचयितुं प्रयत्नादात्मानमिच्छाम्यसुखानलर्तम् ।
 जिनेन्द्रीक्षाविधिनात्र कर्त्ये त्वया न भाव्यं परिपन्थिना मे ॥ ३२ ॥
 पुरैव संसारपरम्पराया हेतोः श्रियश्चित्तमपेतमेव ।
 अपेक्षमाणोऽनुदिनं त्वदीयमेवोदयं राज्यपदेऽवतिष्ठे ॥ ३३ ॥
 भवानपास्तव्यसनो निजेन धाम्नाब्धिमर्यादमिमामिदानीम् ।
 महीमशेषामपहस्तितारिवर्गोदयः पालयतु प्रशान्तः ॥ ३४ ॥
 यथा भवत्यभ्युदिते जनोऽयमानन्दमायाति निरस्तखेदः ।
 सहस्ररथमाविव चक्रवाको वृत्तं तदेवाचर चारचक्षुः ॥ ३५ ॥
 वाञ्छन्विभूतीः परमप्रभावा मोद्वीविजस्त्वं जनमात्मनीनम् ।
 जनानुरागं प्रथमं हि तासां निर्बन्धनं नीतिविदो वदन्ति ॥ ३६ ॥
 समागमो निर्व्यसनस्य राज्ञः स्यात्संपदां निर्व्यसनत्वमस्य ।
 वश्ये स्वकीये परिवार एव तस्मिन्नवश्ये व्यसनं गरीयः ॥ ३७ ॥

विधित्सुरेनं तदिहात्मवश्यं कृतज्ञतायाः समुपैहि पारम् ।
 गुणैरुपेतोऽप्यपरैः कृतम्भः समस्तमुद्वेजयते हि लोकम् ॥ ३८ ॥
 धर्माविरोधेन नयस्व वृद्धिं त्वमर्थकामौ कलिदोपमुक्तः ।
 युक्त्या त्रिवर्गं हि निषेवमाणो लोकद्वयं साधयति क्षितीशः ॥ ३९ ॥
 वृद्धानुमत्या सकलं स्वकार्यं सदा विधेहि प्रहतप्रमादः ।
 विनायमानो गुणुणा हि नित्यं सुरेन्द्रलीलां लभते नरेन्द्रः ॥ ४० ॥
 निगृह्णतो बाधकरान्प्रजानां भूत्यांस्तोऽन्यान्यतोऽभिवृद्धिम् ।
 कीर्तिस्तवाशेषदिग्न्तराणि व्याप्तोतु बन्दिस्तुतकीर्तनस्य ॥ ४१ ॥
 कुर्याः सदा संवृतचित्तवृत्तिः फलानुमेयानि निजेहितानि ।
 गृदात्ममन्त्रः परमन्त्रमेदी भवत्यगम्यः पुरुषः परेषाम् ॥ ४२ ॥
 तेजस्त्विनः पूरयतोऽखिलाशा भूमृच्छिरःशेखरतां गतस्य ।
 दिनाधिपम्येव तवापि भूयात्करप्रपातो भुवि निर्विवन्धः ॥ ४३ ॥
 इति क्षितीशः सह शिक्षयासौ विश्राणयामास सुताय लक्ष्मीम् ।
 सोऽपि प्रेतीयेप गुरुपरोधात्पितुः सुपुत्रो द्यनुकूलवृत्तिः ॥ ४४ ॥
 ततः स पुत्रार्पितराज्यभारः पृष्ठाखिलज्ञातिरपास्तसङ्गः ।
 तस्वा तपः श्रीप्रभपादमूले समासदत्सिद्धिवधूवरत्वम् ॥ ४५ ॥
 श्रीवर्मराजोऽपि पितुर्नियोगादिनानि भूत्वा कतिचित्सशोकः ।
 संबोधितो मन्त्रिसुहृत्समूहैर्विनिर्ययौ साधयितुं धरित्रीम् ॥ ४६ ॥
 विधाय मौलं बलमात्ममूले स नीतिमानाटविकं वहिःस्थम् ।
 मध्ये च सामन्तवलं वलीयश्चचाल चूलामणिभासिताशः ॥ ४७ ॥
 समुच्छलत्तस्य तुरंगमोत्थं सेनारजो रासभरोमधूम्रम् ।
 परं दिशामेव मलीमसानि नास्यानि चक्रे रिपुयोषितां च ॥ ४८ ॥
 सैन्यध्वजैरप्रतिकूलवातव्याधूननप्रोलसितैस्तदीयैः ।
 नान्तर्दध्ये केवलमेव सूर्यः शत्रुप्रभावस्य महाप्रभावैः ॥ ४९ ॥
 प्रयाणकालप्रभवैरुदारैस्तदीयमातङ्गमदप्रवाहैः ।
 पांसुप्रतानः शमयांवभूवे न केवलं धाम च शात्रवीयम् ॥ ५० ॥

मूर्च्छन्दरीणां विवरेषु तस्य प्रस्थानशंसी पठहप्रणादः ।
 न पातयामास परं तटानि क्षोणीधराणां द्विषतां च चेतः ॥ ५१ ॥
 पैरैः समागत्य गृहीतरत्नस्थालैः सुदूरान्नतपूर्वकायैः ।
 प्रदर्शितानेकपयोविकारैः प्रत्युदये याममहत्तरैश्च ॥ ५२ ॥
 निशम्य तस्यातुलपुण्यशक्तेः प्रस्थानमाविष्कृतविक्रमस्य ।
 महाभयव्याकुलमानसानां द्विषामभूवन्निति चेष्टितानि ॥ ५३ ॥
 दारान्सुतानप्यनपेक्ष्य केचित्स्वदेहरक्षां बहुमन्यमानाः ।
 तत्सैन्यसंचारविर्मद्भीता भेजुर्दिग्न्तान्हरिणैः सहैव ॥ ५४ ॥
 कठोरधारं विनिवेश्य कण्ठे कुठारमन्ये भयविहूलाङ्गाः ।
 सतां शरण्यं शरणं तमीयुर्जिनं यथा मानमपोद्य भव्याः ॥ ५५ ॥
 संनद्य सैन्यैः सह शौर्यशौण्डैरेके महामानगजाघिरुद्धाः ।
 तदीयशम्भाग्निशिखावलीपु प्रपेदिरेऽभ्येत्य पतञ्जवृत्तिम् ॥ ५६ ॥
 पैत्रं धनं धान्यमशेषरत्नान्युपायनीकृत्य निरस्तदर्पाः ।
 हिमर्तुवृक्षा इव शातिताङ्गाः स्वजीवितान्येव रक्षुगन्ये ॥ ५७ ॥
 बद्धाङ्गलीन्यण्डितमानशृङ्गान्गृहीतसारानथ तान्विधाय ।
 न्ययुङ्ग स स्वेषु पदेषु भूयः सतां हि कोपो नमनावसानः ॥ ५८ ॥
 निपातितानां रणमूर्धरीणामुपेयुषः कण्ठकुठारवृत्त्या ।
 सोऽन्वग्रहीदार्दमनास्तनूजान्युक्तैव दीनेषु कृपोत्ततानाम् ॥ ५९ ॥
 गतावलेपैः प्रविशद्विरेत्य दत्ताभयैर्मण्डलिनां समूहैः ।
 दिने दिने तत्कटकः समन्तादवर्धताभ्योधिजिगीषयेव ॥ ६० ॥
 गण्डस्थलमोदहृतद्विरेफैर्मदाम्बुविक्ळेदितभूरजोभिः ।
 तत्तोरणद्वारामभूदुदारैर्न जातुचिच्छन्नमुपायनेभैः ॥ ६१ ॥
 गजेन्द्रददन्तैश्चमरीकचौघैर्मृगेन्द्रशावैरपि पञ्चरस्थैः ।
 तं पार्वतीयाः समुपेत्य भीताः सिषेविरे सेवकवृत्यमिज्ञाः ॥ ६२ ॥
 वस्तूपदीकृत्य विचित्ररूपं द्वीपोद्भवं द्वीपपतीनुपेतान् ।
 संभावयामास सुदृष्टिदानैश्चेतः प्रभूणां नहि नोचितज्ञम् ॥ ६३ ॥

यातेन मुक्ता रविणेव साभूदङ्गारिणी शत्रुचिताभिराशा ।
 प्रधूमिता यां च चकाङ्ग यातुं पलायमानारिचमूरजोभिः ॥ ६४ ॥
 कलोलहस्तैः स्फुरदंशुजालं मुक्ताफलौघं विकिरंस्तटेषु ।
 वेलावनप्रासबलस्य तस्य भयादिवारात्कर्मण्वोऽपि ॥ ६५ ॥
 द्वीपेषु दुर्गेष्वथ मण्डलेषु विदिक्षु दिक्षु प्रतिकूलिताज्ञः ।
 न कोऽपि तस्याजनि पुण्यराशैर्दैवैऽनुकूले किमु नानुकूलम् ॥ ६६ ॥
 संस्पृश्य पूर्वं परितः करेण नीता पुनस्तेन रत्ति समानाम् ।
 वधूरिवाम्भोनिधिवारिवस्त्रा बभूव वश्या सकला धरित्री ॥ ६७ ॥
 इति प्रसाध्याखिलभूतधात्रीं धात्रीं चतुर्वारिधिवारिसीमाम् ।
 स वन्दिवृन्दैरभिवन्द्यमानः श्रीमान्पुनः श्रीपुरमाससाद् ॥ ६८ ॥
 नवोदयं प्रस्फुरितप्रतापं प्रसाधिताशेषदिग्नतरालम् ।
 प्रत्यागतं भानुमिव प्रणन्तुं तमर्घहस्ता जनता निरीयुः ॥ ६९ ॥
 मनोहरैः संहतकच्छवातैर्बहिर्भुवां श्यामरुचः प्रदेशान् ।
 विलोक्यन्नराजगाधिरुद्धः स गोपुरस्याभिमुखो बभूव ॥ ७० ॥
 भरक्षमक्षमारुहमूलबद्धस्कन्धान्मदान्धानलिशोभिकुम्भान् ।
 व्यलोकतासौ धनतः शिरोधीन्कृतप्रणामानिव वारणद्रान् ॥ ७१ ॥
 कलं नन्दन्ती परिखातटेषु निषेदुषी शङ्खसिता समन्तात् ।
 हंसावलित्स्य जहार चित्तं सहैव गत्या गमनोत्सुकस्य ॥ ७२ ॥
 स खातिकायाः पयसो विनिर्यत्कुतूहलेनेव विलोकनस्य ।
 ददर्श पाटीनकुलं समन्तात्सरोजजैः पिञ्जरितं रजोभिः ॥ ७३ ॥
 गवाक्षनिक्षिसमुखारविन्दाः पौराङ्गनास्तं नयनाभिरामम् ।
 संभूय नेत्राङ्गलिभिः पिवन्त्यो न सस्रुः स्वं क्षयनीविवन्धम् ॥ ७४ ॥
 समधिकनवयौवनोदयश्रीर्विद्धदधः शशिनं शरीरकान्त्या ।
 स नृपतिरविशत्पुरं पुरान्तर्गतवनिताहृदयं च पञ्चबाणः ॥ ७५ ॥
 सह शशिसमकान्त्या शीलसौभाग्यवत्या
 विधृतविमलमूर्त्या कामशक्त्येव देव्या ।

१. रविणा मुक्ता दिगङ्गारिणीत्युच्यते, गन्तव्या तु प्रधूमितेति. २. पृथिवीम्.

रतिसुखमसमानं मानयन्त्वैविलासै-
 रकृत निकृतशत्रुस्त्र राज्यं स भूपः ॥ ७६ ॥
 दृष्टा कदाचिदथ शारवमभ्रवृन्द-
 मुत्पत्त्यनन्तरविनाशि विनाशितारिः ।
 निर्वेदमाप सहसा स भवस्थितिज्ञः
 सन्तः प्रयान्ति विषयेषु हि नातिसक्षिम् ॥ ७७ ॥
 श्रीकान्ताय समर्प्य राज्यमस्तिलं नत्वा मुनिश्रीप्रभं
 प्रब्रज्य प्रशमानुरक्तहृदयस्तस्वा तपो दुश्चरम् ।
 सौधर्मे परमोदयः प्रमुदितो व्यविधप्रमाणुःस्थिति-
 देवः श्रीधर इत्यभूतस विवुधस्त्रीनेत्रनित्योत्सवः ॥ ७८ ॥
 इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये चतुर्थः सर्गः ।

पञ्चमः सर्गः ।

अथ धातकीत्युपपदेन युतामभिमृप्य याम्यदिशि खण्डमुवम् ।
 प्रविभासमानवपुरस्ति गुरुः सुरसेव्यसानुरिपुकारगिरिः ॥ १ ॥
 अपि तस्य पूर्वभरते भरतप्रमुखक्षितीधरकृतावतरे ।
 कविवेदसां श्रुतिपथाविषयो विषयोऽलकेति दधदस्त्यमिधाम् ॥ २ ॥
 कमलानना मधुकरीनयना नवनालदण्डतनुवाहुलताः ।
 हृदयंगमा वहति यः परितस्तर्णीरिव स्थलसरोरुहिणीः ॥ ३ ॥
 वितताखिलक्षितितलाः पृथवः शिखरावलीवलयलीढधनाः ।
 ममतां यदीयनिगमान्तगता धरणीधरैर्दधति धान्यचयाः ॥ ४ ॥
 विमलाकृतीरपरिहृष्टतला विहितादरैरपि गभीरतया ।
 ग्रविभर्ति यः सकललोकमता महता मतीरिव महासरसीः ॥ ५ ॥
 जलदीर्घिका जनविगाहजलाः सरितः शकुन्तरवरम्यतटाः ।
 ग्रविभाति यः परिदधत्परितः सरसीश्च पङ्कजवनाभरणाः ॥ ६ ॥
 खरशीतमारुतरजोरहिते समयोचितोष्णहिमवर्षसुखे ।
 निवसन्कदाचिदपि नाकुलतां सकलर्तुषु ब्रजति यत्र जनः ॥ ७ ॥

सिकतास्थलोज्ज्वलबृहजघना अमनाभिकारुचिरमध्यभुवः ।
 मुपयोधरा वहति योऽङ्गगता निजबल्मा इव महासरितः ॥ ८ ॥
 न नवं वयो व्यसनवर्गहतं न जरा मतिस्मृतिविमोहहता ।
 न हता गुणा मलिनदोषगणैर्न च यत्र मृत्युरपमृत्युहतः ॥ ९ ॥
 निरवग्रैर्नवनवैः परितः परिपूर्णया विविधसस्यचयैः ।
 प्रतनोति वोऽखिलजनस्य भुवा नयनोत्सवं सुरकुरूपेमया ॥ १० ॥
 तस्माजयः सकुमुमाः कुमुमं फलवत्कलं मधुरतानुगतम् ।
 नहि तत्र किंचिदपि वस्तु न यज्जनतामुदं प्रविदधात्यथवा ॥ ११ ॥
 अथ कोशलेति भुवनत्रितयप्रथिताम्ति तत्र विषये नगरी ।
 अलकेव भूरिविभवानुगतैः परिवारिता प्रचुरपुण्यजनैः ॥ १२ ॥
 तनुकुक्षयोऽप्यतनुधारमपो विसृजन्ति यत्र शरदागमने ।
 अतितुङ्गसौधशिखरावततिप्रविदारितोदरभुवोऽभुवधराः ॥ १३ ॥
 मणिदीपकप्रकटनिर्वृतये क्षिपती शिखासु निजमात्यरजः ।
 द्रयितेन यत्र नवमुग्धवधूरवहस्यते नतमुखी त्रपया ॥ १४ ॥
 विविधामु धन्यजनहर्म्यततेर्मणिभूमिपु प्रतिमया निपतन् ।
 निशि यत्र कुन्दसदशः कुमुमप्रकरायते ग्रहगणो निखिलः ॥ १५ ॥
 असतीजनं जिगमिषु बहुलक्षणदामुखेषु द्रयितावसथम् ।
 निज एव विम्बयति यत्र मुहुर्मुखचन्द्रमाः स्मितविभिन्नतमाः ॥ १६ ॥
 रजनीपु यत्र गुरुहर्म्यशिखागतनीलगलरुचिविच्छुरितः ।
 हिमदीधितिर्भवति कृष्णवपुः पुरयोषितामिव मुखैर्विजितः ॥ १७ ॥
 शिखराणि यत्र परियेः परितः परिवारितानि शरदभ्रलवैः ।
 गविवाजिनामिव विलङ्घयतां श्रमजैर्विभान्ति मुम्फेनचयैः ॥ १८ ॥
 सति मानसेऽप्यकल्पाम्भसि यद्गृहीर्धिका निरतहंसकुलैः ।
 न विमुच्यते सततसंनिहितैरिव मुन्दरीगतिशिशिक्षिषया ॥ १९ ॥
 अतुलप्रतोलिशिखराग्रगतस्फटिकोपलांशुचयसंवलितः ।
 भजते सहस्रकिरणत्वमुडुप्रकरोऽपि यत्र रजनीसमये ॥ २० ॥

सुरसुन्दरीसमशरीरलताः प्रविधाय यत्र युवतीर्विधिना ।
 समपादि संकरभियेव भिदा सनिमेषलोचनयुगेन पुनः ॥ २१ ॥
 त्रिदशाधिवासजिति यत्र सदाप्यगुणः समस्ति परमेष महान् ।
 निपतन्मुखे कमलशङ्किमना यदुपद्रवत्यलिगणः सुमुखीः ॥ २२ ॥
 अथ तत्र शक्त्युपचयानुगतो नृपशेखरीकृतपदाम्बुरुहः ।
 नयविक्रमार्जितजगज्जयवानजितंजयोऽजनि नराधिपतिः ॥ २३ ॥
 विसतन्तुनिर्मलत्मैर्जनतापरितापनोदिभिरतीततुलैः ।
 करणैरिवोद्गुपतिनात्मगुणैर्धवलीकृता जगति येन दिशः ॥ २४ ॥
 मम कः प्रतापमवजेतुमलं जगतीत्युदेति समदः प्रथमम् ।
 प्रविलोक्य धाम पृथु यस्य पुना रविरेति लज्जित इवास्तमयम् ॥ २५ ॥
 महिमा निसर्गविनयेन यथा न तथा श्रियाप्यजनि यस्य सतः ।
 न निमित्तमत्र विभवः पुरुषं गुणसंपदेव गुरुतां नयते ॥ २६ ॥
 भुवनातिगेन यशसा कथितं प्रविधार्य यस्य गुरु धैर्यगुणम् ।
 लवणोदधिर्निजयशोभिभवादिव कालिमानमवहद्वपुषि ॥ २७ ॥
 दहनेन येन रिपुवंशततेः सुहदाननाम्बुजविकासकृता ।
 न जितः परं दिनमणिर्महसा शशिलाञ्छनोऽपि कमनीयतया ॥ २८ ॥
 गुरुरीश्वरो नरकविद्धनदः कमलालयः शिशिरगुश्च बुधः ।
 मुगतश्च सन्सकलदेवमयः समपादि यो वसुमतीवलये ॥ २९ ॥
 निजशौर्यवह्नितशत्रुगणे गुणरञ्जिताखिलमहीवलये ।
 पृथुधान्नि रक्षितरि यत्र सदा निरुपद्रवा विवृथे धरणी ॥ ३० ॥
 रिपुसुन्दरीविततबाप्पजलैः शमितोरुवैरदहनस्य सतः ।
 रविधाम यस्य ससहायमभूदुरुतेजसाखिलमट्ठुवनम् ॥ ३१ ॥
 निजविक्रमाहितरणैकरसो मदद्वसकेसरिकिशोर इव ।
 द्विषतां वले विपुलतेजसि यः प्रबबन्ध कीटकधियं प्रधने ॥ ३२ ॥
 अतुलप्रतापपरिभूततमोरिपुधान्नि यत्र कृतदिग्विजये ।
 निजनाम सर्वभुवनप्रथितं दधुरर्थशृन्यमधिपाः ककुभाम् ॥ ३३ ॥

जयशालिनः सहजभद्रतया परिभूषितस्य गुरुवंशभृतः ।
 अजनिष्ट यस्य न मनागपि दिक्करिणोऽपि कीर्तिनिलयस्य मदः ॥ ३४ ॥
 वसुधां पयोनिधिपयोवसनां परिघाङ्कतौ दधति यस्य भुजे ।
 गुरुभारभुममहिराजशिरोनिकुरुम्बमुन्नतिमवाप चिरात् ॥ ३५ ॥
 निजरूपविश्रममनोरमया जितसेनया सकुलपुत्रिकया ।
 प्रजगाम योगमवनीतिलको रजनीमुखे विधुरिवात्मरुचा ॥ ३६ ॥
 यद्भूत्सुगमुरवधूसमितेरूपपादने महदतीवतराम् ।
 प्रकटं विधातुमिव तद्विधिना निजकार्यकैशलमजन्यतया ॥ ३७ ॥
 रतिरूपसंपदभिभूतिकरैलितैर्निजस्य वपुषोऽवयवैः ।
 शुभलक्षणैः परिविभूषितया विभवाय भूषणमर्म्भारि यथा ॥ ३८ ॥
 शशिलाञ्छनेऽस्तमितवत्यपि सत्यगमदीयमुखचन्द्रमसा ।
 स्मितचन्द्रिकोज्ज्वलतरघुतिना जगतीतलं सरजनीकरताम् ॥ ३९ ॥
 स तयोर्गुणाभरणभूषितयोर्विवृधः समेत्य सुरलोकमुवः ।
 भुवनातिशायिकमनीयतनुस्तनुभूरभूदजितसेन इति ॥ ४० ॥
 जनतानुरागपरिवृद्धिकरः सुभगाङ्कतिर्ययसि यः प्रथमे ।
 शरदौषधीपतिरिवामलिनास्तिलकः क्षितेरूपचिकाय कलाः ॥ ४१ ॥
 गुणनिर्मितैः सुरभिभिः कुमुदैरिव यद्यशोभिरनुरागकरैः ।
 प्रविभासिते जगति शीतरुचेरुदयो जनरेववये विफलः ॥ ४२ ॥
 ध्रुवमस्य रूपविभवेन जितस्त्रपया विलीय समभृदतनुः ।
 मदनस्तदीयतनुदाहकरी हरलोचनार्चिरिति वांतमदः ॥ ४३ ॥
 नयमिन्द्रलाघवकरो विभवो विभवं च यस्य सहजो विनयः ।
 तमलंचकार परमप्रशमं प्रशमं पराक्रमगुणो गुणिनः ॥ ४४ ॥
 गुणसंपदा सकलमेव जगलघयन्तमात्मतनयं तमसौ ।
 मुमुदे महीपतिरुदीक्ष्य भृशं शशिनं समग्रकलमविधिरिव ॥ ४५ ॥
 इति च व्यचिन्तयदलाभि न किं निजजन्मनः फलमसुप्य मया ।
 भुवि यस्य भानुसद्वशस्तनयोऽपि दधाति धामभिरशेषदिशः ॥ ४६ ॥

१. अधारि. २. गतवति. ३. उपचयं नीतत्रान्. ४. वृवृधे. ५. फल्गु.

मलसङ्गवर्जितमितं पृथुतामुदयास्पदं सकलधामवताम् ।

घनवर्त्म शीतरुचिनेव करैर्मम दीपितं कुलमनेन गुणैः ॥ ४७ ॥

कुसुमाद्यथा विटपिनो वपुषो नवयौवनाच्छ्रुतवतः प्रशमात् ।

पुरुषान्वयस्य जगतीह तथा न मुपुत्रतः परमलंकरणम् ॥ ४८ ॥

अपरेद्युरेनमवनीतिलकं महतोत्सवेन नृपचक्रयुतः ।

नृपतिर्न्यवीविशदनिन्द्यतमे जगतो हिताय युवराज्यपदे ॥ ४९ ॥

श्रुतशुद्धधीरथरितेन्द्रपदं पदमास्थितः पितुरुदारतमम् ।

स कलाधरः सकलभूमिभृतां सुकुलीचकार करपद्मवनम् ॥ ५० ॥

नयनाभिराममकलङ्कतर्नुं नवमादधानसुदयं जनता ।

शिरसा दृशोर्गतमसुं विषयं प्रणनाम वालमिव चन्द्रमसम् ॥ ५१ ॥

स कदाचनाथ युवराज्युतः सदुपायनानुगतमण्डलिनाम् ।

प्रविलोकयन्निवहमाल तुदा नृपतिर्मनोहरसभाभवने ॥ ५२ ॥

प्रथितोऽथ चन्द्रस्त्रिरित्यसुरस्तदशेषमेव परिमोद्य सदः ।

कृतपूर्ववैरमवगम्य सुतं तमिकापतेरपजहार रुषा ॥ ५३ ॥

प्रतिबुद्धमानसुरमोहनं क्षणमात्रकेन परिधूय तमः ।

सकलं संसंब्रमसिलाधिपतिः युतशून्यमैक्षत सभाभवनम् ॥ ५४ ॥

इदमिन्द्रजालसुत धातुगता विकृतिर्मनः किमुत विष्णवि मे ।

अवलोकयामि यदहं युवराद्विकलामिमां निजसभां परितः ॥ ५५ ॥

अथ मायिनान्यभवैरदशाद्रजनीचरेण दृढवद्धरुषा ।

असुरेण वाशु सदृशस्तनुभूरङ्गपेण केनचिदहारि स मे ॥ ५६ ॥

इति तर्क्यन्विकलमङ्गसुवा गणयन्नरण्यमिव जीर्णमसौ ।

सकलं सदो दयितया सहितः प्रललाप मुक्तकरुणार्तरवम् ॥ ५७ ॥

प्रविहाय मामशरणं सद्वाक्षं क मदङ्गदुर्लित हासि गतः ।

लघु देहि दर्शनमहं हि विना भवतावलम्बितुमसूननलम् ॥ ५८ ॥

अधिसूनु लालनविधावहितेऽप्यमनोहरं तव मयाभिहितम् ।

न कदाचिदप्यसदृशप्रणये किमकारणं मयि विरक्तिमगः ॥ ५९ ॥

वचनामृतैः सुखरसज्जमिदं कुरु पूर्ववच्छ्रवणयोर्युगलम् ।
 अनिवन्धनाकुशलशङ्कितया किमुपेक्षसे पितरमाकुलितम् ॥ ६० ॥
 यदि वा कुतश्चिदपि कारणतो मयि वत्स तेऽजनि निरादरता ।
 अनिमित्तमेव रहिता किमिमां जननीं प्रति प्रकृतिवत्सलता ॥ ६१ ॥
 गुणिनं मनोरथशताधिगतं निजवंशवारिधिविधुं विधिना ।
 हरता भवन्तमकृपेण मम क्षतमक्षियुगममुपदर्श्य निधिम् ॥ ६२ ॥
 पदवीमतीत्य तमसां तपता भुवनोदयाचलशिखामणिना ।
 रहितास्त्वया स्वजनवत्सल मे तिमिरावृता इव विभान्ति दिशः ॥ ६३ ॥
 दिनमद्य मे गतमनुत्सवतां शरणोऽज्ञितोऽद्य मम वन्धुजनः ।
 भवदीयदुःसहवियोगभवत्तनुदेहयष्टिरहमद्य मृतः ॥ ६४ ॥
 यशसः मुखस्य विभवस्य तथा महस्त्वमेव मम हेतुरभः ।
 त्रजता त्वया भुवनभृषण तद्वयपहस्तिं सकलमेकपदे ॥ ६५ ॥
 ललितश्रुलोचनयुगं वदनं तुहिनद्युतिद्युति वचो मधुरम् ।
 भवदीयमङ्ग तदशेषमगान्मम पाप्मभिः सरणगोचरताम् ॥ ६६ ॥
 अपि तद्वेद्विनमपुष्यवतः परमोत्सवं पुनरपीह मम ।
 विषयत्वमेष्यति विलोचनयोस्तव वत्स यत्र मुखपङ्कस्त्रहम् ॥ ६७ ॥
 किमभूदमीष्वपि न वत्सलता स्वयुहल्मु काचन कठोरधिया ।
 गमनोत्सुकेन सह पांशुरता यदि मे त्वया द्रयित नालपिताः ॥ ६८ ॥
 निजभर्तुर्दुर्व्यसनदुःखचितं शरणोऽज्ञितं प्रविलपन्तमिमम् ।
 सपदि प्रदर्शितपदाभ्युरुहः युखिनं कुरुपत्र नृपभृजचयम् ॥ ६९ ॥
 यदसहाशोकधनकालबलप्रविवृद्धमस्य समुपेत्य पुनः ।
 भव वत्स वान्धवजनाश्रुधुनीपयसो निद्राघसमयः सहसा ॥ ७० ॥
 मुतशोकशङ्कपरिविद्धमनाः प्रलपन्निति प्रबलबाप्पजलः ।
 क्षणमाधिमन्तरयितुं जगृहे परिमूर्छया स कृपयेव नृपः ॥ ७१ ॥
 अथेश्वरश्चन्दनसेचनादैः क्षणादुपायैरपनीतमूर्छः ।
 व्यलोकयच्चारणमन्तरिक्षे यतिं तपोभृषणनामधेयम् ॥ ७२ ॥

दधानमिन्दोः परिवेशभाजस्तुलामतुत्याङ्गरुचा परीतम् ।

तदा तसुद्धीवसुदीक्षमाणा सर्वा सभा विस्मयगजगाम ॥ ७३ ॥

प्रलापिनीशे करुणार्दभावं विम्बं किमेतद्वत्सुष्णगश्मेः ।

वितर्कमेवं जनयञ्जनानां जवेन जज्ञे स नृपांतवर्ती ॥ ७४ ॥

मंदर्ग्नादेव तदा महर्षेस्तपोमयेन ज्वलतोऽङ्गधान्ना ।

स भूभृतः पुत्रवियोगजन्मा जगाम शोकः सहसा कृशत्वम् ॥ ७५ ॥

न यावद्यापि पवित्रपांसू निषीदतस्तच्चरणौ धरित्र्याम् ।

समंभ्रमं तावदुपेत्य भूपः प्रसारयामास निजोत्तरीयम् ॥ ७६ ॥

अर्धादिकां सम्यगवाप्य पूजां समंभ्रमेणोपहितां जनेन ।

स्वहस्तदत्तं नृवरेण पश्चादलंचकारोवतमासनं सः ॥ ७७ ॥

न नस्य तावानमुमंनिभस्य सूनोर्धियोगेन बभूव शोकः ।

तावानभुवो भर्तुरभूतपूर्वो मुनीश्वराभ्यागमनेन तोषः ॥ ७८ ॥

अस्पृष्टपांसू अपि व्येचरत्वात्कृतादरः शान्त्युदकार्थमेव ।

प्रक्षालयामास मुनीन्द्रपादौ नृपः पयोभिः प्रमगश्रुमिश्रैः ॥ ७९ ॥

नस्मिन्नर्थीताशिषि साधुमुख्ये मप्रश्रयां वाचमुवाच भूपः ।

इन्तांशुभिः कुन्ददलैरिवासौ समर्चयन्पादयुगं तदीयम् ॥ ८० ॥

जानोऽहमयेन्दुसमानकीर्तिर्धन्यः कृतार्थो जगतश्च मांत्यः ।

यदभ्युपेनो मदनुग्रहार्थी मनोरथस्यापि भवानभूमिः ॥ ८१ ॥

न काच्चिदीहा कृतकृत्यभावात्र च क्वचित्प्रेम शमत्वयोगात् ।

इयं हि कत्याणकरी प्रवृत्तिर्जगद्वितायैव भवाहृशानाम् ॥ ८२ ॥

निमज्जतो से परिमूद्द्वुद्देवंविधे वन्युवियोगदुःखे ।

मनः समुच्छ्वासि कृतं त्वयैव त्वं बान्धवेभ्योऽपि यतोऽसि वन्युः॥८३॥

इति श्रुतिहादिवचो त्रुवाणं महीपतिं भक्तिभरावनम्रम् ।

जगाद भव्याम्बुद्दैकभानुर्मिर्मनोहारिभिरुक्तिभेदैः ॥ ८४ ॥

नराधिप त्वां प्रियविप्रयुक्तं विलोक्य दिव्येन सुलोचनेन ।

गुणानुरागाद्वागतोऽस्मि गुणेषु केषां न मनोऽनुरक्तम् ॥ ८५ ॥

श्रुतान्वितस्यान्त्यशरीरभाजस्तत्त्वावबोधकममाणवुद्धेः ।

भवस्थितिस्ते विनिवेद्यमाना शतकतोर्नाककथेव भाति ॥ ८६ ॥

अनिष्टयोगप्रियविप्रयोगौ साधारणौ सर्वशरीरभाजाम् ।

इत्यात्मवुद्ध्या विगणन्न विद्वान्न खेदयत्यात्ममनो विषादैः ॥ ८७ ॥

अर्हस्यतस्त्वं प्रविधातुमेनं शरीरसंतापकरं न शोकम् ।

विपत्सु दैवोपनिवन्धनासु प्रश्विद्यते कातरधीर्न धीरः ॥ ८८ ॥

विशङ्कमानोऽकुशलं तनूजे खेदं महीमण्डन मा स्म यासीः ।

संयुज्यसे त्वं दिवसैः कियद्धिः समृद्धिभाजा निजनन्दनेन ॥ ८९ ॥

इति गिरमभिदाय निश्चितार्थी गतवति तत्र निजाश्रमं मुनीन्द्रे ।

स निखिलमकृताहिकं विधेयं प्रहितनरेन्द्रनियोगिमन्त्रिवर्गः ॥ ९० ॥

दिनैरल्पैरेव प्रथितगुणराशेस्तनुभुवो

विदित्वा संयोगं परमसुदयं चोग्रमहसः ।

पठद्वन्दिवातस्तुतशशिकलाशुभ्रयशसा

सुखं तस्ये राजा मुनिवचनविश्वस्तवचसा ॥ ९१ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये पञ्चमः सर्गः ।

पष्ठः सर्गः ।

अथ तेन परिभ्रमन्य मुक्तः सरुपासावसुरेण राजसूनुः ।

निपपात मनोरमाभिधाने सरसि प्रोन्मिषदुग्रनक्रचक्रे ॥ १ ॥

गगनातपतितस्य तस्य धातादपविद्धेषु पयःसु सर्वेदिक्कम् ।

जलधाम तदा स्थलीबभूव स्थलमासीच्च जलाशयो मुहूर्तम् ॥ २ ॥

यरितः परिचूर्णयनुपेतान्मकरादीन्धनमुष्टिपार्णिधातैः ।

प्रकटीकृतपूर्वपुण्यशक्तिस्तटमाप प्रविलङ्घ्य वारि दोर्भ्याम् ॥ ३ ॥

धवलारुणकृपणदृष्टिपातैः ककुभः कर्वुरयन्सरोन्तिकस्यः ।

स ददर्श समं ततोऽपि वीरः परुषार्घ्यामटवीमगम्यरूपाम् ॥ ४ ॥

पृथुतुङ्गनिरन्तरैस्तरूपाणां निवैश्छलसमस्तदिञ्चुखायाम् ।

निपतन्ति न यत्र तिग्मरश्मेरपि पादा इव दर्भसूचिभीत्या ॥ ५ ॥

मृगराजविदारितेभकुम्भच्युतमुक्ताफलपङ्क्षयः समन्तात् ।
 पतिता इव तारका नभस्तस्तरुशाखास्वलनेन भान्ति यस्याम् ॥ ६ ॥
 अतिरौद्रकिरातभलभिन्नप्रियंकास्तारुणिता दधाति भूमिः ।
 रुचिरत्वमरण्यदेवतानां चरणालक्तकचर्चितेव यस्याम् ॥ ७ ॥
 शब्दराहतपुण्डरीकृथैर्विटपालम्बिरेकतोऽपरत्र ।
 हरिहिंसितसामजास्थिकूर्जनसंत्रासकरी पुरीव मृत्योः ॥ ८ ॥
 मदगन्धिषु सप्तपर्णकेषु प्रचुरप्रान्तलतान्धकारितेषु ।
 करिशङ्कितया क्रमं दधाना हरयो यत्र भवन्ति वन्ध्यकोपाः ॥ ९ ॥
 सततप्रसृतैरपोदशीताः शैयुनिःथासचयोप्तिर्मरुद्धिः ।
 गमयन्ति महीधराधिरुद्धाः शिशिरर्तुं पृष्ठवगाः सुखेन यस्याम् ॥ १० ॥
 घनपादपसंकटान्तराले गहने यत्र स जातदिक्प्रमोहः ।
 विनिचाग्य चिराद्वनेचराणां पदवीं निर्भयमानसः प्रतस्थे ॥ ११ ॥
 गुरुवंशमथाप्रमाणसत्त्वं स्थितिमत्युन्नतिशालिनीं दधानम् ।
 रुचिराकृतिमेकमालुलोके स्वसमानं स नगं गजेन्द्रगामी ॥ १२ ॥
 बहुनागमनेकखड्गिसेव्यं तमिलानाथमिव प्रसाधिताशम् ।
 गगनस्पृशमारुरोह शैलं वनपर्यन्तबुमुत्सया कुमारः ॥ १३ ॥
 स्फुरदोष्टतलः करालवक्रो भुजदण्डभ्रमितप्रचण्डयष्टिः ।
 सहसाविरभूत्पुरोऽस्य तस्मिन्पुरुषः प्रावृषिजाम्बुवाहनीलः ॥ १४ ॥
 प्रतिनादितसर्वशैलरन्ध्रः स समेत्य त्वरया समीपदेशम् ।
 वचनैः परुषाक्षराविषद्वैरिति तं तर्जयति स्म राजपुत्रम् ॥ १५ ॥
 किमु कोऽपि बलोद्धतस्त्वमुच्चैरुत विद्यातिशयं दधासि कंचित् ।
 यदकारि मनस्त्वया मदीयां भुवमाकान्तुमिमामनन्यभोग्याम् ॥ १६ ॥
 त्रिदशो यदि वा दितेस्तनूजो न मदाज्ञामनवाप्य कोऽपि शक्तः ।
 परिरक्षितमसदीयदोभ्यर्थी गिरिमाकान्तुमिमं विशालशृङ्गम् ॥ १७ ॥
 जलनिर्झरसङ्गशीतवाते धरणीत्रे शिशिरत्वमादधानाः ।
 प्रतपन्ति न यत्र तिग्मरश्मेः किरणाः कारणमत्र मत्प्रतापः ॥ १८ ॥
 १. प्रियका मृगभेदाः २. पुण्डरीको व्याघ्रः ३. शयुरजगरः ।

इदमात्मवधाय मद्विरुद्धं विद्धानो बुध केन विप्रलब्धः ।

अथवा न गतः श्रुतिं तवाहं नहि विद्वानसमीक्षितं विधत्ते ॥ १९ ॥

इति तस्य निशम्य गर्वगर्भा स गिरं मर्मनिकृन्तनीमिवेषुम् ।

कुपितः कृतसौष्ठवं वाऽप्ये जयलक्ष्मीनिलयो नरेन्द्रसूनुः ॥ २० ॥

भजते भयमेभिरर्थशून्यैर्वचनैः कापुरुषो न धोरचेताः ।

अहमस्मि सुरासुरैकमलो गणना कैव भवद्विधे नृकीटे ॥ २१ ॥

तदलं परिभाषितैरमीभिर्बहुभिः सस्मितभाषिणो हि सन्तः ।

यदि पौरुषमस्ति मुञ्च वातं न भवत्येष मदीयमुष्टिपिष्टः ॥ २२ ॥

इति वादनि तत्र राजपुत्रे तरसापातयदायसीं स यष्टिम् ।

तमसावपि वञ्चितप्रहारः स्वभुजाभ्यन्तरवर्तिनं चकार ॥ २३ ॥

इतरेतरवाहुपीडिताङ्गौ मिलितौ लोकपती इवाजिकण्डा ।

निभृताभि रण्यदेवताभिर्दृशाते तरुजालकान्तरेण ॥ २४ ॥

करणैर्विविधैरशेषवन्धेश्वरणाभ्याहतिभिर्भुजप्रहारः ।

क्रमजातजयं प्रचण्डशक्त्योश्चिरमङ्गेन तयोर्बभूव युद्धम् ॥ २५ ॥

अथ भूपतिसूनुना कराभ्यां स समुत्काल्य नभस्तले विमुक्तः ।

कृतपोडशभूपणाभिभूषं वपुरादर्शयति स्म दिव्यरूपम् ॥ २६ ॥

इति चाभिदधे हिरण्यनामा परमार्दिभिर्दशोऽसि नाकलोके ।

अभिवन्द्य जिनालयान्मुगद्रौ सुभग कीडितुमागतोऽत्र शैले ॥ २७ ॥

कृतकप्रधनेन रूपमन्यत्समुपादाय मया परीक्षितोऽसि ।

अमुना तव साहसेन चेतः परतत्रीकृतमेतदसदीयम् ॥ २८ ॥

विभृतोऽसि यथाम्बुजाक्ष कुक्षौ जननी वन्यसमा तवैव सैका ।

कृतिनः समुरामुरेऽपि लोके चरितं यस्य चमत्कृतिं विधत्ते ॥ २९ ॥

हृदयाभिमतं वरं वृणीप्वेत्यभिघातुं त्रपया न मेऽस्ति शक्तिः ।

नहि पुण्यवतां भवद्विधानां पैरनिष्ठं भुवने समस्ति किंचित् ॥ ३० ॥

तदपि क्वचन प्रयत्नसाध्ये विषयेऽहं मनसि त्वया विधेयः ।

न सहायविनाकृता कदाचित्पुरुषस्योदयमशालिनोऽपि सिद्धिः ॥ ३१ ॥

१. युद्धकण्ठल्या. २. पराधीनम्.

अपरं च निवेदयाम्यहं ते श्रुणु जन्मान्तरवृत्तमेकचितः ।
 अभवस्त्वमितो भवे तृतीये नृपतिः श्रीपुरभुमुग्निदेशो ॥ ३२ ॥
 गृहिणौ शशिसूर्यनामधेयावश तत्रैव कृषीवलावभूताम् ।
 अपरेद्युरुपेत्य दत्तखातः सकलं सूर्यधनं शशी जहार ॥ ३३ ॥
 अवगम्य निपातितस्त्वयासौ स्वधनेन प्रतियोजितश्च सूर्यः ।
 परिवृत्य भवे प्रभूतयोनावसुरश्चन्द्रहचिः शशी व मूर्व ॥ ३४ ॥
 समुपाजितपूर्वपुण्यलेशादभवं सूर्यचरस्त्वहं हिरण्यः ।
 अजनिष्ट ततः स पूर्ववैरात्तव हर्ता रिपुरम्यहं च मित्रम् ॥ ३५ ॥
 मधुराक्षरहारिणीं स वाणीमभिधायेति तिरोवभूत देवः ।
 नगनाथमुतोऽपि तत्प्रभावात्सहस्रात्मानमलोकयद्वनान्ते ॥ ३६ ॥
 किमिदं परमाद्गुतं मया यद्वन्मुक्तीर्णमदर्शी काननान्तः ।
 मनसेति विचिन्तयंस्तदा तं महिमानं स हिरण्यजं विवेद ॥ ३७ ॥
 गहनान्तमथापहाय राष्ट्रं नगग्रामनिरन्तरं प्रविष्टः ।
 यक्लास्वपि दिक्षु जातभीतिं विलुलोके स जनं पलायमानम् ॥ ३८ ॥
 उपसृत्य पुमांसमेकमारद्वयरोमाञ्चितसर्वगत्रयष्टिम् ।
 उपजातकुतूहलः कुमारः परिप्रच्छ पलायनस्य हेतुम् ॥ ३९ ॥
 पृथिवीपतिपुत्रपृच्छयासाविति निर्विणमना जगाद् वाचम् ।
 गगनात्पतितोऽसि किं प्रसिद्धं न विजानासि यदेतमप्युदन्तम् ॥ ४० ॥
 प्रथितोऽयमरिंजयाभिधानो धनधान्याद्यजनाकुलो जैनान्तः ।
 विजहाति सदा न यत्र शोभां नवसस्याङ्गरशाद्वला धरित्री ॥ ४१ ॥
 विपुलं विपुलाभिधां दधानं पुरमस्त्युत्तममस्य नाभिभृतम् ।
 प्रविभाति यदुच्चसौधशृङ्गैर्विलिखत्वं ग्वचराधिवासकल्पम् ॥ ४२ ॥
 जयवाङ्गयवर्मनामधेयो नगरं तपृथिवीपतिः प्रशास्ति ।
 यदतीत्रकरापनीततापा निरपेक्षा वसुधोदये हिमाशोः ॥ ४३ ॥
 दिननाथविभेव पूरिताशा स्मरपत्रीव वितीर्णकामसौम्या ।
 गणलब्धजयश्रियो जयश्रीरभवत्तस्य वधूर्विघूपमास्या ॥ ४४ ॥

उदपादि तयोः शशिप्रभास्या दुहिता सर्वजगल्लामभूता ।
 तरतीव शशाङ्कचारु यस्या निजलावप्यपयोनिधौ शरीरम् ॥ ४५ ॥

अथ तामपरो महेन्द्रनामा जयवर्माणमयाचत क्षितीशः ।
 वितरन्नचिरायुषे तनूजां किल तस्मै स निमित्तिना निषिद्धः ॥ ४६ ॥

स निरस्यमनोरथस्तदानीं सह संभूय समस्तराजलोकैः ।
 जयवर्मवलं निहत्य युद्धे पुरमावृत्य वितिष्ठते तदीयम् ॥ ४७ ॥

तदयं स्वविनाशमीक्षमाणः सकलो राष्ट्रजनः प्रयाति भग्नः ।
 गिरमित्यवगम्य तस्य हृष्णन्युवराजो विपुलं प्रतिप्रत्ये ॥ ४८ ॥

दद्दशे च गतेन तेन तस्मिन्नगरं तद्रिपुसैनिकैः परीतम् ।
 शिशिरांशुसमुद्भूमे प्रवृद्धैरिव वेलावनमभुधेस्तरङ्गैः ॥ ४९ ॥

अविकम्पितधीरसंस्तुतत्वात्प्रतिषिद्धोऽपि नृपाज्ञया प्रगच्छन् ।
 करिकीर्णपथां प्रतिप्रतोलीमिति तैः सोऽभिदध्ये महेन्द्रयोधैः ॥ ५० ॥

शिरसा न निजेन तेऽस्ति कार्यं परिनिर्विणमितिः स्वजीविते वा ।
 नृपशासनमप्रसद्यमन्यैर्यदतिक्रम्य पथैपि निर्विशङ्कः ॥ ५१ ॥

स तदीयवचः प्रवृद्धमन्युर्धनुरेकस्य कराजहार धीरः ।
 स्वनुपेण सहैव रक्षतासून्यदि शक्तिर्भवतामिति ब्रुवाणः ॥ ५२ ॥

नगतुङ्गमतङ्गजोग्रनके पवनस्यर्थितुरङ्गीचिचके ।
 विचरंश्चतुरङ्गसैन्यसिन्धौ दद्दशे मन्दरवत्स पौरलोकैः ॥ ५३ ॥

विषवहिशिखामिवेषुमालां क्षिपतः संततधारमेकवक्रम् ।
 विदधद्विमुखान्भटानिवाहीन्स गरुत्मेव महेन्द्रमाप कोपात् ॥ ५४ ॥

प्रलयाहिमदीधितेरिवोल्कां सृजतो मार्गणसंहर्ति कुमारः ।
 सविलासनिपातितैकबाणो विधवां तस्य चकार गज्यलक्ष्मीम् ॥ ५५ ॥

तमकारणबान्धवं ततोऽसौ समुपादाय विपक्षकक्षदावम् ।
 प्रविवेश समुत्सर्वैर्महद्विर्जयवर्मा नगरं कृताद्वशोभम् ॥ ५६ ॥

पुरनाथपुरःसरः कुमारः प्रविशनाजनिकेतमुत्पताकम् ।
 विदधे विविधान्वधूजनानां हृदयोन्मादविधायिनः स भावान् ॥ ५७ ॥

वपुषा जयतामरेन्द्रलक्ष्मीमितरासंभविना च पौरुषेण ।
 परिसूचनया विनापि राजा बुबुधे जातिकुलोन्नतिस्तदीया ॥ ५८ ॥
 निवसन्कृतसत्कृतिः स तस्मिन्विनमय्यावनिषान्निजप्रतापैः ।
 विपुलाधिपतेश्वकार वश्यां सुरराजोपमविक्रमो धरित्रीम् ॥ ५९ ॥
 सह वल्लभया पतिं प्रजानां शयनीयस्थितमेकदा समेत्य ।
 विहितप्रणतिः परेञ्जितज्ञा निजगादेति सखी शशिप्रभायाः ॥ ६० ॥
 नरनाथ युवा यदा स दृष्टे भवतो देहजया महेन्द्रमर्दी ।
 विदधाति ततः प्रभृत्यनास्थां स्वशरीरेऽपि विमुक्तगन्धमाल्या ॥ ६१ ॥
 परिशून्यमना विचिन्तयन्ती किमपि क्षामविषाणुगण्डलेखा ।
 परिवारसमाहतेऽन्नपाने ज्वरहीनापि दधात्यरोचकत्वम् ॥ ६२ ॥
 हिमदग्धसरोरुहोपमाङ्गया हृदि तस्या विनिपत्य तत्क्षणेन ।
 कथता नयनाम्बुनान्तरङ्गः परितापः परिगम्यते गरीयान् ॥ ६३ ॥
 श्वसितैरहिमैर्नितान्तदीर्घैरिव धूमप्रसरैर्वियोगवह्नेः ।
 सरसीरुहशङ्कया मुखेऽस्या निपत्तदूरमुदस्यतेऽलिवृन्दम् ॥ ६४ ॥
 मुषिता वदनश्रिया मम श्रीरनयेतीव रुषोपजातमूर्छाम् ।
 विदधाति सुहुर्सुहुर्भृगाक्षीं विषनिःस्यन्दिभिरंशुभिः शशाङ्गः ॥ ६५ ॥
 परितापविनाशनाय शश्या क्रियते या नवपल्लवैः सखीभिः ।
 दववह्निशिखावलीव सापि ज्वलयत्यम्बुजकोमलं तदङ्गम् ॥ ६६ ॥
 विदधातु भुजंगसङ्गभाजो रससेकः खलु चन्दनस्य तापम् ।
 प्रविभाति महत्तदत्र चित्रं यदमूँ सुप्यति दक्षिणोऽपि वातः ॥ ६७ ॥
 नितरां परिकोपितो मनोमूर रतिरूपं ध्रुवमेतया हरन्त्या ।
 विदधाति विनाशहेतुमस्याः किमसाधारणमन्यथा प्रयत्नम् ॥ ६८ ॥
 सपदि प्रविधीयतां तदत्र प्रविधेयं गुणवद्विभृश्य बुद्ध्या ।
 हरिणायतचक्षुरीश यावद्वशर्मी याति दशां न पुष्पकेतोः ॥ ६९ ॥
 श्रुतवानिति तद्विरं गरीयः प्रमदोद्यत्पुलको बभूव भूपः ।
 दुहितुर्विगणय्य चित्रवृत्तिं सदशीमात्मन एव चित्रवृत्तेः ॥ ७० ॥

अपरेनुरपृच्छदावतात्मा सहसाहूय निमित्तिनं नरेन्द्रः ।
 विदधे च शुभे शंरीरजाया दिवसे तत्रतिपादिते प्रदानम् ॥ ७१ ॥
 स ततः प्रभृति प्रतीततेजा निजपाणिग्रहवासरं कुमारः ।
 गणयन्सरवाणभिन्नमर्मा दयितासङ्गसमुत्सुकोऽवतस्ये ॥ ७२ ॥
 गिरिरस्त्यथ स्वेच्चराधिवासः शिखरोत्तम्भिततारकासमूहः ।
 विजयार्थ इति प्रसिद्धनामा निजविस्तारनिरुद्धदिग्विभागः ॥ ७३ ॥
 कलधौतमयोऽखिलासु दिक्षु प्रकिरन्यः शशिशुभ्रमंशुजालम् ।
 प्रविभाति विशालमेदिनीकः शुचिनिर्मोक्ष इवाम्बरोरगस्य ॥ ७४ ॥
 पृथु दक्षिणतोऽस्ति तत्र रम्यं पुरमादित्यपुराभिधां दधानम् ।
 रजताच्छतयेव देवलोकात्प्रतिविम्बं पतितं मनोभिरामम् ॥ ७५ ॥
 धरणीध्वज इत्यभूत्यशास्ता बलवांस्तस्य पुरस्य स्वेच्चरेन्द्रः ।
 अमरेन्द्र इवोद्धतान्व्यधाद्यः सकलान्स्वेच्चरभूभृतो विपक्षान् ॥ ७६ ॥
 अथ स प्रियधर्मनामधेयं परमाणुव्रतपालनप्रसक्तम् ।
 यतिचिह्नधरं सभान्तरस्यः सहसा क्षुलुकमागतं ददर्श ॥ ७७ ॥
 प्रतिपत्तिभिरर्थपूर्विकामिः स्वयमुत्थाय तमग्रहीत्वगेन्द्रः ।
 मतयो न स्वल्पचित्तज्ञतायां मृगयन्ते महतां परोपदेशम् ॥ ७८ ॥
 प्रविसर्जितसर्वपादसेवागतविद्याधरवन्युमन्त्रिवर्गः ।
 गुरुविष्टरमास्थितेन तेन स्मितपूर्वे स कृताशिषा बभाषे ॥ ७९ ॥
 स्वेच्चराधिप योगिनोऽपि कामं किमपि स्थित्याति मानसं न जाने ।
 त्वयि वान्धववत्सले ममाहो बलवान्सर्वजगत्सु मोहराजः ॥ ८० ॥
 तव मानधनाखिलप्रकारैः प्रविधातुं प्रियमीहते मतिर्मे ।
 तस्मिमं शृणु यो मया मुनीन्द्राच्चदुदन्तो विदितः सुधर्मनाम्नः ॥ ८१ ॥
 विपुलात्यमरिंजयाभिधाने पुरमस्तीन्द्रपुरोपमं जनान्ते ।
 तदपास्तमस्तवैरिंगों जयवर्भेति भुनक्ति भूमिपालः ॥ ८२ ॥
 मृगदृष्टिरपि ऋमप्रहीणा शशभृत्कान्तिरलाङ्घनप्रसङ्गा ।
 करदीकृतमण्डलस्य जिष्णोस्तनया तस्य शशिप्रभाभिधाना ॥ ८३ ॥

परिणेष्यति तां य एव धन्यो मदनस्येव धनुर्लतां न ताङ्गीम् ।
 स भविष्यति पुण्यराशिरेकस्तव हन्ता भरतस्य च प्रभोक्ता ॥ ८४ ॥
 इति वाचमदृष्टमुद्भाराभां सहसा तस्य निशम्य खेचरेन्द्रः ।
 हृदये विषसाद् साध्वसोद्यत्पुरस्वेदजलप्रुताङ्गयष्टिः ॥ ८५ ॥
 गुणवत्सल मा गमस्त्वमस्मिन्विषये मामकचिन्तयाकुलत्वम् ।
 कमपि प्रतिकारमत्र योग्यं प्रविधास्याभ्यहमप्रमत्तचित्तः ॥ ८६ ॥
 इति देशयर्थं न भश्चराणामधिपत्सं विसर्ज न प्रमौलिः ।
 अवधार्य च कृत्यमात्मचित्ते तमनैषीद्विवसं निगृदभावः ॥ ८७ ॥ (युग्मम्)
 अपरेद्युरशेषसैन्ययुक्तः स विमानैर्मणिकिङ्गीकरालैः ।
 जयवर्मपुरं रुरोध गत्वा सभयैः पौरजनैर्विलोक्यमानः ॥ ८८ ॥
 प्रजिधाय च दूतमुद्भृतास्यं वचनज्ञं विनिवेदिताभिसंधिम् ।
 स सभामुपगम्य सूचितात्मा जयवर्माणमिदं वचो वभाषे ॥ ८९ ॥
 धरणीध्वज इत्यमोघनामा प्रथितः खेचरचक्रचक्रवर्ती ।
 वदतीति भवन्तमक्षताज्ञो नृप मद्वक्रनिवेशितैर्वचोभिः ॥ ९० ॥
 तव कापि शशिप्रभाभिधाना दुहितास्त्यर्थसमन्वितेन नाम्ना ।
 भवता किल सा विदेशकाय प्रवितीर्णेति मया श्रुतं जनेभ्यः ॥ ९१ ॥
 तदिदं शरदभ्रशुभ्रकीर्तेस्तव युक्तं न कुलोत्ततस्य कर्तुम् ।
 भवतो भवति द्विकीर्तिरेवं सति गुर्वा पृथिवीतले समस्ते ॥ ९२ ॥
 विदधाति मर्ति सुताविमोहाद्वहजामातरि यद्यपीह कोऽपि ।
 अभिजातिरवश्यमेव तेनाप्यभिमृग्या ननु सा वरेषु मुख्या ॥ ९३ ॥
 भवतो ननु पुण्यमत्र हेतुर्यदविज्ञातकुलेन तेन नोढा ।
 तदियं स्वकरेण दीयतां मे हठकारः कियते मया न यावत् ॥ ९४ ॥
 इति तद्वचनैर्विरुद्धचेता वचनं भूपतिरभ्यधात्समासात् ।
 मतिमानपि दूत कोविदस्त्वं न मनागप्यसि लौकिककियायाम् ॥ ९५ ॥
 कुलजोऽकुलजोऽथवास्तु सोऽस्मै न हि दत्ता तनया भवत्यदत्ता ।
 यदि कोऽपि वलाद्वहीतुमीशस्त्वरितोऽभ्येतु विलम्बते किमर्थम् ॥ ९६ ॥

१. कथिताभिप्रायम्. २. कुलम्. ३. अभ्यागच्छतु.

इति दूतमसौ विसृज्य राजाजितसेनाय तदाख्यदाशु कार्यम् ।
रचितमुकुटिस्तदा स कोपादिदमूचे शशुरं विलोक्य बाहू ॥ ९७ ॥
तव तात न युक्तमाकुलत्वं मयि तिष्ठत्यरिमस्तकैकशूले ।
त्वमिमं प्रविलोक्याद्य मृत्योर्वदने दुष्टनभश्चरं विशन्तम् ॥ ९८ ॥
इति चित्तममुष्य धीरयित्वा हृदि सस्मार दृढस्मृतिर्हिरण्यम् ।
स्मृत एव पुरोऽभवद्गृहीत्वा स रथं रोपितदिव्यशस्त्रजालम् ॥ ९९ ॥
अधिरुद्धि स तत्र विस्मितास्यैः पुरलोकैश्च परैश्च दृश्यमानः ।
सुरसारथिरुत्पपात शत्रोरभिसैन्यं शरसंहतीर्विमुच्चन् ॥ १०० ॥
तमुदीक्ष्य खरांशुवहुरीक्ष्यं प्रभुलज्जाविवशीकृताः प्रहर्तुम् ।
शरशक्तिरथाङ्गकुन्तहस्ताः सह संभूय दुदौकिरे नभोगाः ॥ १०१ ॥
निखिलानमितानलक्ष्मोक्षैः सममंक्षत्रधियागतान्पृष्ठकैः ।
समकोचयदप्रकम्पदैर्यः कुमुदानीव करैः सरोजबन्धुः ॥ १०२ ॥
तमसाध्यमवेत्य मानुषास्त्रैरवलोक्य स्ववलं विहन्यमानम् ।
मुमुचे धरणीध्वजेन कोपादरिमोहप्रवलेन तामसास्त्रम् ॥ १०३ ॥
तिमिरप्रविधायि धावमानं स तदुद्धीक्ष्य तिरोहिताखिलाशम् ।
सुरदत्तविसर्जितेन सद्यस्तपनास्त्रेण निवारयांबभूव ॥ १०४ ॥
भुजगान्गरुडेन वहिमद्दैः कुलिशेनाचलमुद्यमेन तन्द्राम् ।
पवनेन पयोधरान्स शत्रो रुधे विद्युविनायकेन सिद्धिम् ॥ १०५ ॥
स ततो हतहेतिरुग्रकोपादसिमुद्यम्य समापतञ्जवेन ।
विगतासुरकार्यमोघशक्त्या हृदि निर्भिद्य शशिप्रभाप्रियेण ॥ १०६ ॥
निहतप्रमुखे ततोऽरिसैन्ये नगमुड्डीय गते समं वयोभिः ।
प्रविसृज्य हिरण्यमक्षताङ्गः स पुरं पौरकृतोत्सवं विवेश ॥ १०७ ॥
अथ पुण्यदिने मुहूर्तमात्रान्मिलिताशेषपरिच्छदो महेच्छः ।
गुरुणा निरवर्तयद्विवाहं जयवर्मा दुहितुर्महोत्सवेन ॥ १०८ ॥
विधिना परिणीय राजपुत्रीं युवराजः कतिचिद्विनान्युषित्वा ।
शशुरानुमतो जगाम शीत्रं खपुरीमुत्सुकसर्ववन्धुलोकाम् ॥ १०९ ॥

१. एकस्योपरि बहूनामागमने क्षात्रवृत्तिर्नास्ति. २. वाणविशेषेण.

अतिदूरतरोऽपि तेन सोऽध्वा जनकाश्चासनलोलमानसेन ।
दिवसैरतिसंमितैर्लङ्घे जनयत्युत्सुकतां न कस्य बन्धुः ॥ ११० ॥

श्रुत्वा तं सकलत्रमुदृतरिपुं भूत्या महत्यागतं
विभ्राणः प्रमदोदयान्निजतनुं पुष्प्यत्कदम्बाकृतिम् ।
निर्गत्यानुगतः पिता परिजनैः पौरैश्च जातोत्सवै-
रानन्दाश्रुतरङ्गितेक्षणयुगः प्रावेशयत्पत्तनम् ॥ १११ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृताबुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये षष्ठः सर्गः ।

सप्तमः सर्गः ।

पूर्वजन्मकृतपुण्यकर्मणः पाकशासनसमानतेजसः ।
चक्ररक्तमथ तस्य खण्डितारातिचक्रमुदपादि चक्रिणः ॥ १ ॥
रश्मिजालजटिलीकृताखिलब्योमदुःसहनिरीक्ष्यविग्रहम् ।
यद्याभाव्यत विलोक्य मानवैर्भानुविम्बमिव सेवयागतम् ॥ २ ॥
त्रासितारिरुदभूत्रिजद्युतिद्योतितद्युविवरो महानसिः ।
दृश्यजिह्व इव तेन चक्रिणं छद्मना स्वयमसेवतान्तकः ॥ ३ ॥
वज्रपांसुजलघर्मवारणं जातमिन्दुरुचि धर्मवारणम् ।
व्यञ्जितुं कमलया स्वसेवनं पाणिपद्ममिव संप्रदर्शितम् ॥ ४ ॥
सिन्धुतोयतरणादिषु क्रियासूपयोगगमनेन गर्वितम् ।
पुण्यवैभववशीकृतं विभोश्चर्मरक्तमगमद्विधेयताम् ॥ ५ ॥
ज्योतिरुज्जवलमनल्पमण्डलं यद्वयराजदवनौ प्रसारितम् ।
चक्रभून्महिमनिर्जितं नभः संप्रकुच्य तमिवाश्रयं गतम् ॥ ६ ॥
वृत्तिमद्रिकुलिशादिभेदनप्रायकर्मसु दधत्पटीयसीम् ।
दण्डरक्तमभवद्वान्तरोपार्जितोर्जितशुभाभ्युदीरितम् ॥ ७ ॥
यद्राज निजभासुरप्रभाभासिताखिलनभोदिगन्तरम् ।
तद्वयाधिगतवेष्ठोश्चयुतं वासवस्य कुलिशं करादिव ॥ ८ ॥
भास्करादिरुगगोचरीभवद्वान्तपाटनविधौ पटीयसी ।
किंकरत्वमभजत्समुज्ज्वला तारकाधिपक्लेव काकणी ॥ ९ ॥

प्रोद्भूव नवमेघमेचकप्रान्तवर्तितिमिरक्षतिक्षणः ।
 रत्नदर्पण इव श्रियः स्फुरद्दीपभासुरशिखः शिखामणिः ॥ १० ॥
 स्यन्दमानमदनिर्जरश्वलच्चारुचामरविराजितो गजः ।
 तद्गुरुत्वगुणनिर्जितश्छलाच्छैलराडिव ययावृपानतिम् ॥ ११ ॥
 अस्खलदूति वृहद्वलान्वितं वाजिरत्नमसिधन्मनोजवम् ।
 तन्निभेन विदधे समीपगस्तस्य वायुरिव पर्युपासनम् ॥ १२ ॥
 शत्रुदुर्विषहशक्तिभीषणस्तेजसा विजिततारकाधिपः ।
 शौर्यभूररिभियामभूरभूत्कार्तिकेय इव वाहिनीपतिः ॥ १३ ॥
 देवमानवशुभेतरग्रहप्रापितापद्मप्रस्तनक्षमः ।
 देहवद्ध इव पुण्यसंचयः संबभूव भवने पुरोहितः ॥ १४ ॥
 तत्क्षणाभिलपितामराधिपावासकल्पसदनादिसाधकः ।
 ब्रह्मणा सकलशिल्पकर्मणा संनिभः स्थपतिरप्यजायत ॥ १५ ॥
 चित्रपट्टलिखितव्ययागमो नित्यकृत्यगृहकार्यकोविदः ।
 लोकवृत्तविदुदारधीरधीसंगतो गृहपतिः समुद्यौ ॥ १६ ॥
 प्रासिधन्निति शशिप्रभान्विता रत्नशब्दगदिताश्रतुर्दश ।
 तस्य भाग्यभवनस्य भूपतेर्दुर्लभं किमथवा शुभोदये ॥ १७ ॥
 नित्यसंनिहितदेहदेवतादत्तचिन्तितविचित्रवस्तवः ।
 रत्नवच्च निधयः सुकर्मणस्तस्य सद्यनि नवोपतस्थिरे ॥ १८ ॥
 तेषु माषचणकातसीतिलवीहिशालियवसुद्धकोद्रवान् ।
 पाण्डुकः सततमेवमादिकान्क्षुन्मयामयहरान्वैशिश्रणत् ॥ १९ ॥
 कान्तकुण्डलमनोजसुद्रिकातारहारमणिमेखलादिकम् ।
 रत्नरश्मिरुचिरं विभूषणं चित्तवाङ्ग्नितमदत्त पिङ्गलः ॥ २० ॥
 वृक्षगुल्मलतिकासमुद्धवं चित्तहारि सकलर्तुगोचरम् ।
 पुष्पपल्लवमथोत्तमं फलं तस्य कालनिधिरप्सितं ददौ ॥ २१ ॥

रैन्ध्रनद्वनिबिडादिभेदतो भिद्यमानवपुरुत्तमोत्तमम् ।
 वाद्यवस्तु सुखकारि कर्णयोस्तस्य शङ्खनिधिना व्यतीर्यत ॥ २२ ॥
 चित्रनेत्रपटचीनपट्टिकारलकम्बलपटीपटादिकम् ।
 वस्त्रजातमखिलं महागुणं चित्तहारि विततार पद्मकः ॥ २३ ॥
 कग्रताग्रतपनीयनिर्मितं त्रापुषं रजतलोहसंभवम् ।
 मन्दिरोपकरणं ददौ महातालनामनिधिरेवमादिकम् ॥ २४ ॥
 प्राससायकरथाङ्गमुद्दरं शक्तिशङ्कुतरवारितोमरम् ।
 शस्त्रजालमिदमादि माणवः शान्तवन्नमददादुरुप्रभम् ॥ २५ ॥
 सोपधानशयनासनादियद्वेष्टिविधायि मार्दवम् ।
 तत्समस्तमजनिष्ट तस्य नैपूर्वसर्पनिधिसंप्रपादितम् ॥ २६ ॥
 चित्ररत्नकिरणैः प्रवर्तयन्व्योमनीन्द्रधनुरुद्ध्रवां श्रियम् ।
 सर्वरत्ननिधिरस्य सर्वदा सर्ववाङ्छितफलप्रदोऽभवत् ॥ २७ ॥
 नोद्देसिक्त स मदप्रवर्तिनीं तावशीमपि विलोक्य तां श्रियम् ।
 धर्म एष हि सतां क्रमागतो यत्र यान्ति विभवेन विक्रियाम् ॥ २८
 चीतरागचरणौ समर्च्य सद्गन्धधूपकुमुगानुलेपनैः ।
 संपदा परमया सबान्धवः स व्यधत्त निधिरत्नपूजनम् ॥ २९ ॥
 चक्रवर्तिविभवोचितोत्सर्वं तस्य पार्थिवसमूहसंगतः ।
 पद्मवन्धविधिमन्यदा ख्ययं संनिधाय निरवर्तयद्गुरुः ॥ ३० ॥
 केवलं तदभिषेकवारिभिर्दूरमुच्छुसदभूत्र भूतलम् ।
 हर्षसागरविर्वर्तवर्तिनां सर्ववन्धुमुहृदां च मानसम् ॥ ३१ ॥
 सप्रसादसविकासतारकं निर्मलाभ्यरतया मनोहरम् ।
 केवलं न पुरलोकयोषितां मण्डलं समभवद्विशामपि ॥ ३२ ॥
 लब्धसौरभगुणैर्मधुवत्त्रात्तुम्बितविकासिकेसैः ।
 पर्यपूरि कुमुमोत्करैः परं भूमिजैर्न दिविजैरपि क्षितिः ॥ ३३ ॥

-
१. रन्ध्रा वंश्यादयः, नद्वा मुरजादयः, निबिडास्तच्छयादयः । २. नैसर्पनिधिना दत्तम् ।
 ३. गर्वं न कृतवान् ।

संततोत्सवनिविष्टचेतसां संबभूव सुहृदां न केवलम् ।
 विद्विषामपि भविष्यदापदां सर्वतोऽप्युदितकेतु मन्दिरम् ॥ ३४ ॥
 प्राप वारवनिताप्रवर्तितैर्गतिनृत्यविधिभिर्मनोज्ञताम् ।
 मेदिनी विहितलोकविस्तैर्यैर्यैश्च किंनरवधूसमुद्घवैः ॥ ३५ ॥
 पेटुरेत्य नटगायनादयो मङ्गलं नृपतिमन्दिराङ्गणे ।
 तुम्बरुपमृतयश्च कोकिलालापकोमलगिरो नभोङ्गणे ॥ ३६ ॥
 वारिकैर्मृदुजलच्छटोद्यतैः केवलं न खलु राजवर्त्मसु ।
 वारिदैरपि मनाकप्रवर्षिभिः पांसवः प्रशममाशु निन्धिरे ॥ ३७ ॥
 केवलं न मणिबन्धुभासुरं तेन पुण्यजयिना नृपासनम् ।
 चक्रिरे गुरुजनाशिषोऽप्यधस्तन्मनोरथपथातिगश्रिया ॥ ३८ ॥
 प्राप्य चक्रधरराज्यसंपदां संगमं गुरुकृताभिषेचनः ।
 सोऽधिकं सहजदीघितिर्बभौ सूर्यकान्त इव सूर्योचिषा ॥ ३९ ॥
 अन्तरेऽत्र नखचन्द्रचन्द्रिकाचुम्बितत्रिदशराजमस्तकः ।
 भव्यलोकनिवहं प्रबोधयन्नाययौ जिनपतिः स्वयंप्रभः ॥ ४० ॥
 सिंहविष्टरनिविष्टमच्युतं तं निशम्य निकटव्यवस्थितम् ।
 निर्जगाम रभसेन वन्दितुं चक्रवर्तिसहितोऽजितंजयः ॥ ४१ ॥
 तीर्थभूतमुरुभक्तिभावितसं प्रणम्य मुनिहंससेवितम् ।
 मस्तकस्थकरकुञ्जलोऽमलं प्रश्नमित्यकृत बन्धगोचरम् ॥ ४२ ॥
 बध्यते कथय कर्मभिः कथं नाथ जन्तुरिह मुच्यतेऽथवा ।
 देव संशयविपर्ययाकुलं तिष्ठते त्वयि जगद्यतोऽखिलम् ॥ ४३ ॥
 वसुतत्त्वमधिगन्तुमिच्छतो भारतीभिति निशम्य भूमृतः ।
 योजनप्रमितया गिराधरसन्दर्वजितमुवाच तीर्थकृत् ॥ ४४ ॥
 सप्रमादहृदयः कषाययुग्मोगवान्विरतिवर्जिताशयः ।
 सम्यगीक्षणविपर्ययस्थितः कर्मवन्धमुपयाति चेतनः ॥ ४५ ॥

१. शत्रुपक्षे उ इत्यव्ययमाश्वये, दितकेतु खण्डत्वजम्. २. वारिणि नियुक्तैः.
 ३. मिथ्यादर्शनस्थितः.

तेन स स्ववशभावमाहृतः कर्मणाष्टविधभेदभागिना ।
 संसरत्यशरणे भवाम्बुधौ लोहकान्तमणिकृष्टलोहवत् ॥ ४६ ॥
 कर्मभिः परवशीकृतात्मनो आम्यतो वहुविधासु योनिषु ।
 खल्वविल्वविधिना प्रमादतो जायते मनुजजन्मसंगमः ॥ ४७ ॥
 प्राप्तमानवभवोऽपि कृच्छ्रतः पुत्रबान्धवकलत्रमोहितः ।
 कर्म तत्किमपि संचिनोत्यसौ येन गच्छति पुनः कुयोनिषु ॥ ४८ ॥
 इत्यवेत्य भवदुःखभीरवः संगमं विदधते सुमेधसः ।
 कर्मवन्धनविपक्षभूतया ज्ञानदर्शनचरित्रसंपदा ॥ ४९ ॥
 ज्ञानमर्थपरिवोधलक्षणं दर्शनं जिनमताभिरोचनम् ।
 पापकार्यविरतिस्वभावकं कीर्तिं चरितमात्मवेदिभिः ॥ ५० ॥
 संगतं त्रयमिदं प्रजायते कृत्कर्मविनिवृत्तिकारणम् ।
 पञ्जलोचनविहीनवद्वेदेकं न पुनरर्थसाधकम् ॥ ५१ ॥
 ज्ञानमागमनिरोधिकर्मणो भाविनश्चरितमर्जितासनम् ।
 दृष्टिराचरति पुष्टिमेतयोरित्थमेतदुपयोगवत्रयम् ॥ ५२ ॥
 ज्ञानमात्रमिह संस्तुतिक्षये कल्पितं यद्वृद्धैर्न तत्तथा ।
 भेषजैश्च विदितैर्यतः शमं व्याधिरेति किमनुष्ठितैर्विना ॥ ५३ ॥
 शुश्रुवानिति स वन्धमोक्षयोः कारणं जिनमुखारविन्दतः ।
 तत्क्षणादुपययौ विरक्ततां श्रेयसि त्वरयते हि भव्यता ॥ ५४ ॥
 स प्रहाय शमशक्तमानसः प्रेम वन्धुमुतदारगोचरम् ।
 देहजार्पितपरिच्छदः परं शिश्रिये श्रमणसेवितं पदम् ॥ ५५ ॥
 चक्रवर्त्यपि गृहीतदर्शनः कायवाङ्मनसगुद्धिसंयुतः ।
 त्रिः प्रणम्य जिनमचिंतं सतां प्राविशत्पुरमुदारगोपुरम् ॥ ५६ ॥
 अन्यदा नृपतिवृन्दवेष्टिः संनियोज्य स पुरः प्रयाणके ।
 वाहिनीपतिमसद्यतेजसं निर्जगाम दशदिग्जीषया ॥ ५७ ॥
 छत्रमुलसितफेनपाण्डुरं निर्बभावुपरि तस्य गच्छतः ।
 वर्मवारणमिषेण सेवितुं चन्द्रमण्डलमिवागतं स्वयम् ॥ ५८ ॥

चित्ररत्नपरिपूर्णकुक्षयो मन्द्रगर्जितकृतोऽर्णवा इव ।
 संचरिष्णुरथ रूपधारिणः स्वं विकृत्य निधयः प्रतस्थिरे ॥ ५९ ॥
 स्वस्वकृत्यकरणोद्यताशयं व्यन्तरामरसहस्ररक्षितम् ।
 सर्वमध्वनि रथाङ्गपूर्वकं तस्य रत्नमभवत्पुरःसरम् ॥ ६० ॥
 तस्य वाजिखुरजै रजश्चैरुच्छ्रौत्सत्पनवर्त्मरोधिभिः ।
 पूरिताः करभयादिव स्वयं भेजिरे भृशमद्वश्यतां दिशः ॥ ६१ ॥
 चित्रमेतदतिदूरवर्त्तिनाप्यस्य सैन्यरजसा प्रसर्पता ।
 यन्निरन्तरमरातियोषितश्चक्रिरे विगलदश्रुलोचनाः ॥ ६२ ॥
 सिद्धरत्नमवगम्य संमुखीभूतमप्रतिमपौरुषाश्रयम् ।
 मूर्धंदेशनिहिताग्रपाणयः प्राभृतैस्तमुपतस्थिरे नृपाः ॥ ६३ ॥
 नामयन्नतुलदैवपौरुषान्सद्वशक्त्युपचितान्स पार्थिवान् ।
 प्राप वारिधितटं समुच्छलत्कीर्तिभासितसमस्तदिङ्गुखः ॥ ६४ ॥
 तत्क्षणक्षुभितसिंहविष्टरः संनिकृष्टमवगम्य चक्रिणम् ।
 तं प्रवासविबुधः कृताञ्जलिर्दिव्यरत्ननिकरैरपूजयत् ॥ ६५ ॥
 एत्यढौकितविचित्रभूषणो देव नन्द जय रक्ष मेदिनीम् ।
 तं वचोभिरिति साज्जलिः स्तुवन्मागधोऽप्यजनि सत्यमागधः ॥ ६६ ॥
 द्वीपसिन्धुविविधाकरोद्भवैः प्राभृतैर्वरतनुर्मनोहरैः ।
 तं विनम्रमुकुटः कुटुम्बिवत्पर्युपास्त मदमानवर्जितः ॥ ६७ ॥
 प्रागप्राग्वरुणदिग्ब्यवस्थितानानमय्य नृपस्वेचरामरान् ।
 व्योमसंचरणगर्वितानसौ निर्जिगाय विजयार्धवासिनः ॥ ६८ ॥
 शक्तिभिस्तुभिरन्वितोऽभवद्यः समस्तविजयस्य भाजनम् ।
 तस्य कः सलु जितांशुमद्युतेविस्योऽत्र विजयार्धसाधने ॥ ६९ ॥
 साधयन्विविधरत्नमण्डतां मेदिनीमधरितारिविकमः ।
 वर्धमानविभवोऽनुवासरं सोऽभवत्सकललोकवत्सलः ॥ ७० ॥
 प्रत्यहं द्विगुणषोडशावनीमुख्यपार्थिवसहस्रमूर्धसु ।
 तस्य संसदि गतस्य चक्रिरे वासन्नूर्णरुचिमङ्गिरेणवः ॥ ७१ ॥

पूर्वजन्मकृतपुण्यकर्मणा सोऽजनिष्ट भुवनातिवर्तिना ।
 पण्णवत्यचिररोचिरुज्ज्वलस्तीसहस्रमुखपद्मषट्पदः ॥ ७२ ॥
 तस्य मन्थरचतुष्टयाधिकाशीतिलक्षकरिदानकैदमः ।
 मन्दिराङ्गणमभूदनारतं दुष्प्रलङ्घयमघनागमेष्वपि ॥ ७३ ॥
 तस्य मास्तविलोलमूर्तिभिर्द्विनेवोत्तमतुरंगकोटिभिः ।
 क्षुभ्यति स परितश्चमूच्यो वीचिपङ्गिभिरिवापगापतिः ॥ ७४ ॥
 शुद्धकुन्ददलरोचिषां गवामाचितास्तिसृभिरस्य कोटिभिः ।
 रेजिरे गहनभूमयो दिशः शारदीभिरिव मेघपङ्गिभिः ॥ ७५ ॥
 तस्य वारिनिधिवारिमेखला मेदिनी मदनसंनिभाकृतेः ।
 सस्यसंपदमसूत वाञ्छितामेकसंब्ल्यहलकोटिवाहिता ॥ ७६ ॥
 सैन्यनाश्चनिधिरत्नभोजनान्यासनं शयनभाजने पुरम् ।
 वाहनेन समभित्यभीप्सितं भोगमाप स दशाङ्गमीश्वरः ॥ ७७ ॥
 सोऽधिगम्य वसुधाविशेषकः षोडशामरसहस्रसेव्यताम् ।
 नाकनायक इव स्तेजसा दुःसहेन विततान रोदसी ॥ ७८ ॥
 संकुलं नरनभश्चरामरैराकरैश्च बहुरत्नयोनिभिः ।
 म्लेच्छखण्डसहितं स संमितैरार्यखण्डमनयद्वशं दिनैः ॥ ७९ ॥

पट्टखण्डमणिङ्गितमखण्डबलः प्रचण्ड-
 कोदण्डखण्डतरिपुर्भरतं प्रसाध्य ।
 प्रत्याजगाम जगतीतिलकः स सप्त्रा-
 ङ्गुत्कण्ठमाननिजबन्धुजनामयोध्याम् ॥ ८० ॥

तस्यां वणिकपथकृताधिकसंस्कियायां
 द्वारप्रदेशविनिवेशिततोरणायाम् ।
 तं कामकल्पवपुषं प्रविशन्तमुच्चै-
 शुक्षोभ वीक्ष्य निवहः पुरसुन्दरीणाम् ॥ ८१ ॥

प्रावेशिकानकनिनादविवोधितस्य
 भूपालमार्गमभिधावनतत्परस्य ।

योषिदूरणस्य गुणवानपि संबभूव
 श्रोण्या सहानभिमतः कुचकुम्भभारः ॥ ८२ ॥
 तद्रूपलोकनविलोभितलोचनायाः
 कस्याश्चिदुद्धितनीवि नितम्बविम्बे ।
 संसक्तमिन्दुरुचिरं दधदन्तरीयं
 स्वेदाम्बुद्धिमदिव स्खलितं रक्ष ॥ ८३ ॥
 काचिद्विहाय गृहभितिगतं विचित्रं
 चित्रं गवाक्षवदनाभरणीकृताक्षी ।
 तद्रूपदर्शनसमुद्धवमन्यदेव
 चित्रं स्वचेतसि चकार चकोरनेत्रा ॥ ८४ ॥
 कस्याश्चिदन्यजनसंकुलमार्गगाया
 घर्मोद्विन्दुरुचिरे कुचकुम्भमध्ये ।
 जातत्रपेव परभागमनश्चुवाना
 तुत्रोट हारलतिका सहसा कृशाङ्गयाः ॥ ८५ ॥
 आद्र्द्र्ददत्तनवयावकमण्डनेन
 काचिद्विकासिरुचिराधरपल्लवेन ।
 तद्रूपदर्शनसमुत्थममान्तमन्त-
 र्ब्राम रागमतिरिक्तमिवोद्दिरन्ती ॥ ८६ ॥
 अन्योन्यसंहतकराङ्गुलि बाहुमुम्भ-
 मन्या निधाय निजमूर्धनि जृम्भमाणा ।
 तदर्शनात्प्रविशतो हृदये सरस्य
 माङ्गल्यतोरणमिवोत्क्षिपती रराज ॥ ८७ ॥
 संभावितैकनयना रुचिराङ्गनेन
 तद्रिक्तमेव दधतीक्षणमन्यदन्या ।
 लोकस्य ससितविलोकनकारिणोऽर्द-
 नारीश्वरसरणकारणतां जगाम ॥ ८८ ॥

वसं गलद्विगतनीवितया दधाना
रोमोद्भूमोपचयगादतया रुजन्ती ।
विस्तकेशनियमाकुलिताग्रपाणे-

द्रेष्या प्रिया च समभूदशना परस्याः ॥ ८९ ॥
कादम्बरीमद् इवाशयसंप्रमोहं

संस्कारनाश इव च स्मृतिविप्रमोषम् ।
कुर्वन्प्रभञ्जन इवाखिलदेहभञ्जं

चिक्रीड तासु मदनो ग्रहतुल्यवृत्तिः ॥ ९० ॥
इथं नारीः क्षणरुचिरुचः क्षोभयन्नीतिदक्षः

क्षीणक्षोभः क्षपितनिखिलरातिपक्षोऽन्बुजाक्षः ।
क्षोणीनाथो विनिहितमहामङ्गलद्रव्यशोभं

प्रापत्तेजोविजितपनो मन्दिरद्वारदेशम् ॥ ९१ ॥
प्रविश्य भवनान्तरं क्षणचेतुप्कमध्यस्थितः

प्रतीक्ष्य जरतीकृतं कुशलमङ्गलरोपणम् ।
नमन्नपि स पादयोर्गुरुजनस्य बद्धाङ्गलि-

र्बभूव भृशमुन्नतो यदिदमङ्गुतादङ्गुतम् ॥ ९२ ॥
कृतचरणनमस्तियास्तदाज्ञां सह मुकुटेन शिरोभिरुद्धहन्तः ।
नृपखचरणा यथायथं ते ययुरपरेऽहि रथाङ्गिना विसृष्टाः ॥ ९३ ॥
दिव्यान्दिव्याकारकान्तासहायो भोगान्भोगी निर्विशन्निर्विशङ्कः ।
राज्यं राज्यभ्रंशितारातिलोकश्चके चक्री पूर्वपुण्योदयेन ॥ ९४ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये सप्तमः सर्गः ।

अष्टमः सर्गः ।

तत्र शासति महीं जनतायास्तातरि कैमसरोजनतायाः ।

मोदयन्मधुरभून्मधुपानां संततिं हृतगलन्मधुपानाम् ॥ १ ॥

१. चित्तश्रमः २. मङ्गलक्ष्मीनिर्विचितं स्वत्तिकम् ३. चरणकमलप्रणतायाः ४. कृतपतन्मकरन्दास्तादनाम्

संहरिं नवनवाङुरलीनां नेक्षितुं तरुषु शेकुरलीनाम् ।
 साश्रुभिर्विरहिणो रमणीयैर्लेचनैरपहृता रमणी यैः ॥ २ ॥
 असरत्पतति चम्पकरेणौ वल्लभां कुसुमचापकरेणौ ।
 अध्वगो विधुरधीरमराणां कामिनीमिव मैनोरमराणाम् ॥ ३ ॥
 विभ्रती मधुकरं कैलिकालं नागकेसरतरोः कलिकालम् ।
 मन्मथार्तिमकरोद्भुवितानां चित्तनाथवसतावैनितानाम् ॥ ४ ॥
 पुष्पम्बुरुहनाम धुनाना भृङ्गपङ्क्खरदेती मधु नाना ।
 कामिनीजनमनोऽभिनदन्तः कोकिलाश्च परितोऽभिनदन्तः ॥ ५ ॥
 वीक्ष्य जातमुकुलं सहकारं कामिनी प्रणयिना सह कारम् ।
 पञ्चसायकशरैर्वितता न प्रीतिकारि सुरतं विततान ॥ ६ ॥
 शीतलो वनभुवामनिलोऽलं खीजनं दयितधामनि लोलम् ।
 उत्क्यन्प्रविकसत्कमलास्यं पल्लवं प्रविदधे कमलास्यम् ॥ ७ ॥
 तापकृत्कुरबकः स्तवकेन हेतुना न नमितस्तव केन ।
 प्रांवसो य इति नो किल नैदः पान्थमभ्यधित कोकिलनादः ॥ ८ ॥
 योऽभवत्प्रियतमैः सह मानसं पुरंप्रियनिवहोऽसहमानः ।
 वायुनाम्ररजसा शबलेन प्रत्यबाध्यत 'रंतीशबलेन ॥ ९ ॥
 याः प्रसूनविगलन्मधुरागास्तेनिरे मधुलिहो मधुरा गाः ।
 प्रोषितस्य सकलं विषमाभिर्हृद्यवस्तु विदधे विष्माभिः ॥ १० ॥
 अर्घ्येनारततपोनियतीनां तान्यजायत दिनंनियतीनाम् ।
 मानसं प्रविकसत्कुसुमेषुवीक्षितेषु सुरभेः कुसुमेषु ॥ ११ ॥
 मन्दधूतबकुलोपवनेन स्पृश्यमानवपुषां पवनेन ।
 सुश्रुतामैवधिना विकलेन पञ्चमेन समभावि कलेन ॥ १२ ॥

-
१. कामजनके सूक्ष्मे. २. मनोहरशब्दाम्. ३. कलियुगश्यामलम्. ४. अप्राप्तानाम्.
 ५. मक्षयन्ती. ६. भिनति स्य. ७. कूजन्तः. ८. का अरमत्यर्थम्. ९. कामशरैर्व्यासा.
 १०. यत्स्वं प्रावसः प्रोषितोऽभवः. प्रियां परित्यज्येति शेषः. ११. न अदः वचनम्.
 १२. पान्थसहायेन. १३. अभरविशेषणम्. १४. विषं आभिः. १५. अनवरततपो-निष्ठानाम्. १६. प्रायेति शेषः. १७. मर्यादया रहितेन.

माग्रहं सखि भजस्व स माया यत्करोति दयितः स्वसमायाः ।
 गोप्यते तव कथं तनु तेन पुष्टिमङ्गकमिदं तनुते न ॥ १३ ॥
 नास्ति तस्य मयि यन्ममतापि तेन मानसमिदं मम तापि ।
 तन्ममास्तु सखि तन्मनेन नासुखप्रतिविधानमनेन ॥ १४ ॥
 योऽपराधरचनासु खेलेशस्तेन कः प्रणयिना सुखलेशः ।
 तद्वरं विदधतं महिमानं युक्तमेव विदधीमहि मानम् ॥ १५ ॥
 तापहारि वपुषो विधुरस्य चन्दनाम्बु न न वा विधुरस्य ।
 गन्तुमेप्रियकृतौ नियतेहं न प्रियं तदपि धान्नि यतेऽहम् ॥ १६ ॥
 यान्वदास्त वचनानि वदन्ती दूतिकामिति महानिव दन्ती ।
 माधवोऽकृत वशे मैधुरस्य तां प्रियस्य धृतकामधुरस्य ॥ १७ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

त्वादशी पदुरकारि वयस्या मच्छुभैर्ग्रहपतेरिव यस्याः ।
 मूर्तिरूत्सवकरी सकलस्य सज्जनस्य सविकासकलस्य ॥ १८ ॥
 तत्प्रगम्य दयितं रुचिताभिर्वाग्भिरालि निर्गंदेरुचिताभिः ।
 र्यत्रियैकवचसामपरस्य जायते न तदसामपरस्य ॥ १९ ॥
 किंकरी तव भवामि सदाहं मन्मनः सुरतकामि सदाहम् ।
 ह्नादय प्रियतमानयनेन त्वं क्षमात्र न मृगीनयने न ॥ २० ॥
 तापयन्ति मम मानिनि तान्तं मानसं मधुदिनानि नितान्तम् ।
 तद्विधेहि दयितं दयमानं सामभिर्मम महोदयमानम् ॥ २१ ॥
 कान्चिदुत्पलतुलासहनेत्रा रन्तुमुत्सुकमनाः सह नेत्रां ।
 दूतिकामिति जगौ विनयेन दुःखमुद्भवति भावि न येन ॥ २२ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

का क्षता हृदयभूशबरस्य सायकैर्न विनाश वैरस्य ।
 संसरन्त्यनुपमासहितस्य प्रोषितस्य मधुमासहितस्य ॥ २३ ॥

-
१. अनेन दुःखप्रतीकारो न भवति. २. अतिदुर्जनः. ३. चन्द्रः. ४. अनिष्ट-
 करणे नियतचेष्टम्. ५. दर्शनीयस्य. ६. चन्द्रस्य. ७. वदेः. ८. वस्तु ९. नायकेन.
 १०. कामव्याधस्य. ११. प्रियस्य संसरन्ती. १२. अनुपमस्य.

प्रीणिताहि नरदेव कुलानि प्रोलुसन्ति नितरां बकुलानि ।
 नीरं रिक्तजलवाहसितानां साम्यमापुरबलाहसितानाम् ॥ २४ ॥
 काञ्चनारकुसुमे द्युतिमत्ताहेपितामलिनविद्युति मत्ता ।
 कुर्वती ध्वनिमैतारमतारं कालिनी न सरसारमतारम् ॥ २५ ॥
 तां शशाङ्ककिरणा विदहन्ति मन्मथश्च नयकोविद हन्ति ।
 पीडितां निजमनः कमलेन त्वद्वियोगभवशोकमलेन ॥ २६ ॥
 शीतदग्धनलिनी समदेहां वल्लभां च्युतविलासमदेहाम् ।
 पासि तां यदि गुणो भवतोऽयं देहि वा जितमनोभव तोयैम् ॥ २७ ॥
 यः प्रविश्य हृदये रजनीषु स्थैर्यवान्नरतिपतेरेंजनीषुः ।
 सुभ्रुवः स तव संगमनेन नोद्धृतो ब्रजति सङ्गमनेन ॥ २८ ॥
 गच्छ तत्सुभग सारम्यत्वं संप्रहाय दयितां रमय त्वम् ।
 मैन्मथव्यसनलाविरहस्य न क्षमेन्दुवदना विरहस्य ॥ २९ ॥
 दूतिकोक्तमिति कोऽपि निकामं शुश्रवान्मनसि कोपिनि कामम् ।
 तत्क्षणादुपययौ परमेण दीर्घमानकलुषो परमेण ॥ ३० ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

कर्णिकारमधवाजनितान्तं चारु गन्धगुणतोऽजनि तांन्तम् ।
 सर्जने हि विधिरप्रतिमोहस्तस्य युक्तघटनां प्रति मोहः ॥ ३१ ॥
 वृक्षपङ्क्षियुतेरधरेण चारुतापरमपारधरेण ।
 किंशुकेन शुश्रुभे समयोऽसौ बिन्दुनेव सविलासमयोऽसौ ॥ ३२ ॥
 गायनेष्वलिवधूनिकरेषु जातवत्सु शमहानिकरेषु ।
 पुष्परेणुकृतपांसुलतानां नर्तको मरुदभूत्सुलतानाम् ॥ ३३ ॥
 केन्तुना भवदशोकबलेन मृत्युनेव सकलोऽकैवलेन ।
 ग्रस्यते स्म विरही प्रमदायाः संसरन्मुहुरकम्प्रमदायाः ॥ ३४ ॥

-
१. शरन्मेघशुश्राणां हसितानाम्. २. मन्दमन्दम्. ३. सतिलं जलाजलिम्.
 ४. अजनि इषुः. ५. तव संगमनेन उद्धतः अनेन हृदयेन सङ्गं न ब्रजति. ६. लोहमयत्वं कठिनत्वं विहाय. ७. हे कामव्यथाच्छेदकरहस्य. ८. विधवानां जनितोऽन्तो येन.
 ९. रिक्तम्. १०. अनुपमतर्कः. ११. असौ खड्डे बिन्दुना तिलकेन अयो लोहमिव.
 १२. कामेन. १२. ग्रासक्रमं विना युगपदेव ग्रस्यते स्म.

प्रागतीव मनसा समुदा यस्तस्थिवान्विरहिणीसमुदायः ।
 सोऽतिदुःसहमनोभवदूनो माधवे सुखितयाभवदूनः ॥ ३५ ॥
 कामशोकजलधेरुदितानि संहरालि सततं रुदितानि ।
 मेरुभूधरसद्वक्षममुक्तं धैर्यमापदसनक्षममुक्तम् ॥ ३६ ॥
 यस्तवावधिरकारि वसन्तः प्रेयसा निजगुणैरिव सेन्तः ।
 यत्र भान्ति कुसुमैरमलाभैः शास्त्रिनो जनमनोरमलाभैः ॥ ३७ ॥
 विप्रयोगकृशदारहितेन चेतसा कठिनतारहितेन ।
 उत्सुको नहि विकासमयन्तं सोऽतिर्वर्तितुमलं समयं तम् ॥ ३८ ॥
 रक्ष तद्वपुरिदं नियमेन मा विधेहि लैघुहानि यमेन ।
 रम्यसेऽल्पदिवसैः सह तेन स त्वदीयविरहं सहते न ॥ ३९ ॥
 मन्ददीसिरसुखावहमाना जीविते शिथिलतां वहमाना ।
 दूरदिकपतिरपोहितमात्या काचनेति जगदे हितमात्या ॥ ४० ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

दौरुणा विरचना श्रुकुटीनां साम्यमावहति सुभ्रु कुटीनाम् ।
 विभ्रति प्रियतमे तव दास्यं कोपनं किमिति ज्ञातवदास्यम् ॥ ४१ ॥
 का धृतिस्तव रतेन विना मे नोद्यताङ्गलिरहं न विनामे ।
 किं वृथैव मयि मानममाने संतनोति भवति नममाने ॥ ४२ ॥
 कान्तिवारिणि नमोवदनन्ते मममम्बुजनिभं वदनं ते ।
 पातुमुत्सुक इव अमरोऽहं जायमानबहुविभ्रमरोहम् ॥ ४३ ॥
 मन्मनः सुतनु भीमदनेन बाध्यमानमनिशं मदनेन ।
 वर्तते भज रुषस्तनिमानं मुञ्च पीवरतरस्तनि मानम् ॥ ४४ ॥
 काचिदित्थमुदिता दयितेन प्रेम सार्धमकृतोदयि तेन ।
 कं वचांसि रसभारचितानि प्रीणयन्ति न बुधै रचितानि ॥ ४५ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

-
१. आपनिवारणसमर्थम्.
 २. विद्वांस इव निजगुणैः.
 ३. यमेन शीघ्रनश्वरं वपुर्मा विधेहि.
 ४. दूरदिशि परियस्याः.
 ५. कर्कशा काष्ठेन च.
 ६. जातं मुखम्.
 ७. प्रहीभावे.
 ८. आकाशवदनन्ते लावण्ये.
 ९. भययुक्तम्.
 १०. उदययुक्तं प्रेम.

कंदरास्वनुकृताहिमवन्तं ध्वान्तराशिमचलं हिमवन्तम् ।
 भानुराप शशिशुद्धनदायां भाति यो दिशि वसद्धनदायाम् ॥ ४६ ॥
 लीनषट्पदकुला तिलकाली यद्विकासमगमत्तिलकाली ।
 प्राप तेन मनसौपमुदारं मानिनी मदनतापमुदारम् ॥ ४७ ॥
 संनिषेव्य सततं कमलिन्या रागकारि मधु साकमलिन्या ।
 यामि चक्रुरलयो ध्वनितानि के निशम्य ययुरध्वनि तानि ॥ ४८ ॥
 शीतला इति विभाव्य जनेन पातिताः ससलिलव्यजनेन ।
 को न जातविरहोऽतनुतापः क्वाथिताम्बुर्सेव्यशोऽतनुतापः ॥ ४९ ॥
 वीक्ष्य जातरुडिवासम्महानि पद्मखण्डमविकासम्महानि ।
 तिगमगुर्विहितवार्नहिमानि भास्तां न हृदयं नहि मानि ॥ ५० ॥

इथं मधौ मधुकरीमुखरीकृताशे
 व्याजृभिते मकरकेतुनिसर्गबन्धौ ।
 भूयः प्रविश्य मुदितः सहसा निशानं
 विस्त्रब्धमित्यभिदधेऽङ्गगतां स देवीम् ॥ ५१ ॥
 पश्य प्रिये परभृतध्वनितच्छलेन
 मामेष दर्शयितुमाह्यतीव चैत्रः ।
 प्रादुर्भवतिलकपत्रविचित्रशोभां
 सीमन्तिनीमिव पुरोपवनस्य लक्ष्मीम् ॥ ५२ ॥
 संभावयामि तदहं तमनङ्गबन्धुं
 गत्वा वने मल्यमारुतनृत्यशाखे ।
 तत्र त्वमप्यवनताङ्गि तिरोहितानां
 नेत्रोत्सवं कुरु गता वनदेवतानाम् ॥ ५३ ॥
 हीतो विहाय मम लोचनहारि नृतं
 गन्तुं शिखी सुमुखि तत्र यदि व्यवस्थेत् ।

-
१. सर्पवक्ष्यन्धकारसमूहम्. २. तिलवक्ताली कृष्णा. ३. अपमुदा विगतहृष्णेण
 मनसा. ४. कृतवान् जलानि. ५. जातकोधः. ६. असदशहानियुक्तम्. ७. दिनानि.
 ८. अशिशिराणि. उष्णानीति यावत्.

कार्यस्त्वया सरनिवासनितम्बुद्धी
 चीनांशुकेन पिहितो निजकेशपाशः ॥ ५४ ॥
 माधुर्यमिच्छुरतिशायि परिग्रहीतुं
 चूताङ्कुरग्रसनजातकषायकण्ठः ।
 मूकीभवन्परभृतां निवहोऽपि नून-
 मार्कण्डिष्यति तवानतगात्रि वाणीम् ॥ ५५ ॥
 तत्र त्वदीयचरणाम्बुजताङ्गमानौ
 द्वौ यास्यतः सुवदने सद्शीमवस्थाम् ।
 सदो वहन्मुकुलजालमशोकशास्त्री
 रोमाञ्चकञ्चुकितमूर्तिरहं द्वितीयः ॥ ५६ ॥
 गत्या निसर्गपरिमन्थरया ब्रमन्तीं
 त्वां संनिरीक्ष्य निवसद्वन्दीर्धिकासु ।
 हंसीकुलं न हरिणाक्षि जनिष्यते न
 त्वच्छिष्यभावगमने स्पृहयाङ्ग मन्ये ॥ ५७ ॥
 हस्तेन सुन्दरि मुहुर्विनिवारितोऽपि
 भृङ्गस्तवाधरदले नवविद्वुमाभे ।
 धावनशोकनवपलवशङ्किचेताः
 स्मेरं करिष्यति न कस्य मुखं वनान्ते ॥ ५८ ॥
 पर्यन्तजाततरुजालनिरुद्धयमान-
 भास्तकरेष्वपि वनान्तलतागृहेषु ।
 त्वद्वक्त्रचन्द्रसुचिभिः प्रतिहन्यमानो
 मुग्धाक्षि नः परिभविष्यति नान्धकारः ॥ ५९ ॥ ~
 दृष्टेर्मदालिषु लतासु शरीरयष्टे-
 रुवीर्विचित्रकदलीष्वधरस्य विम्बे ।
 संवाहिताङ्गियुगला स्वसखीजनेन
 सादृशमिन्दुवदने विहरेक्षमाणा ॥ ६० ॥

क्षणमिति मधुराभिर्भूपतिर्भारतीभिः

स रहसि रमयित्वा वल्लभां बद्धभावाम् ।

निजनगरनिवेशे लोकमानन्दयन्तीं

वनविहरणयात्राघोषणामादिदेश ॥ ६१ ॥

दिङ्गागान्प्रतिदन्तिशङ्किमनसः श्योतत्कटान्कोपय-

न्म्भः पूर्णपयोदरेकिहृदयानुत्कण्ठयन्केकिनः ।

नागानुत्कण्ठमल्लतिभृतो भूभृत्तांश्चालय-

न्वोम व्याप मृदङ्गभूरुदयवान्प्रस्थानशंसी ध्वनिः ॥ ६२ ॥

इति श्रीवीरनन्दिङ्कुतायुदयाके चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्येऽष्टमः सर्गः ।

नवमः सर्गः ।

मधुविनिहितविभ्रमाभिरामां मदकलकोकिलनादिनीं नरेन्द्रः ।

परिजनपरिवारितो वनान्तश्रियमबलामिव वीक्षितुं प्रतस्थे ॥ १ ॥

ललितघनतमालका मनोज्ञद्विजसुभगास्तिलकाहितोरुशोभाः ।

स्तनजघनभरालसं प्रचेष्टुलितवनावलिविभ्रम रमण्यः ॥ २ ॥

प्रणदितकलकाञ्चिन्नपुरोत्थं ध्वनिमनुवधति राजहंसयूथे ।

सद्वशगतिकुतूहलेन दृष्टिरुपतद्वनिताजने च यूनाम् ॥ ३ ॥

सुललितगमनो न राजहंसः कलभपतिर्न च मन्थरप्रयातः ।

अलसगतिषु वामलोचनानां गुरुरजनिष्ट निजो नितम्बभारः ॥ ४ ॥

गगनमुभयतः प्रपूर्यमाणं हरिणदशां चटुलैः कटाक्षपातैः ।

पवनविधुतनीलनीरजौघव्यतिकरिणः सरसो बभार लक्ष्मीम् ॥ ५ ॥

ललिततिलकमण्डनानि मुग्धे रचयितुमेष वृथा तव प्रयासः ।

मुखकमलमलंकरोति यत्ते पतदलिनीकुलमेव पद्मोहात् ॥ ६ ॥

विरचयसि यमादरेण हारं तमपि तवाहमैमि शुद्धभारम् ।

कमलमुखि पयोधरान्तराले श्रमजलविन्दुविभूषिते ब्रजन्त्याः ॥ ७ ॥

श्रवणतटविलम्बि संविधत्ते नयनयुगं न किमेतदीयशोभाम् ।
 वरतनु विफलक्रियं विधातुं यदसितमुत्पलमुद्घतासि कर्णे ॥ ८ ॥
 चिरयसि परमेव निक्षिपन्ती रसमतिसान्द्रमलक्ककस्य कान्ते ।
 ननु किसलयभासि रागबन्धस्तव पदपद्मतले निसर्गसिद्धः ॥ ९ ॥
 लघु जिगमिषुणेति काचिदूचे खवपुरलंकरणाकुला प्रियेण ।
 प्रतिपदमवगच्छता तदीयं जघनमहाभरविन्नितं प्रयातम् ॥ १० ॥
 सङ्कुदबुधतया कृतेऽपराधे भवति ततो विनिवृत्तिरेव दण्डः ।
 तदहमपि न तं पुनर्विधास्ये सुतनु तवेति स वल्लभो ब्रवीति ॥ ११ ॥
 अपि च सुवदने नरो न दोषाद्विरमति शिक्षयते न यावदन्यः ।
 स च कुसुमशरेण शिक्षितस्त्वद्विरहसखेन निनीषुणा विनाशम् ॥ १२ ॥
 न च सखि सुसहस्त्वयापि तावलियविरहः क्षयहेतुरङ्गयष्टेः ।
 कथयति हि तवोष्ठविम्बमुप्णश्चसितविरुक्षतमान्तरङ्गमाधिम् ॥ १३ ॥
 त्यज मम विरहोऽयुनेव पश्चादपि न रुजाकर इत्यपि स्वमानम् ।
 नहि भवति यथास्थिरं क्रियादावधिकृतनिर्वहणे तथैव चेतः ॥ १४ ॥
 इति हितमधुरैरिवाहिमन्त्रैरपहृतमानविषा सखीवचोभिः ।
 दयितमनुजगाम मन्दमन्दं निहितपदा किल नेच्छतीव काचित् ॥ १५ ॥

(कुलकम्)

सररपरवशबुद्धिरंसपृष्ठप्रगमितपाणिधृतप्रियाकुचाग्रः ।
 गजपतिरिव मन्थरेण कश्चित्समुपजगाम शनैः पदक्रमेण ॥ १६ ॥
 कृतमनसिजवेगमूर्युग्मं पथिजपरिश्रमनोदनापदेशात् ।
 मुहुरलसगतेः स्पृशन्नियायाः समुपययावपरोऽल्पकेऽपि मार्गे ॥ १७ ॥
 इति कृतविविधप्रकारचेष्टा मनसिशयाकुलचेतसः सभार्याः ।
 विविशुरूपवनं पुरः प्रयातक्षितिपतिसेवितकृत्रिमाद्रि पौराः ॥ १८ ॥
 तटविटपशिखावसक्तहस्ताश्चिरमनुपात्तनिमेषनेत्रयुग्माः ।
 फलकुसुमसमृद्धिमीक्षमाणा हरिणदशो वनदेवता इवासुः ॥ १९ ॥
 सति निजकरजारुणांशुभिन्ने जरठपलाशचये महीरुहाणाम् ।
 समजनि वनिताजनस्य हेतुर्मदिमगुणो नवपल्लवावबोधे ॥ २० ॥ ~

प्रगमितमरविन्दलोचनायाः प्रणयवता श्रवणावतंसभावम् ।
 स्वयमतिविहितादरेण शोकं व्यतरदशोकमपि प्रतीपपत्याः ॥ २१ ॥
 कुमुकिसल्यं विचेतुकामां विटपिनि सत्यपि नम्रनम्रशाखे ।
 तरुमनयत तुङ्गमेव भर्ता भुजयुगमूलदिवक्षया मृगाक्षीम् ॥ २२ ॥
 तिलकमिति यदत्र पूर्वमासीद्विवि विदितं खलु नाममात्रकेण ।
 कुवलयनयनाभिरुत्तमाङ्गे निहितमवाप यथार्थतां तदानीम् ॥ २३ ॥
 वपुषि कनकभासि चम्पकानां सुदति न दे परभागमेति माला ।
 स्तनतटमिति संस्पृशन्प्रियाया हृदि रमणो बकुलसजं बबन्ध ॥ २४ ॥
 स्फुटमिह कमनीयमन्यथा वा न किमपि भावकृतस्त्वयं विभागः ।
 समजनि यदशोकतः पलाशं प्रियमवतंसितमीश्वरेण वध्वाः ॥ २५ ॥
 ऋतुजनितरुचिर्वधूसमौरवचितपुष्पचयश्च यस्तरुणाम् ।
 मुदित इव परार्थयात्मलक्ष्म्या पवनधुर्तैर्नवपङ्गैर्वर्नर्त ॥ २६ ॥
 इति वनविहितप्रसङ्गस्थित्वं निखिलमवेत्य जनं स्वमप्यधीशः ।
 सरसि शुचिजले ममज सज्जीकृतजलकेलिपरिच्छदप्रपञ्चः ॥ २७ ॥
 हृषिततनुरुहाश्चिरेण भीरुप्रकृतितयाभ्यसि नाभिमात्रकेऽपि ।
 प्रियकरधृतपाणयो रमण्यः प्रविविशुराहितमन्दमन्दपादाः ॥ २८ ॥
 तदस्थिलमपि वारि निक्षिपन्त्यः कठिनपयोधरपीडनैः पुरस्तात् ।
 पृथुतरनिजकुम्भनुन्नतोया वनकरिणीरनुचक्रुञ्जनेत्राः ॥ २९ ॥
 जलमकलुषमन्तरानुबन्धन्युवतिमुखप्रतिमां पयोजवुच्या ।
 श्रममफलमवाप मत्तभृङ्गो न खलु हितं मदमूढधीरवैति ॥ ३० ॥
 सरलनवमृणालनालबाहुश्चपलशिलीमुखलोचना कृशाङ्गी ।
 निजतनुमनुकुर्वती कयाचित्सरभसम्बुजिनी समालिलिङ्गे ॥ ३१ ॥
 अपहृतवसना वधूस्तरङ्गैः पृथुनि नितम्बतटे निविष्टदृष्टिम् ।
 प्रियतममवलोक्य जातलज्जा कलुषयति स जलं विलोडनाभिः ॥ ३२ ॥
 पयसि समवतीर्य नाभिदग्ने विलुलितकेशकलापवन्धनायाः ।
 समजनि रभसोत्कटं तरन्त्याः स्तनयुगमेव तंरण्डकं तरुण्याः ॥ ३३ ॥

जनभयपरिविद्वुतेऽपि पत्यौ युवतिघनस्तनविम्बमोहितायाः ।
 सलिलगतविमुग्धकोकवधा विरहभवव्यथया न संबभूवे ॥ ३४ ॥
 इयमिह पुलिने निसर्गरम्ये चकिततया स्थिरतामनश्चुवाना ।
 गतिमिव परिशिक्षितुं त्वदीयां सुतनु करोति गतागतानि हंसी ॥ ३५ ॥
 अयमपि मधुरस्वरोऽभिसर्पन्मधु मधुपः परिहृत्य पद्मिनीजम् ।
 अहमिव परिपातुमाननंते सुमुखि निसर्गसुगन्धि वाञ्छतीव ॥ ३६ ॥
 अयमनभिमुखीं सुकेशि कोकः समनुनयन्वहुचादुभिः स्वजायाम् ।
 प्रकुपितदयिताप्रसादहेतुनुपदिशतीव ममापि चादुकारान् ॥ ३७ ॥
 इयमपि शफरी समुत्पतन्ती गगनमितः सलिलादनेकवारान् ।
 ध्रुवमपहृतवित्रमा भवत्या नयनयुगेन नताङ्गि पूत्करोति ॥ ३८ ॥
 इदमिदमिति दर्शयन्नशेषं सलिलनिवासिमनोऽसत्त्ववृत्तम् ।
 अरमयत युवा चकोरनेत्रां सरसि तदंसविलम्बिवामवाहुः ॥ ३९ ॥
 मुखमसद्वशविभ्रमैर्विदित्वा सुभगतनोररविन्दमध्यगायाः ।
 सरसिजमिदमित्युपेत्य शाढ्यादविदिततत्त्व इवापरश्चुचुम्ब ॥ ४० ॥
 सरसिजरजसारुणे सपत्न्याः स्तनयुगले नखशङ्कया कृतेष्या ।
 किमपि न दयितं जगाद काचित्परमवधीतपरिभङ्गैः कटाक्षैः ॥ ४१ ॥
 निजमधुरविलासशोभितानां सलिलविहारजुषां विलासिनीनाम् ।
 वदनशशिजिताम्बुजानुमम्लौ दरमलिना नु मृणालिनी जनौधैः ॥ ४२ ॥
 अथरदलगतं निधाय रागं स्वपुषि यावकसंभृतं वधूनाम् ।
 विदधति हृदयं स रागमासां विनिमयवृत्तिमशिश्रियञ्जलानि ॥ ४३ ॥
 कठिनकुचविचूर्णितोप्यपसद्वृद्धि मुहुरुर्मिचयो विलासिनीनाम् ।
 त्रजति स्तु बुधोऽपि विप्रमोहं युवतिषु कैव कथा जलात्मकानाम् ॥ ४४ ॥
 कृतदयितविवन्ना मुहूर्ते यदकृत वारिणि मज्जनं मृगाक्षी ।
 स्फुटमजनि तदंगरागगन्धादुपरि परिभ्रमतालिनीकुलेन ॥ ४५ ॥
 त्रजति मम जलक्रिया समासि वरतनु तावक एव कान्तितोये ।
 किमपरमधिकं जलैर्विगाढैरिति दयितां दृढमालिलिङ्गं कश्चित् ॥ ४६ ॥

मुखमिदमरविन्दसुन्दरं नः प्रकृतिभवं मुषितं न पङ्कजिन्याः ।
 इति पयसि चिरं निमज्य नार्यो ददुरिव दिव्यविशुद्धिमीश्वराय॥४७॥
 विचक्षुरुलकान्विलासिनीनामधिरुहुर्जघनान्युरांसि जम्बुः ।
 अनवरतनिपातिनस्तरङ्गा निपुणमिवाभ्यसितुं भुजंगवृत्तिम् ॥ ४८ ॥
 मदनरसमिवातिरिच्यमानं मुखगतवारिपदेन विक्षिपन्ती ।
 प्रियतममभि काचिदावभासे स्मितरुचिराजितमुग्धवक्तचन्द्रा ॥ ४९ ॥
 निपतति कुचमण्डले रमण्याः प्रियरचितः सलिलाञ्जलिर्न यावत् ।
 हृदयमभिषेच तावदेव प्रतियुवतेर्नयनाम्बुनः प्रवाहः ॥ ५० ॥
 सितकुमुमचयैश्युतैः कबर्या वियदिव तारकितं बभौ यदम्भः ।
 समजनि मृगमुग्धलोचनाया वदनसरोरुहमेव तत्र चन्द्रः ॥ ५१ ॥
 उदककणचितैर्निर्तम्बिनीनां नयनयुगैः सरसश्च कृप्णपद्मैः ।
 उपहितमतिविभ्रमा बभूवुः कचिदपि न स्थितिशालिनो द्विरेफाः॥५२॥
 क्षणमरुणितलोचना रमण्यः सलिलविहारमपास्य जातरेदाः ।
 ममुरुपरि निपत्य कौतुकिन्यो निजजघनैरलवूनि सैकतानि ॥ ५३ ॥
 अयमुदकहतो व्यथिप्यते त्वां यदि विदधे न मुखानिलेन सेकम् ।
 इति कृतकृतकश्चिरं स दन्तत्रणमधरं दयितः पपौ प्रियायाः ॥ ५४ ॥
 अनिमिषकुलसंकुले विशद्धिः पयसि निजप्रतिमानिभेन नेत्रैः ।
 श्रुवमभिलषितो विलासिनीनां चलशफरीकुलविभ्रमापहारः ॥ ५५ ॥
 वनजवनगताः करेण लीलाकमलमुदूढशिलीमुखं वहन्त्यः ।
 श्रियमनुविदधुर्नरेन्द्रजाया जलकणमण्डितपीनपाण्डुगण्डाः ॥ ५६ ॥
 निजभुजयुगलैरुदस्य जाया जघनभरेण पदे पदे स्वलन्तीः ।
 कृतमुदमुदतारयंस्तदीयस्तनपरिमर्शनलोलुपा युवानः ॥ ५७ ॥
 कुवलयनयनाभिरस्यमानान्यनुपुलिनं सरसानि रागवन्ति ।
 मुमुक्षुरिव शुचाश्रुणः प्रवाहं सवणपदेन पुरातनांशुकानि ॥ ५८ ॥
 विश्रान्त्यर्थं समनुसरति प्रस्थमम्भोधराध्व-
 आन्त्युदूतश्रम इव र्खौ पश्चिमस्याचलस्य ।

गत्वा भूयः पुरसुद्यवांस्त्यक्तोयावगाह-
श्वके कृत्खं सह परिजैरन्नपानादिकृत्यम् ॥ ५९ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतासुद्याङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये नवमः सर्गः ।

दशमः सर्गः ।

इतरेषु जनेषु का कथा न सुरेष्वप्युदया निरत्ययाः ।
इति सूचयितुं शरीरणां रविरस्ताद्विमथाधिशिश्रिये ॥ १ ॥
प्रियसङ्गसमुत्पुकाङ्गनानयनप्रान्तशरैरिव क्षतः ।
तनुमावहति स भानुमानरुणाम्बोरुहभारसंनिभाम् ॥ २ ॥
दिवसाधिपवल्लभागमे वरुणाशा परिलोहितानना ।
स्वयमेव समेत्य कुङ्कुमैः कृतचर्चेव रराज संध्यया ॥ ३ ॥
परकृत्यविधौ समुद्यतः पुरुषः कृच्छ्रगतोऽपि पूज्यते ।
शिरसास्तमयेऽप्यदीधरवदशीतिद्युतिमस्तभूधरः ॥ ४ ॥
मयि पश्यति माभिभूयतां तमसेदं मलिनात्मना जगत् ।
इति तर्कयतेव मण्डलं दिनभर्त्रान्तरधीयतात्मनः ॥ ५ ॥
बलवान्विधिरेव देहिनां न सहाया न मर्तिर्न पौरुषम् ।
तमसा स तथा प्रतापवान्दिननाथोऽपि यदभ्यभूयत ॥ ६ ॥
विषये गुणवृद्धिवर्जिते गुणहीनाः प्रभवन्ति का गतिः ।
गगनं हि तमोभिरावृतं मलिनैरस्तमिते दिनाधिपे ॥ ७ ॥
कृतदीप्तरवैर्विहंगमौर्नेजनीडामिसुखैः समाकुलाः ।
वियुता इव पद्मवन्धुना प्रविलापं विदधुर्दिगङ्गनाः ॥ ८ ॥
ककुभो मलिनात्मनाखिलं तमसा व्यासमवेत्य विष्टपम् ।
ययुरस्तमुपागते रवाविव विध्वंसभयाददृश्यताम् ॥ ९ ॥
अवभास्य जगद्गृहं करै रविदीपे विरतिं गते तमः ।
प्रसरदृशे शनैः शनैरिव तत्कज्जलमन्बरे जनैः ॥ १० ॥
तमसाखिलमेव कुर्वता निजसङ्गेन जगन्मलीमसम् ।
इति देहवतां स्फुटीकृतं गुणदोषाः सदसत्प्रसङ्गजाः ॥ ११ ॥

विनिवृत्तनिजाहिकक्रियं विगतालोकमुपात्तसंब्रमम् ।
 परिवृत्तिमगादिवाखिलं भुवनं संतमसावगुणितम् ॥ १२ ॥
 न जहाति पुमान्कृतज्ञतामसुभङ्गेऽपि निसर्गनिर्मलः ।
 रविणा गमितः समुन्नतिं सह तेनास्तमियाय वासरः ॥ १३ ॥
 गुणवान्समुपैति सेव्यतां गुणहीनादपरज्यते जनः ।
 दिवसापगमे मलीमसं कमलं पश्य समुज्जितं श्रिया ॥ १४ ॥
 ककुभां विवरेषु तारका विहतध्वान्तलवाश्चकासिरे ।
 गलिता इव मित्रविष्टवे गगनस्योग्रशुचोऽश्रुविन्दवः ॥ १५ ॥
 गलिताश्रुभिरार्तनिःस्वनैर्बहलध्वान्तमषीमलीमसैः ।
 विरहानलधूमधूसरैरिव चक्राह्युग्र्व्युज्यत ॥ १६ ॥
 विसरन्विसतन्तुनिर्मलो विवभासेऽथ नभः पयोनिधौ ।
 निकरो रजनीपते रुचामिव मुक्ताफलरोचिषां चयः ॥ १७ ॥
 प्रस्तालकतुल्यलाङ्छनद्युतिरद्यन्तरितार्धमण्डलः ।
 ब्रजति स ललाटपट्टतां क्षणमात्रं बलभिद्विशः शशी ॥ १८ ॥
 विदधत्तिमिरं तिरोहितं करजालैर्गणनान्तगामिभिः ।
 अभवद्रजनीकरः क्रमादुदयाद्रीन्द्रशिरशिखामणिः ॥ १९ ॥
 उदयाद्रिशिरः श्रितः शशी शशमन्तर्गतमाजिधांसुना ।
 तमसा शबरेण सायकैरिव विद्वोऽधिजगाम रक्तताम् ॥ २० ॥
 धनवीथिरथं क्षपापतावधिरूढे धृतधामधन्वनि ।
 उपमुक्तनिशं तमो भयात्परदारग्रहजादिवाद्रवत् ॥ २१ ॥
 विगलत्तिमिरावगुणिठनामुड्डुधर्मोदकविन्दु संभृताम् ।
 दद्यशुः शिशिरांशुसंगमे सुरतस्थामिव शर्वरीं जनाः ॥ २२ ॥
 भवतीह विनापि हेतुना घटना कस्यचिदेव केनचित् ।
 विकसद्विरिति स्फुटीकृतं कुमुदैरेव निशाकरोदये ॥ २३ ॥
 प्रविकासिनि यच्यलीयत अमराणां कुमुदानने कुलम् ।
 तिलकं तदभूलवसाधनं कुमुदिन्याखुहिनांशुसंगमे ॥ २४ ॥

अपहन्ति नरो निसर्गजानपि दोषान्गुणवन्तमाश्रितः ।
 नभसा हि हिमांशुसंगमादपनीतं मलिनत्वमात्मनः ॥ २५ ॥
 उदितेन पयोधिरिन्दुना परमां कोटिमनीयतोन्नतेः ।
 महतां हि परोपकारिता सहजा नाद्यतनी मनागपि ॥ २६ ॥
 विकसत्कुमुदाकरं सरः प्रकटोडुप्रकरं नभःखलम् ।
 द्रव्यमाप परस्परोपमां करजाले शशिनः प्रसर्पति ॥ २७ ॥
 रजनी तमसान्त्यजातिना परिमृष्टा घनवर्त्मवर्त्मनि ।
 प्रविधातुमिवात्मशोधनं प्रविवेशेन्दुमहोमहाहदे ॥ २८ ॥
 तिमिरेभमदुर्न हिसितुं शशिसिंहाय गुहाश्रितं नगाः ।
 शरणागतरक्षणं सतां नहि जातु व्यभिचारमेष्यति ॥ २९ ॥
 विवभावधिरोहदम्बरे विधुविम्बं क्षणमुद्मारुणम् ।
 जनयद्वरिदिग्वधूजपाकुमुमापीडवितर्कमङ्गिनाम् ॥ ३० ॥
 समभूत्सुखिचक्रवाकयोर्भिश्चुनं संगमहष्टमहि यत् ।
 निशि तद्विरहार्तिविहूलं धिगिमां दग्धविधेविंदम्बनाम् ॥ ३१ ॥
 यदधुः प्रियकोपधूपिते हृदि मानग्रहचत्यमङ्गनाः ।
 विधुरुद्धरति स दुर्धरं करसंदंशकताडनेन तत् ॥ ३२ ॥
 हिमरश्मिकरापसारिते तिमिरे काण्डपटस्फुटोपमे ।
 रुरुचेऽम्बरकुद्विमं स्थितैः सितपुष्पप्रकरैरिव ग्रहैः ॥ ३३ ॥
 रजनीपतिना प्रतर्जितं करकुन्तैर्भुवनान्तवर्ति यत् ।
 प्रविवेश वियोगिनीमनःस्वि मूर्छाकृतकेन तत्तमः ॥ ३४ ॥
 क्षणदानिलभासुरीभवद्विरहामिज्वलितेन चेतसा ।
 वनिताभिरचिन्ति चिर भूशरशाणाकृति चन्द्रमण्डलम् ॥ ३५ ॥
 शिशिरांशुकराभिमर्शनाद्रजसाविर्भवता समन्ततः ।
 मकरन्दमयेन निर्बमाविव निर्यत्पुलका कुमुद्धती ॥ ३६ ॥
 रजनीपतिविम्बदर्शनालियसङ्गत्वरमाणचेतसाम् ।
 परिवृद्धिमियाय योषितां हृदये कामपि रागसागरः ॥ ३७ ॥

सुहृदर्थपैरैर्भात्मभिर्न पुनः स्वार्थपैरैरुदीयते ।
 यद्भूद्जनीकरोदयः परिवृच्छै स्मरशक्तिसंपदः ॥ ३८ ॥
 बभुरौषधयः समन्ततः शिखरे भूमिभृतां ज्वलच्छिखाः ।
 क्षणदाङ्गनयेव दीपिका हरिणाङ्गाभिगमे प्रदीपिताः ॥ ३९ ॥
 निजधामविवृद्धिकारिणी न परं चन्द्रमसा विभावरी ।
 कुमुदिन्यपि भासिता सतां निरपेक्षा हि परोपकारिता ॥ ४० ॥
 परिणामिनि यामिनीमुखे हरिणाङ्गे च कठोरतेजसि ।
 जगृहेऽथ विविक्तमास्यदं रतये रागिभिरङ्गनासखैः ॥ ४१ ॥
 विरहे तनुतामतीव ये दधुरङ्गावयवा नतभ्रुवाम् ।
 प्रियसंगमजन्मभिर्युः पुलकैस्ते पुनरेव पीनताम् ॥ ४२ ॥
 हठकारिणि यावदङ्गनाः प्रतिकूलं क्षणमाचरन्प्रिये ।
 निजशासनभङ्गसेपर्यधीरिव तावद्धनुराददे स्मरः ॥ ४३ ॥
 नवसंगमजन्मना हिया नतमूर्ध्मरविन्दचक्षुषाम् ।
 भयमिश्रमपीयताधरो हठवृत्त्युन्नमिताननैः प्रियैः ॥ ४४ ॥
 पतिरङ्गनया न्यषेधि यत्परिरम्भेऽधरपीडनेऽपि वा ।
 विपरीततया मनोभुवस्तदभूद्वागविवृद्धयेऽखिलम् ॥ ४५ ॥
 हतद्वक्प्रसरा निरन्तरस्तनभारेण ददर्श नाङ्गना ।
 वसनं च्युतमप्यधः पतियिवष्टयान्वमिमीत केवलम् ॥ ४६ ॥
 सहसापहृताधरांशुकः किल यावज्जघनं कुतूहली ।
 परिपश्यति तावदङ्गना प्रियमासङ्ग्यति स्म चुम्बने ॥ ४७ ॥
 करताडनमास्यचुम्बनं परिरम्भो दशनच्छदग्रहः ।
 विविधेति विलासिनां क्रिया मदनाभ्येभवद्वताहुतिः ॥ ४८ ॥
 हृदये हरिणीदशां प्रियप्रथमालिङ्गनगाढपीडिते ।
 पुलकैः प्रमदाङ्गुरैरिवानवकाशैः पदमादधे वहिः ॥ ४९ ॥
 अनुरागपरापि बिभ्रती हियमासन्नगते सखीजने ।
 मुखचुम्बनलोलुपं प्रियं परिरम्भेण वधूर्जीगमत् ॥ ५० ॥

विरहश्वसितोष्णनीरसाधरविम्बा वनिता समीयुषे ।

न ददौ क्षणमास्यचुम्बनं दयितायान्यकथाप्रवर्तिनी ॥ ५१ ॥

बहुशः प्रणिपत्य बोधिता प्रियवाग्भिः प्रणयेन मानिनी ।

सरकातरमात्मवल्लभं परिरेमे श्लथब्राहुबन्धनम् ॥ ५२ ॥

परिरम्भभवो वधूपुः परिपुष्टे विदधद्विलासिनाम् ।

बहुलः पुलकोद्भोदगमत्सचिवत्वं दृढनीविमोक्षणे ॥ ५३ ॥

परिरम्भिणि जीवितेश्वरे विगलत्सेदपदेन संततः ।

सुटशां हृदयेष्वसंभवन्निव शृङ्गारसो विनिर्ययौ ॥ ५४ ॥

दयितामतिपीवरस्तनीं परिरघुं दृढबन्धमक्षमः ।

स्पृहयाल्लुरभूत्समाकुलो भुजदैर्घ्यातिशयाय कश्चन ॥ ५५ ॥

प्रियचादुपु कोविदोऽपरो दधतीं मानकषायमङ्गनाम् ।

परिसान्त्व रसैस्तदोष्टजैर्मदनाभिं मनसि व्यदिव्यथत् ॥ ५६ ॥

अदयं दयितेन पातितैरपि काठिन्यगुणेन योषिताम् ।

नवकुङ्गमकेसरैरिवोपरि तस्ये स्तनयोर्नखक्षतैः ॥ ५७ ॥

करताडनमोष्टखण्डनं नखपातप्रसरः कचग्रहः ।

अजनीष्टजनेऽपि कामिनां चरितं वाममहो मनोभुवः ॥ ५८ ॥

त्रुटिताप्यतिमात्रसंस्तवान्मणिमालेव गुणैर्विलासिनाम् ।

रमणीमणितैर्मनोहरैः सुरतेच्छा पुनरेव संदधे ॥ ५९ ॥

सुभगाकृतिसीत्कृतं कलकणितं चादुमनोहरं वचः ।

दयितासुरतेषु शृण्वता वहु मेने त्रिदिवो न कामिना ॥ ६० ॥

इति वृद्धिमिते रतोत्सवे रमयित्वा क्षितिपः शशिप्रभाम् ।

सुखनिद्रमशेत कोमले शयने तद्गुजपाशवेष्टिः ॥ ६१ ॥

प्रक्षुभ्य क्षणमथ मङ्गलैकहेतौ विश्रान्ति समुपगते प्रभाततूर्ये ।

यामिन्या विरतिमिति प्रविश्य सूता भूमर्तुः सपदि निवेदयांबभूवुः ॥ ६२ ॥

यात्येषां नृवर विभावरी विकीर्णं संवृत्यांशुकमिव धाम तारकाणाम् ।

चन्द्रेऽस्तं जिगमिषति त्वदाननेन्दुं शोभायै जगत इव प्रबोधयन्ती ॥ ६३ ॥

सिन्दूरशुतिरिव पूर्वदिक्पुरुंभ्याः सीमन्तान्तरविसृता विभाति संध्या ।
 मुञ्चोर्विप्रिय शयनं तव स्मितेन व्यामिश्रां दधतु रुचिं विभातदीपाः ॥६४॥
 एतच्च प्रविकसदम्बुजाभिमुख्यं गच्छद्विर्भमरगणैर्विमुख्यमानम् ।
 ब्रह्माण्डप्रसृतमवद्यशोचितश्रि संकोचं कुमुदवनं शुचेव धते ॥ ६५ ॥
 पिङ्गल्त्वादिव विरहानलप्रलिप्तमौत्सुक्यात्सरसि मिलद्रथाङ्गयुग्मम् ।
 वक्षोजद्वयमिव नाथ कुङ्कुमाक्तं कामिन्यास्तव हृदयस्थले विभाति ॥ ६६ ॥
 धर्माशोरुदयमहीप्ररुद्धमूर्तेः कुन्ताग्रैरिव किरणाङ्गौरैः प्रणुत्रम् ।
 संक्षिप्यद्वनगिरिगहरेषु वृत्तिं ध्वान्तं त्वद्विषदनुशीलतां दधाति ॥ ६७ ॥
 प्रत्यूषोङ्गवहिमविन्दुभिः पतद्विर्मुक्तामैरवनिरुहाः परिष्कृताङ्गाः ।
 रत्युत्थश्रमसलिलो भवानिवैते लक्ष्यन्ते तरुणलतावधूपगूढाः ॥ ६८ ॥
 गच्छन्ती क्षितितलरोपितैकपादा शश्यास्थं यदतिरसेन चुम्बतीशम् ।
 पाथेयं धरणिषते वधूर्धुवं तद्वृद्धीते गुरुविरहाध्वलङ्घनाय ॥ ६९ ॥
 खिन्नं ते वपुरनपायिनामुनैव मारेणोन्नतिजयिनः कुचद्वयस्य ।
 मुञ्चेमं सुतनु वृथैव रोषभारं नो किंचित्फलमतिभग्नीडनेन ॥ ७० ॥
 नत्वाहं विरहभयाङ्गणामि यस्माद्वृष्टापि त्वमसि हृदि स्थिता सदा मे ।
 किं त्वम्भोजमुखि तवैव देहतापी कोपोऽयं नियतममङ्गलावसानः ॥ ७१ ॥
 कानुप्यं त्यज भज तुङ्गमार्दभावं कः कोपः प्रणयिनि चक्रवाकवृत्तौ ।
 इत्येवं निजविरुतैर्निशान्तशंसी वक्ति त्वामिव मुहुरेष ताम्रचूडः ॥ ७२ ॥
 काठिन्यं तव हृदये स्तनद्वयस्य सानिध्यान्न खलु सुकेशि कल्पयामि ।
 किं जातु त्यजति महामृतस्य वृक्षो माधुर्यं विषवनमध्यसंप्रसूतः ॥ ७३ ॥
 कोऽपीत्यं प्रणयरुषा विवृत्य सुसां प्रेमान्धः प्रियवचसानुनीय कान्ताम् ।
 संपूर्णाधिगतलतोपमानभावामालिङ्गन्नखपदपलैर्विधते ॥ ७४ ॥
 सप्तीनां रुचिरनवातपुत्रानामज्ञात्वातिशयमरञ्जितेतरेभ्यः ।
 तिग्मांशोर्विदधति वाजिभूषकांसे प्रौढत्वे करकृतकुङ्कुमाः प्रतीक्षाम् ॥७५॥
 शक्रोतीक्षितुमधरीकृतप्रतापी भूपालो न खलु ममोपरि प्रयातम् ।
 रोचिष्मानिति भवतोभयादिवायमाकाशप्रणयि शनैःकरोति विम्बम् ॥ ७६ ॥

वन्दिभ्यो ललितपदक्रमाभिरामां संशृण्वन्निति दयितोपमां स वाणीम् ।
निःस्यन्दोच्छुसदुदरप्रसुप्तभृज्जैरभोजैः सममभजन्नृपः प्रबोधम् ॥ ७७ ॥

अथ कथमप्यपास्य दयिताभुजपाशमसा-

वरुणरुचा प्रसाधयति पूर्वदिशं तपने ।

रतिकलहप्रसङ्गलितोज्जवलहारमणि-

प्रकरचितं पयोनिधिमिव व्यमुचच्छयनम् ॥ ७८ ॥

द्वाराग्रग्रथितामलारुणमणिज्योतिर्भिरुत्सर्पिभि-

भिन्नाङ्गावयवः स्वभावमहता दीप्तो वपुस्तेजसा ।

घर्मीशोरुदयाचलेन्द्रशिखरादभ्युदियासोः श्रियं

भेजे भूमिपतिः स वासभवनान्विर्जनानन्दितः ॥ ७९ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये दशमः सर्गः ।

एकादशः सर्गः ।

अथ प्रवृद्धे दिवसे विशांपतिर्विधाय स खानपुरःसराः क्रियाः ।

गृहीतवस्त्राभरणोऽधिशिश्रिये सभागृहं कल्पितसिंहविष्टरम् ॥ १ ॥

तमेत्य सर्वावसरव्यवस्थितं प्रधानदौवारिकसूचितागमाः ।

महीतलाश्लिष्टशिखेन मौलिना नृपाः प्रणेमुः प्रणतैकवत्सलम् ॥ २ ॥

ततः प्रतीहारकृतप्रवेशने यथायर्थं सम्यजने व्यवस्थिते ।

विलोक्यामान स सेवयागतं सभाजिरे राजगं प्रजापतिः ॥ ३ ॥

अनल्पसत्त्वं गुरुवंशशालिनं प्रलम्बहस्तं स्वमिवावलोक्य तम् ।

मतङ्गजं क्रीडयितुं कुतूहलादचूचुद्वीरनरात्रराधिपः ॥ ४ ॥

तदाज्ञयैकः समुपेत्य धीरधीर्जघान मुष्ठा घनपीवरे करे ।

तमेति यावत्स जवेन पृष्ठतस्तुतोद तावद्वृशंमारयापरः ॥ ५ ॥

निवृत्य यावत्किल पृष्ठवर्तिनं प्रतिप्रधावत्यतिकोपदीपितः ।

निपत्य तावन्निजलाघवात्परश्चकार पार्श्वे घनलोष्टाडनम् ॥ ६ ॥

विनीयमानो नृपशासनान्नरैः कृतक्रियैरित्थमसौ मतङ्गजः ।

प्रधावितुं कंचिदशक्तमुद्धतः करेण जग्राह पुरः प्रसारिणा ॥ ७ ॥

ग्रहागतं तं मदमूढमानसो जनस्य हाहेति रवेण पश्यतः ।
 तथा समास्फालयति स भूतले यथा स सर्वावयवैर्व्ययुज्यत ॥ ८ ॥
 विलोक्य तं शारदमेघवत्क्षणाद्विलीनमङ्गेन च जीवितेन च ।
 कृपाङ्गनालिङ्गिततुङ्गमानसो जगाम निर्वेदमिति क्षितीश्वरः ॥ ९ ॥
 अहो नराणां भवगर्तवर्तिनामशाश्वतीं पश्यत जीवितस्थितिम् ।
 ययातिदूरेण जिताः स्वचापलात्तडिद्विलासाः शरदम्बुदैः समम् ॥ १० ॥
 गदेन मुक्तोऽशनिना कटाक्ष्यते तदुज्जितः शस्त्रविषाग्निकण्टकैः ।
 अनेकमृत्युद्भवसंकटे नरः कियद्वाराकश्चिरमेष जीवति ॥ ११ ॥
 वपुर्धनं यौवनमायुरन्यदप्यशाश्वतं सर्वमिदं शरीरिणाम् ।
 तथाप्ययं शाश्वतमेव मन्यते जनः प्रमोहः खलु कोऽप्ययं महान् ॥ १२ ॥
 इदं करोम्यद्य परुद्विनेष्विदं परार्थदश्य प्रविधेयमित्ययम् ।
 अनेककर्तव्यशताकुलः पुमान्न मृत्युमासन्नमपीक्षितुं क्षमः ॥ १३ ॥
 विभेति पापान्न सतामसंमतान्न मन्यते दुर्मतिदुःखमुद्भवतम् ।
 विलोभ्यमानो विषयामिषाशया करोत्यकर्तव्यशतानि मानवः ॥ १४ ॥
 मदान्यकान्तानयनान्तचञ्चलाः सदा सहन्ते न सहासितुं श्रियः ।
 ज्वलज्जरावज्रहविर्भुजो जये कियच्चिरं स्थास्यति यौवनं वनम् ॥ १५ ॥
 क्रियावसाने विरसैर्मुखप्रियैः स्वयं विहासैर्विषयैर्विनाशिभिः ।
 विलेस्थ्यते कालमरीचिमालिनः करैर्हतं हा हिमसंनिमं वपुः ॥ १६ ॥
 शैर्विहास्यन्ति गतश्रियं न मां न बान्धवा बद्धधनर्द्धिबुद्धयः ।
 फलप्रसूनप्रलये हि कोकिला भवन्ति चूतावनिजं जिहासवः ॥ १७ ॥
 प्रपित्सु संपकफलोपमान्वितं जगत्यहो जीवितमत्र जीविनाम् ।
 विलीयमाना निचयाः क्षणक्षयाः शुभाशुभं नंषुमनीश्वरं परम् ॥ १८ ॥
 कषायसारेन्धनबद्धपद्धतिर्भवामिरुत्तुङ्गतरः समुत्थितः ।
 न शान्तिमायाति भृशं परिज्वलन्न यद्ययं ज्ञानजलैर्निषिद्यते ॥ १९ ॥
 दुरात्मकादेव भवाङ्गयंकराङ्गवन्यनर्था वधवन्धनादयः ।
 न ते स्युरुत्खाततलः स चेद्वेदहेतुकाः क्वापि न कार्यसंपदः २० ॥

नरो विवध्येत सरागतां गतो न कर्मभिस्तद्विपरीतभावनः ।
 निरन्तरं मुञ्चति वारि वारिदे विगाहितुं धूलिरलं हि नाम्बरम् ॥२१॥
 चराचरे नास्ति जगत्यभोजि यत्र जन्तुभिर्जन्मपयोधिमध्यगैः ।
 किमेष लोको विषयान्वलोचनः पराङ्मुखो रूपति मोक्षसाधनात् ॥२२॥
 दुरन्तभोगाभिमुखां निवर्तयेत्र शेषुषीं यः सुखलेशलोभितः ।
 कथं करिष्यत्युपरूढिमागताभिमां स जन्मव्रतांति विनाशिनीम् ॥२३॥
 मनुष्यजन्मेदमवाप्य दुर्लभं क्षयात्कथंचिन्मलिनस्य कर्मणः ।
 भवाम्बुराशौ पुनरापदां पदे पतन्ति ते ये न हिते विजाग्रति ॥२४॥
 यदीदमागन्तुकदुःखकारणं प्रशस्यते संसृतिसौख्यमज्ञकैः ।
 तदा प्रशंसापदमेतदप्यहो विषान्वितस्यास्तु गुडस्य भक्षणम् ॥२५॥
 निहत्य नूनं शमखङ्गधारया विबन्धकानन्द कषायविद्विषः ।
 वरीतुभिच्छोर्मम सिद्धिकामिनीं विबन्दुमीष्टे जगतीह कः परः ॥२६॥
 समुद्धतान्पापरिपून्हनिष्यतो वशं स्वर्कर्म प्रकृतीश्च नेष्यतः ।
 तपोवनं प्राप्तवतोऽप्यखण्डितं तदेव राज्यं मम सिद्धिभागिनः ॥२७॥
 त्वमेव भोगाभिष्ठलोभ्यलोकयः कर्दर्थनीश्चित्त चिरं चतुर्गतीः ।
 प्रशान्तिमायाहि ममाधुनापि किं करिष्यसि क्लेशमतःपरं परम् ॥२८॥
 विवेकिनो जन्मविपत्तिभीरवो निरापदां संपदि बद्धचेतसः ।
 अपीन्द्रियार्नाकजये यदीशते न मद्विधाः सिद्धिवधूरभर्तृकाः ॥२९॥
 निवर्तितात्मा विषयेभ्य इत्यसौ पुनर्भविष्यद्वयमारभीलुकः ।
 चकार चित्तं चतुरस्तपोवने हितान्न योऽपैति स एव पण्डितः ॥३०॥
 विहर्तुमत्रावसरे समागतं महीपतिर्भूरिगुणं गुणप्रभम् ।
 सवृन्दमज्ञानतमस्तमोरिपुं मुनीन्द्रमुद्यानचरादबुद्ध सः ॥३१॥
 निशम्य तस्यागमनं स पावनं शिवंकरोद्यानमुपेत्य तस्युषः ।
 मुदाभ्युदस्थादचिरेण विष्टरात्कृती कृतार्थोऽहमिति ब्रुवन्वचः ॥३२॥
 जनेन पौरेण वृतः पुरादसौ निरित्य तद्वाम जगाम भूपतिः ।
 प्रचालयन्धर्मकथां समं नृपैः समन्वितैः संसृतिदुःखभीरुभिः ॥३३॥

गतस्य तस्योपवने महीपतिर्निर्दर्शयामास समुत्कचेतसः ।
 विविक्तमत्यन्तमजन्तुं शुचि महामुनेराश्रममाश्रितं श्रिया ॥ ३४ ॥
 गृहीतयोगं तपसा कृशीकृतं ददर्श कंचिन्मुनिमातपस्थितम् ।
 दिवाकरं शुप्रकरैकलक्ष्यतां प्रयान्तमुन्मूलितमोहविद्विषम् ॥ ३५ ॥
 प्रभावनायां जिनवर्त्मनो रतं विशुद्धसिद्धान्तपयोधिपारगम् ।
 समुद्यतं धर्मकथाप्रवर्तने यर्ति धरित्रीपतिरैक्षतापरम् ॥ ३६ ॥
 नयप्रमाणांशुभिरुज्जवलात्मभिः प्रवादि खद्योतचयं पराभवम् ।
 नयन्तमुद्योतितलोकमैक्षत प्रजापतिः कंचन साधुभास्करम् ॥ ३७ ॥
 त्रिकालमध्यस्थमनन्यगोचरं परोक्षवस्तूपदिशन्तमञ्जसा ।
 खमार्गमाहात्म्यनिर्दर्शनोदयं व्यलोकतान्यं स नृपस्तपोधनम् ॥ ३८ ॥
 अनेकचेष्टैरिति पर्युपासितं तपस्विवृद्धैरविनिन्द्यवृत्तिभिः ।
 नरेश्वरसं प्रणिपत्य योगिनामधीश्वरं स्तोतुमिति प्रचक्रमे ॥ ३९ ॥
 मनस्विभिर्नाथ भवान्भवान्तकृद्विचिन्त्यते यैः क्षणमात्मवेदिभिः ।
 ब्रजन्ति तेऽप्यात्तशुभाः कृतार्थां कृतार्थं द्वष्टे त्वयि का विचारणा ॥ ४०
 जगन्महामोहतमःपटावृतं कुदृष्टिसेवापरिवृद्धविभ्रमम् ।
 कथं विद्वुध्येत तवांशुमालिनो न संचरेयुर्यदि वाज्ञारीचयः ॥ ४१ ॥
 निराश्रयाणां पततामधोगतावसि त्वमालम्बनमीश देहिनाम् ।
 त्वमेव सोपानपथः स्थिरश्रियो विमुक्तिसौधाग्रमुवं यियासताम् ॥ ४२ ॥
 खभावजैः क्षान्तिदयादमादिभिः परिस्फुट्कुन्दसमानकान्तिभिः ।
 प्रकाशितं विश्वममेयतां गतैस्त्वया गुणैश्चन्द्रमसा च रश्मिभिः ॥ ४३ ॥
 जगत्यमुष्मिन्दिवसाधिपोपम त्वदीयवाग्मासुररश्मिभासिते ।
 न मार्गशुद्धिर्हतकैरलभ्य यैर्न तैर्न वूकायितमत्र जन्तुभिः ॥ ४४ ॥
 विभिन्दितो हार्दमनेकजन्मजं तमस्तवाशेषजगद्गुरो न यैः ।
 विलोकितं वक्रमपूर्वभास्तो वृथैव तेषां बत जन्म जन्मिनाम् ॥ ४५ ॥
 अपायमुक्तां पदर्वीं परे न यां चिरादपि प्रापयितुं परिक्षमाः ।
 त्वदाश्रयस्तामचिरेण लम्भयन्करोति नश्चेतसि नाथ विस्यम् ॥ ४६ ॥

कषायनामां विजयेन वैरिणामनश्चरश्चीप्रतिबन्धकारिणाम् ।
 तवेश यः प्रादुरभूमहोदयो भवाद्वशामेव गिरां स गोचरः ॥ ४७ ॥
 सुर्ति विधायेति मुनेर्मनोहरां पुरो निषणे विनयेन भूपतौ ।
 सविग्रहप्रश्चयपुञ्जशङ्किनां निषेतुरक्षीणि समं तपोभृताम् ॥ ४८ ॥
 प्रवृत्तसंभाषणयोर्मिथस्तयोरुदंशुदन्तद्युतिदीपिताशयोः ।
 धृतैकचन्द्रद्विजिगीषया स्वयं मही तदा द्वीन्दुरिव व्यजायत ॥ ४९ ॥
 महीभृतस्तस्य सतां प्रणायकः स धर्मवृद्धिं परिषुप्य पावनीम् ।
 विलोकिताशेषमुखेन्दुरस्पृहो गुणानुरागाद्विरमित्युपाददे ॥ ५० ॥
 निमित्तभावेन मदस्य भूयसो निसर्गतः पार्थिवता व्यवस्थिता ।
 महानुभावे पुनरत्र सान्वया प्रवर्तते पश्यत पश्यताद्गृहतम् ॥ ५१ ॥
 नयेण नृणां विभवेन नाकिनां गतस्पृहाणां विनयेन योगिनाम् ।
 महीभुजामेष निजेन तेजसा तनोति चित्ते सततं चमक्षुतिम् ॥ ५२ ॥
 तुलां व्यतीतो विनयः क चेद्वशः क सार्वभौमीप्रभुतेयमीदद्वी ।
 निषेव्यते सर्वगुणो गुणैरय परस्परप्रीतिमुपागतैरिव ॥ ५३ ॥
 न ताद्वशीखे विभवे न बान्धवे न चापि संसारमुखे मनोहरे ।
 यथास्य चिन्ता परलोकसाधने हितानुबन्ध्याचरितं महात्मनम् ॥ ५४ ॥
 वदन्तमेवं तमुवाच भूपतिः समासतः प्रश्चयनप्रमस्तकः ।
 पिपासतस्तावकमेव धाम मे त्वदागमः पूर्वकृतैः कृतः शुभैः ॥ ५५ ॥
 पदातिपूर्वा विभवाश्च बान्धवा भवन्ति पाते शरणं न दुर्गतौ ।
 समाकलयेति मम प्रवर्तते त्वदीयसेवास्पृहमेव मानसम् ॥ ५६ ॥
 प्रसीद नस्तद्वदात्मदीक्षया यतः प्रसादो भवतः कियानपि ।
 शुभं तनोत्याशु निहन्ति चाशुभं करोति किं वा न सतामनुग्रहः ॥ ५७ ॥
 निवेदितान्तःकरणस्य भूभुजः परीक्षितुं साहसिकस्य साहसम् ।
 तदीयवाञ्छाविनिवर्तनोचितं पतिर्मुनीनां पुनरित्यवोचत ॥ ५८ ॥
 तपो वपुर्भिः कठिनैः सुदुष्करं यदर्पितं साधुजनेन माद्वशा ।
 कथं सहेरन्सुकुमारमूर्तयो भवाद्वशाः कुङ्कुमलेपलालिताः ॥ ५९ ॥

दयावतो धर्मधनस्य धीमतामनिन्द्ववृत्तस्य परार्थसंपदः ।
 चरित्रमेतद्वृहमेधिनोऽपि ते तपोभृतामाचरणान् भिद्यते ॥ ६० ॥
 दयापरः साधुरतः परत्रधीरतस्त्वमेतामनुशाधिमेदिनीम् ।
 समुद्धरंलोकमनाथमायुगं किमस्ति दीनोद्धरणात्परं तपः ॥ ६१ ॥
 उदीरितायामिति वाचि सूरिणा पतिः प्रजानामचलान्तराशयः ।
 समाहितः श्रेयसि पक्षमात्मनः पुनर्दृढीकर्तुमथोपचक्रमे ॥ ६२ ॥
 शिरः समभ्यर्च्यमपीश लङ्घयते मया यदेतद्वतोऽनुशासनम् ।
 विहाय जन्मव्यसनानि विद्यते मुनीन्द्र नैवापरमत्र कारणम् ॥ ६३ ॥
 बहुप्रकारा यदि न स्युरज्ञिनामनिष्टयोगादिकृता दुराधयः ।
 जिनेन्द्रचन्द्राचरितं सुदुःसहं सहेत कः सत्यमिदं महाब्रतम् ॥ ६४ ॥
 विचित्रदुःखा भवमृत्युसंततिः प्रलीयते चेद्वृहमेधिनामपि ।
 भवाद्वशमेव विवेकचक्षुषां भवेद्वृथा तर्हि तपःपरिश्रमः ॥ ६५ ॥
 इति ब्रुवन्तं तमुदारचेष्टिं जिनेन्द्रदीक्षानिहितैकमानसम् ।
 विनिश्चितैकान्ततदीयनिश्चयो विशामधीशं मुनिरन्वमन्यत ॥ ६६ ॥
 ततः स तेनानुमतो महीपतिर्वितीर्य राज्यं जितशत्रु सूनवे ।
 तपोऽग्रहीत्संयमभारभूषणं विमुक्तये मुक्तपरिग्रहः ॥ ६७ ॥
 तपश्चरन्वोरमघोरमानसः स्थिरैकपर्यङ्कृतस्थिरिर्बहिः ।
 निनाय निश्चिन्निश्चिनिलाहतो निशा धृतिप्रावरणः स हैमनीः ॥ ६८ ॥
 विभीषणोल्काशतपातदुःसहे घनागमे घोरघनान्धकारिणि ।
 स वारिधारा मुसलाकृतीः कृती क्षपासु सेहे तरुमूलमास्थितः ॥ ६९ ॥
 तपेऽभिसूर्यप्रतिमं व्यवस्थितः स तस्सूचीसदौरवेः करैः ।
 न तुद्यमानोऽपि चचाल योगतः स्थिरा हि सन्तः करणीयवस्तुनि ॥ ७० ॥
 मनो दघद्वादशसु प्रतिक्षणं स भावनासु ध्रुवमध्रुवादिषु ।
 क्षुदादिभिः क्षुण्णमदो न वाधितुं परीषहैर्जुतुचिदप्यशक्यत ॥ ७१ ॥
 इत्थं विधाय विविधं स तपस्तपश्री-
 व्यालिङ्गितः परिणतोऽज्वलधर्मलेश्यः ।

ध्यायन्गुरुन्गुणगुरुन्हदयेन पञ्च
 प्राणान्समाधिमरणेन मुनिर्मोच ॥ ७२ ॥
 प्राप्याच्युतं सपदि कल्पमथाच्युतेन्द्रो
 भूत्वा सरोजनयनो नयनाभिरामः ।
 सम्यक्त्वरलसुचिरोऽनुभवन्स तस्यै
 दिव्यं सुखं व्यधिकविंशतिसागरायुः ॥ ७३ ॥
 च्युत्वा ततो विगलितायुरसाविहाभू-
 स्त्वं रलसंचयपुरे नृप पद्मनाभः ।
 पुत्रो जगद्विजयिनः कनकप्रभस्य
 माता च ते जनमनोज्ज सुवर्णमाला ॥ ७४ ॥
 जन्मावलीमिति यथावदसौ निगद्य
 नूष्णीमभूमुनिष्टिर्मुनिवन्द्यपादः ।
 राजापि पूर्वभवकीर्तनहृष्टरोमा
 बद्धाञ्जलिर्मुनिवृष्टं पुनरित्युवाच ॥ ७५ ॥
 जन्मान्तराणि भगवन्भवतः प्रसादा-
 ज्ञातानि संशयमुपैति तथापि चेतः ।
 तत्पत्ययं कमपि नाथ कुरुप्व येन
 निःसंशया भवति धीर्घम संशयाना ॥ ७६ ॥
 तद्वारतीमिति निशम्य जगाद भूं
 संदेहपङ्कमपहस्तयितुं मुनीन्द्रः ।
 यूथं त्वदीयनगरे दशमेऽहि हित्वा
 दन्ती मदान्धमतिरेष्यति कश्चिदेकः ॥ ७७ ॥
 तत्पत्ययात्पत्यमिदं न चिरेण राज-
 निश्चेष्यसि त्वमस्तिलं वचनं मदुक्तम् ।
 प्रत्यक्षमन्यदथवा जगति प्रमाणं
 संवादकं मतिमतां सकलं प्रमाणम् ॥ ७८ ॥

प्रह्लादिनेति वचसा वदतां वरस्य
 निर्धूय संशयमलं विरतस्य साधोः ।
 पादौ प्रणन्य शिरसा व्रतभूषिताङ्गः
 प्रत्याययौ निजपुरं प्रति पद्मनाभः ॥ ७९ ॥
 आकस्मिकोद्गतवृहत्परचक्रशङ्का-
 त्रस्यज्जनोक्तकिमिदंवनिर्पूर्यमाणः ।
 तस्मिन्मुनीन्द्रकथितेऽथ दिने तुरंगा-
 नुत्कर्णयन्कलकलोऽतिमहान्बभूव ॥ ८० ॥
 किं किं किमेतदुपयाहि विलोकयेति
 संप्रष्टरि क्षितिभुजि त्वरितं प्रगत्य ।
 कश्चिन्निवृत्य पुनरित्यवदद्वचस्मी
 निर्णीतलोकविषयाकुलतानिमित्तः ॥ ८१ ॥
 कोऽपि क्षरत्करटभित्तिरूपेत्य देव
 दन्ती कुतोऽपि सुरदन्तिसमानसत्त्वः ।
 हन्त्युद्रतः सकलमेवं पुराद्वहिःस्थं
 लोकं त्वदीयभुजरक्षितमारटन्तम् ॥ ८२ ॥
 निष्कामति प्रविशति प्रकटोऽथ वा यः
 सर्वः स तत्करपराहतिचृणिताङ्गः ।
 दिग्भ्यो बलिर्भवति किं वहुना जनानां
 संहारकाल इव स द्विपूरुपधारी ॥ ८३ ॥
 इत्यागमं करटिनो मुनिसूचितस्य
 श्रुत्वा जहर्ष हृदयेऽधिपतिर्धरिःयाः ।
 भेजे विषादमपि किञ्चिदुदारबुद्धि-
 र्दुःसाध्यतां परिमृशन्मनसा तदीयाम् ॥ ८४ ॥
 तस्मान्न दुष्टकरिणो यदि पौरलोकं
 रक्षामि तन्मम वृथा क्षितिपालशङ्कः ।

संचिन्तयन्निति स बाहुबलद्वितीयो
 निर्गत्य तस्य बलिनोऽभिमुखीबभूव ॥ ८५ ॥
 वद्धा दृढं परिकरं विनिवार्य दूरे
 सामन्तलोकमिभमाजुहुवे तमेकः ।
 सोऽप्युन्नमय्य करमुन्नतपूर्वकाय-
 स्तसंमुखं प्रचुररोषवशादधावत् ॥ ८६ ॥
 तस्यायतः करिवधूज्ञितमूत्रसिक्तं
 चिक्षेप वस्त्रमभिवक्रमसौ करेणोः ।
 यावत्स शक्तिमुपगच्छति तत्र ताव-
 त्पार्थे निपत्य लकुटेन जवाज्जघान ॥ ८७ ॥
 यावत्युनः स वलतेऽभिमुखं जवेन
 तावद्भूव वसुधापतिरन्यपार्थे ।
 तत्रापि वाहयति यावदसौ विवृत्य
 हस्तं तलेन निरियाय स तावदीशः ॥ ८८ ॥
 पश्चात्पुरोऽप्युभयतश्च गजाधिपस्य
 ब्राम तस्य स तथा निजलाघवेन ।
 सर्वेर्थथा परिधिसौधतलाधिरूढैः
 सर्वासु दिक्षु युगपद्वद्दशे जनौघैः ॥ ८९ ॥
 निःस्पन्दं गजमिति संविधाय तस्य स्कन्धेऽसौ विधृतसृणिः समारोह ।
 तुष्टेनामरनिवहेन लोलभूङ्गैः पुष्पौघैर्दिवि दिविजैर्विकीर्यमाणः ॥ ९० ॥
 अनुपमबलवीर्यैः संमुखीभूय सर्वैः
 करिपतिरुरुधैर्यैर्यैः सुररैप्यसाध्यः ।
 तमकुरुत स वश्यं लीलया चाहुलीलो
 नहि जगति नराणां पुण्यभाजामसाध्यम् ॥ ९१ ॥
 यसात्केलिमसावुवास विदधल्लब्धोदयः सद्वने
 तस्मात्तं वनकेलिरित्यवितथं नामा प्रपोष्यामुना ।

प्राविक्षक्षितिपो महेन महता चञ्चत्पताकं पुरं
शृणवन्पौरजनैः प्रहृष्टहृदयैरुद्गीयमानं यशः ॥ १२ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्य एकादशः सर्गः ।

द्वादशः सर्गः ।

अथ कश्चिदुपेत्य शासनान्निजभर्तुर्विंदितः सभागतम् ।
तमिलाधिपतिं कुशाग्रधीरिदमूचे वचनं वचोहरः ॥ १ ॥
रविणेव निजेन तेजसा कठिनांस्तापयता महीभृतः ।
विहिताः सह मित्रबान्धवै रिपवो येन महापदाश्रिताः ॥ २ ॥
परया प्रभुशक्तिसंपदा परिरक्षन्सकलां वसुंधराम् ।
नयति प्रथितं यथार्थतां पृथिवीपाल इति स्वनाम यः ॥ ३ ॥
नयविक्रमशक्तिशोभितो मतिमान्यो द्वित्येन मानदः ।
प्रणतेषु ददातिनाभवद्यतिना तद्विपरीतवृत्तिषु ॥ ४ ॥
परिरभ्य दृढं स मत्यमुर्मयि संक्रामितवाक्यपद्धतिः ।
वदतीति भवन्तमक्षतप्रणयं दूतमुखा हि पार्थिवाः ॥ ५ ॥
महतामतिदूरवार्तिनोऽप्यनुरागं जनयन्ति ते गुणाः ।
शरदअनिमा गमस्तयः कुमुदानामिव कौमुदीपतेः ॥ ६ ॥
तव कीर्तिभिरेव सर्वदिग्विताभिर्विनयैकवृत्तिता ।
सुमनोभिरिवानुमीयते फलसंपन्महती महातरोः ॥ ७ ॥
विधिना द्रवरूपताम्बुधेविंहिता मूलत एव शान्तये ।
तव धैर्यजितेन लज्जया द्रवता नाभिभवो यदीक्षितः ॥ ८ ॥
विवृणोति मनोगतामियं नयवृत्तिर्भवतः सुशीलताम् ।
अनुकूलतया प्रकाशते निजनेतुः करिणो हि भद्रता ॥ ९ ॥
गुणवानपि स त्वमीद्वशो मदनिश्चेतनधीरिवेक्ष्यसे ।
कियतापि पुरातनं क्रमं यदतिक्रम्य विचेष्टसेऽन्यथा ॥ १० ॥
प्रणमन्ति मदन्वयोद्भ्रवं तव वंश्या इति पूर्वजस्थितिः ।
करिणेव मदस्रतार्गला भवता सा सकलापि लङ्घिता ॥ ११ ॥

करिणो मदमूढचेतसः परिपश्यन्वयमेव बन्धनम् ।
 भजते मदवृत्तिमात्मवान्क इवानात्महितप्रवर्तिनीम् ॥ १२ ॥
 मदमूढमतिर्हिताहितं न हि जात्यन्ध इवावलोकते ।
 परिपश्यति सोऽथवा धिया न मदान्धस्तु धिया न चक्षुषा ॥ १३ ॥
 षडमी रिपवः शरीरजा नयविद्विर्गदिता मदादयः ।
 निजचेतसि यः पुरैव तान्त्रपतिः शास्ति स शास्ति मेदिनीम् ॥ १४ ॥
 क्षमते निजमेव रक्षितुं रिपुषद्वर्गहतं मनो न यः ।
 परिभूतिभयादिवात्मनस्तमपास्यापसरन्ति संपदः ॥ १५ ॥
 शठता भवतोऽद्वृशक्रिया द्विरदेनेव मयावधीरिता ।
 चिरकालमियं त्वयाधुना विहितो योऽपनयः स दुःसहः ॥ १६ ॥
 वनकेलिरिति द्विपाधिपः स्वयमागत्य तवाविश्वपुरम् ।
 स धृतो भवतेति सत्वरैर्मम निश्चित्य चैरनिवेदितम् ॥ १७ ॥
 स्वयमेव किल प्रहेष्यसि द्विरदं तं ननु नष्टवस्तु मे ।
 स पुनर्भवतात्मसाकृतो मदपेक्षारहितेन वारणः ॥ १८ ॥
 इति ते विनिवेदितं मया कुरु जानासि यदात्मशान्तये ।
 हितमङ्गजनो हि शिष्यते न भवान्नीतिसमुद्रपारगः ॥ १९ ॥
 तदवेत्य वचः प्रभोरिदं भव नग्रोऽर्पय तं मतङ्गजम् ।
 न भवन्ति हि जातुचिन्नदा जलधौ तिष्ठति रत्नभाजनम् ॥ २० ॥
 अपरानपि यच्छति द्विपानसुनैकेन विभुः प्रसादितः ।
 परिकुप्यति चेत्स दारुणो न तवायं भविता न चापरे ॥ २१ ॥
 प्रविहाय जिगीषुतामिमां भव गत्वा प्रभुपादवत्सलः ।
 अधिकं तव लाभमिच्छतो ननु तन्मूलमपि प्रणङ्गयति ॥ २२ ॥
 क्षमते विनयातिलङ्घनं स यथा ते गदितास्मि ते तथा ।
 ननु तत्र भवत्यसंशयं मम वाक्येन पयोऽपि गोरसः ॥ २३ ॥
 हितमिच्छसि चेदकैतवां कुरु मद्वाचमथ प्रियप्रियः ।
 रहसि व्रज तिष्ठ भाष्यञ्जय जीवेति गिरः स्वयोषितः ॥ २४ ॥

इति भाषिण एव भारतीं रिपुदूतस्य सगर्वमाक्षिपन् ।
 नरनाथदशा कटाक्षितो युवराजो गिरमित्युदाहरत् ॥ २५ ॥
 विनयप्रश्नैकभूषणं परमन्यायसमर्थनोद्यतम् ।
 प्रविहाय भवन्तमीदृशं वचनं वक्तुमुपक्रमेत कः ॥ २६ ॥
 सच्चिवैरधुना भवद्विधैः परमेधोद्यमयोग्यतान्वितैः ।
 सहितस्य कथं भवेत्प्रभोस्तव भूतिः प्रचुरा न मन्दिरे ॥ २७ ॥
 विनयैकरतिर्महागुणः सकलेऽस्मिन्मुवने स गण्यते ।
 नृपतिः प्रविनिन्दितं सतामुचितं तस्य विधातुमीदृशम् ॥ २८ ॥
 यदि भाग्यवशेन वारणो गृहमस्माकमयं व्यगाहत ।
 इयतैव किमक्षमा प्रभोः परवृद्धिप्वसतां हि मत्सरः ॥ २९ ॥
 इह तावददातुमिच्छतां निजमस्माकमयं किलाक्रमः ।
 परवस्तु जिगीषतां पुनर्भवतामेष किमुच्यते क्रमः ॥ ३० ॥
 वचनं क्र खलूपयुज्यते प्रभुरस्मि क्रमतोऽहमित्यदः ।
 ननु खङ्गबलेन भुज्यते वसुधा न क्रमसंप्रकाशनैः ॥ ३१ ॥
 करिणीपतिरन्यदेव वा कृतपुण्यं समुपैति वस्तु यत् ।
 बलिना तदपास्य ते बलान्नहि लोके क्वचिदीदृशः क्रमः ॥ ३२ ॥
 अथ सप्रणयेन याचते करिणीनाथमनाथवत्सलः ।
 इति ते विनिवेदितं मयेत्यभिधत्ते भयदर्शि किं वचः ॥ ३३ ॥
 किमु तस्य न सन्ति वारणा बहवोऽन्ये परपक्षवारणाः ।
 अमुना स पदेन मन्दधीर्ध्रुवमस्मानभियोक्तुमिच्छति ॥ ३४ ॥
 बलवानहमित्यहंकिया नहि सर्वत्र भवेत्प्रशान्तये ।
 अधिकक्रमतैव मृत्यवे ननु सिंहस्य घनं लिलङ्घिषोः ॥ ३५ ॥
 बलगर्वितयैव निष्फलं प्रविधित्सुर्महतामतिक्रमम् ।
 स्थयमेव खलः स भोक्ष्यते कदुनो यन्मधुरस्य चान्तरम् ॥ ३६ ॥
 शयितस्य हरेः प्रबोधनामितिकुर्वन्तसुपेत्य मत्प्रभुः ।
 सहसैव हिनस्ति किं न तं यदि न स्यात्क्षमया निवारितः ॥ ३७ ॥

अभियुज्य निहन्ति यो रिपूनभियुक्तः स पुनर्विशेषतः ।
 ज्वलितुं स्वयमुत्सुकः शिखी सुतरां मारुतसंप्रधुक्षितः ॥ ३८ ॥
 क्षयवान्विजिगीष्यते परैर्व्यसनी दैवविवर्जितोऽथवा ।
 कलिता वद तत्र के वयं प्रसमं त्वलभुणा जिगीषता ॥ ३९ ॥
 भवति प्रियमिष्टसाधकं महति क्षुद्रजने हठकिया ।
 इति किं न स वेति मूढधीरथवा को विभैः सचेतनः ॥ ४० ॥
 न भवान्किमैति यद्वलात्कुरुते राज्यमसावकण्टकम् ।
 प्रहरन्ति न संस्वयपूरुषं ननु तं मत्रभुशङ्क्यारयः ॥ ४१ ॥
 इति तस्य निशम्य भारतीं रिपुदूतः परिवृद्धमत्सरः ।
 न्यगदीद्वृरुगर्वगद्वदामभिसर्पनिरमग्रतोऽग्रतः ॥ ४२ ॥
 स्वहितं स्वधियैव बुध्यते पुरुषः सत्युदये सुकर्मणः ।
 अविधेयविधिर्व बुध्यते स्वधिया नापि परेण बोधितः ।
 न निमित्तमिहोपदेशको न च शास्त्रं न च साधुसंगतिः ।
 कुशलाकुशला च जायते धिषणा दैववशेन देहिनाम् ॥ ४४ ॥
 अवभाति निजं स पौरुषं कथयन्निर्वहते तथैव यः ।
 निजविक्रमगर्विणो रणे हसनीया बहवो मयेक्षिताः ॥ ४५ ॥
 प्रविचिन्त्यमुदेतुमिच्छता प्रथमं स्वस्य परस्य चान्तरम् ।
 परिमृश्य कृतो न हि क्रमः शरभस्येव विपाकदारुणः ॥ ४६ ॥
 अधमेन समेन वाधिकामधिगच्छन्निजभाग्यसंपदम् ।
 मतिमान्विदधातु विग्रहं बलवद्धिः सह कोऽस्य विग्रहः ॥ ४७ ॥
 बहुभिः परिवारितोऽखिलं हतबुद्धिर्जितमेव पश्यति ।
 अवगच्छति नेदमुद्गते गुरुकार्ये मम नात्र कश्चन ॥ ४८ ॥
 स्वयमैक्षि यतो नदीरथात्पतनं स्तब्धवतस्तटीतरोः ।
 अभवत्खलु तेन संमतः प्रणिपातो विदुषां वलाधिके ॥ ४९ ॥
 बहुसत्त्वयुतौ स्थिराशयावविलङ्घ्यौ यदि नाम तावुभौ ।
 महदेव तथापि दूरतो नदर्भतुश्च नदस्य चान्तरम् ॥ ५० ॥

त्वमतः प्रथमो विवेकिनां सहसा दण्डमरौ प्रयुद्धक्षव मा ।
 स हि शाम्यति साममात्रतः पृथिवीपाल नृपोऽभिमानवान् ॥७७॥
 अभिमानधनो हि विक्रियां ब्रजति प्रत्युत दण्डदर्शनैः ।
 प्रशमं न तु याति जातुचित्परिनिर्वाति किमग्निरभिना ॥ ७८ ॥
 प्रथमं द्विषि साम बुद्धिमानथ भेदादि युनक्ति सिद्धये ।
 गुरुदण्डनिपीडना रिपोरियमन्त्या हि विवेकिनां क्रिया ॥ ७९ ॥
 प्रभुदोषशतं प्रमार्जितं पुरुषस्यैकमपि प्रियं वचः ।
 पयसैव जनस्य वल्लभा ननु वज्रादिमुचः पयोमुचः ॥ ८० ॥
 धनहानिरुपप्रदानतो बलहानिर्नियमेन दण्डतः ।
 अयशः कपटीति भेदतो बहुभद्रं नहि सामतः परम् ॥ ८१ ॥
 प्रणिगद्य नयान्वितं वचः पुरुभूताविति मौनमास्थिते ।
 युवराडथ पौरुषाश्रयामिति सासूयमुदाहरद्विरम् ॥ ८२ ॥
 पठितव्यमिहान्यथा स्थितं करणीयप्रतिपत्तिरन्यथा ।
 नहि पृष्ठभरे नियुज्यते हलसंभावितयोग्यतः पशुः ॥ ८३ ॥
 अनिरूपितकृत्यानया ह्रियते कः खलु कूर्चशोभया ।
 ननु बीजपदे व्यवस्थितं फलमन्यः पदवाक्यडम्बरः ॥ ८४ ॥
 परवृद्धिनिवद्धमत्सरे विफलद्वेषिणि साम कीदृशम् ।
 सुतरां स भवेत्खरः प्रियैरविभाव्यप्रकृतिर्हि दुर्जनः ॥ ८५ ॥
 विषये खलु संनियोजितः सदुपायः फलवान्न चान्यथा ।
 नहि वज्रधरायुधोचिते क्रमते ग्रावणि लौहमायुधम् ॥ ८६ ॥
 मद्भाजि परापमानताप्रवणे दण्डमुशन्ति सूरयः ।
 उपयाति सुखेन वश्यतां किमनडानपनाथनासिकः ॥ ८७ ॥
 पुरुषस्तपनीयवद्गुरुर्न पर्यावदसौ निगृह्यते ।
 तुलितस्तु स एव तत्क्षणात्तृणराशौ निपतत्यसंशयम् ॥ ८८ ॥
 शिवहेतुरुदाहता क्षमा व्रतिनामेव न मेदिनीभुजाम् ।
 वहुना ननु विप्रकृष्ट्यते पदवी संस्कृतिमुक्तिधार्मणोः ॥ ८९ ॥

अभिवाञ्छति पादसङ्गमप्यखिलः कर्तुमतिगमदीधितेः ।
 तपनं न दृशापि वीक्षितुं महिमा नन्वखिलः स तेजसः ॥ ९० ॥
 कृपणस्य परानुवर्तनैः सततार्तस्य धिगस्तु जीवितम् ।
 अनुनीय परं निजोचितैर्लितैर्जीविति किं न मण्डलः ॥ ९१ ॥
 अनुगच्छति यः शठं प्रियैः प्रविद्यायोचितमात्मसौष्ठवम् ।
 स निजां विवृणोत्यसारतामपवृष्टिर्निनदनिवाभ्युदः ॥ ९२ ॥
 मृत एव विलीन एव वा वरमप्राप्तभवः पुरेव च ।
 न पुमान्परिभूतिजीवितः सहते कः खलु मानखण्डनम् ॥ ९३ ॥
 रहितः सहजेन तेजसा पशुवत्केन बलान्न वाह्यते ।
 महतामत एव वल्लभा ननु वृत्तिर्मृगराजसेविता ॥ ९४ ॥
 अवगाच्युतनीति मा भवानिदमेकान्तत एव मद्रचः ।
 अहमीश यतो ब्रवीम्यदः सकलं कालबलव्यपेक्षया ॥ ९५ ॥
 स्वयमेव न वेत्ति किं प्रभुः स यथा क्षीणबलो बलाहवे ।
 समुहृद्यसनश्च वर्तते विगृहीतं कुलजैर्महावलैः ॥ ९६ ॥
 अभियातुमतः प्रयुज्यते भवतो वृद्धिमतः क्षये स्थितः ।
 प्रभवेत्खलु भाग्यसंपदा सहितः स्थानगतोऽप्यरातिषु ॥ ९७ ॥
 अवधार्य मुवर्णनाभजामिति वाणीं करणीयपेशलाम् ।
 भवभूतिरुदाहरद्रचः प्रभुणा मिथृदृशावलोकितः ॥ ९८ ॥
 निखिले विधिवद्विवेच्चिते युवराजेन विधेयवस्तुनि ।
 अपरोऽत्र यदाह सोऽखिलः प्रतिशब्दः शुकशारिकादिवत् ॥ ९९ ॥
 विशदामसमुज्जितान्वयां नयसारामविहीनसौष्ठवाम् ।
 गिरमेष कदाचिदीदशीमभिदध्यादथवा वृहस्पतिः ॥ १०० ॥
 न तथाप्यनुवर्तनामहं सहसास्य प्रविधातुमुत्सहे ।
 न विमुह्यतु मद्विधः कथं गहने कृत्यविधौ विधेरपि ॥ १०१ ॥
 सुविचार्य करोति बुद्धिमानथवा नारभते प्रयोजनम् ।
 रभसात्करणं हि कर्मणां पशुधर्मः स कथं नु मानुषे ॥ १०२ ॥

प्रविचेष्टिमेवमेव चेदुभयोरप्यविवेकपूर्वकम् ।
 पशुमानुषयोस्तदा भवेत्किमृते शृङ्गयुगाद्विभेदकम् ॥ १०३ ॥
 युवराष्मतमस्तु किं तु नः प्रतिपात्यः समयः कियानपि ।
 विदितारिबलाः प्रयुज्ञते ननु षाङ्गुण्यमुदारबुद्धयः ॥ १०४ ॥
 सकलं प्रविगाद्यतं चरै रिपुसर्वस्वमुपेत्य सर्वतः ।
 स्वपरप्रविभागवेदने स्वयमस्तूद्यतधीर्भवानपि ॥ १०५ ॥
 तरसोभयवेत्तर्नैर्वशीक्रियतां भृत्यगणो यथोचितम् ।
 कृतकग्रथितैश्च शासनैः परिदूष्या रिपुसामवायिकाः ॥ १०६ ॥
 विनिवेद्यमिदं प्रयोजनं सकलं भीमरथस्य रंहसा ।
 स न तिष्ठति लेखदर्शनात्समदुःखोऽस्ति सुहृत्त तादृशः ॥ १०७ ॥
 तनयः स तनोति यः कुलं स सुहृदो व्यसनेऽनुवर्तते ।
 स नृपः परिपाति यः प्रजां स कविर्यस्य वचो न नीरसम् ॥ १०८
 तमनन्यसमानतेजसं समनुपाप्य सहायमूर्जितम् ।
 सवितेव घनात्यये भवान्भविता भासुरधामदुःसहः ॥ १०९ ॥
 करिणं प्रदिशामि निश्चितं समरं वाहनि मासपूरणे ।
 भवतेऽहमिति प्रहीयतां रिपुदूतो वचनैर्द्र्याश्रयैः ॥ ११० ॥
 हितमिति वचनानि मन्त्रिमुख्यादिति सकलाभिमतान्यसौ निशम्य ।
 अनलसमतिरथतोऽनुतस्थौ गुरुवचनं हृदयैषिणामलङ्घयम् ॥ १११ ॥
 इति श्रीवीरनन्दकृताबुद्याङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये द्वादशः सर्गः ।

त्रयोदशः सर्गः ।

अथ स विक्रमवान्यभूषणो मिलितभीमरथप्रमुखः प्रभुः ।
 निरगमत्प्रतिशत्रु जिगीषया प्रशमितप्रकृतिव्यसनो नृपः ॥ १ ॥
 सकललोकमनोरममुल्लसत्कुमुदपाण्डु विभावितदिङ्गुखम् ।
 पथि रराज धृतं धरणीपते: स्वयशसा सममातपवारणम् ॥ २ ॥
 जलदवीथिविशालमुरः प्रभोः पृथुलहारलतामणिमिर्बभौ ।
 मुखसरोजमुपासितुमागतैरुद्गग्नैरिव जातशशिभ्रमैः ॥ ३ ॥

प्रसृतया बभुवरकुण्डलग्रथितवारिजरागमणित्विषा ।
 सरसगैरिकपङ्कपरिष्कृतौ करिकराविव भूमिभुजो भुजौ ॥ ४ ॥
 मुकुटरत्नचयेन परस्परव्यतिकरोङ्गसितामलरोचिषा ।
 जलदकाल इवेन्द्रधनुःश्रियं प्रविततान महीपतिरम्बरे ॥ ५ ॥
 परिभवत्यरिनिर्जयनिर्गतो निखिलमाण्डलिकाननतानयम् ।
 इति भयेन तदीयभुजद्वयं शशिरवी इव भेजतुरङ्गदे ॥ ६ ॥
 शिखिगलाङ्गतिना रशनाश्मनां रुचिचयेन निरन्तरपूरितम् ।
 क्षितिपतेरखिलां यमुनाहदश्रियमलुम्पत नाभिसरोरुहम् ॥ ७ ॥
 गुरुमताभिरतामलमानसं विहितदिव्यशरीरपरिग्रहम् ।
 त्रिदिवनाथमिव त्रिदिवौकसस्तमवनीपतयो नृपमन्वयुः ॥ ८ ॥
 तुरगवारकठोरकरद्वयीधृतकशागुणपीडितकंधरैः ।
 पथि भयापसरच्छिशुसंकुले स्खलितवेगमगामि तुरंगमैः ॥ ९ ॥
 तुरगियत्निरुद्धमहाजवैर्हरिभिरुपतितैर्जलदोन्मुखे ।
 गगननीरनिधिर्निखिलस्तदा समजनीव तरङ्गितविग्रहः ॥ १० ॥
 चलितवद्विरजीयत वाजिभिस्त्वरितमभ्यधिकेन निजौजसा ।
 कृतपदैर्निखिलेऽपि महीतले यदनिलः किमिवात्र महाद्वृतम् ॥ ११ ॥
 निरवधि प्रसृतैर्वसुधातले नृपबलैर्महिमा मम खण्डितः ।
 इति नभस्त्रपयेव तिरोभवद्रजसि वाजिखुराहतिवृंहिते ॥ १२ ॥
 सतडिदाभरणाः प्रवितन्वते धृतजला जलदा दिवि यां श्रियम् ।
 स्फुरितरत्नकुर्वैरलिकोमलैः प्रचलितैर्मुवि सा विदधे गजैः ॥ १३ ॥
 पथिषु हस्तिपकाहतडिण्डमध्वनितनष्टजनेषु यदच्छया ।
 कुपितधीरविवर्तितदृष्टिभिः पदमदीयत मत्तमतङ्गजैः ॥ १४ ॥
 नृपतिरेकक एव कुलं द्विषां क्षपयितुं क्षम एष किमत्र वः ।
 जगुरितीव रवैर्बत दन्तिनां श्रितमदार्दकटा मधुलिङ्गणाः ॥ १५ ॥
 यमवनीशगमावसरे मदं जगृहिरे करिणो जयशंसिनः ।
 रजसि तेन तुरङ्गखुरोत्थिते प्रशसिते ददशुः पदवीं जनाः ॥ १६ ॥

खुरनिपातविदारितभूमिभिः प्रजविभिस्तुरगैर्विषमीकृते ।
 पथि परिस्वलनेन समुच्छलच्छरणया चलितं रथकथ्यया ॥ १७ ॥
 न सहते करपातमयं नृपो विजयवानपरस्य महीतले ।
 रविरितीव रथध्वजचीवरैरविरलैर्विदधेऽन्तरितं वपुः ॥ १८ ॥
 नृपपराक्रमबीजविवप्सुभिरिव रथैर्यदकृष्यत भूतलम् ।
 मदपयोभिरपूर्यत तन्मधुव्रतकुलाकुलगण्डतलैर्गैः ॥ १९ ॥
 चलितशैलचयेन गरीयसा बलभरेण निषीडितदेहया ।
 वधिरिताखिलदिग्रथमण्डलध्वनिपदैरिव निःखनितं भुवा ॥ २० ॥
 कतिपयानि न यावदयुः पदान्यनुचैर रभसेन विनिर्गताः ।
 कतिपयैः पथि तावदुपेत्य तान्भटगणा नृपतीन्परिविव्रिरे ॥ २१ ॥
 परिहितायसकञ्जुकमेचकं पिहितभूमि पदातिकदम्बकम् ।
 नरपतेररुच्छरणागतं तिमिरशत्रुभयादिव तामसम् ॥ २२ ॥
 कृतसमुन्नतवंशपरिग्रहा गुणविशेषविभूषितविग्रहा ।
 कुलवधूरिव मुष्टिगता मुदं व्यधित योधजनस्य धनुर्लता ॥ २३ ॥
 घनघटासदृशीषु कृतासना गजवधूप्ववरोधपुरंश्रयः ।
 विपुलकान्तिपरिष्ठुतविग्रहा विदधिरे श्रियमाचिररोचिषीम् ॥ २४ ॥
 तदस्थिलं पुटमेदनमुद्धृतैः स्फुटदिवाभवदात्कुतूहलैः ।
 न निरतैर्यदवेक्षितुमीश्वरं दशतयीव्वपि दिक्षु जनैर्मसे ॥ २५ ॥
 परिचिते बहुशोऽप्यवनीश्वरे कमलिनीकुसुमैरिव भास्करे ।
 विचकसे नयनैः पुरयोषितां न रमणीयमपोहति कौतुकम् ॥ २६ ॥
 जनरवात्रसतो निपतन्त्यधस्तरलवेगसरादवरोधिका ।
 युवजनं विदधे गलदम्बरप्रकटितावयवा सुकुतूहलम् ॥ २७ ॥
 कृतकदुस्वरमायतकंधरं सपदि भाण्डमपास्य पलायितः ।
 करिभयात्कटके समपूष्पन्नट इवाधिकहास्यरसं मैयः ॥ २८ ॥
 पथि वृष्णैः करिसूक्तिविद्वैर्मृदितधूर्द्वितये शकटे सति ।
 विपुललाभकृते वणिजोऽटतो घृतघैर्मनसा सह पुस्फुटे ॥ २९ ॥

अविदितागतवारणभीभवत्पतनभग्नबृहद्धिपात्रया ।
 निवृते क्षणशोचितनाशया नृपपथाल्किल बलवयोषिता ॥ ३० ॥
 गुरुभरप्रहकुञ्जितविग्रहैश्चिरतराच्चलितैरपि चक्रिरे ।
 कटकिनः प्रथमं कृतनिर्गमाः सपदि वैवधिकैरनुयायिनः ॥ ३१ ॥
 नृपवधूजनयानवितानकैरलघुभिः कटकं निचितान्तरम् ।
 तमवलोक्य जनैर्न स ससरे प्रचुरपोतचितः सरितांपतिः ॥ ३२ ॥
 सरभसैर्नरनाथविनिर्गमे क्षितिभुजां प्रतिपालयतां बलैः ।
 रुहचिरे निचिताः पुरवीथयो गुरुतरङ्गच्यैरिव निम्नगाः ॥ ३३ ॥
 तुरगरोहकराग्रसमुत्पततरलुङ्गतुरंगतरङ्गया ।
 वहमुखैर्जलधेरिव वेलया क्षुभितया प्रसृतं नृपसेनया ॥ ३४ ॥
 पटहजेन पट्टुधवनिना मुहुर्मुहुरिवाहयता प्रतिनिःखनैः ।
 क्षितिपतीश्वरनिर्गमशंसिना सकलसैनिकसद्गमु ब्रह्मे ॥ ३५ ॥
 अधिकमेधितया मुदितैर्जनैः मुहृष्टदृष्टिमनाः पुरशोभया ।
 क्षितिपतिः सहसैव सविसयो रथमलोकत शालतले निजम् ॥ ३६ ॥
 कृतपरस्परवाजिविघड्नानमितवारणरोहशिरोधरा ।
 अधित तिर्यगुपाहितकेतना निरयणं पुरगोपुरतश्चमूः ॥ ३७ ॥
 विधुतपङ्करुहो मधुपायिनामिव रवैर्विदधत्परिभाषणम् ।
 वमुमतीदयितं परिरभ्य तं सुहृदिवामुख्यत्परिखानिलः ॥ ३८ ॥
 विकसिताम्बुरुहाणि सरोह्नाण्यकलुषाश्च पयोनिधियोषितः ।
 पथि विलोकयतः स्पृहणीयया क्षितिभुजोऽजनि शारदयात्रया ॥ ३९ ॥
 हृदयहृदयसो विमलाम्बराः पृथुसमुन्नतपाण्डुपयोधराः ।
 नरवरेण पुनः पुनरादराहृदशिरे दयितासदशो दिशः ॥ ४० ॥
 रुचिररङ्गकराजितविग्रहैर्विद्वितसंभ्रमगोष्ठमहत्तरैः ।
 पथि पुरोदधिसर्पिरुपायनान्युपहितानि विलोक्य स पिप्रिये ॥ ४१ ॥
 कुचभरादसहांशुकवारणे कलमगोपवधूमवलोकयन् ।
 स्मितमुखः समचिन्तयदित्यसौ कच्चिदतीव गुणोऽप्यगुणायते ॥ ४२ ॥

बृहदलाबुकगौरववामनां वृतिसुपर्युपरि प्रसृतैः पपे ।
 सतृष्टैरिव गोकुलयोषितां विपुलकान्तिजलो नयनैर्नृपः ॥ ४३ ॥
 समधिगम्य समस्तसमीहितामवनतैर्महतीं फलसंपदम् ।
 क्षितिभृतः कलमैरवलोकितैः स्मृतिरजायत सज्जनगोचरा ॥ ४४ ॥
 क्षणमुपास्य परां प्रियमागतं सरसि हंसवधूमवजानतीम् ।
 समवलोक्य विवेद स भूपतिः सहजमेव पुरंश्रिषु कैतवम् ॥ ४५ ॥
 शशिकराङ्गुरनिर्मलगून्बहिःकृतखलान्निःसीमपरिष्कृतान् ।
 बुधनिभान्निगमान्स विलोक्यन्नजनि हृष्टमना वसुधाधिपः ॥ ४६ ॥
 अनुपदाय बिसं प्रणयार्पितं सरति चञ्चुधृतं परिकोपिताम् ।
 अनुनयन्तमथो हृदयेश्वरीमभिननन्द स कोकमिलाधिपः ॥ ४७ ॥
 जलदनादगभीरमथिध्वनिश्रवणजातसमुत्सुकमानसम् ।
 नटदुदीक्ष्य कुलं भुजगद्विषामभिशशंस स गोकुलवासिताम् ॥ ४८ ॥
 कलमगोपकवंशरवाहितश्रुति कुरञ्जकुलं पृतनाचरैः ।
 हतमुदीक्ष्य जनैरिति सोऽध्यगाद्विषयिणो नियतं विपदां पदम् ॥ ४९ ॥
 सुगतिगामिनि भावितमानसे विमलपक्षतया परिभूषिते ।
 न स शशाक निवर्तयितुं दशौ स्वसद्वशे नृपहंसकुले नृपः ॥ ५० ॥
 फलितसस्यसमूहनिरन्तराम्बतिमनोरमलाङ्गलराजिषु ।
 क्षितिषु गौरिव गौर्जगतीभुजश्चिरतरं विचचार निरङ्गुशा ॥ ५१ ॥
 जनमनःशयने शयितं मनोभवमिव प्रतिबोधयता कृतः ।
 समदहंसकुलेन कलध्वनिर्पतिनावहितश्रुति शुश्रुवे ॥ ५२ ॥
 परिमितैर्गमनैः कुथवाहिनीं पथिषु विश्रमयन्नाजवाहिनीम् ।
 जलधिधीरजलां जलवाहिनीं वसुमतीपतिराप स वाहिनीम् ॥ ५३ ॥
 विविधभङ्गतरङ्गशिरःस्थितैस्तुहिननिर्मलफेनकदम्बकैः ।
 वसुमतीव विराजति या सरिद्धनघनाघनरुद्धमहीधरा ॥ ५४ ॥
 समवगाढवतां वनदन्तिनां कटतटाङ्गलितस्य मदाभ्यसः ।
 उपरि संचरतामलिनां कुलैः सतिलकाभरणैव विभाति या ॥ ५५ ॥

कृतपरस्परकेलिभिरुच्छलन्मधुरगीतरवानुगनिःखनैः ।

उभयकूलगतैः पततां कुलैर्निजविनोदकरैरिव भाति या ॥ ५६ ॥

तटगतामलनीलशिलातलोल्सितदीधितिरज्जितनीरया ।

पतितया सततायतवर्त्मनः प्रतिमयेव विभाति मही यया ॥ ५७ ॥

मकरसूक्ष्टदूरसमुच्छलत्सलिलविन्दुभिरिन्दुमणिप्रभैः ।

सततमम्बुधराध्वनि तारकाकुलकृता क्रियतेऽभिरुचिर्यया ॥ ५८ ॥

पुलिनभूमिषु यत्र तटद्वमव्यवहितांशुमदंशुषु मारुतः ।

सुरतजश्रमवारिकणान्पिबत्रमयते मिथुनानि नभःसदाम् ॥ ५९ ॥

घनतरैरुपरज्जितवारिभिः सुरभिताखिलदिग्वलयान्तरैः ।

परिमलैरुपरिस्थितखेचरीसलिलकेलिमधो विवृणोति या ॥ ६० ॥

दानाभ्योभिर्भूरिभिर्वारणानां श्रान्त्युद्भौतैर्वाजिनां वक्रफेनैः ।

चक्रे पुष्पत्स्रोतसं तुत्यनाम प्रीत्येवासौ वाहिनी वाहिनीं ताम् ॥ ६१ ॥

संसर्पत्तटगतकर्कटां समीनामुन्मज्जन्मकरविराजमानमध्याम् ।

तीत्वा तामुदयसमन्वितो जगाम क्षोणीभृत्सरितमिवाम्बुवाहीथीम् ॥ ६२ ॥

इति श्रीवारनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये त्रयोदशः सर्गः ।

चतुर्दशः सर्गः ।

मणिप्रभाभिर्मणिकूटमदिं सदीपमुच्चैर्द्वषदं ददर्शि ।

च्युतं दिवोऽन्योन्यविघटनेन तडित्वतां वारिमुचामिवौघम् ॥ १ ॥

विचित्रलैः कटकैः स्वकीयैरिवाद्वितीयां वहतो विभूषाम् ।

निशाकरो यस्य निशासु शोभां करोति चूडामणिमात्रजन्याम् ॥ २ ॥

पर्यन्तर्चर्यः कनकोज्ज्वलासु यन्मेखलासूच्चतरासु ताराः ।

परिस्फुरहीधितिभासुराणां कुर्वन्ति कृत्यं मणिकिङ्गीनाम् ॥ ३ ॥

धूमोद्भौमैरागुरवैः सुरस्त्रीप्रवर्त्यमानैः पटवासहेतोः ।

सदाम्बरे यत्र तपान्तलक्ष्मीर्वितन्यते बद्धपयोदवृन्दैः ॥ ४ ॥

दत्तश्रुतिः किंनरकामिनीनां गीतेषु मूर्च्छागतनिश्चलाङ्गः ।

मृगब्रजो यत्र सजीवशिल्पशङ्कां विधत्ते गगनेचरणाम् ॥ ५ ॥

निवारयन्तोऽपि दरीमुखस्थाः करप्रवेशं सवितुः पयोदाः ।
 तदित्प्रभादर्शितवल्लभास्या ब्रजन्ति यत्र द्युसदां प्रियत्वम् ॥ ६ ॥
 प्रभावतो लब्धमहर्द्धिकस्य प्रभावतो योगिजनस्य यस्मिन् ।
 नरो गतो रम्यविशालशृङ्गे न रोगतो गच्छति कोऽपि पीडाम् ॥ ७ ॥
 नितम्बवाप्यः खचराङ्गनानामधः प्रवर्षिष्वपि वारिदेषु ।
 विच्छिन्दते यत्र न तोयकेलिं परिस्तवन्निर्जरपूर्यमाणाः ॥ ८ ॥
 परिसुतानीन्दुमणिप्रतानात्पयांसि पीयूषवदापिबन्तः ।
 नित्यप्रसूताभिनवप्रवाला भजन्ति यत्राजरतां द्रुमौघाः ॥ ९ ॥
 महौषधीगन्धगतप्रभावान्निर्वीर्यकृष्णाहिषु चन्दनानाम् ।
 चनेष्वनाशङ्कितशेषुषीकाः क्रीडन्ति कान्तैः सह यत्र कान्ताः ॥ १० ॥
 शिलातले यस्य घनौयमाने घनायमाने कमनीयमावम् ।
 विराजते देहविभा सुराणां विभासुराणामचिरांशुदेश्या ॥ ११ ॥
 गन्तुं पतञ्जोपलवहितसादपारयन्त्यः सहसा प्रदेशात् ।
 द्विष्वन्ति यस्मिन्निजमेव तुङ्गं तुरंगवक्राः कुचकुम्भभारम् ॥ १२ ॥
 समुद्रतैर्ग्रीवितले पतित्वा जडीकृतो निर्जरवारिपूरैः ।
 न तापितायोमयपिण्डतुत्यस्तपेऽपि यत्रोत्तपते पतंगः ॥ १३ ॥
 प्रभञ्जनः खेचरसुन्दरीणां रतिश्रमापोहकृतोपकारः ।
 यस्मिन्सुगन्धीक्रियते तदास्यध्वासैरिव प्रत्युपकर्तुकामैः ॥ १४ ॥
 कान्तैर्विचित्रोज्जवलचन्द्रकान्तै रुढैर्लतानां निवहैः प्ररुढैः ।
 यस्य द्युतिः केकिभिरक्षयस्य तेने तटे शाखितिरोहितेन ॥ १५ ॥
 मध्वासवापानमनोज्ञगानाः समुन्नयन्तो मनसो विकारम् ।
 सकोपकान्तानुनयेषु यूनां साहायकं यत्र भजन्ति भृङ्गाः ॥ १६ ॥
 श्रुत्वा घनध्वाननिमं नटन्तः शिखण्डनो निर्भरवारिनादम् ।
 कुर्वन्ति यत्सानुगतं सुरौधं दिव्याङ्गनानृत्यविधौ वितृष्णम् ॥ १७ ॥
 गुहोदरे ध्येयहिमे हिमर्तुं निदाघमब्यन्निषु गहरेषु ।
 सानुष्वधोगामिधनेषु वर्षाः सुखेन यस्मिन्नामयन्ति सिद्धाः ॥ १८ ॥

१. निःशङ्कमतिः २. घना निबिडा अयमाने नीयमाने ३. जलयन्त्रयुक्तेषु.

जयन्मुचा निस्तमसौ संमुक्तः शीतेतरांशूतमसौ संमुक्तः ।

द्रष्टुं चैमून्या जगदेकपाली वलेन साक्षाजगदे कृपाली ॥ १९ ॥

निषेव्यविवरो वरो विविधनिर्जारालंकृतः

सदन्तिचमरोऽमरोपरितमाधवीमण्डपः ।

विकासिकमलोऽमलोपलविचित्रभाभासुरो

न विस्यमयं नगः प्रविदधाति कस्येक्षितः ॥ २० ॥

तुहिनपाण्डुरतीरजसैकतां कमलजेन गतां रजसैकताम् ।

वहति सिन्धुमयं सरसामलंकृतदिशां च चयं सरसामलम् ॥ २१ ॥

सुरयुवतिजनस्य सानुभाजो वदनसरोरुहमण्डनोद्यतस्य ।

विगलिततिमिरामु संप्रसर्पन्मवति निशाखिह दर्पणो मृगाङ्कः ॥ २२ ॥

न महीरुहाः परिहृताः कुमुमैर्मणिदीपकैर्विरहिता न गुहाः ।

न नितम्बम्: सुरजनैर्विकला न सरः समुज्जितमिहाम्बुरुहैः ॥ २३ ॥

इह गगनचरैः कंद्रागोचरैः सुरभिशुचिपैः कामिनीलम्पैः ।

अवसितमुरतैः सानुसेवागतैः समधुररुतः संव्यते मारुतः ॥ २४ ॥

अलिनीनिकुरुम्बचुम्बिताग्रैः शिखरेऽस्य स्थलपुण्डरीकखण्डैः ।

भवतीव विकासशालिभिर्यौरुदितानेकसलाङ्घोन्दुम्बिम्बा ॥ २५ ॥

विद्यातेऽप्यनिलवशेन मङ्गलार्थे दीपानामिह निकरे लतागृहेषु ।

वीक्षन्ते गगनचरा महौषधीनामुद्योतै रतिषु वधूखाम्बुजानि ॥ २६ ॥

मत्वानुपष्टवग्निखानिह रत्नदीपा-

नगत्यन्तरव्यपगमात्पिदधकरेण ।

नेत्रे नितम्बगतवल्लहृतां प्रियाणां

प्रीत्यै भवत्यधिगुहं खचराङ्गनौघः ॥ २७ ॥

बिम्बितपुष्पगुच्छनिचित्रतिषु निपत-

वस्य तडिलतानुकरणक्षमरुचिषु गिरेः ।

काञ्चनमेदिनीषु जनयति धिपणां

नीलदलोपहारविषयां मधुकरनिकरः ॥ २८ ॥

१. सहर्षः २. मुतरामुक्तण्ठितः ३. सेनान्या ४. ईश्वरः

तटगतासितरत्वविनिःस्तैरविरलैः परितो निकरै रुचाम् ।

इह कदाचनमेचकितत्विषो निजरुचिं न भजन्ति शरद्धनाः ॥ २९ ॥

मानोन्मादव्यपनयचतुराश्वैत्रारम्भे विदधति मधुराः ।

यूनामस्मिन्धटितयुवतयो दूतीकृत्यं परभृतरुतयः ॥ ३० ॥

ध्वननितम्बावनि तारमन्ते गीत्वा प्रियाणां वनिता रमन्ते ।

इहादृतैर्हेममही नभोगैर्निषेव्यते काममहीनभोगैः ॥ ३१ ॥

व्योम्ना यातः पत्रिणोऽत्र प्रविष्टं रलक्षोष्यां वन्यमार्जारपोतः ।

बिम्बं लौल्ये नानुवधन्न दत्ते दिव्यखीणां गन्तुमन्यत्र दृष्टेः ॥ ३२ ॥

अयं सुनिधनोऽधनोदनसहः सहस्तिमचरोऽमरोचिततटः ।

मुराद्रिसदृशो दृशोऽम्बरसदां सदाञ्चितविभो विभो रमयते ॥ ३३ ॥

नीलोपलोल्लसितलोलमरीचिजाल-

सान्द्रीकृतान्धतमसेष्विव गहरेषु ।

क्रीडातेरोहिततनूर्युवतीः पतीनां

तच्छ्वाससङ्गसुरभिर्वृणोति वायुः ॥ ३४ ॥

तीरेष्वेताः कुसुमितवानीराली लीनालीरनिलरयोद्भूतान्ताः ।

तान्ता धर्मरविरतमूलपातीः पातीहायं प्रसृतनदीनीरौघः ॥ ३५ ॥

धातिनिर्मथनलब्धकेवला योगिनोऽत्र परिनिर्विवासवः ।

कुर्वते प्रतरपूरणादिभिः कर्मणां समबलत्वमायुषा ॥ ३६ ॥

शिखरमणिशिलानां शाखिशाखान्तरालैः

प्रसृतरविकराणामुल्लसन्नोचिरोघः ।

तडिदनुकृतिकारी शङ्किताम्भोदकाला-

न्मदयितुमलमस्मिन्नीलकण्ठानकाले ॥ ३७ ॥

तटरुहकुटजावनीरुहाणामतिमहतीषु शिखासु सक्तविम्बः ।

जनयति रजनीषु तारकाणामिह कुसुमस्तवकश्रियं समूहः ॥ ३८ ॥

निकरै रुचां तिभिरहानिकरैरमितै रवेर्वियदपारमितैः ।

विहतैः स्फुरन्मणिरुचाविहै तै रजनीष्विव ग्रहपतेरजनि ॥ ३९ ॥

निष्कान्तैः शिखरचयान्निरन्तरालैरालीढाः सरसिजरागरश्मजालैः ।

श्रीमत्तां दधति दिशो दशाप्यमुष्मिन्नीरक्तैरिव वसनैः परिष्कृताङ्गाः ॥४०

सेनापतेरिति वचो ललितैकवर्णं-

माकर्घ्यं भूमिपतिरप्रतिवार्यवीर्यः ।

तस्मिन्नुदीर्णमणिरोचिषि शैलराजे

रन्तुं कियन्त्यपि दिनानि बबन्ध बुद्धिम् ॥ ४१ ॥

संपर्यता कुसुमवासितदिविभाग

राजीर्गिरेरनुतटं विविधद्रुमाणाम् ।

मध्याहवर्तिनि रवावुदितश्रमेण

प्रापे नृपेण पृतनाविनिवेशदेशः ॥ ४२ ॥

वर्मोदविन्दुभिरुपाहितभूरिशोभा

गण्डस्थलीः पथि विलोकयतः प्रियाणाम् ।

वाधाकरोऽपि शिशिरेतररश्मिरासी-

तस्यावनीतलभुजोऽभिमतस्तदानीम् ॥ ४३ ॥

द्रावीयसीरविरलं रचिता वणिग्भ-

रमे गतैः पटमयापणराजितान्ताः ।

पश्यन्क्रयाकुलजनाः क्षितिपोऽद्वीथी-

रुतुङ्गतोरणमियाय निजं निवासम् ॥ ४४ ॥

यान्तीभिरात्मनिलयाय तुरङ्गिणीभिः

सामन्तसंहतिभिरीशविसर्जिताभिः ।

वेलाभिरुद्धततरङ्गविभङ्गराभि-

रक्षुभ्यदम्बुधिरिव ध्वजिनीनिवेशः ॥ ४५ ॥

राजाधिराजवसर्तेहयमन्दुरायाः

पण्याङ्गनापरिषदो विषणिध्वजस्य ।

पर्याकलय्य परितो विनिवेशदेशं

स्वावासभूमिरनुवासिजनेन जडे ॥ ४६ ॥

वेश्यागणाः परिचितानुपचारहेतो-
 रध्वश्रमातुरतनूननुपालयन्तः ।
 द्वारि स्थिताः पटमयस्वनिवासपद्मे-
 वस्तव्यवद्वशिरे पृतनाजनेन ॥ ४७ ॥
 प्रासश्चिरादुरुपरिश्रमस्विन्नजद्वः
 पर्यूहितुं निजनिवासपदान्यशक्तः ।
 वभ्राम मुग्धधिषणः परितः स्ववर्ग्य-
 व्याहारनादनिहितश्रवणो जनौघः ॥ ४८ ॥
 प्रत्यग्रपाकविततं सुरभीकृताश-
 माप्राय चित्तहरमिन्दुरिकादिगन्धम् ।
 पर्याकुलं कटकिभिः समुपवजद्विः
 क्षुत्क्षामकुक्षिभिर्ज्ञायत धाम कन्द्राः ॥ ४९ ॥
 शैलनिलः शिथिलकम्पितदेवदासु-
 रच्छाच्छनिर्जरपयःकणसङ्गशीतः ।
 मार्गश्रमव्ययपदुः पटमण्डलस्यै-
 निंद्रालसैर्वसुमतीपतिभिः सिषेवे ॥ ५० ॥
 प्रस्वेदफेनलवविच्छुरिताङ्गरस्यै-
 रुत्तीर्णपत्ययनभूरिभरैतुरङ्गैः ।
 भूवेलनाय परितः परिवर्तमानै-
 रावर्तवानिव बमौ शिविराम्बुराशिः ॥ ५१ ॥
 अन्योन्यदर्शनसमुच्छलितेन भूयः
 संमूर्तिताद्रिविवरे हयहेषितेन ।
 सेनाचरैर्द्धिरितश्रुतिभिर्मुहूर्ते
 मूर्करिव प्रकृतवस्तुकथामु तस्ये ॥ ५२ ॥
 मध्येजलं प्रकटचञ्चलपृष्ठभागे
 पानाय सप्तिनिकरे परितोऽवतीर्णे ।

१. गुस्तकद्वयेऽप्ययं छन्दं भङ्गदूषितः पाठः; 'अज्ञायत ज्ञातम्' इति च टीका.

संचारिमाद्रिसद्वैः सलिलाशयानां
 प्राचुर्यवद्धिरिव वीचिच्यैर्बूवे ॥ ५३ ॥
 पीताम्भसः श्रमलबानिव वारिविन्दु-
 व्याजेन वाजिनिवहाः स्थपिताः क्षरन्तः ।
 संयेमिरे युगपदेव समापतन्तः
 क्षिसोपलास्तथ कथंचन मन्दुरासु ॥ ५४ ॥
 तोयावगाहचक्तैरलिनीलदेहै-
 रुत्सारितध्वजकुथाभरणाम्बभारैः
 कल्पान्तमारुतपरिक्षुभितैरिवाद्रि-
 कृतै राज वसुधा वरवारणेन्द्रैः ॥ ५५ ॥
 यानि द्विपन्दनिवहो निजपुष्कराणि
 संजाततुष्टिरुद्मीमिलदम्बुममः ।
 तान्येव सैनिकविलुणितवारिजेषु
 रक्ताम्बुजश्रियमधुः सलिलाशयेषु ॥ ५६ ॥
 कुर्वन्ति यामनुकृताचलतुङ्गश्रुद्वाः
 संध्यारुणाभ्रनिवहा नभसस्तटेषु ।
 सा श्रीहृदेषु सरितां विद्येषु विशद्धिः
 सिन्दूररागरुचिरावयवैर्गजिन्द्रैः ॥ ५७ ॥
 जज्ञे पयः प्रविशतः सुतरं यदेव
 भूमृतसरित्सु पृतनाकरिणां कुलस्य ।
 गण्डस्थलप्रविगलन्मदपूरपूर्ण-
 मासीत्तदेव सुदुरुत्तरमुक्तितीर्थोः ॥ ५८ ॥
 कृत्वा क्षणं जनकुतूहलकारि युद्धं
 दर्पेऽद्वैर्जलगैर्जितकाशिनस्ते ।
 जग्मुः सलीलमदमन्दपदं करेण-
 पाश्चात्यभागनिहितात्मकराः करीन्द्राः ॥ ५९ ॥

वन्येभगण्डकषणाहितदानगन्धे
 नीतस्तरौ नियमनाय करी नियमा ।
 रोषाद्भञ्ज निजतापनुदोऽस्य शास्त्रा
 न श्रेयसे खलु भवत्यपदेऽपि कोपः ॥ ६० ॥
 आनीलनीरदनिमैः सुविशालवंशै-
 नागैः प्रवृत्तमदनिर्झरवारिपूरैः ।
 रेजे समुन्नतमहीरुहमूलबद्धै-
 स्तैर्जङ्गमैरिव निजावयवैर्गीरीन्द्रः ॥ ६१ ॥
 यत्सल्कीकिसलयं रुचये रुचिज्ञा
 ग्रासान्तरेषु ददिरे खलु हस्तिपालाः ।
 तत्पत्युताहितवनस्मृति वारणेन्द्रं
 सावज्ञमेव कवलग्रहणे चकार ॥ ६२ ॥
 उत्तीर्णभारलघवः परितो महोक्षाः
 पीताम्भसः श्रमभिदां नगनिन्नगानाम् ।
 कूलानि ब्रह्ममुरुदाररवाः खनन्तः
 शान्त्यै भवत्युपकृतं क खलप्रियेषु ॥ ६३ ॥
 छायासु यत्क्षितिरुहां तृणतोयतृसै-
 रोमन्थतत्परसुखैर्वृषभैर्बभूवे ।
 तन्नूनमध्वजपरिश्रम एव तेन
 व्याजेन तैरलसनेत्रयुगैश्चचर्वे ॥ ६४ ॥
 विच्छिन्नकर्णसुखकृत्तिजकाकलीक-
 मश्रावि किंनरगणैः कदु कंदरस्थैः ।
 भारावतारसमये रसितं मंयानां
 रम्यं कुतूहलकरं न यथा ह्यपूर्वम् ॥ ६५ ॥
 क्षुद्रेतरक्षितिरुहां करमैः प्रवाल-
 जाले भृशायतशिरोधिभिरस्यमाने ।

क्षीरापदेशमगलव्यमदाशु नूनं

युक्तः परार्थघटने महतां प्रमोदः ॥ ६६ ॥

चन्द्राकारस्थलममलिनोत्तुङ्गडिण्डीरपिण्ड-

श्वद्वाजिवजमविरतोऽग्नान्तकलोलमालः ।

सर्पन्मत्तद्विपमभिसरनकचक्रो जयेत्तं

स्कन्धावारं यदि कथमपि स्यादपारः पयोधिः ॥ ६७ ॥

इति तत्र गिरौ निविष्टसैन्यं चरवक्रादवगम्य पद्मनाभम् ।

खबलेन समं समेत्य कोपात्पृथिवीपालन्तपोऽन्तिके बभूव ॥ ६८ ॥

तयोर्द्वयोरपि नृपयोः प्रतापिनोर्विलोकितुं बलमिव जातकौतुका ।

समाययौ सपदि शशाङ्कभूषणा विभावरी विकसिततारकेक्षणा ॥ ६९ ॥

तस्यां रक्षां श्रुतपरबलः संविधाय स्वसैन्ये

किंचित्कृत्वा सह निजभट्टैर्माविसङ्गमचर्चाम् ।

श्रित्वा शश्यां शयनभवने भासुरां पद्मनाभ-

स्तस्थौ धीरः समदवनितालिङ्गनार्द्विनोदैः ॥ ७० ॥

भुवनभवनदीपीभूतविम्बे नियत्या

गतिमुदयविरुद्धां नीयमाने मृगाङ्के ।

मुकुलिततनुतारालोचना लोचयन्ती

विरहमिव तदीयं सा विलित्ये त्रियामा ॥ ७१ ॥

इति श्रीवीरनन्दिङ्गतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये चतुर्दशः सर्गः ।

पद्मदशः सर्गः ।

द्वयेषामप्यथ प्रातः स्थावरेतरभूमृताम् ।

उदस्थात्कटकक्षोभी संनाहपटहध्वनिः ॥ १ ॥

तस्मिन्नम्बुदगम्भीरे दिग्न्तरविसर्पिणि ।

प्रकम्पं भूरपि प्रापदास्तां रिपुपताकिनी ॥ २ ॥

मदो मदोद्धताकारैर्दिङ्गुञ्जरकुलैरपि ।

तत्यजे त्रस्तचेतोभिररिकीटेषु का कथा ॥ ३ ॥

भटानां भाविसङ्गामभवदुत्साहशालिनाम् ।
 मनांस्यानशिरे हर्षैर्वर्पूषि पुलकोद्दौमैः ॥ ४ ॥
 हृप्यदङ्गतया सद्यः स्फुटत्पूर्वरणव्रणैः ।
 वीरैर्वीररसाविष्टैः संनद्दुमुपचकमे ॥ ५ ॥
 कश्चित्तनुच्छदं योग्यं समरे समरेखकम् ।
 देहे हृप्यत्यपर्यासं नामुच्चनामुचत्पुनः ॥ ६ ॥
 तव संनहनं नाथ लघुभूतमिवाधुना ।
 इत्यूचे स्वकरस्पर्शात्पुष्टाङ्गः कोऽपि कान्तया ॥ ७ ॥
 शृङ्गारद्विणुभूतैरमाति पुलैक्तनौ ।
 संनाहेऽन्यस्य चतुरा क्षणमन्तर्दधे प्रिया ॥ ८ ॥
 रिपुरोषारुणीभूतच्छविच्छुरितकण्टकैः ।
 रेजे संध्याधनाकारैर्भीषितारिघटैर्भटैः ॥ ९ ॥
 भैरवैरवधीराया रुष्टैः प्रतिगजश्रुतेः ।
 भैरवैरवधीरायाः समदानैः स्वपाणिना ॥ १० ॥
 पुण्यैः कवचितस्यास्य किं कृत्यमपरं मया ।
 इतीव नृपतेरङ्गे संनाहोऽनिष्टयाविशत् ॥ ११ ॥
 जयलक्ष्मीपरिष्वङ्गव्यवायेन ममामुना ।
 किमित्यासीद्युवेषस्य संनाहेनातिगौरवम् ॥ १२ ॥
 तेजो मूर्तमिवात्मीयं सुदुर्भेदमरातिभिः ।
 वभौ भीमरथो विभ्रत्कवचं विकचाननः ॥ १३ ॥
 अभूद्धैरथेरङ्गे समरोत्कर्षशालिनः ।
 द्वितीय इव संनाहो धनकण्टकितच्छवौ ॥ १४ ॥
 दीनानाथकृतोत्सर्गः स जयश्रीसमुत्सुकान् ।
 प्रसादैः पूजयामास सामन्तान्नदीक्षितान् ॥ १५ ॥

१. बहुभयानकगभीरायाः २. भूः इभैः अवधि ताडिता । इरायाः सुरायाः समान-मदजलैः.

भीमं भासुरवासोभिः सुभीमं मणिकङ्गणैः ।
 मुकुटेन महासेनं सेनं मौक्तिकमालया ॥ १६ ॥
 नूडारलेन चित्राङ्गं प्रालम्बेन परंतपम् ।
 रत्नकण्ठिकया कण्ठं कुण्डलाभ्यां सुकुण्डलम् ॥ १७ ॥
 अनर्धमणिना भीमरथं हारेण हारिणा ।
 महीरथं खाभरणैश्चतुरः सच्चकार सः ॥ १८ ॥ (कुलकम्)
 अन्योऽपि यस्य यो योग्यः स वाहस्तुरगो रथः ।
 वारणो वा विशेषज्ञस्तसादकृत तं नृपः ॥ १९ ॥
 सेना सेना यती बद्धराजिराजिसमुत्सुका ।
 चक्रे चक्रेषुखञ्जालसारा सारातिसाध्वसम् ॥ २० ॥
 सज्जीकृतं महामात्रै रोपिताल्पं पुरोधसा ।
 वनकेलिमथारुद्ध निरगादभिशत्रु सः ॥ २१ ॥
 रथिना युवराजेन सोऽनुसेने नराधिपः ।
 ऐरावतसमारुद्धो रविणेव सुराधिपः ॥ २२ ॥
 नगोत्तुङ्गं समारुद्ध नागेन्द्रं रणविग्रहम् ।
 तमन्वगाद्वीमरथः प्रताप इव पूषणम् ॥ २३ ॥
 परिज्वलन्महाल्पैवं रथं सारथिसज्जितम् ।
 मनोरथमिवास्थाय निर्जगाम महीरथः ॥ २४ ॥
 परितः परिवनुस्तमन्येऽप्येत्य नराधिपाः ।
 चतुरङ्गबलोपेताश्चतुरम्बुधिविश्रुताः ॥ २५ ॥
 प्रयाणतूर्यनिर्घोर्षसंमिलत्सर्वसैनिकाः ।
 सासीद्वादिसंस्थ्येव व्यक्तेयता न वाहिनी ॥ २६ ॥
 विसखान शिवा तस्य वामतः शिवशंसिनी ।
 तामेव दिशमाश्रित्य ररास मृदु रासमः ॥ २७ ॥
 भारद्वाजः कुतोऽप्येत्य परीयाय प्रदक्षिणम् ।
 क्षीरिणं वृक्षमारुद्ध ववाशे वल्गु वायसः ॥ २८ ॥

सहसैव समुद्दिष्य सुखुवे करिणां कर्तृः ।
 भेजे कोऽपि महोत्साहो रोमश्चकवचैर्भैः ॥ २९ ॥
 हैरिष्टार्थपिशुनैः परितोषितसैनिकैः ।
 शकुनैरेभिरन्यैश्च स वक्तव्य (व्यक्तवि) जयोऽभवत् ॥ ३० ॥
 इत्युत्थितं तमाकर्ण्य पद्मनाभं सराजकः ।
 संनद्य पृथिवीपालोऽप्यर्थादभिनिर्ययौ ॥ ३१ ॥
 दक्षिणं गणयामास नाशिवं स शिवारुतम् ।
 क्षुतं न पौनःपुनिकं न मार्गमहिखण्डितम् ॥ ३२ ॥
 न कण्टकदुमस्थस्य काकस्य परुषं रवम् ।
 न वाजिपुच्छज्वलनं न चार्तहृदितं खरम् ॥ ३३ ॥
 न प्रातिकूल्यमत्यन्तं मनः पवनगोचरम् ।
 नासृक्प्रवर्षमाकाशे क्रोधान्तरितचेतनः ॥ ३४ ॥
 क्षयानिलचलत्पूर्वपश्चिमार्णवतुल्ययोः ।
 तयोर्बभूव संघटः सैन्ययोरुभयोरपि ॥ ३५ ॥
 अन्योन्यालोकनोद्भूतत्वरांस्तुरगसंभवः ।
 पांसुर्निवारयामास कृपयेव क्षणं भटान् ॥ ३६ ॥
 माद्यहन्तिमदोत्सेकच्छन्नपांसौ रणाजिरे ।
 वल्गात्यन्योन्यमुद्दिश्य रराज भटसंहतिः ॥ ३७ ॥
 हेषासक्तहये गर्जद्वजे प्रध्वनदानके ।
 तस्मिन्बलद्वये शब्दमयमासीदिवाखिलम् ॥ ३८ ॥
 'रैरोरा रैरैरेरी रोरो रोरुरेररिः ।
 रु(उ)रुरुरुरुरुरोरारारीरैरुरोररम् ॥ ३९ ॥

१. अरेः अरिः शत्रोः शत्रुः आर आढौकति स्म । किविशिष्टः । रैरोरा: रायं द्रव्यं राति ददाति रैरो धनदस्तद्वुरो हृदयं यस्य । त्यागशील इत्यर्थः । रैरैरेरी रायं रातीति रैरो धनदाता स चासौ रैरो धनदथ रैरैरो धनव्ययकर्ता धनद इति तमीरयति परिभव-तीति । किविशिष्टस्यारेः । रोरोः । शब्दं कुर्वतः । 'ह शब्दे' । किविशिष्टः । रोहः शब्दं कु-र्वन् । किविशिष्टः । उरुरुरुः स्थूलस्थूलोरुः । किविशिष्टस्य । उरुरुतोः । आर । अरीरैश्च-क्षेपैः । उरोर्महृतः । अरमस्त्वर्थम्.

तुरङ्गिणां पदातीनां रथिनां गजरौहिणाम् ।
 यस्य येन समा कक्षा स तमाहास्त वीतभीः ॥ ४० ॥
 युद्धमार्गविदो योद्धुमारभन्त महाभट्टाः ।
 प्राणैरस्थान्नुभिः स्थान्नु यशश्चेतुमभीप्सवः ॥ ४१ ॥
 स्वामिप्रसादमासीदो मुखरागः प्रतीच्छताम् ।
 तेषामसूत्स एवारिशरजालं प्रतीच्छताम् ॥ ४२ ॥
 निजेषुरचितस्फारमण्डपोत्सारितातपाः ।
 तत्र नाज्ञासिषुर्योधाः प्रहरन्तः परिश्रमम् ॥ ४३ ॥
 स्वामिसंमानयोग्यं यद्यत्क्षसंभावनोचितम् ।
 यच्चाज्ञायसमं तत्ते सारंसारं छुट्टौकिरे ॥ ४४ ॥
 शस्त्रप्रहौर्गुरुभिः समुदा येन यो जितः ।
 तेनामर्षात्पुनः सोऽस्तसमुदायेन योजितः ॥ ४५ ॥
 कस्याप्यश्वगतस्येभकुम्भं निर्भिन्दतोऽसिना ।
 ततः पतन्त्यभात्पुष्पवृष्टिवन्मौक्तिकावलिः ॥ ४६ ॥
 योधाः शस्त्रक्षताः पेतुर्भूरितापा रणाशयाः ।
 भूतैर्बुभुक्षितैर्युद्धभूरिता पारणाशया ॥ ४७ ॥
 भग्ने चापे गुणे छिन्ने रिक्तीभूते च बाणघौ ।
 कस्याप्यासीद्विषा दीर्घं दण्डादण्डं कचाकचि ॥ ४८ ॥
 धीरधीरारिलधिरैरुधाराधरैररम् ।
 धरा धराधराधारा रुधेऽधोऽधराधरा ॥ ४९ ॥
 ये तत्र जज्ञिरेऽस्ताणां प्रगुञ्जनिनदा नदाः ।
 तेष्वासन्मूलनिर्लङ्घनाः करिणां मकराः कराः ॥ ५० ॥
 कश्चिदालोहनिर्मग्नैः प्रत्यक्षं पूरितः शैरः ।
 बभावभ्यरि निष्कम्पः सप्ररोह इव द्रुमः ॥ ५१ ॥

१. धीरधीरा अतिधीरा निष्कम्पा अरयः शत्रवस्तेषां रुधिराणि तैरेषोऽधाराधैर्षुह-
 न्मेषैः अथवा गरिष्ठारया पतमानैः । अरमतिशयेन । धराधराः त एवाधारोऽञ्जणम्भो
 यस्याः सा अधःप्रदेशे अधराधरा निनानिना धरा भूमिः रुधे पूरिता ।

केनं तत्रसुरालोकं गतेन प्रेतवर्तिना ।
 के न तत्र सुरा लोकं खक्त्वा खं कौतुकागतः ॥ ५२ ॥
 जज्ञे मांसोपदंशास्त्रगासबोन्मत्तचेतसाम् ।
 डाकिनीनां नटन्तीनां कबन्धैर्नाथ्यसूरिभिः ॥ ५३ ॥
 निरन्तरनिपातीषुजालप्रच्छन्नमूर्तिना ।
 भयादिव कुतोऽप्यासीद्वानुनापि पलायितम् ॥ ५४ ॥
 योधानामायुधच्छिन्नैर्विरेजे रणरङ्गभूः ।
 शिरोभिः शतपत्रौघैरिव व्योमसरश्चयैः ॥ ५५ ॥
 येनकोऽपि जितः क्षाद्यः स्वामिनामा न ना नृता ।
 वभूव तस्य न कृता स्वामिना माननानृता ॥ ५६ ॥
 न पपात रणे तावद्वीरच्छिन्नेऽपि मूर्धनि ।
 तत्कालोद्धीर्णखड्नेन रिपुर्यावन्न पातितः ॥ ५७ ॥
 पाणिभिर्गलितास्त्रौधाश्वरणैश्छिन्नपाणयः ।
 छिन्नाङ्गयो दुर्वचनैः प्रजहुः शौर्यशालिनः ॥ ५८ ॥
 दन्तिनो दन्तिभिर्भिन्नाः पत्तयः पत्तिसादिताः ।
 पेतू रथा रथिच्छिन्नास्तुरगास्तुरगिक्षताः ॥ ५९ ॥
 कचित्पतितपत्त्यश्च कचिद्द्वग्महारथम् ।
 कचिद्द्वन्नेभमासीत्तदुःसंचारं रणाजिरम् ॥ ६० ॥
 भङ्गं गृहत्यथात्मीये सैन्येऽरिशरजर्जरे ।
 पृथिवीपालसेनानीरुत्तस्यौ चन्द्रशेखरः ॥ ६१ ॥
 भटाः किं प्रपलायध्वं मार्गोऽयमुचितो न वः ।
 दैवादुपस्थिते कृच्छ्रे शूराणां विक्रमकमः ॥ ६२ ॥

१. प्रेतवर्तिना मृतकसंबन्धिना केन मस्तकेन आलोकं दृष्टिगोचरतां गतेन खं लोकं खक्त्वा तत्र कौतुकागतः: सुराः के न तत्रसुष्टुताः: २. स्वामिनामा प्रभुशब्दवाच्यो ना पुमान् येन कोऽपि न जितः तस्य नृता पुरुषत्वं न वभूव । स्वामिना प्रभुणा च तस्यानृता असत्या मानना न कृता。

संब्रमं मा वृथा कृदुं रूढे रणधुरां मयि ।
 अदृष्टपूर्वं भवतां ननु पृष्ठमरातिभिः ॥ ६३ ॥
 प्राणैरस्थान्नुभिः स्थानु यशश्चेदधिगम्यते ।
 क्रियते स्वामिकार्यं च नाकृत्यं मरणं रणे ॥ ६४ ॥
 इति संधीरयन्नात्मसैन्यं रणपराङ्गुखम् ।
 डुडौके चण्डदोर्दण्डकृष्टकोदण्डदारुणः ॥ ६५ ॥
 शरपञ्चरसंछन्नसमस्तगग्नोदरः ।
 चकार क्षणमात्रेण स शत्रुकुलमाकुलम् ॥ ६६ ॥
 तं रथस्थं रथारूढः स्वर्भानुरिव भास्करम् ।
 भीमः कटाक्षयामास पद्मनाभचमूपतिः ॥ ६७ ॥

त्रिभिः कुलकम् (विशेषकम्)

तयोर्बेभूव तुमुलं रणधूर्धरयो रणम् ।
 व्योमव्यापीषुसंपातैर्दूरमुत्सारितामरम् ॥ ६८ ॥
 परस्पराङ्गसंघटप्रोच्छलद्वुतभुक्षिखम् ।
 तीक्ष्णरोपपरिक्षेपखण्डितान्योन्यकेतनम् ॥ ६९ ॥
 प्रध्वनद्वनुरारावरोषितक्षीबकुञ्जरम् ।
 प्रहारविगलद्रक्तधारारचितदुर्दिनम् ॥ ७० ॥
 रन्ध्रं प्राप्यार्धचन्द्रेण ततो भीमस्य भासुरम् ।
 किरीटं पातयामास सचिहं शशिशेखरः ॥ ७१ ॥
 भीमेनापि हतः शक्त्या क्रोधादरिरुरस्थले ।
 निपात वमन्नसं सह स्वामिजयाशया ॥ ७२ ॥
 पुरःपतितमालोक्य तं प्रतापमिव प्रभोः ।
 केतुः केतुरिवोतस्थौ त्रासयन्नखिलं जनम् ॥ ७३ ॥
 स कुद्देन सुभीमेन स्फुरद्वर्षमहाविषः ।
 ताक्ष्येणाशीविष इव निर्विषीकृत्य तर्जितः ॥ ७४ ॥
 रथस्थेन समुत्तस्थे भग्ने केतौ सुकेतुना ।
 पुरः प्रदर्शितात्मीयमरुचञ्चलकेतुना ॥ ७५ ॥

तं महारैर्महासेनश्चकार शतशकरम् ।
 दुर्धरप्रलयाभोदवज्जैरिव महीधरम् ॥ ७६ ॥
 वीक्ष्य ताक्ष्यमिव च्छन्नपक्षं तं पतितं रणे ।
 विरोचन इवासङ्घामाधावद्विरोचनः ॥ ७७ ॥
 तं गजस्थं गजारुदः सेनः सेनासमन्वितः ।
 संमुखैर्विमुखं बाणैर्विदधे पुरुविक्रमः ॥ ७८ ॥
 धनुर्महारथेनाथ दुधुवे धैर्यशालिना ।
 स्पष्टक्षव्यसनालोकसमुद्दीपितचेतसा ॥ ७९ ॥
 नमश्रावितनामासौ बद्धश्रुकुटिभीषणः ।
 वर्वर्ष शरधाराभिरभि शत्रुपताकिनीम् ॥ ८० ॥
 कासौ भीमरथो यस्य बलेन किल जेष्यति ।
 पद्मनाभो नट्कूरकबन्धामरिवाहिनीम् ॥ ८१ ॥
 गर्वगद्दमित्युक्त्वा चिह्नोदेशेन संमुखम् ।
 धावन्प्रत्यवतस्थेरिः शरैर्भीमरथेन सः ॥ ८२ ॥
 चिरमक्षतदेहौ तौ शरैरप्राप्तखण्डितैः ।
 युयुधाते महावीरौ विस्मितामरवीक्षितौ ॥ ८३ ॥
 ककुप्पर्यन्तविश्रान्ततद्वाणभयविह्लम् ।
 नूतं व्योम तदा खासीन्मुक्तमूर्तिपरिग्रहम् ॥ ८४ ॥
 वीराभिलाषात्सर्पन्ती समीपमुभयोर्मुहुः ।
 गतागतपरिक्लेशं न जयश्रीरजीगणत् ॥ ८५ ॥
 मन्त्रेणेव ततः शत्रोः शङ्कुना मूर्धि ताडितः ।
 मूर्छी भीमरथो भीमभुजंगम इवागमत् ॥ ८६ ॥
 क्षणं प्रतीक्षते यावत्क्षान्नधर्मश्रयादरिः ।
 उत्तस्थौ दशनैस्तावत्स दशन्दशनच्छदम् ॥ ८७ ॥
 क्रोधस्तद्व्यः पूर्वे मनाक्षुस इव स्थितः ।
 गाढारातिप्रहारेण स प्रबुद्धः क्षणादसूत्र ॥ ८८ ॥

स रोषाद्विगुणोत्साहो दन्तिना प्रेर्य दन्तिनम् ।
 प्रतीच्छन्तुरसेनौधं जीवग्राहं तमग्रहीत् ॥ ८९ ॥
 ततः पितुर्ग्रहामर्षात्समुत्तेजितसारथिः ।
 रथी सूर्यरथोऽधावद्धीरथ्वनिध्वनद्धनुः ॥ ९० ॥
 समायान्तं समालोक्य पितुः श्रान्तस्य संमुखम् ।
 महीरथस्तमाहास्त दत्त्वा स्वरथमन्तरा ॥ ९१ ॥
 प्रहृत्य च चिरं चश्चारुचामीकरच्छवौ ।
 निचखान तदीयोरःस्थलस्थाले शिलीमुखम् ॥ ९२ ॥
 सप्रहारं तमादाय सारथिर्वब्ले बले ।
 सुरमुक्तानि पुष्पाणि पेतुर्महीरथे रथे ॥ ९३ ॥
 ततः कलकलाराववधिरीकृतदिङ्गुखम् ।
 छुट्ठौके धर्मपालेन पृथिवीपालसूनुना ॥ ९४ ॥
 वपुः कोपारुणं बिश्रद्धृतदिव्यशरासनः ।
 स वर्षज्वरधाराभिर्घनः सांध्य इवाबभौ ॥ ९५ ॥
 संभूयाभिमुखीभूतं बलिनस्तस्य राजकम् ।
 शरवर्षीर्घनस्येव संचुकोच गवां कुलम् ॥ ९६ ॥
 कृत्खमासासितं दृष्टा सामन्तकुलमाकुलम् ।
 सुवर्णनाभोऽभिमुखीबभूव रिपुघसरः ॥ ९७ ॥
 तं वाहितरथं वीक्ष्य धर्मपालो ज्वलन्कुधा ।
 विव्याधेति वचोबाणैरधिक्षेपविषोक्षितैः ॥ ९८ ॥
 अपसर्पं प्रयाहीतः किं पुरो धृष्ट तिष्ठसि ।
 भवद्विधे न मद्वाहुः प्रहर्तुमयमिच्छति ॥ ९९ ॥
 नूनमिच्छति नो जेतुं भवतैव भवतिता ।
 त्वन्मतेनान्यथा कस्यात्करोत्यसमविग्रहम् ॥ १०० ॥
 कस्त्वं भीमरथः को वा कियन्मात्रः स ते पिता ।
 संभूय मेऽग्रतः सर्वे यदि शक्तुर्थ तिष्ठथ ॥ १०१ ॥

नीचोचितां समाकर्षं तदीयामिति भारतीम् ।
 जगाद् युवराडित्थं धनुर्ज्यामामृशन्मुहुः ॥ १०२ ॥
 किमेभिरधमालपैर्मातुश्चापलसूचनैः ।
 अस्ति कोऽप्यभिमानश्चेष्टौकस्तालं विलम्बनैः ॥ १०३ ॥
 गदितुं युज्यते इसाकं न भवद्वाषितं वचः ।
 तुल्यन्ति महान्तो हि नात्मानमधमैः समम् ॥ १०४ ॥
 स्वैरेव दुर्जनैः पापाः पच्यन्ते येन दुर्जनाः ।
 विभाषमाणान्सुजनस्तेन तानवमन्यते ॥ १०५ ॥
 इत्यालपैर्युवेशस्य मानवानपमानितः ।
 अलक्ष्यमोक्षसंधानान्सरोषादमुच्छरान् ॥ १०६ ॥
 अर्धमार्गगतामेव तदीयामिषुसंहतिम् ।
 सोऽप्यच्छिनदविच्छिन्नै रोपै रोपितकार्मुकः ॥ १०७ ॥
 शिलीमुखक्षये प्रासैः कुन्तैः प्रासपरिक्षये ।
 कुन्तक्षयेऽसिभिर्वारौ सार्वकम्पौ प्रजहतुः ॥ १०८ ॥
 द्वावप्यतुलसामर्थ्यौ द्वावप्यकृतश्रमौ ।
 न जानीमो जयः केति समशेत बलद्वयम् ॥ १०९ ॥
 चिरयुद्धपरिश्रान्तः प्रहृत्य स ततोऽसिना ।
 दध्रे सुवर्णनामेन पृथिवीपालनन्दनः ॥ ११० ॥
 बन्दिभिः स्तूयमानसं बन्दीकृत्य सुदुर्जयम् ।
 हर्षस्त्राविलनेत्रस्य निनाय पितुरन्तिकम् ॥ १११ ॥
 परंतपत्तिद्वक्रं चित्राङ्गः सिंहविक्रमम् ।
 विजिग्ये वरुणं कण्ठश्नद्कीर्ति सुकुण्डलः ॥ ११२ ॥
 अन्येऽपि रिपुपक्षस्य राजानो ये छुटौकिरे ।
 ते पद्मनाभसामन्तैः कृता भग्मनोरथाः ॥ ११३ ॥
 अत्रान्तरे क्रघाधावत्स्यमेव महाबलः ।
 पृथिवीपालमूपालः करालीकृतलोचनः ॥ ११४ ॥

तमसाधारणैश्चिह्नैः प्रत्यभिज्ञाय मन्त्रिणः ।
 पद्मनाभमिति स्थित्वा कर्णमूले व्यजिज्ञपन् ॥ ११५ ॥
 देव कोऽप्ययमत्यन्तमानुषबलः स्वलः ।
 स्तूयते पृथिवीपालः समस्तकपटाल्यः ॥ ११६ ॥
 तदस्मिन्नप्रमर्चेन प्रहर्तुं स्वयमुत्थिते ।
 योद्धव्यं स्वामिना नायमवज्ञाविषयो रिपुः ॥ ११७ ॥
 इति मन्त्रिगिरं कृत्वा हृदये दयितामिव ।
 वभूव संसुखं शत्रोः सज्जीकृतशरासनः ॥ ११८ ॥
 पादरक्षसमूहेन परिवारितकुञ्जरौ ।
 तावभीयतुर्न्योन्यमनन्यसमविकमौ ॥ ११९ ॥
 उभावुभयमायोद्धुं निषिद्ध्य बलमुद्वतम् ।
 दर्पदेकाकिनावेव प्रारेभाते महाहवम् ॥ १२० ॥
 शिलीमुखशतैश्छत्रास्तयोस्तिर्यग्विसर्पिभिः ।
 अदृश्यन्त दिग्भोगाः पतदुल्कोत्करा इव ॥ १२१ ॥
 तच्छस्त्रकौशलालोकविनिश्चलविलोचनम् ।
 भुवि भूमिभुजां सैन्यं तस्यौ दिवि दिवौकसाम् ॥ १२२ ॥
 चलनैर्वलनैः स्यानैर्वलग्नैर्मर्मवद्वनैः ।
 तयोरभूद्धनुर्युद्धं दृषदोर्दण्डचण्डयोः ॥ १२३ ॥
 यान्यानमुञ्चतारातिरनिष्ठितशरः शरान् ।
 रोपैरर्धागतानेव पद्मनाभो लुलाव तान् ॥ १२४ ॥
 शिलीमुखैरजयोऽयं धनुर्वेदविशारदः ।
 इति मत्वाक्षिप्तासान्स प्रयासविवर्जितः ॥ १२५ ॥
 स्वण्डयामास तानर्धचन्द्रैश्चन्द्रोज्ज्वलाननः ।
 गुरुः सुवर्णनाभस्य सुवर्णाच्चिलनिश्चलः ॥ १२६ ॥
 स चक्राणि विचिक्षेप क्षेपेण रहितो रुषा ।
 तानि सौवर्णमालश्च चूर्णयामास मुद्द्रैः ॥ १२७ ॥

शक्तिं शक्तित्रयाकान्तविष्टपो विसर्ज सः ।
 गदाभिधातैस्तां बन्ध्यां अधाद्वलसुराधिपः ॥ १२८ ॥
 परशुं वाहयामास कृत्वासङ्गं स दन्तिनम् ।
 वनकेलिघरेणासौ वज्रमुष्ठा कणीकृतः ॥ १२९ ॥
 ततो मुमुक्षतः शङ्कुं तस्य सोमप्रभाप्रियः ।
 चञ्चच्चकेण चिच्छेद कदलीकन्दवच्छिरः ॥ १३० ॥
 विद्वुते विद्विषां सैन्ये विलोक्य पतनं प्रभोः ।
 रणं संशोधयामास वनकेलिशिरः स्पृशन् ॥ १३१ ॥
 युद्धमूर्धि शवीभूतान्बन्धनुचित्य बान्धवाः ।
 संस्कारं प्रापयामासुरिन्धनीकृतसायकाः ॥ १३२ ॥
 अथ केनचिदानीय सेवकेन कृतं पुरः ।
 पश्यन्निति शिरः शत्रोर्निर्वेदमगमन्त्रृपः ॥ १३३ ॥
 धिकष्टमीदृशं कर्म करोति कथमीरितः ।
 लक्ष्मीकुलट्या लोकः क्षणरक्तविरक्त्या ॥ १३४ ॥
 विपत्संपदि जागर्ति जरा जागर्ति यौवने ।
 मृत्युरायुषि जागर्ति वियोगः प्रियसंगमे ॥ १३५ ॥
 नावियोगः सुहत्सङ्गो न जन्मामृत्युदूषितम् ।
 यौवनं नाजराग्रसं श्रीर्नापदकटाक्षिता ॥ १३६ ॥
 रक्षायै प्रजया दत्तं षष्ठांशं वेतनोपमम् ।
 गृहन्मृतकवन्मूढो राजाहमिति मन्यते ॥ १३७ ॥
 क्रोधादिभिरयं जीवः कषायैः कलुषीकृतः ।
 तत्किंचित्कुरुते कर्म यत्खस्यापि भयावहम् ॥ १३८ ॥
 आतृन्हन्ति पितृन्हन्ति बन्धूनपि निरागसः ।
 हन्त्यात्मानमपि क्रोधाद्विक्रोधमविचारकः ॥ १३९ ॥
 हन्ता यथाहमस्यात्र परत्रैष तथैव मे ।
 संसारे हि विवर्तन्ते बलवीर्यविभूतयः ॥ १४० ॥

भोगान्धिगिधनं धिगिधिगिधिगिन्द्रियजं सुखम् ।
 धिगिक्परोपधातेन यदन्यदपि जायते ॥ १४१ ॥
 हा कथं वश्चितः पापः पापैरिन्द्रियगोचरैः ।
 विज्ञाताखिलसंसारदुरवस्थितिरप्यहम् ॥ १४२ ॥
 न परं बन्धनं प्रेमणो न विषं विषयात्परम् ।
 न कोपादपरः शत्रुर्न दुःखं जन्मनः परम् ॥ १४३ ॥
 तस्मात्करोमि तत्किञ्चिन्नृजन्मनि सुदुर्लभे ।
 छिनक्षि कर्मणा येन गतागतपरिश्रमम् ॥ १४४ ॥

त्रिभिः कुलकम् (विशेषकम्)

दौःस्थित्यमिति संचित्य संसारस्य नरेश्वरः ।
 वितीर्य युवराजाय राज्यं सपुरवाहनम् ॥ १४५ ॥
 आज्ञां सुवर्णनाभस्य कुर्वस्तिष्ठ पितुः पदे ।
 सान्त्वयित्वेति शोकात्म पृथिवीपालनन्दनम् ॥ १४६ ॥
 पदानतानवज्ञाय सामन्तान्सह सूनुना ।
 स श्रीधरमुनेरन्ते शिश्रिये श्रमणश्रियम् ॥ १४७ ॥
 ज्ञानद्वावुपजातायां सहैव ब्रतरोपणैः ।
 दीक्षासमय एवास्य शिक्षासमयतां यथौ ॥ १४८ ॥
 द्वादशाङ्गश्रुताधारो द्वादशादित्यभासुरः ।
 प्रत्यहं बृंहयामास स द्वादशविधं तपः ॥ १४९ ॥
 विधिभिर्विविधाकारैः सिंहनिष्कीडितादिभिः ।
 कर्मणा सह तस्यासीत्तनुस्तनुरतन्द्रिणः ॥ १५० ॥
 त्रयोदशविधं तस्य चारित्रं जरतश्चिरम् ।
 तीर्थकृत्कारणानीति समपद्यन्त षोडश ॥ १५१ ॥
 सम्यग्दर्शनसंशुद्धिः शङ्कादिपरिवर्जिता ।
 स धर्मिणि गुरौ वृद्धे श्रुते च विनयोऽधिकः ॥ १५२ ॥
 ब्रतेष्वहिंसाप्रभृतिष्वतिचारविषयः ।
 तदङ्गेषु च शीलेषु त्रोधसंत्यजनादिषु ॥ १५३ ॥

ज्ञानोपयोगः सततसुपधानादिपूर्वकः ।
 संवेगो धोरसंसारदुःखभीरुत्वलक्षणः ॥ १५४ ॥
 त्यागश्चाभयदानादिप्रविभेदसमन्वितः ।
 तपश्चागृह्णसामर्थ्यशरीरक्लेशलक्षणम् ॥ १५५ ॥
 समाधिस्तपसो विन्दे कुतश्चित्समुपस्थिते ।
 गुणिनां दुःखसंपाते वैयावृत्यसमुद्यमः ॥ १५६ ॥
 भक्तियोगोऽहंदाचार्येष्वनुरागैकलक्षणः ।
 बहुश्रुतेषु चाशेषशास्त्रार्थग्रन्थवेदिषु ॥ १५७ ॥
 श्रुते च द्वादशाङ्गादिबहुभेदसमन्विते ।
 पण्णामवश्यकार्याणां क्रियाणामपरिच्युतिः ॥ १५८ ॥
 मार्गप्रभावनाज्ञानतपःप्रभुतिकारणैः ।
 तथा दर्शनवात्सत्यं सद्गम्बेहलक्षणम् ॥ १५९ ॥
 इति शिवसुखसिद्धै भावयन्पोडशैता
 रहितसकलसङ्गो भावनाः शुद्धभावः ।
 परहितकरचर्यावद्भुद्धिर्वर्बन्ध
 व्रतनियमसमृद्धस्तीर्थकृत्त्वामकर्म ॥ १६० ॥
 मन्त्रस्य सङ्गमसिलं निरवद्यवृत्ति-
 राराध्य द्वक्षरणबोधतपांस्यपांसुः ।
 त्यक्त्वा तपोभरतनुं स्वतनुं स धीरो
 भेजे सुरालयमनुत्तरवैजयन्तम् ॥ १६१ ॥
 फुलन्मलीकुमुमसदृशामोदमामोदिताशं
 रत्नज्योत्स्नारुचिरमचिरादेहमासाद्य सद्यः ।
 दिव्यैः पुण्योदयपरिणैस्तत्र भूत्वाहमिन्द्रो
 रेमे भौगौल्यसमधिकत्रिंशदब्धिप्रमायुः ॥ १६२ ॥
 इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभन्तरिते महाकाव्ये पञ्चदशः सर्गः ।

षोडशः सर्गः ।

लक्ष्मीवानिह भरते सरोजखण्डैरुद्धण्डैरथ विधुर्दीधितिप्रकाशैः ।
 स्वैश्चिह्नैरिव परितो विराजमानो देशानामधिष्ठिरस्ति पूर्वदेशः ॥ १ ॥
 भारेण स्तनकलशद्वयस्य यस्मिन्नुत्थातुं मुहुरसहा विदग्धगोप्यः ।
 गीतेन स्फुटकलमाग्रमञ्जरीणां लुण्ठाकं हरिणगणं विमोहयन्ति ॥ २ ॥
 चीत्कारारवबधिरीकृताखिलाशैर्यत्राहामिव विदध्दिरक्षुयन्त्रैः ।
 व्याकृष्टाः सरसरसामृतं पिबन्तः पान्थौधा न पथि परिश्रमं विदन्ति ॥ ३ ॥
 संतापप्रसरमुषः समाश्रितानां तुङ्गत्वे सति फलसंपदा नमन्तः ।
 सच्छायाः सरसतया सदैव यत्र सादृश्यं दधति महीरुहा महद्दिः ॥ ४ ॥
 नीरन्त्रैर्विंपुलफलैरकृष्टपञ्चैः संपन्नं सुरकुरुवत्समस्तसस्यैः ।
 न स्पष्टुं यमलमवग्रहा गृहोत्था निर्दोषं नरमिव दुर्जनापवादाः ॥ ५ ॥
 संगीतध्वनिमुखरैर्विराजमाना प्रासादैः शशधरविम्बनुम्बनोत्कैः ।
 तत्रास्ति त्रिदशपुरीव राजधानी विस्त्याता त्रिजगति चन्द्रपुर्यमिस्त्या ॥ ६ ॥
 विस्तीर्णोन्नतशिखरावलीकराग्रैरुचम्भामिव विदधन्निराश्रयस्य ।
 कारुण्यात्पवनपथस्य भाति यस्यां प्राकारो ध्वजरमणीयगोपुराग्रः ॥ ७ ॥
 कैचाद्विप्रतिमविलोलवीचिनाम्भःखातेनापरिमितकुक्षिणा निजेन ।
 या शोभां वहति समन्ततः परीता तद्रत्नान्यमिलषता पयोधिनेव ॥ ८ ॥
 यत्रोर्वीरुहनिचयः परं वियोगी सर्पादिः समजनि केवलं विलापी ।
 वैरस्यं परमतिपीडितेक्षुदण्डे संग्रामे परमभवद्दामिधातः ॥ ९ ॥
 पातालोदरमिव सेवितं सहस्रनागानां हृदयमिवोरु सज्जनानाम् ।
 शाक्यानां मतमिव यत्र भूमिकाभिर्बहीभिः स्थितमवभाति राजवेशम् ॥ १० ॥
 प्रस्त्यातः प्रशमरतः प्रतापराशिस्तत्रासीदवनिपतिर्महादिसेनः ।
 यः क्रान्ताखिलभुवनैर्गुणैरुदारैरिक्षाकोः कुलममलैरलंचकार ॥ ११ ॥
 कुन्देन्दुद्युतिनिकरावदातयान्यान्यकुर्वञ्जगति महीभृतः स्वकीर्त्या ।
 कैत्याणप्रकृतितया न केवलं यः स्थैर्येणाप्यनुविदधे सुराचलेन्द्रम् ॥ १२ ॥

लावण्यं भृशमदधादभूदगाधो रलानामपि परमालयो बहूनाम् ।
 अन्वेतुं तदपि शशाक यं महेच्छं नाभोधिः प्रलयपराकृतव्यवस्थः ॥ १३ ॥
 शौर्यं नातिशयि समुज्जितं नयेन न क्षान्त्या रहितमुदारया प्रभुत्वम् ।
 यस्यासीद्विनयविनाकृता न विद्या वित्तं नानवरतदानभोगहीनम् ॥ १४ ॥
 तस्योर्विलयविशेषकस्य राज्ञः पर्याप्ताननुगुणवर्णनेयतैव ।
 संसारार्णवमथनस्य भव्यभानोर्यद्वेजे सकलजगद्गुरुर्गुरुत्वम् ॥ १५ ॥
 तस्य श्रीरिव कमलालयादुपेता पातालादिव परिनिर्गताहिकन्या ।
 पुष्पेषो रतिरिव लक्ष्मणेति जाया सर्वान्तःपुरपरमेश्वरी बभूव ॥ १६ ॥
 सच्छाया विपुलमहातरोर्लतेव मेघानामिव पदवी सतारतारा ।
 चापश्रीरिव वरवंशलङ्घजन्मा या रेजे सुकविकथेव चारुवर्णा ॥ १७ ॥
 लोलत्वं नयनयुगे न चित्तवृत्तौ मन्दत्वं गतिषु न सज्जनोपकारे ।
 कार्कश्यं कुचयुगले न वाचि यस्या भज्जोऽभूदलकचये न चापि शीले ॥ १८ ॥
 सौभाग्यं क्वचिदितरत्र रूपमात्रं कापि स्याद्विनयगुणोऽपरत्र शीलम् ।
 यस्यां तत्समुदितमेव सर्वमासीत्प्रायेण प्रभवति तावृशी न सृष्टिः ॥ १९ ॥
 सर्वेषामपि तमसां स्थितः परस्तात्तीर्थस्य क्षतरजसोऽष्टमस्य कर्ता ।
 यद्भर्भे गुणनिधिरात्मनाधिशिश्ये कस्तस्या गुणगणनां विधातुमीशः ॥ २० ॥
 तां क्षोणीमिव चतुर्णवावसानामायातां तनुमनुकृत्य मानवीयाम् ।
 प्राप्योर्वीपतिरखिलेन्द्रियार्थसारामात्मानं स कलयति स्म सार्वभौमम् ॥ २१ ॥
 व्यासक्तस्तदधरपल्लवे स राज्यश्रीचिन्तामपि शिथिलीचकार भूपः ।
 प्रायेण स्थिरमतयोऽपि विप्रमोहं नीयन्ते मदनफलैरिवेन्द्रियार्थैः ॥ २२ ॥
 निर्ममं विषयसुखाभ्युधावगाधे तं मन्दोद्यममवधार्य राजकार्ये ।
 स्वातच्यं ययुरखिलानि मण्डलानि मन्दत्वं भवति न कस्य वाभिभूत्यै ॥ २३ ॥
 व्युत्थानं सचिवमुखान्विशम्य राज्ञां राजेन्द्रो निजमभिनिन्द्य च प्रमादम् ।
 निर्जेतुं स दश दिशोऽन्यदा प्रतस्थे सामन्तैः परिकरितः सहस्रसंख्यैः ॥ २४ ॥
 प्राकपूर्वा दिशमुपसृत्य धूतधन्वा कृत्वाथ स्वशरशरव्यमङ्गराजम् ।
 कारुण्याल्पतिपरे राज राज्यं तत्सूनौ विदधुपायनीकृतेभे ॥ २५ ॥

प्रोदामद्विरदरदप्रभेदनिर्यद्योधासृक्षुतरथचकचकवाले ।
 तेनाजौ प्रविदधिरे कलिङ्गमर्तुः कामिन्यो वल्यविहीयमानहस्ताः ॥ २६ ॥
 पादाञ्छद्वितयशिलीमुखायमानं स्वग्रीवानिहितकुठारमेकवीरः ।
 पञ्चालधिपतिमसौ व्ययुङ्ग रक्षेन प्राणैः प्रणतकृपालवो महान्तः ॥ २७ ॥
 संछन्नाखिलकुभो घनानिवोग्रान्निर्धमायुधजनितान्निरांशुशोभान् ।
 चेदीशं द्वुममिव निघ्रतः समूलं तस्यासीन्मरुदनुकारकारि वीर्यम् ॥ २८ ॥
 संप्राप्तस्तटभुवि पूर्ववारिराशेषद्वेलः क्षितितलपालिनो बलौधः ।
 प्रोत्खातद्विषपदवनीरुहप्रतानो जज्ञेऽसावपरपयोधिसंगमाभः ॥ २९ ॥
 कल्होलोच्छलितविदीर्णशुक्लिमुक्तां ते मुक्तावलिमनुवेलमिन्दुगौरीम् ।
 गच्छन्तीमिव रिपुकीर्तिमविधपारं गृह्णन्तः क्षितिपतिसैनिका विरेजुः ॥ ३० ॥
 ते पीत्वा प्रहरणधारिणामरीणामायुभिः सह शुचिनालिकेरनीरम् ।
 वेलान्तर्वणविवरेषु तस्य योधाः कङ्को(लो)लानिलविहतश्रमा ववल्लुः ॥ ३१ ॥
 स स्तम्भं जयकुदं निष्ठुदितारिवेलाद्रेः शिरसि निखानयांबभूव ।
 प्रान्ताखिलकुभः स्वकीयकीर्तिविश्रान्त्यास्पदमिव नाकमारुक्षोः ॥ ३२ ॥
 भूमर्तुर्दिशमभिदक्षिणां यियासोः सन्योत्थैरथ पथि सैकतै रजोमिः ।
 कुर्वद्धिः सितमुद्गवर्त्म तस्य काष्ठ्यं शत्रूणामिव समधार्यताननेषु ॥ ३३ ॥
 तत्रासौ समुपगतः समुद्यतासिरान्त्रीणां रणविनिपातितप्रियाणाम् ।
 संपूर्णं तुलितकलङ्कगण्डभित्ति व्यालम्बालकमकृताननेन्दुविम्बम् ॥ ३४ ॥
 यत्काचेष्विव भृशमन्यपार्थिवेषु न व्यक्तिं व्यपगतधामसु प्रपेदे ।
 कर्णटेष्वजनि परिस्फुटं तदीयं तद्वानोरिव तपनोपलेषु तेजः ॥ ३५ ॥
 सामन्तोपचितचमूपयुक्तोया रिक्तत्वं ययुरचिरेण याः सरस्यः ।
 तास्त्र द्रमिलवधूवियोगजाश्रुक्षोतोभिः स पुनरपूरयलवृद्धैः ॥ ३६ ॥
 घर्षद्विर्मलयगिरौ महागजानां ग्रैवेयैरकृष्टत चन्दनेषु येऽङ्काः ।
 तस्योर्वीतलतिलकायमानकीर्तेस्तेऽपाचीप्रविजयसाक्षिणो बभूवुः ॥ ३७ ॥
 पण्डित्यमिव समुपात्तपत्रपूर्गैस्तैर्भुवत्वा मलयजभूषितामपाचीम् ।
 संसर्पत्परिमलकुङ्कमाभिरामा तद्योर्धैर्दुतमकटाक्षि पश्चिमाशा ॥ ३८ ॥

भूपाले विजितसमस्तदक्षिणाशे यत्राभूत्प्रतिहतशक्तिरन्तकोऽपि ।
 कंसत्र त्वमिति मरुच्चलैः प्रचक्रे तच्छ्रौरिव वरुणोपसारसंज्ञः ॥ ३९ ॥
 लाटीनां कठिनबृहत्पयोधराग्रसंघटप्रतिहतिर्जर्जरे पुरैव ।
 लाटीये हृदयतटे पतंस्तदीयः शस्त्रौधः परमजनिष्ट कीर्तिभागी ॥ ४० ॥
 तत्तेजो विहितविपक्षकक्षदाहं लेशोनाप्यजनि न वाडवाविहीनम् ।
 गम्भीरे स्थितिमति सत्त्वभाजि सिन्धुनाथेऽपि ज्वलितुमलं यतो बभूव ॥ ४१ ॥
 दर्पान्धाङ्गटिति हठेन पारसीकान्वैतस्या विनतरिपुर्विनीय वृत्त्या ।
 तैर्दत्तां बहुविधरलगर्भदण्डव्याजेनादित मुरुदक्षिणामिवासौ ॥ ४२ ॥
 भूभर्तुः कुमुमशरानुकारिकान्तेः संपर्कं समुपगता करेण सद्यः ।
 सा वल्गञ्जुरगञ्जुरोत्थेरेणुरूपात्रोमाञ्चानमुन्नदिवोच्चकैः प्रतीची ॥ ४३ ॥
 संप्राप्तैस्तटमपराम्बुधेवलेभैः संरम्भादभिपततो निहत्य मुक्तान् ।
 वेलान्तोच्छ्रूतरुषूदलम्बयत्स स्वरूप्यातिस्मृतिकरणक्षमाञ्जलेभान् ॥ ४४ ॥
 तत्राशामभिचलिते कुबेरगुप्तां संच्छन्नं तुरगञ्जुरोत्थितैरजोभिः ।
 व्योमासीद्वलभरपीड्यमानमूर्धामुच्छृंसैरिव फणिनां रसातलोत्थैः ॥ ४५ ॥
 प्राप्तस्योत्तरदिशमेति तीव्रभावं तिग्मांशोरपि न विना क्रमेण तेजः ।
 व्याक्षेपक्षणमनपेक्ष्य सद्य एव स त्वासीदरिजनदुःसहप्रतापः ॥ ४६ ॥
 तस्योर्वीवलयभुजः समस्तदिकैः सामन्तैः समुपगतैः प्रवृंहितेभ्यः ।
 सैन्येभ्यः परिददतावकाशदेशं स्वानन्त्यं प्रकटितमुत्तरापथेन ॥ ४७ ॥
 तत्रेन्दूपलशकलोज्ज्वलैः समन्तात्सर्पद्विर्नभसि करेणुशीकरौधैः ।
 कौबेर्या इव निजनायकाभिभूतिं शङ्किन्याः प्रविगलदश्रुभिश्वकाशे ॥ ४८ ॥
 हृत्वापि द्रविणमसावभोगवृद्धं टेक्कानां वधकरणोद्यतासिरासीत् ।
 नाज्ञासीत्तदपहतेर्विधानमात्रादेवामून्ख्यमसुभिर्विमुक्तदेहान् ॥ ४९ ॥
 काश्मीरप्रभविषु भूमिभूत्मु वज्रीभूयासौ पृथुकटकान्वितेषु भूपः ।
 कीरीणामभिनवयौवनोद्धतानां लावण्यश्रियमजैनिष्ट शोचनीयाम् ॥ ५० ॥
 कापोताङ्गरुहविधूसरः समन्ताद्यः पांसुर्नभसि सर्सपं तच्चमूत्र्यः ।
 संत्रासोदयपरिकम्पमानपक्षे संज्ञे खेंशमशके स एव धूमः ॥ ५१ ॥

१. अष्टमस्तीर्थकरः २. उन्नरदेशोऽवानां भिलानाम् ३. चकार ४. खशा उत्तरवा-
 सिनः केचन जनाः ।

कस्तुरीमुग्सुरभौ हिमाचलेन्द्रे प्रच्योत्पयसि निवेशितात्मसैन्यः ।
 स्वर्वीणाकलितकैः स किंनरायैः शुश्रावेन्दुरुचि यशः प्रगीयमानम् ॥५२॥
 इत्याशा: समद्वधूरिव क्षितीशः संक्षेपात्करभिलिताः स संविधाय ।
 संतुष्टाखिलजनवर्धितोत्सवायां प्रत्यागादतुलपराक्रमः स्वपुर्याम् ॥ ५३ ॥
 भूपानां वसनयुगादिसत्कृतानां संघातं सपदि यथायथं विसर्ज्य ।
 संपश्यन्मुखकमलं स लक्ष्मणायाः साप्राज्यं समनुबभूव दीर्घकालम् ॥५४॥
 प्रागेव प्रमुदितधीर्जिनावताराद्रलानामसुचदहिद्विषा प्रयुक्तः ।
 क्रोध्वर्धं प्रतिदिवसं त्रिकोटियुक्तं पण्मासानथ धनदस्तदीयगेहे ॥ ५५ ॥
 अष्टौ च त्रिदशपतेर्निदेशवाक्यात्तस्यान्तःपुरमुपगम्य दिक्षुमार्यः ।
 व्यानग्राः स्वमभिनिवेद्य लक्ष्मणायाः कर्तव्यं व्यधिषत गर्भशोधनादि ५६
 सौधोत्सङ्गे तुङ्गपल्यङ्गमुसा कल्याणाङ्गी यामिनीपश्चिमार्धे ।
 चिह्नीभूताङ्गैनजन्मानुमाने स्वग्रानेतान्साथ देवी ददर्श ॥ ५७ ॥
 शैलेन्द्रामं शुभ्रमैन्द्रं गजेन्द्रं दर्पोत्सेकोद्रेकं माणं गवेन्द्रम् ।
 नागेन्द्रौषं द्रावयन्तं मृगेन्द्रं लक्ष्मीं हस्तान्यस्तलीलारवेन्द्राम् ॥ ५८ ॥
 मालायुग्मं प्रान्तविभ्रान्तभृङ्गं सान्द्रज्योत्सं पार्वणं शीतभानुम् ।
 भानुं भासा भासिताशान्तरालं मीनद्वन्द्वं क्रीडदन्योन्यरक्तम् ॥ ५९ ॥
 कुम्भावम्भोजावृतावम्बुपूर्णौ शुभ्राभ्योजोद्वासितोयं तडागम् ।
 वीचीचक्रैश्चम्बिताकाशमञ्चिंथं सिंहव्यूढं विष्टरं शैलतुङ्गम् ॥ ६० ॥
 दिव्यं देवैः सेव्यमानं विमानं नागावासं नागकन्याभिरामम् ।
 सर्पत्तेजोमण्डलं रक्तराशिं धूमत्यागादुज्ज्वलं धूमकेतुम् ॥ ६१ ॥
 स्वग्रानेतान्भूरिकल्याणहेतूनगत्वा प्रातः प्रीतिविस्तारिताक्षी ।
 सा भूभर्तुः सूचयामास देवी चक्रे तेनापीति सा तत्फलज्ञा ॥ ६२ ॥
 ब्रूते नागस्ते त्रिलोकैकमुख्यं कल्याणास्ये सूनुमुक्षा गभीरम् ।
 सिंहः सिंहोदारदुर्लङ्घयवीर्यं लक्ष्मीर्देवेन्द्राभिषेकैकयोग्यम् ॥ ६३ ॥
 दामद्वन्द्वात्सुभ्रुं सोऽनन्तकीर्तिर्भावी चन्द्रातृसिंहेतुः प्रजानाम् ।
 मोहध्वान्तध्वंसकस्तिग्मभासः पाठीनाभ्यां सर्वशोकैर्विमुक्तः ॥ ६४ ॥

कुम्भालोकालक्ष्मणैः पूर्णदेहस्तृष्णावहिच्छित्सरोवीक्षणेन ॥

यादोनाथात्केवलज्ञानभागी लब्धा सिद्धेहेमसिंहासनेन ॥ ६५ ॥

खर्गादेता देवि देवालयेन नागावासाद्वर्मतीर्थस्य कर्ता ।

कीडाशैलौ रत्नपुञ्जाद्गुणानां धध्यत्युग्रं वहिना कर्मकक्षम् ॥ ६६ ॥

फलं खमावल्याः सकलमिति निश्चित्य दयिता-

द्धाना रोमाञ्चं प्रकटमपरं कञ्चुकमिव ।

प्रमोदं सा भेजे कमपि वचनानामविषयं

मुदे केषां न स्यादभिलषितसंप्राप्तिरथवा ॥ ६५ ॥

अथाहमिन्द्रः स ततोऽवतीर्थं स्वायुःक्षयेऽनुत्तरवैजयन्तात् ।

कुक्षौ प्रशस्तेऽहनि लक्ष्मणाया विवेश शुक्तामिव वारिबिन्दुः ॥ ६८ ॥

तस्मिन्गर्भावितारं कृतवति भुवनक्षोभसंपादिपुष्टे

सर्वार्टोपेन गत्वा क्षितिपतिभवने सासुरेन्द्राः सुरेन्द्राः ।

कृत्वा कल्याणमुच्चैर्हतपटुपटहा वेणुवीणाभिरामं

नृत्यन्तः स्वं निवासं कृतजिनजननीपादपूजाः प्रजग्मुः ॥ ६९ ॥

श्रीहीवृत्यादिभिः स्वान्वपुषि वरगुणान्कान्तिलज्जादिरूपा-

न्देवीभिस्तन्वतीभिः सततमनुपमप्रीतिभिः सेव्यमाना ।

ज्यन्ती रत्नवृष्टिं स्वयमुदयवर्तीं प्रत्यहं खर्गिमुक्तां

मासान्नार्भप्रभावान्नव नलिनमुखी सा सुखेनैव निन्ये ॥ ७० ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावृदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये षोडशः सर्गः ।

सपदशः सर्गः ।

अथ सा प्रसूतिसमयेन जिनमिव दिव्यक्षुणेरिता

पैषमलिनदशमीक्षयजां तिथिमाप्य सुन्दरमजीजनत्सुतम् ॥ १ ॥

कुम्भः प्रसेदुरजनिष्ट निखिलममलं नभस्तलम् ।

तस्य जननसमये पवनः सुरभिर्वौ सुरभयन्दिगङ्गनाः ॥ २ ॥

वियतः पतद्विरतिहृष्टहृदयसुरवृन्दवधितैः ।

दिव्यकुमुमनिकरैररुचक्षितिमण्डलं ऋमरबद्धमण्डलैः ॥ ३ ॥

मणिघण्टिकाः सदसि रेणुं करहति कल्पवासिनाम् ।
ज्योतिरमरसदने सहसा प्रजगर्जुर्खर्जितरवं गजारयः ॥ ४ ॥

प्रणनाद भावनगृहेषु जलदपदुशङ्कसंहतिः ।
व्यन्तरसुरभवनेष्वहताः पटहाः प्रतिष्वनिमुच्चः प्रदध्वनुः ॥ ५ ॥

इति हेतुभिः प्रचलितैश्च समसमयमात्मविष्टरैः ।
ज्ञातजिनपतिभवाः परितो गगनं प्रपूर्य विबुधाः प्रतस्थिरै ॥ ६ ॥

प्रचलसुरासुरकिरीटकिरणनिकुरुम्बरज्जिताः ।
मण्डनमिव जगृहुः ककुभोऽप्यथवा न कस्य जिनजन्म वृद्धये ॥ ७ ॥

अधुना व्यनक्ति जिन एव भुवनमिदमत्र किं मया ।
कृत्यमिति सुरविमानचैष्यपयेव भानुरभवत्तिरोहितः ॥ ८ ॥

सुरपङ्किरानृपतिगेहमरुचदमरालयातता ।
अन्तरमकलयता द्युभुवोरिव मानरज्जुरुदत्तारि वेधसा ॥ ९ ॥

स चतुर्विधोऽपि नृपसद्व विविधमणिरलभासुरः ।
प्राप भृतसकलभूमितलो जलराशिवत्सुरगणः सवासवः ॥ १० ॥

अथ मायया जनितमात्रतदनुकृतिरूपमर्भकम् ।
मातुरुरसि विनिवेश्य शची जिनमुज्जहार गुरुभक्तिभाविता ॥ ११ ॥

तमुदीक्ष्य भासुरमशीतरुचिमिव शचीसमाहृतम् ।
पद्मवनमिव विकासमगाद्युगपत्सहस्रमपि चक्षुषां हरेः ॥ १२ ॥

सुरबृंहिते जयजयेति भुवनमभिसर्पति ध्वनौ ।
हस्तधृतवपुषमात्मगजं तमरोपयत्यथमकल्पनायकः ॥ १३ ॥

इतरे च तं परमभक्तिभरनतकिरीटकोटयः ।
भेजुरमरपतयोऽन्तगता विभृतातपत्रकलशब्दचामराः ॥ १४ ॥

सुरयोषितो विविधधूपबलिकुसुमरुद्धपाणयः ।
मङ्गलमुखरमुखाम्बुरुहाः करिणीगताः समुपतस्थिरेऽग्रतः ॥ १५ ॥

चलितेऽभिमेरु सुरनाथनिवहपरिवारिते जने ।
नेदुरथ विबुधहस्तहताः परितः प्रयाणपरिशंसिभेरिकाः ॥ १६ ॥

१. करताडनं विना शब्दं चक्रः. २ अब्दो दर्पण इति टीका.

सुरपेटकैः पटु नटद्विरतिलितगीतवादितैः ।

नृत्तमयमिव तदा सकलं सदिगन्तरं समभवन्नभस्तलम् ॥ १७ ॥

भुवनातिशायिजिनरूपविनिहितविलोचनोत्पलैः ।

लङ्घितमपि बुबुधे विबुधैर्न सुराद्विवर्तम् तदुपात्तविस्यैः ॥ १८ ॥

अथ ते परीत्य सुरशैलमुरुरुचिरचैत्यमन्दिरम् ।

पाण्डुकद्वषदि सुरप्रमुखा हरिविष्टे मुखमतिष्ठयज्ञिनम् ॥ १९ ॥

सुरपङ्किमाशु विरचय्य कृतविततिमा पयोम्बुधेः ।

चक्रुरमलतरदुवधटैरभिषेचनं त्रिदशलोकनायकाः ॥ २० ॥

अभिषिच्य तं ललितनृत्तमयुररवगीतवादितैः ।

वज्रमयनिशितसूचिकया तवविधुर्युगं श्रवणयोः मुरेश्वराः ॥ २१ ॥

मणिकुण्डलाङ्गदकिरीटकटकरशनादिभूषणैः ।

दिव्यकुसुमवसनैश्च सुरास्तमभूषयंस्त्रिभुवनैकभूषणम् ॥ २२ ॥

प्रविधाय ते समयमेकमरपतयः कृतोत्सवाः ।

चन्द्रसमरुचिरयं भगवानिति चन्द्रपूर्वमसुमाह्यन्यभुम् ॥ २३ ॥

अथ भक्तिः प्रथमकल्पपतिरितरवासवान्वितः ।

स्तोतुमिति विरचिताञ्जलि तं सहजत्रिग्रोधसहितं प्रचक्षमे ॥ २४ ॥

सकलाववोधमकलङ्गमनुपमचिन्त्यवैभवम् ।

जन्मरहितमजरामरणं जितमत्सरं जिनमभिष्ठुवेऽष्टमम् ॥ २५ ॥

सुतिशक्तिरस्ति न ममेश तदपि हितकाङ्गया सुवे ।

शक्यमिदमिदमशक्यमिति प्रविचारबाद्यमतयो हि कार्यिणः ॥ २६ ॥

हरिविष्टरस्थितमशेषजननयनहारि ते वपुः ।

कान्तिरुचिरमुदयाद्रिशिरोगतमिन्दुमण्डलमिवावभासते ॥ २७ ॥

जिन यः समाश्रयति मार्गमखिलजनवत्सलस्य ते ।

तस्य न भवभयमस्ति फुनः किमु नौस्थितो जलनिधौ निमज्जति ॥ २८ ॥

तव नाथ यश्वरणयुग्ममविचलितभक्ति सेवते ।

तस्य किमु खलु करोति यमो नहि बाधते तुहिनममिसेविनम् ॥ २९ ॥

तव दर्शनं जगदधीश विदधदजरामरं जगत् ।
 कस्य न कथय रसायनवद्विदुषामभव्यमपहाय रोचते ॥ ३० ॥
 मुखमाश्रिताय जिननाथ वितरसि यदिच्छ्या विना ।
 शक्तिरियमनघ ते सहजा किमु विस्तसा श्रमहरं न चन्दनम् ॥ ३१ ॥
 स कृती कृतार्थमपि तस्य जगति कल्यामि र्जावितम् ।
 यस्य हृदयसरसि म्फुरति प्रतिवासरं जिन तवाद्विपङ्कजम् ॥ ३२ ॥
 नुरपूज्य यः सततमेव वहति हृदयेन नाम ते ।
 मन्त्रकुशलमिव शाकिनिकाः प्रभवन्ति न च्छलयितुं तमापदः ॥ ३३ ॥
 मतिमातनोति हरतेऽध्यमुपनयति सर्वसंपदः ।
 किं तदधिप विदधाति न यद्वद्वद्विपङ्कस्त्वसेवनं नृणाम् ॥ ३४ ॥
 सकलोऽप्यपेक्ष्य किमपीश परहितरतः प्रजायते ।
 न क्वचिदियमुपलब्धचरी तव निर्व्यपेक्ष भुवनोपकारिता ॥ ३५ ॥
 हरयोऽभिपेक्षमुपगम्य विधदति शची प्रसाधिका ।
 वारि वहति निवहो द्युसदामपरस्य कस्य महिमा जिनेदृशः ॥ ३६ ॥
 पश्वोऽपि संनिधिमवाप्य तव जिन भवन्ति भाक्तिकाः ।
 मानुषतनुरपि यस्तु मतिं त्वयि नातनोत्तु स पश्यः पशोरपि ॥ ३७ ॥
 भयरोगशोकमरणानि भवभयविचित्रवेदनाः ।
 तावदभव भजते भवभृत्ययि यावदस्य हृदयं न लीयते ॥ ३८ ॥
 नम इत्यपि त्वयि जिनेन्द्र विनिगदितमक्षरद्वयम्
 पापमखिलमपहन्ति नृणामपरस्तु वाग्विभव एव वाग्मिनाम् ॥ ३९ ॥
 इति संप्रधार्य भुवनेश भवति विनुतिः प्रबद्धता ।
 सिद्धनुतिकृतफलेन मया न वितन्यते जिन ततो नमोऽस्तु ते ॥ ४० ॥
 तमिति प्रणुत्य गुरुभक्तिभरनततनुः पुरुंदरः ।
 सोत्सवमनयत चन्द्रपुरीं परिवारितः सुरगणेन नृत्यता ॥ ४१ ॥
 प्रविधाय तत्र पुनरेव मुदितहृदया महोत्सवम् ।
 मेजुरमरनिवहाः खमुवं विनिवेद्य तं जनवयोर्जिनार्भकम् ॥ ४२ ॥

स्वकराङ्गुलीर्निजमुखेन विबुधपतियोजितामृताः ।
 प्रीतिविकसितमुखः स लिहन्न चकार मातृकुचयोरतिस्पृहाम् ॥ ४३ ॥
 विदधजितस्फटिककान्तिरखिलजनलोचनोत्सवम् ।
 वृद्धिमभजन जिनाधिपतिः प्रतिपच्छशाङ्क इव सोऽनुवासरम् ॥ ४४ ॥
 तमरीरमल्लुरकुमारसमितिरभिगम्य युन्दरम् ।
 पौरजनहृदयहृष्टिकैः करकन्दुकप्रभृतिभिर्विनोदनैः ॥ ४५ ॥
 प्रकृतिस्फुटं ग्रहगणस्य गमनमिव चापलं शिशोः ।
 क्रीडनमकृत पृथग्जनवत्प्रतिवद्वृद्धिरपि यज्जिनेश्वरः ॥ ४६ ॥
 विचरन्स कुट्ठिमहीषु परिजनकराङ्गुलीः श्रितः ।
 मन्दनिहितचरणो रुचे सरसीषु हंस इव वासरद्युतिः ॥ ४७ ॥
 शुशुभे करात्करतलानि सकलमुहृदां स संचरन् ।
 दीधितिरुचिरवपुर्वेणिजामविबुद्धमूल्य इव वारिधेर्मणिः ॥ ४८ ॥
 मणिमुद्रिकाकटकहारवसनरसनादिभूषणम् ।
 तस्य सुरपतिगिरा धनदः प्रजिधाय सर्वमपि शैशवोचितम् ॥ ४९ ॥
 स कुमारयोग्यजलकेलिगजतुरगरोहणादिभिः ।
 कर्मभिरतिशयितान्यजनैरनयत्कियन्तमपि कालमूर्जितः ॥ ५० ॥
 हरिपीठमास्थितवतोऽथ निखिलनिजपार्थिवान्वितः ।
 तस्य विरचितविवाहविधिरकरोत्पिता नृपतिपट्टबन्धनम् ॥ ५१ ॥
 प्रशशास पूज्यवचनस्य स पितुरुपरोधतो महीम् ।
 मुक्तिसुखविनिहितैकमतैर्नहि तस्य कापि विषयाभिलाषिता ॥ ५२ ॥
 वसुधामवत्यतुलधाम्नि चतुरुदधिवारिमेखलाम् ।
 तत्र भृशमभिनन्द जनो जनवृद्धिहेतुरुदयो हि तादशाम् ॥ ५३ ॥
 न बभूव कस्यचिदकालमरणमखिलेषु जन्तुषु ।
 जातुचिदपि न जनाकुलतां व्यदधादवृष्टिरतिवृष्टिरेव वा ॥ ५४ ॥
 न समीरणः श्रवणमेदिपरुषरवदारुणो ववौ ।
 नास्पदमलभत रोगगणः समपादि नातिहिममुष्णमेव वा ॥ ५५ ॥

न विबाधनं जनपदस्य समजनि कदाचिदीतिभिः ।
कूरमृगसमुदयोऽप्यभवन्न पुरे च हिंसनविषक्तमानसः ॥ ५६ ॥

तमुपायनैः समुपगम्य सदसि परचक्रपार्थिवाः ।
द्वाःस्थकथितनिजनामकुलाः शिरसा प्रणेमुरवनीतलस्पृशः ॥ ५७ ॥

रजनीमहश्च स विभज्य विबुधनुतबुद्धिरष्टधा ।
कर्मभिरनयत सर्वजगन्नयमार्गदर्शनपरो यथोचितैः ॥ ५८ ॥

तमुपेत्य शक्वचनेन नरपतिसहस्रमध्यगम् ।
मेजुरमरवनिता विविधैः प्रतिवासरं लङ्घितगीतनर्तनैः ॥ ५९ ॥

कमलप्रभाप्रभृतिदिव्यनिजयुवतिवृन्दवेष्टिः ।
भोगसुखमिति यथाभिमतं चिरमन्वभूत्स जगदेकनाथकः ॥ ६० ॥

अपरेद्युरुचिमितबाहुरधिकजरया निपीडितः ।
तस्य सदसि समुपेत्य शनैः श्रितयष्टिरित्यकृत कोऽपि पूर्क्षतिम् ॥ ६१ ॥

मुरवृन्दवन्द्य करुणार्द्द शरणगतलोकवत्सल ।
त्रातरखिलजगतां कृपणं भयभीतमस्तुभय रक्ष रक्ष माम् ॥ ६२ ॥

कथितो निमित्तिपुरुषेण रजनिसमये समेत्य माम् ।
मृत्युरविहतगतिप्रसरस्तव पश्यतोऽय जगदीश नेष्यति ॥ ६३ ॥

क्षमसे ततो यदि न पातुमसि जिन वृथान्तकान्तकः ।
वाचमिति समभिधाय पुरः सहसा तिरोहितवपुर्वभूव सः ॥ ६४ ॥

वद देव कोऽयमिति सभ्यजनवचनमारुतेरितः ।
दृष्टनिखिलभुवनोऽवधिना भगवान्हसन्निति जगाद कारणम् ॥ ६५ ॥

मम कर्तुमेष विषयेषु विरतिममराधिपाज्यया ।
धर्मरुचिरिति सुरस्त्रिदिवात्समुपाययौ विकृतवृद्धविग्रहः ॥ ६६ ॥

विनिवेद्य सभ्यनिवहस्य कृतपरमविस्ययस्य तम् ।
भोगविरतहृदयः स भवस्थितिमित्यचिन्तयदचिन्त्यचेष्टिः ॥ ६७ ॥

धनयैवनप्रभृति सर्वमनुगतमिदं शरीरणाम् ।
न क्षणमपि भवति स्थितिमन्निजपूर्वजन्मकृतपुण्यसंक्षये ॥ ६८ ॥

विषयेषु शत्रुसद्दशेषु विविधपरितापहेतुषु ।
 सक्तिमविरतमतिः कुरुते हतबुद्धिरेव न तु बोधभासुरः ॥ ६९ ॥

विविधासु योनिषु वपूषि विविधरचनानि धारयन् ।
 इन्द्रियसुखलबलुभ्यमतिर्नटवलयाति तनुमान्विडम्बनाम् ॥ ७० ॥

वपुरादध्यविजहच्च विविधमिह यैर्विवश्चितः ।
 कर्मभिरहमधुना तपसा क्षिपयामि तानि निखिलानि मूलतः ॥ ७१ ॥

इति चिन्तनाकुलमुपेत्य सदसि जगदन्तिकामराः ।
 चिन्तितमखिलहितं भवता जिन साधु साध्विति तमभ्यनन्दयन् ॥ ७२ ॥

विमलाभिधानशिविकास्थममरपतिरेत्य सामरः ।
 प्रापदथ सकलर्तुवनं तमुरूत्सवेन कृतदुन्दुभिधवनिः ॥ ७३ ॥

प्रवितीर्य राज्यमवदातचरितवरचन्द्रसूनवे ।
 षष्ठ(?)युगमिहितसिद्धनुतिः स तपोऽग्रहीदशशतैर्महीभुजाम् ॥ ७४ ॥

मणिभाजने समधिरोप्य विबुधपतिरात्मभक्तिः ।
 क्षीरजलनिधिजले निदधे दृढपञ्चमुष्टिभिरपाङ्गुतान्कचान् ॥ ७५ ॥

प्रविधाय तत्र पदुवाद्यनिनदरमणीयमुत्सवम् ।
 क्षोभितसकलमहीवलयं प्रययुः पुनः सुरगणा यथायथम् ॥ ७६ ॥

अथ सोमदत्तनुवरस्य नलिनपुरपालिनो गृहे ।
 पंचवसुनिपतनप्रभृतीन्यङ्गुताङ्गुतानि स गृहीतपारणः ॥ ७७ ॥

प्रशमादिभिः स चतुरोऽपि चतुरमतिरूपितैर्गुणैः ।
 नाशमनयत कैषायरिपून्विहरंस्तपस्विजनयोग्यधामसु ॥ ७८ ॥

न परीषहास्तमसहन्त धृतिकवचिनं प्रबाधितुम् ।
 क्षुत्तडवनिशयनप्रमुखा युधि संवृताङ्गमिव शत्रुपञ्चिणः ॥ ७९ ॥

अपरापैः स समुपेत्य समयगततत्त्वगोचरम् ।
 संशयमलमपहस्तयितुं प्रतिवासरं मुनिजनैरसेव्यत ॥ ८० ॥

१. रत्नपुष्पगन्धोदकवृष्टयः, सुरभिमृदुपवनः, देवदुन्दुभिक्षेति पञ्चवसूनि. २. कोधो मानो माया लोभश्चेति कषाय इति सर्वदर्शनसंभवः.

प्रकृतीर्नयं सानुतरत्वमतनुतपसामर्कमणाम् ।

तत्र पुनरपि जगाम वने समपादि यत्र निजमेव दीक्षणम् ॥ ८१ ॥

मुनिभिः स्थितः सहसमेत्य तलभुवि स नागशास्त्रिनः ।

ध्यानमतुलमवलम्ब्य सिं हतघातिकर्मरिपुराप केवलम् ॥ ८२ ॥

तस्मिन्काले सह परिजनैर्यक्षराजेन गत्वा

शकादेशात्समवशरणं निर्ममे तस्य भर्तुः ।

जैनादाद्यात्समवशरणाद्योजनाधर्धहान्या

सार्धान्यष्टौ यदनुगदितं योजनान्यागमज्ञैः ॥ ८३ ॥

धूलीसालो वल्यसद्वशस्तस्य ब्राम पार्श्वे

मानसम्भाश्चतस्रूषु महादिक्षु तस्यान्तरस्थाः ।

चत्वार्यूर्ध्वं विकचकमलाभ्मांसि तेभ्यः सरांसि

तेभ्यश्चोर्ध्वं विविधकुसुमा खातिका वारिकर्णा ॥ ८४ ॥

नानापुण्या समजनि ततः पुष्पवाटी विशाला

प्राकारोऽस्या विरचितचतुर्गोपुरोऽभ्यन्तराले ।

द्वाराद्वारात्परमुभयतो द्वे शुभे नाथ्यशाले

चत्वार्यासन्नमरनिचितान्यूर्ध्वमाभ्यां वनानि ॥ ८५ ॥

चत्वारोऽर्द्धं रुचिरवपुषो यागवृक्षा वनेषु

तिस्रस्तिसो मणिमयतरैर्मणिडतास्तेषु वाप्यः ।

तत्रैवासन्बहुविधसभामण्डपाः क्रीडशैला

धारायच्चैरभिवृतलतामण्डपैर्भ्राजिमानाः ॥ ८६ ॥

तेभ्योऽप्यूर्ध्वं मणिमयचतुर्गोपुरणा वेदिकाभृ-

दस्याभोगे समजनि परे केतुंपङ्किर्विचित्रा ।

तस्याश्चोर्ध्वं मणिमयचतुर्गोपुरो हेमसालो

रम्यं कल्पद्रुमवनमतोऽभूत्परस्मिन्विभागे ॥ ८७ ॥

१. तस्मिन्केवलोत्पत्तिसमये. २. सभाविशेषः. ३. पञ्चवर्णमणिचूर्णप्राकारः. ४. अर्वाः प्रतिमाः. ५. ध्वजमाला.

तस्माज्जे पुनरपि चतुर्गोपुरा हेमवेदी
 तस्या रेजुर्दश दशपराण्युलसत्तोरणानि ।
 तेषां स्तूपा नव नव बमुर्मध्यदेशोषु सर्वे
 तत्रैवासन्मुनिजनसभामण्डपास्तुङ्गशृङ्गाः ॥ ८८ ॥
 प्राकारोऽच्छस्फटिकघटितोऽभूत्पुरस्ताच्च तेभ्यः
 कोष्ठास्तस्य स्फुरितरुचयो द्वादशान्ते बभूवुः ।
 तेभ्यः स्थानं परमनुपमं गन्धकुञ्चास्त्वयमासी-
 जज्ञे तत्र स्फुरदुरुमणिप्राजितं सिंहपीठम् ॥ ८९ ॥
 तस्योपरि स्फुरितभासुररत्नरथमेः
 स प्रातिहार्यपरिभूषितदिव्यमूर्तिः ।
 निर्बाधवीर्यसुखबोधनिधिर्जिनेन्द्र-
 स्तत्त्वोपदेशकथनाभिमुखोऽवतस्ये ॥ ९० ॥
 दत्ताद्या मुनिभिः समं गणधराः कल्पस्त्रियः सज्जिता
 ज्योतिर्व्यन्तरभावनामरवधूसंघास्ततो भावनाः ।
 वन्या ज्योतिषकल्पजाश्च विबुधाः स्वस्योदयाकाङ्क्षण-
 स्तस्थुद्वादशसु प्रदक्षिणममी कोष्ठेषु मर्त्या मृगाः ॥ ९१ ॥
 इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये सप्तदशः सर्गः ।

अष्टादशः सर्गः ।

सर्वभाषास्वभावेन ध्वनिनाथ जगद्ग्रुहः ।
 जगाद् गणिनः प्रश्नादिति तत्त्वं जिनेश्वरः ॥ १ ॥
 जीवाजीवाश्रवा वन्धसंवरावथ निर्जरा ।
 मोक्षश्चेति जिनेन्द्राणां सप्त तत्त्वानि शासने ॥ २ ॥
 वन्ध एव प्रविष्टत्वादनुक्तिः पुण्यपापयोः ।
 तयोः पृथक्च पक्षे च पदार्था नव कीर्तिताः ॥ ३ ॥
 चेतनालक्षणो जीवः कर्ता भोक्ता स्वकर्मणाम् ।
 स्थितः शरीरमानेन स्थित्युत्पत्तिव्ययात्मकः ॥ ४ ॥

भव्याभव्यप्रभेदेन द्विप्रकारोऽप्यसौ पुनः ।
 नरकादिगतेर्भेदाच्चतुर्घा भेदमश्चुते ॥ ५ ॥
 सप्तधा पृथिवीभेदान्नारकोऽपि प्रभिद्यते ।
 अधोलोकस्थिताः सप्त पृथिव्यः परिकीर्तिताः ॥ ६ ॥
 आद्या रत्नप्रभा नाम द्वितीया शर्कराप्रभा ।
 सिकतादिप्रभान्या च परा पङ्कप्रभा मता ॥ ७ ॥
 धूमप्रभा ततो ज्ञेया परा तस्यास्तमःप्रभा ।
 महात्मःप्रभा चेति तासां नामान्यनुक्रमम् ॥ ८ ॥
 प्रथमायां पृथिव्यां ये नारकास्तेषु कीर्तिताः ।
 उत्सेधः सप्त चापानि त्रयो हस्ताः षड्हुलाः ॥ ९ ॥
 द्विगुणो द्विगुणोऽन्यासु पृथिवीषु यथाक्रमम् ।
 द्वितीयादिषु विज्ञेयो यावत्पञ्चधनुःशरीम् ॥ १० ॥
 एकस्त्रयस्ततः सप्त दश सप्तदश क्रमात् ।
 द्वाविंशतिस्त्रयस्त्रिंशत्तास्वायुः सागरोपमम् ॥ ११ ॥
 दशवर्षसहस्राणि जघन्यं प्रथमक्षितौ ।
 द्वितीयादौ जघन्यं तत्परमादौ यदुत्तमम् ॥ १२ ॥
 त्रिंशत्रकलक्षाणि प्रथमायां ततः परम् ।
 पञ्चविंशतिरुद्दिष्टास्ततः पञ्चदश क्रमात् ॥ १३ ॥
 दश त्रीणि ततो हीनं पञ्चमिर्लक्षमीरितम् ।
 ततः पञ्चैव नरकाश्चरमायां प्रकीर्तिताः ॥ १४ ॥
 बहारम्भादिसंभूतैः पापैः परवशीकृताः ।
 तत्र जीवाः प्रपद्यन्ते दुःखं भूत्वौपपादिकाः ॥ १५ ॥
 इति नारकभेदेन कृता जीवस्य वर्णना ।
 तिर्यगतिकृतो भेदः सांपतं वर्णयिष्यते ॥ १६ ॥

१. द्वितीयोत्सेधः १५ चापानि, २ हस्तौ, १२ अहुलानि । तृतीयोत्सेधः ३१ चाऽ, १ ह०, ० अ० । चतुर्थोत्सेधः ६२ चाऽ, २ ह०, ० अ० । पञ्चमोत्सेधः १२५ चाऽ, ० ह०, ० अ० । षष्ठोत्सेधः २५० चाऽ, ० ह०, ० अ० । सप्तमोत्सेधः ५०० चाऽ, ० ह०, ० अ० ।

त्रसस्थावरभेदेन तिर्यग्जीवो द्विधा स्मृतः ।
 तत्र द्वीन्द्रियमारभ्य त्रसः पञ्चेन्द्रियावधि ॥ १७ ॥
 स्थावराः कायभेदेन पञ्चधा परिकीर्तिताः ।
 पृथिवीकायिकाः केचित्केचिदप्कायिकाः स्मृताः ॥ १८ ॥
 तेजःकायभृतः केचिदपरे वायुकायिकाः ।
 स्युर्वनस्पतिकायाश्च सर्वेऽप्येकेन्द्रियाः स्मृताः ॥ १९ ॥
 सहस्रं मानमुत्कर्षाद्योजनानां प्रकीर्तितम् ।
 पञ्चेन्द्रियशरीरस्य तदेवैकेन्द्रियेऽधिकम् ॥ २० ॥
 द्वीन्द्रिये द्वादशैव स्युर्योजनानि यथागमम् ।
 त्रिकोषं त्रीन्द्रिये प्रोक्तं योजनं चतुरिन्द्रिये ॥ २१ ॥
 स्पर्शनं रसनं ग्राणं चक्षुः श्रोत्रमितीन्द्रियम् ।
 वर्धनीयं क्रमादेतेष्वैकैकं द्वीन्द्रियादिषु ॥ २२ ॥
 संवत्सरसहस्राणि द्वाविंशतिसूदाहृतम् ।
 पृथिवीकायिकेष्वायुरुत्कर्षेण जिनागमे ॥ २३ ॥
 तान्यकायिषु सप्त स्युस्त्रीणि मारुतकायिषु ।
 वनस्पतौ दशोक्तानि तेजःकायिष्वहस्त्रयम् ॥ २४ ॥
 वर्षाणि द्वादशैवायुर्द्वीन्द्रियाणां प्रकीर्तितम् ।
 दिनान्येकोनपञ्चाशत्रीन्द्रियेषु शरीरिषु ॥ २५ ॥
 षण्मासप्रमितं प्रोक्तं चतुरेन्द्रियदेहिषु ।
 पञ्चेन्द्रियेषु पूर्वाणां कोश्येका परिकीर्तिता ॥ २६ ॥
 तिर्यगादिप्रभेदस्य क्रमोऽयं संप्रदर्शितः ।
 कीर्त्यन्ते सांप्रतं केचिद्देशा नरगतेरपि ॥ २७ ॥
 भोगकर्मसुवो भेदान्मानुषा द्विविधाः स्मृताः ।
 देवगुर्वादिभेदेन स्युखिशद्वोगभूमयः ॥ २८ ॥
 मध्योत्तमजघन्येन क्रमात्रेधा व्यवस्थिताः ।
 षट्सहस्राणि चापानामुत्तमासु नृणां प्रमा ॥ २९ ॥

१. द्वीन्द्रियाः शङ्खगण्डोलप्रभृतयः.

मध्यमासु च चत्वारि द्वे जघन्यासु कीर्तिंते ।
 त्रीणि पल्योपमान्यायुद्धं चैकं तास्वनुकमात् ॥ ३० ॥
 मद्याङ्गादिभिदाभिन्नं दशकलपद्मोद्भवम् ।
 पात्रदानप्रभावेण भुजते तत्र ते फलम् ॥ ३१ ॥
 आर्यम्लेच्छप्रभेदेन द्विविधाः कर्मभूमिजाः ।
 भरतादिभिदा पञ्चदश स्युः कर्मभूमयः ॥ ३२ ॥
 शतानि पञ्च चापानां कर्मभूमिनिवासिनाम् ।
 पञ्चविंशतियुक्तानि मानमुत्कष्टवृत्तिः ॥ ३३ ॥
 पूर्वकोटिप्रमाणं च तेषामायुः प्रकीर्तिम् ।
 वृद्धिहासो विदेहेन भरतैरावतेष्विव ॥ ३४ ॥
 भरतैरावते वृद्धिहासिनी कालभेदतः ।
 उत्सर्पिण्यवसर्पिण्यौ कालभेदावुदाहतौ ॥ ३५ ॥
 सागरोपमकोटीनां दश कोऽग्निप्रसर्पिणी ।
 प्रमाणं तावदेवाहुरुत्सर्पिण्याश्च तद्विदः ॥ ३६ ॥
 सुष्पमोपपदा प्रोक्ता सुष्पमासुष्पमा ततः ।
 दुःष्पमा सुष्पमाद्यान्या सुष्पमान्ता च दुःष्पमा ॥ ३७ ॥
 पञ्चमी दुःष्पमा ज्ञेया षष्ठी चात्यन्तदुःष्पमा ।
 प्रत्येकमिति षड्भेदास्तयोरुक्ता द्वयोरपि ॥ ३८ ॥
 सागरोपमकोटीनां चतस्रः कोटयः स्मृताः ।
 पूर्वा तिस्रो द्वितीया च द्वे तृतीया प्रकीर्तिंता ॥ ३९ ॥
 द्वाचत्वारिंशता वर्षसहस्रैः परिकीर्तिंता ।
 एका कोटी च कोटीनां चतुर्थीं परिकीर्तिंता ॥ ४० ॥
 पञ्चमी च सहस्राणि वर्षाणामेकविंशतिः ।
 षष्ठी तावल्यमाणैव जिनैः कालकलाः स्मृताः ॥ ४१ ॥
 म्लेच्छखण्डप्रभेदेन पञ्चधा परिकीर्तिः ।
 म्लेच्छखण्डा यतः पञ्च कथ्यन्ते कर्मभूमिषु ॥ ४२ ॥

१. पुस्तकान्तरे ‘ष’ इत्यस्य स्याने ‘ख’ इति कर्वग्द्वितीयवर्णो दृश्यते. २. पुस्तकद्वयेऽपि ‘म्लेच्छखण्ड’ इति पाठोऽस्ति,

आर्यः षट्मभेदेन षोढा भेदमुपागताः ।
 ते गुणस्थानभेदेन स्युश्चतुर्दशधा पुनः ॥ ४३ ॥
 मिथ्यासासादनविधौ मिश्रा विरतिदर्शनौ ।
 प्रदेशविरतस्तस्मात्प्रमत्तविरतस्तः ॥ ४४ ॥
 स्यादप्रमत्तविरतस्तोऽपूर्वकियः स्मृतः ।
 अनिवृत्तिक्रियस्तम्भात्तः सूक्ष्मः प्रकीर्तिः ॥ ४५ ॥
 शान्ततीक्ष्णकपायौ च स योगः केवली स्मृतः ।
 अयोगकेवली चेति गुणस्थानान्यनुक्रमम् ॥ ४६ ॥
 इति मानुपभेदेन कृता जीवनिरूपणा ।
 सांप्रतं देवभेदेन कुर्वे किंचित्पञ्चनम् ॥ ४७ ॥
 चतुर्णिकायभेदेन स्मृता देवाश्चतुर्विधाः ।
 अमुराहिकुमाराद्या दशधा तेषु भावनाः ॥ ४८ ॥
 किंनरादिप्रभेदेन व्यन्तराश्चाष्टधा स्मृताः ।
 सूर्यचन्द्रादिभेदेन ज्योतिष्काः पञ्चधा स्मृताः ॥ ४९ ॥
 वैमानिका द्विधा प्रोक्ताः कल्पातीताश्च कल्पजाः ।
 सौधर्मादिषु कल्पेषु कल्पजाः परिकीर्तिः ॥ ५० ॥
 नव ग्रैवेयकादिस्याः कल्पातीताः प्रवर्णिताः ।
 सर्वार्थसिद्धिर्पर्यन्ताः समृद्धावधिचक्षुषः ॥ ५१ ॥
 तत्रासुरकुमाराणां प्रमाणं पञ्चविंशतिः ।
 धनूषि दश चापानि शेषाणां भवनक्षिताम् ॥ ५२ ॥
 दशसप्तधनुर्माणा व्यन्तरा ज्यौतिषामराः ।
 सौधर्मैशानयोर्मानं सप्त हस्ता दिवौकसाम् ॥ ५३ ॥
 सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयोः षट् प्रकीर्तिः ।
 ब्रह्मकापिष्ठयोः पञ्च तन्मध्यगतयोरपि ॥ ५४ ॥
 चत्वारः शुक्रमारभ्य हस्ताः प्रागानताः स्मृताः ।
 आनते प्राणते चापि त्रयः सार्धाः प्रवर्णिताः ॥ ५५ ॥

आरणाच्युतयोर्हस्ताख्यः समनुवर्णिताः ।
 अथेग्रैवेयकेषुक्तौ त्रिपु द्वार्वर्षसंयुतौ ॥ ५६ ॥
 द्वार्वनी समाज्ञातौ मध्यग्रैवेयकत्रये ।
 अर्धेन सहितो रतिरूर्ध्वग्रैवेयकत्रये ॥ ५७ ॥
 ग्रैवेयकविमानेभ्यः परे हस्तप्रमाः सुराः ।
 सागरोपममुत्कर्पदायुर्भवनवासिनाम् ॥ ५८ ॥
 अधिकं व्यन्तराणां तु पत्योपममुदाहृतम् ।
 दशवर्षसहस्राणि जघन्यमुभयोर्पवपि ॥ ५९ ॥
 ज्योतिष्काणां तु देवानामधिकं पत्यमीरितम् ।
 पत्यस्यैवाष्टमो भागो जघन्येन प्रकीर्तिः ॥ ६० ॥
 जिनैः साक्षात्कृताशेषत्रिजगद्वसुभिः सृतम् ।
 द्वौ सागरोपमावायुः सौधर्मेशानकल्पयोः ॥ ६१ ॥
 सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयोः सप्त कीर्तिः ।
 ब्रह्मब्रह्मोत्तरे कल्पे दशैव परिवर्णिताः ॥ ६२ ॥
 सृता लान्तवकापिष्ठकल्पयोश्च चतुर्दश ।
 ततः शुक्रमहाशुक्रकल्पयोः षोडशोदिताः ॥ ६३ ॥
 अष्टादश शतारे च सहस्रारे च संमताः ।
 आनते प्राणते चापि विंशतिः समुदीरिताः ॥ ६४ ॥
 आरणाच्युतकल्पे च द्वाविंशतिरनुसृताः ।
 एकैकेन ततो वृद्धिर्यावत्रिंशत्रयाधिकाः ॥ ६५ ॥
 इति गत्यादिभेदेन कृता जीवनिरूपणा ।
 कुर्वे संप्रत्यजीवस्य किंचिद्रूपनिरूपणम् ॥ ६६ ॥
 धर्माधर्मावथाकाशं कालः पुद्गल इत्यपि ।
 अजीवः पञ्चधा ज्ञेयो जिनागमविशारदैः ॥ ६७ ॥
 एतान्येव सजीवानि पद्मद्व्याणि प्रचक्षते ।
 कालहीनानि पञ्चास्तिकायास्तान्येव कीर्तिः ॥ ६८ ॥

३. अस्तिकायशब्दो जैनपरिभाषायां तत्त्वपर्यायः. तत्र ‘अस्ति’ इति तिङ्न्तप्रतिरूपकमव्ययम्.

जलवन्मस्त्ययानस्य तत्र यो गतिकारणम् ।
 जीवादीनां पदार्थानां स धर्मः परिवर्णितः ॥ ६९ ॥
 लोकाकाशमभिव्याप्य संस्थितो मूर्तिवर्जितः ।
 नित्यावस्थितिसंयुक्तः सर्वज्ञानगोचरः ॥ ७० ॥
 द्रव्याणां पुद्गलादीनामधर्मः स्थितिकारणम् ।
 लोकेऽभिव्याप्कत्वादिधर्मो धर्मोऽपि धर्मवत् ॥ ७१ ॥
 नित्यं व्यापकमाकाशमवगैर्हकलक्षणम् ।
 चराचराणि भूतानि यत्रासंबाधमासते ॥ ७२ ॥
 धर्माधर्मैकजीवानामसंख्येयाः प्रकीर्तिताः ।
 प्रदेशाः सकलज्ञानैर्व्योमानन्तप्रदर्शकम् ॥ ७३ ॥
 वर्तनालक्षणः कालः स स्वयं परिणामिनाम् ।
 परिणामोपकारेण पदार्थानां प्रवर्तते ॥ ७४ ॥
 क्रियां दिनकरादीनामुदयास्तमयादिकाम् ।
 प्रविहायापरः कालो नास्तीत्येके प्रचक्षते ॥ ७५ ॥
 तत्र युक्तं क्रियायां हि लोके काल इति ऋचनिः ।
 प्रवृत्तो गौणवृत्त्यैव वाहीक इव गोचनिः ॥ ७६ ॥
 न च मुख्यादते गौणकल्पना नरसिंहवत् ।
 तस्माद्व्यस्वभावोऽन्यो मुख्यः कालोऽस्ति कश्चन ॥ ७७ ॥
 रूपगन्धरसस्पर्शशब्दवाः पुद्गलः स्मृतः ।
 अणुस्कन्धप्रभेदेन द्विस्वभावतया स्थितः ॥ ७८ ॥
 पृथिव्यादिस्वरूपेण स्थूलसूक्ष्मादिभेदतः ।
 छायातपादिरूपेण बहुधा स विभिन्नते ॥ ७९ ॥
 शरीरेन्द्रियरूपेण प्राणापानादिपर्ययैः ।
 प्राणिनामुपकाराय स सर्वेषां प्रवर्तते ॥ ८० ॥
 विरक्तमित्यजीवस्य रूपमागमवर्णितम् ।
 संप्रत्याश्रवतत्त्वस्य किंचिद्रूपं निरूप्यते ॥ ८१ ॥

कर्मणामागमद्वारमाश्रवं संप्रचक्षते ।
 स कायवाङ्मनः कर्मयोगत्वेन व्यवस्थितः ॥ ८२ ॥
 शुभः पुण्यस्य पापस्य विपरीतः प्रकीर्तिः ।
 सकपायोऽकपायश्च तस्य द्वौ स्वामिनौ स्मृतौ ॥ ८३ ॥
 तत्रासादनमात्सर्यगुरुनिहवनादयः ।
 ज्ञानावृतिदृगावृत्योराश्रवत्वेन वर्णिताः ॥ ८४ ॥
 परिदेवनसंतापशोकाकन्दवधादयः ।
 असातवेदनीयस्य कर्मणः समनुस्मृताः ॥ ८५ ॥
 सरागसंयमो दानं शौचं क्षान्त्यनुकम्पने ।
 इत्येवमादयो ज्ञेयाः सातवेदस्य कर्मणः ॥ ८६ ॥
 केवलिश्रुतधर्माणां देवस्य च गणस्य च ।
 अवर्णवदनं दृष्टिमोहनीयस्य कीर्तितम् ॥ ८७ ॥
 यः कपायोदयात्तीत्रः परिणामः प्रजायते ।
 चारित्रमोहनीयस्य कर्मणः सोऽनुवर्णितः ॥ ८८ ॥
 नारकस्यायुषो ज्ञेयो बहारम्भपरिग्रहः ।
 माया बहुविधाकारा तैर्यग्योनस्य कीर्तिताः ॥ ८९ ॥
 मानुषस्यावगन्तव्यः स्वल्पारम्भपरिग्रहः ।
 सरागसंयमत्वादिदैवस्य परिवर्णितम् ॥ ९० ॥
 विसंवादनमत्यन्तयोगवक्त्वमित्यपि ।
 नाम्नोऽशुभस्य विज्ञेयं विपरीतं शुभस्य च ॥ ९१ ॥
 विज्ञेयास्तीर्थकृत्त्वाम्नो दृक्शुद्याद्याश्च षोडश ।
 स्वप्रशंसान्यनिन्दादि नीचैर्गोत्रस्य वर्णितम् ॥ ९२ ॥
 स्वनिन्दान्यप्रशंसादिरुच्चैर्गोत्रस्य वर्णितस् ।
 दानादिविभक्तरणमन्तरायस्य कीर्तितम् ॥ ९३ ॥
 इत्याश्रवपदार्थस्य तत्त्वं समुपबर्णितम् ।
 अधुना बन्धतत्त्वस्य स्वरूपं व्याकरिष्यते ॥ ९४ ॥

असम्यगदर्शनं योगाविरतेश्च विपर्ययः ।
 प्रमादाश्च कषायाश्च पञ्च बन्धस्य हेतवः ॥ ९५ ॥
 सकषायतया जन्तोः कर्मयोग्यैर्निरन्तरम् ।
 पुद्गलैः सह संबन्धो बन्ध इत्यमिधीयते ॥ ९६ ॥
 विभेदालकृतिस्थित्योरनुभागप्रदेशयोः ।
 जिनागमनदीस्तानैविज्ञेयः स चतुर्विंश्यः ॥ ९७ ॥
 ज्ञानदृष्ट्यावृतीवेदं मोहनीयायुषी तथा ।
 नामगोत्रान्तरायाश्चेत्यष्टौ प्रकृतयः स्मृताः ॥ ९८ ॥
 भेदाः पञ्च नव द्वौ च विंशतिश्चाष्टसंयुताः ।
 चतुर्द्विचत्वारिंशद्वौ पञ्च तासामनुक्रमम् ॥ ९९ ॥
 ज्ञानावृतिहगावृत्योर्वेदनीयान्तराययोः ।
 सागरोपमकोटीनां कोट्यस्तिथिपरा स्थितिः ॥ १०० ॥
 सप्ततिर्मोहनीयस्य विंशतिर्नामगोत्रयोः ।
 आयुषश्च त्रयस्तिथिसागरोपमसंमिताः ॥ १०१ ॥
 मुहूर्तावेदनीयस्य द्वादशैवापरा स्थितिः ।
 स्यान्नामगोत्रयोरष्टौ शेषाश्चान्तर्मुहूर्तकम् ॥ १०२ ॥
 कर्मणां यो विपाकस्तु भवक्षेत्राद्यपेक्षया ।
 सोऽनुभावः समाज्ञातो जिनैः केवललोचनैः ॥ १०३ ॥
 योगभेदादनन्ता ये प्रदेशाः कर्मणः स्थिताः ।
 सर्वेष्वात्मप्रदेशेषु स प्रदेश इति स्मृतः ॥ १०४ ॥
 एवमेव चतुर्भेदभिन्नो बन्धो निरूपितः ।
 संवरस्याधुना रूपं किंचिदुद्योतयिष्यते ॥ १०५ ॥
 आश्रवस्य निरोधो यः संवरः स निगद्यते ।
 कर्म संव्रियते येनेत्येवं व्युत्पत्तिसंश्रयात् ॥ १०६ ॥
 चारित्रगुस्यनुप्रेक्षापरीषहजयादसौ ।
 दशलक्षणघर्माच्च समितिभ्यश्च जायते ॥ १०७ ॥

इति संवरतत्त्वस्य रूपं संक्षिप्य कीर्तितम् ।
 इदानीं क्रियते किंचिन्निर्जराया निरूपणम् ॥ १०८ ॥
 यथाकालकृता काचिदुपक्रमकृतापरा ।
 निर्जरा द्विविधा ज्ञेया कर्मक्षणलक्षणा ॥ १०९ ॥
 या कर्मभुक्तिः श्वेतादौ सा यथाकालजा स्मृता ।
 तपसा निर्जरा या तु सा चोपकर्मनिर्जरा ॥ ११० ॥
 स्थितं द्वादशभिर्भेदैर्निर्जराकरणं तपः ।
 वाद्यमाभ्यन्तरं चेति मूलभेदद्वयान्वितम् ॥ १११ ॥
 उपवासावमोदये वृत्तिसंख्या रसोप्सनम् (?) ।
 विविक्तवासना कायक्लेशश्वेति वहिर्भवम् ॥ ११२ ॥
 स्वाध्यायो व्यावृतिर्ध्यानं व्युत्सर्गो विलयस्तथा ।
 प्रायश्चित्तमिति ज्ञेयमान्तरं पष्ठिधं तपः ॥ ११३ ॥
 स्वाध्यायानस(श)नादीनां व्यक्तत्वादप्रपञ्चनम् ।
 क्रियते दुर्विवोधत्वाद्यानस्यैव प्रपञ्चनम् ॥ ११४ ॥
 आर्तै रौद्रं च धर्मं च शुक्लं चापि चतुर्विधम् ।
 ध्यानमारुत्यात्मर्हद्द्विः शुभाशुभगतिप्रदम् ॥ ११५ ॥
 अनिष्टसंगमे तस्य वियोगपरिचिन्तनम् ।
 विप्रयोगे मनोज्ञस्य समागमविचिन्तनम् ॥ ११६ ॥
 रोगादिजनितायाश्च वेदनाया मुहुः स्मृतिः ।
 निदानं चेति चत्वारो भेदाः पूर्वस्य कीर्तिताः ॥ ११७ ॥
 रौद्रं हिंसानृतस्तेयविषयप्रतिपालनैः ।
 चतुर्भिर्जायमानत्वात्कारणैः स्याच्चतुर्विधम् ॥ ११८ ॥
 आज्ञा विपाकविचयावपायविचयस्तथा ।
 संख्यानविचयश्वेति धर्मध्यानं चतुर्विधम् ॥ ११९ ॥
 पृथक्त्वादिवितर्कान्तं शुक्रमाद्यमुदीरितम् ।
 एकत्वादि वितर्कान्तं द्वितीयमनुगच्छते ॥ १२० ॥

अन्यसूक्ष्मकियापूर्वे प्रतिपात्यन्तमुच्यते ।
 चतुर्थं प्रतिपात्यन्तं समुच्छिन्नकियोदकम् ॥ १२१ ॥
 कथितेतिसमासेन निर्जरा संनिबन्धना ।
 सांप्रतं मोक्षतत्त्वस्य रूपं व्यावर्णयिष्यते ॥ १२२ ॥
 कृत्स्कर्मक्षयो मोक्षो भव्यस्य परिणामिनः ।
 ज्ञानदर्शनचारित्रत्रयोपायः प्रकीर्तिः ॥ १२३ ॥
 तत्त्वप्रकाशकं ज्ञानं दर्शनं तत्त्वरोचकम् ।
 पापारम्भपरित्यागश्चारित्रमिति कथ्यते ॥ १२४ ॥
 संसारव्याधिविघ्नसे भाव्यमानमिदं त्रयम् ।
 हेतुरेकाङ्गविकलो न हेतुरिव भेषजम् ॥ १२५ ॥
 केवलं न यथाज्ञानं रुचिं समनुष्ठितम् ।
 औषधं ध्वंसयेद्याधिं तथा तत्त्वं च संसृतिम् ॥ १२६ ॥
 यथा सम्यक्परिज्ञानं रुचिं समनुष्ठितम् ।
 औषधं ध्वंसयेद्याधिं तथा तत्त्वं च संसृतिम् ॥ १२७ ॥
 कर्मणां प्रतिपक्षत्वान्मुक्तेज्ञानादि कारणम् ।
 ज्ञानादीनां विवृद्धा हि रागादिक्षयदर्शनम् ॥ १२८ ॥
 रागादेश्च क्षयात्कर्मप्रक्षयो हेत्वभावतः ।
 तस्माद्रत्नयं हेतुर्विरोधात्कर्मणां क्षये ॥ १२९ ॥
 क्षीणकर्मा ततो जीवः स्वदेहाकृतिमुद्धन् ।
 ऊर्ध्वं स्वभावतो याति वहिज्वालाकलापवत् ॥ १३० ॥
 लोकाग्रं प्राप्य तत्रासौ स्थिरतामवलम्बते ।
 गतिहेतोरभावेन धर्मस्य परतो गतिः ॥ १३१ ॥
 इति तत्त्वोपदेशेन प्रह्लाद सकलां सभाम् ।
 भव्यपुण्यसमाकृष्टो व्यहरद्वगवान्मुवि ॥ १३२ ॥
 निखेदत्वादिभिस्तस्य सहजैर्दशभिर्गुणैः ।
 बभासे भुवनोद्भासि वपुर्भास्करभासुरम् ॥ १३३ ॥

व्यहरद्यत्र यत्रासौ तत्र तत्र सुभिक्षता ।
 अजायत जनप्रीत्यै योजनानां शतद्रये ॥ १३४ ॥
 गगने गमनं तस्य सर्वेषामपि हृष्टये ।
 बभूव प्राणिनां प्राणिविरोधेन विवर्जितम् ॥ १३५ ॥
 तस्य भक्त्युपसर्गम्भ्यां मनागपि न पस्पृशे ।
 शीतेतरकरस्येव छायाविरहितं वपुः ॥ १३६ ॥
 चतुरानननारूपमहातिशयशालिनः ।
 चतुरा न नता तस्य काभ्युत्थाय ख्ययं प्रजा ॥ १३७ ॥
 पक्षमस्यन्दविनिर्मुके बभतुमस्य लोचने ।
 नीलोत्पले इवात्यन्तनिर्वातस्थानसंस्थिते ॥ १३८ ॥
 सर्वेविद्येशितुमस्य यथास्थानख्यमूर्धजम् ।
 असाधारणतां तस्य वपुर्वकुमिवाभवत् ॥ १३९ ॥
 स धातिक्षयजैरेभिरपर्दशभिर्गुणैः ।
 रराज रजसा मुक्तो मुक्तिसंगमनोत्सुकः ॥ १४० ॥
 सर्वेभाषात्मिका तस्य सर्वेतत्त्वावबोधिनी ।
 मागधी या बभौ भाषा भैत्री चास्त्रिलगोचरा ॥ १४१ ॥
 जज्ञे विहारतस्य सर्वतुफलशालिनी ।
 कृतरक्तविनिर्माणा भूर्दर्पणतलोपमा ॥ १४२ ॥
 पादौ विरंजतुमस्य हेमाङ्गसचिपिङ्गरौ ।
 जितेन रागमलेन भयादिव समाश्रितौ ॥ १४३ ॥
 इत्येवमादिभिश्चान्यैः स चतुर्दशभिर्जिनः ।
 दिद्युतेऽतिशयैर्देवनिकायपरिकल्पितैः ॥ १४४ ॥
 प्रातिहार्थैश्च सोऽष्टाभिः शुश्रुमे शुभचेष्टिः ।
 छत्रत्रयादिभिः सर्वजगदैश्वर्यशंसिभिः ॥ १४५ ॥

१. चतुराननता चतुर्मुखता, सा रूपं यस्य सः, स चासौ महातिशयश्च, तेन शालते
 इति विश्रहः।

नवतिष्ठ्यधिका तस्य सभायां गणिनोऽभवन् ।

द्वे तीक्ष्णतरुद्धीनां सहस्रे पूर्वधारिणाम् ॥ १४६ ॥

शिक्षकाणामुभे लक्ष्मे चतुमिरधिकैः शनैः ।

अवधिज्ञानिनामष्टौ सहस्राणि महाधियाम् ॥ १४७ ॥

दश केवलनेत्राणां सहस्राण्यमलात्मनाम् ।

चतुर्दश सहस्राणि विक्रियद्विसुप्युपाम् ॥ १४८ ॥

मनः पर्यधिणामष्टौ सहस्राणि संतवगाम् ।

सह पद्मिः शनैः सप्त सहस्राणि च दादिनाम् ॥ १४९ ॥

वरुणाद्यार्थिकाणां च विगुद्धतरचेतयाम् ।

अशीतिश्च सहस्राणि लक्ष्मेकं क्षत्तेनमाम् ॥ १५० ॥

श्रावकाणां च लक्ष्माणि त्रीणि मध्यकर्त्त्वग्निनाम् ।

लक्ष्माणि पञ्च पृतानां श्रावकाणां त्रितादिभिः ॥ १५१ ॥

इत्यं विहृत्य सगवान्मकालं धरित्री-

मध्यामितो गणधर्मसुनिवृन्दवन्वयः ।

धर्मोपदेशजलवधितमव्यसम्य-

संमेदश्यलक्ष्मिवरं स यमाभमाद् ॥ १५२ ॥

तत्रासौ परिसुक्तमासविहृतिः पञ्चे सिंते सप्तमी-

तिश्यां भाद्रपदे म्यितः प्रतिमया मार्घ मुनीनां गणैः ।

निर्वाधं दशपूर्वलक्ष्मपरिमाणस्यायुपः प्रश्नये

गुरुकृष्णाननिरस्तकृत्यकल्पः सिद्धेः पदं शिथिये ॥ १५३ ॥

संश्लिष्टामथ तस्य भूधरपतेश्वत्यालयोद्धासिनः

पूते मूर्धनि सार्धकार्मुकशतोत्सेवां तदीयां तनुम् ।

संस्कृत्यागुरुचन्दनप्रभृतिभिः प्राप्तोरुपुण्योदयाः

कल्याणं प्रविधाय पञ्चममगुः स्वं स्वं पदं सर्विणः ॥ १५४ ॥

इति श्रीवीरनन्दिनकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्येऽग्रादशः सर्गः ।

ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ।

वभूव भव्याम्बुजपद्मबन्वुः पतिर्मुनीनां गणभृत्समानः ।
सदग्रणीर्दिग्गणाग्रगण्यो गुणाकरः श्रीगुणनन्दिनामा ॥ १ ॥

गुणग्रामाम्भोधे: मुकुतवसर्तेर्मित्रमहसा-
मगाध्यं यम्यार्मीन्न किमपि महीशासिनुरिव ।
स तच्छिष्यो ज्येष्ठः शिशिरकरसौम्यः समभव-
लविह्यातो नामा विवृथगुणनन्दीति भुवने ॥ २ ॥
मुनिजननुतपादः प्राप्तमिथ्याप्रवादः
सकलगुणसमृद्धस्य शिष्यः प्रसिद्धः ।
अभवदभयनन्दी जैनधर्माभिनन्दी
स्वमहिमजितसिन्वुर्मव्यलोकेकवन्वुः ॥ ३ ॥

वव्याम्भोजयित्रोधनोद्यतमतेर्मास्तमानविपः
शिष्यस्य गुणाकरस्य मुधियः श्रीवीरनन्दीत्यभूत् ।
स्थाधीनाग्विलवाङ्गयस्य भुवनप्रस्वातकीर्तेः सतां
संसत्यु व्यज्ञवन्त यस्य जयिनो वाचः कुरुकाङ्क्षाः ॥ ४ ॥
शब्दार्थमुन्दरं तेन रचितं चारुचेतसा ।

श्रीजिनेन्द्रुप्रभस्येदं चरितं रचनोज्ज्वलम् ॥ ५ ॥
यः श्रीवर्मनृपो वभूव विवृथः सौधर्मकल्पे तत-
स्तस्माच्चाजितसेनचक्रभृदभृदश्चाच्युतेन्द्रस्ततः ।
यश्चाजायत पद्मनाभनृपतियो वैजयन्तेश्वरो
यः स्यात्तीर्थकरः स सप्तमभवे चन्द्रप्रभः पातु नः ॥ ६ ॥

इति ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ।

चन्द्रप्रभचरितस्थश्लोकानां सूची ।

— 1 —

स०	लो०	प०	स०	लो०	प०
अकृष्णपञ्चसस्याव्ये	२	११७	२०	अथ सोमदत्तनृवरस्य नलि	१७
अचिन्त्यमाहात्म्यगुणो ज	१	४२	५	अथाभवद्गूरिगुणैरलंकृतो	१
अचेतनस्य बन्धादिः	२	८३	१७	अथास्ति शृङ्गोल्लिखितामरा	१
अजीवक्ष कथं जीवापेक्ष	२	४५	१३	अथाद्विन्द्रः स ततोऽवती	१६
अत एव च दण्डवर्जितः	१३	६६	३७	अथेश्वरश्वन्दनसेचनार्थैः	५
अतिदूतरोऽपि तेन सो	६	११०	५७	अथैकदास्थानगतं प्रतीहार	३
अतिरौद्रकिरातभलभिन्न	६	७	४९	अदयं दियतेन पातितै	१०
अतीतसंख्यैः परिवधकी	१	५३	६	अधमेन समेन वाधिकाम	१२
अतुलप्रतापपरिभूततमो	५	३३	४३	अधरदलगतं निधाय रागं	९
अतुलप्रतोलिशिखराग्रगत	५	२०	४८	अधिकं व्यन्तराणां तु प	१८
अत्यन्तुर्धुर्घटमिदं नहि	३	३९	२८	अधिकमेधितया मुदितैर्जनै	१३
अत्रान्तरे कुधाधावत्स्व	१५	११४	१२२	अधिकारपदे स्थितैस्तथा	१२
अत्रान्तरे पृथुतपःश्रिय	३	४४	२९	अधिगम्य यथाविधि श्रुतं	१
अथ कथमप्यपास्य दियता	१०	७८	८३	अधिरूप्य स तत्र विस्मिता	६
अथ क्षिद्वुपेत्य शासनान्नि	१२	१	९२	अधिसूनु लालनविद्यावहि	५
अथ केनचिदानीय सेवकेन	१५	१३३	१२४	अधुना व्यनक्ति जिन एव	१७
अथ कोशलेति भुवनवित	५	१२	४२	अनन्तविज्ञानमनन्तरीयता	१
अथ जातु स मेदिनीपतिर्नि	१	६४	७	अनर्धमणिना भीमरथं	१५
अथ तत्र शक्त्युपचयानुग	५	२३	४३	अनलपसत्त्वंगुरुवंशशालिनं	११
अथ तामपरो महेन्द्रनामा	६	४६	५२	अनवस्थालता च सान्नभ	२
अथ तेन परिभ्रममय मुक्तः	६	१	४८	अनिमिषपुलसंकुले विश	९
अथ ते परीत्य सुरशैलमु	१७	१९	१३४	अनिरूपितकृत्यानया	१२
अथ धातकीत्युपदेन युता	५	१	४१	अनिष्टयोगग्रियविप्रयोगौ	५
अथ पुष्पदिने सुहृत्तमात्रा	६	१०८	५६	अनिष्टसंगमे तस्य वियोग	१८
अथ प्रजानां नयनाभिरामो	४	१	३५	अनुगच्छति यः शठं विप्रैः	१२
अथ प्रवृद्धे दिवसे विशांप	११	१	८३	अनुपदाय विसं प्रणयार्पितं	१३
अथ भक्तिः प्रथमकल्पप	१७	२४	१३४	अनुपमबलवीयैः संमुखीभू	११
अथ भूपतिसूनुना कराभ्यां	६	२६	५०	अनुरागपरापि विभ्रती	१०
अथ मन्त्रगृहे स मन्त्रविति	१२	५७	९६	अनेकचैरैरिति पूर्युशासितं	११
अथ मायया जनितमात्रत	१७	११	१३३	अन्तरेऽत्र नखचन्द्रचन्द्रिन्	७
अथ मायिनान्यभवैरवशा	५	५६	४५	अन्यतसूक्ष्मकियापूर्वं प्रति	१८
अथ सप्रणयेन याचते	१२	३३	१४	अन्यदा वृपतिवृद्धवेष्टिः	७
अथ स प्रियधर्मनामधेयं	६	७७	५४	अन्येयुराहूयं युवेशमीशः	४
अथ स विक्रमवान्नयभूषणो	१३	१	१००	अन्येऽपि रिपुपक्षस्या रा	१५
अथ सा प्रसुतिसमयेन जि	१७		११३२	अन्योन्यन्दर्शनसमुच्छिलि	१४

	स०	लो०	प०		स०	लो०	प०
अन्योन्यसंहतकराजुलि	७	८७	६४	अवगार्थ्युतनीति मा भवा	१२	९५	९९
अन्योन्यालोकनोद्गतत्व	१५	३६	११६	अवधार्य सुवर्णनाभजा	१२	९८	९९
अन्योऽपि यस्य यो योग्यः	१५	१९	११५	अवभाति निजं स पौरुषं	१२	४५	९५
अपरं च निवेदयाम्यहं ते	६	३२	५१	अवभास्य जगद्रृहं करै	१०	१०	७७
अपरानपि यच्छति द्विपा	१२	२१	९३	अविकम्पितधीरसंस्तुतत्वा	६	५०	५२
अपरापरैः स सुपेत्य समय	१७	८०	१३८	अविदितागतवारणभीभव	१३	३०	१०३
अपरेश्युपृच्छदाहतात्मा	६	७१	५४	अष्टादश शतारे च सह	१८	६४	१४५
अपरेयुरशेषैन्ययुक्तः	६	८८	५५	अष्टौच त्रिदशपतेर्निदेशवा	१६	५६	१२१
अपरेयुरुप्रसिद्धाहुरधिक	१७	६१	१३७	असतीजनं जिगमिषुं बहुल	५	१६	४२
अपरेयुरेनमवनीतिलकं	५	४९	४५	असम्यगदर्शनं योगाविरते	१८	९५	१४८
अपसर्प प्रयाहीतः किं	१५	९९	१२१	असर्वैष्णकृतं तावन्न	२	१०६	९९
अपहन्ति नरो निर्गजा	१०	२५	७९	असुखैकफलं प्रभज्य यो	१	७९	८
अपहतवसना वधूतरङ्गः	९	३२	७४	अस्त्वलद्विति बृहद्वलान्वितं	७	१२	५८
अपायमुक्तां पदवीं परे न	११	४६	८६	अस्तृष्टपांसू अपि खेचर	५	७९	४७
अपि च सुवदने नरो न	९	१२	७३	अस्मरत्पतति चम्पकरेणी	८	३	६६
अपि तद्वेदिनमपुष्यवतः	५	६७	४६	अहितस्य हितोपदेशनै	१३	५३	९६
अपि तस्य पूर्वभरते भरत	५	२	४१	अहो नराणां भवगत्वर्ति	११	१०	८४
अपि मेहसमे समुद्रते	१२	६०	९६	आकस्मिकोद्गतवृहत्परच	११	८०	९०
अप्यनारतपोनियतीना	८	११	६६	आज्ञां सुवर्णनाभस्य	१५	१४६	१२५
अभवाम भवत्प्रसादतो	१२	६८	९७	आज्ञा विपाकिचयावपाय	१८	११९	१४९
अभिधाय गिरंस सौष्ठवामि	१२	६७	९७	आद्या रवप्रभा नाम द्वि	१८	७	१४१
अभिमानधनो हि विकियां	१२	७८	९८	आनीलनीरदनिभैः सुवि	१४	६१	११२
अभियातुमतः प्रयुज्यते	१२	९३	९९	आरणाच्युतकल्पे च द्वा	१८	६५	१४९
अभियुज्य निहन्ति यो रि	१२	३८	९५	आरणाच्युतयोर्हस्ताक्षयः	१८	५६	१४५
अभिवाङ्घति पादसङ्गम	१२	९०	९९	आर्ते रौद्रं च धर्मं च शुक्रं	१८	११५	१४९
अभिदिव्य तं ललितनृत्त	१७	२१	१३४	आद्विद्वदत्तनवयावकमण्डने	७	८६	६४
अभूद्वैरथे रङ्गे समरो	१५	१४	११४	आर्यम्लेच्छप्रभेदेनद्विविधा	१८	३२	१४३
अभुना धनकिंजल्क	२	१३३	२१	अर्याः पद्मकम्भेदेन षोढा	१८	४३	१४४
अयमनभिमुखीं सुकेशि	९	३७	७५	आथवस्य निरोधो यः	१८	१०६	१४८
अयमपि मधुरखरोऽभिस	९	३६	७५	इतरे च तं परमभक्तिभर	१७	१४	१३३
अयमुदकहतो व्यथिध्यते	९	५४	७६	इतरेतरत्वाहुपीडिताङ्गी	६	२४	५०
अयं मुनिधनोऽधनोदनसह	१४	३३	१०८	इतरेतरेतरेतरत्वाहुपीडिताङ्गी	१०	१	७७
अर्धादिकां सम्यगवाप्य पू	५	७७	४७	इति कृतविविधप्रकारचेष्टा	९	१८	७३
अर्थं धर्माय सेवन्ते	२	११९	२०	इति क्षितीशः सह शिक्षया	४	४४	३८
अर्धमार्गतामेव तदी	१५	१०७	१२२	इति गत्यादिभेदेन कृता	१८	६६	१४५
अर्हस्यतस्त्वं प्रविधातुमेन	५	८८	४८	इति गिरमभिधाय निधि	५	१०	४८
अलिनीनिकुहम्बञ्चिता	१४	२५	१०७	इति च व्यविन्तयदलाभि	५	४६	४४
अवगम्य निपातितस्त्वया	६	३४	५१	इति चाभिदधे हिरण्यना	६	२७	५०

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
इति चित्तमसुध्य धीरयि	६	९९	५६	इत्यादि नोपमानं च	२	९८	१८
इति चिन्तनाकुलसुपेत्य	१७	७२	१३८	इत्याद्यनेकसिद्धान्तगहने	२	५०	१४
इति तत्त्वोपदेशेन प्रहाद्य	१८	१३२	१५०	इत्यालापैर्युवेशस्य मान	१५	१०६	१२२
इति तत्र गिरौ निविष्टसे	१४	६८	११३	इत्याशाः समदवधूरिव क्षि	१६	५३	१३१
इति तद्वचनैवरुद्धचेता	६	९५	५५	इत्याश्रवपदार्थस्य तत्त्वं	१८	९४	१४७
इति तर्कयन्विकलमङ्गभुत्रा	५	५७	४५	इत्युक्त्वा वाचमुच्चार्थी	२	५१	१४
इति तस्य निशम्य गवेग	६	२०	५०	इत्युत्थितं तमाकर्ण्य	१५	३१	११६
इति तस्य निशम्य भारती	१२	४२	८५	इत्येवमादिभिश्चान्यैः स	१८	१४४	१५१
इति ते विनिवेदितं मया	१२	१९	९३	इदं करोम्यद्य परहिनेष्विदं	११	१३	८४
इति दूतमसौ विसुज्य रा	६	९७	५६	इदमात्मवधाय मद्विरुद्धं	६	१९	५०
इति देशयतिं न भवत्तराणा	६	८७	७५	इदमिदमिति दर्शयन्नशेषं	९	३१	७५
इति नारकमेदेन कृता	१८	१६	१४१	इदमिन्द्रजालसुत धातुग	५	५०	४५
इति प्रजानामधिषः खचि	४	२७	३७	इयमपि शकरी समुत्पत्त	९	३८	७५
इति प्रसाध्याखिलभूतथा	४	६८	४०	इयमिह पुलिने निसगर्हम्ये	९	३५	७५
इति त्रुवन्तं तमुदारचेष्टितं	११	६६	८८	इष्टेरिटार्थेष्विशुनैः परि	१५	३०	११६
इति भाविण एव भारती	१२	२५	९४	इह गगनचरैः कंदरागोच	१४	२४	१०७
इति मञ्चिगिरं कृत्वा	१५	११८	१२३	इह तावददातुमिच्छतां	१२	३०	१४
इति मानुषमेदेन कृता	१८	४७	१४४	उत्तीर्णभारलघवः परितो	१४	६३	११२
इति वनविहातिप्रसङ्गखिन्नं	५	२७	७४	उदककणचित्तिनितम्बिनी	९	५२	७६
इति वाचमदृष्टमुद्राभां स	६	८८	८१	उदपादि तयोः शशिप्रभा	६	४५	५२
इति वादिनि तत्र राज्ञु	६	२३	५०	उदयाद्रिशिरःश्रितः शशी	१०	२०	७८
इति विषयविरक्तश्छन्नया	१	८०	९	उदितनं पयोधिरिन्दुना	१०	२६	७९
इति वृद्धिमिते रतोत्सवे	१०	६१	८१	उदीरितायामिति वाचि सू	११	६२	८८
इति शिवमुखसिद्धैः भावय	१५	१६०	१२६	उपकारोऽपि भिन्नत्वात्	२	७८	१७
इति श्रुतिहादिवचो व्रुवाणं	५	८४	४७	उपवासावमोद्यैवृत्तिसंस्थया	१८	११२	१५९
इति श्रुत्वा स तद्वाणीं	२	२४	१२	उपमूल्य पुमांसमेकमाराद्ध	६	३९	५१
इति हितमधुरैरिवाहिमन्त्रै	९	१५	७३	उभावुभयमायोद्धुं नि	१५	१२०	१२३
इति हेतुभिः प्रचलितेश्च	१३	६	१३३	कृतुजनितरुचिवधूसमूहर	९	२६	७४
इति संवरतत्त्वस्य रूपं	१८	१०८	१४९	एकब्रयस्तः सप्त दश स	१८	११	१४१
इति संवीरयन्नात्मसैन्यं	१५	६५	११९	एतच्च प्रविक्षसदम्बुजाभि	१०	६३	८२
इति संप्रधार्य भुवनेश भव	१७	४०	१३५	एतस्यानृजुरयमष्टमीमृगा	१	८४	९
इत्थं विधाय विविधं स	११	७२	८८	एतान्येव सजीवानि षड्	०८	६८	१४५
इत्थं विहत्य भगवान्सक	१८	१५२	१५२	एतेन जडतां तस्य	२	८०	१७
इत्थं नारीः क्षणरुचिरुचः	७	९१	६५	एतेषु सत्त्वपरितोषनिव	३	२६	२६
इत्थमात्मनि संसिद्धे	२	७४	१६	एत्यदौकितविचित्रभूषणो	७	६६	६२
इत्थं मधौ मधुकरीमुखरी	८	५१	७०	एवमेष चतुर्भेदभिन्नो व	१८	१०५	१४८
इत्यवेत्य भवदुःखभीरवः	७	४९	६१	एषा तवाप्रमहिषी पुटभेद	३	५३	३१
इत्यागमं करटिनो मुनि	११	८४	१०	एषा पुरं त्वदनुभावविशुद्ध	३	२९	२७

सं	श्लो	पृष्ठ	कथायसारेन्धनबद्धपद्धति	सं	श्लो	पृष्ठ	
१५	८४	१२०	कस्तुरीमृगसुरभौ हिमाच	१६	५२	१३१	
ककुभः प्रसेदुरजनिष्ट नि	१७	२	१३२	कस्त्वं भीमरथः को वा	१५	१०१	१२१
ककुभां विवरेषु तारका	१०	१५	७८	कस्याश्चिदन्यजनसंकुल	७	८५	६४
ककुभो मलिनात्मनाखिलं	१०	९	७७	कस्याप्यश्वगतस्येभकुम्भं	१५	४६	११७
कठिनकुचविचूर्णितोऽप्यप	९	४४	७५	का क्षता हृदयभूशवरस्य	८	२३	६७
कठोरधारं विनिवेद्य कण्ठे	४	५५	३९	काचादिग्रितमविलोलवी	१६	८८	१२७
कतिपयानि न यावदयुः प	१३	२१	१०२	काचिदुत्पलतुलासहनेत्रा	८	२२	६७
कथं च जीवधर्माः स्यु	२	४६	१३	काचिद्विद्यमुदिता दयिते	८	४५	६९
कथितेतिसमासेन निर्जरा	१८	१२२	१५०	काचिद्विद्यमुदिता दयिते	८	२२	६७
कथितो निमित्तिपुरुषेण	१७	६३	१३७	काचिद्विद्यमुदिता दयिते	७	८४	६४
कदम्बैः सहसा नाथ	२	२२	११	काश्वनारकुमुमे शुतिमत्ता	८	३७	६८
कन्तुना भवदशोकवल्लेन	८	३४	१८	काठिन्यं तव हृदये स्तन	१०	७२	८२
कंदरास्यनुकृताहिमवन्तं	८	४६	७०	कादम्बरीमद् इवाशय	७	९०	६५
कमलप्रभाप्रसृतिदिव्यानि	१७	६०	१३७	का धृतिस्तव रतेन विना	८	४२	६९
कमलानना भधुकरीनयना	५	३	४१	कान्तकुण्डलमनोऽमुद्रिका	८	२०	५८
कम्रताम्रतपनीयनिर्भितं	७	२४	५९	कान्तिवारिणि नभोवदन	८	४३	६९
करणीर्विविधैरशेषवन्धैश्च	६	२५	५०	कान्तैर्विचित्रोऽवलचन्द्र	१४	१५	१०६
करताडनमास्यनुम्वनं	१०	४८	८०	कापोताङ्गस्त्रविधुसरः सम	१६	५१	१३०
करताडनमोष्टुखण्डनं	१०	५८	८१	कामशोकजलधेष्टदितानि	८	३६	६९
करिणं प्रदिशामि निश्चितं	१२	११०	१००	कालुध्यं त्वज भज तुङ्गमा	१०	७२	८२
करिणीपतिरन्यदेव वा	१२	३२	९४	काश्मीरप्रभविषु भूमिभृ	१६	५०	१३०
करिणो मदमूहचेतसः	१२	१२	९३	किंकरी तव भवामि सदा	८	२०	६७
कर्णिकारमधवाजनितानं	८	३१	६८	कि कि किमेतुप्याहि	११	८१	९०
कर्तुरस्मरणादिभ्यः	२	१०२	१९	किंचिद्रद्वुः शिथिलताम	३	६३	३२
कर्मणां यो विपाकस्तु	१८	२०३	१४८	कि त्वत्र कारणमभूदपरं	३	२८	३७
कर्मणामागमद्वारमात्रवं सं	१८	८२	५४७	किंनरादिप्रभेदेन व्यन्तरा	१८	४९	१४४
कर्मणां प्रतिपक्षत्वान्मुक्ते	१८	१२८	१५०	किमभूदमीध्यपि न वत्सल	८	६८	४६
कर्मभिः परवशीकृतात्मनो	७	४७	६१	किमिदं परमाद्वृतं मया य	६	३७	५१
कलधौतमयोऽखिलासु	६	७४	५४	किमु कोऽपि वलोद्धतस्त्व	६	१६	४५
कलं नदन्ती परिखातटेषु	४	७२	४०	किमु तस्य न सन्ति वार	१२	३४	९४
कलमगोपकवंशरवाहितश्च	१३	४९	१०४	किमेभिरधमालापैर्मातु	१५	१०३	१२२
कलासनाथस्य हिमद्युतेरि	१	५९	७	कुचभरादसहां शुकवारणे	१३	४२	१०३
कलासमग्रोऽपि जनाभिन	१	४४	५	कुन्देनदुशुतिनिकरावदात	१६	१२	१२७
कलोलहस्तैः स्फुरदंशुजा	४	६५	४०	कुम्भालोकालशमणैः पूर्णदे	१६	६५	१३२
कलोलोच्छलितविदीर्णशु	१६	३०	१२९	कुम्भावम्भोजावृतावम्बुपू	१६	६०	१३१
कथित्ततुच्छदं योग्यं	१५	६	११४	कुर्याः सदा संवृतचित्तश्च	४	४२	३८
कथिदालोहनिर्मैः प्रत्य	१५	५१	११७	कुर्वन्ति यामनुकृताचलतु	१४	५७	१११
कषायनाम्रां विजयेन वै	११	४७	८७	कुलं चरित्रेण विशुद्धवृत्ति	१	४५	५

सं	श्लो	पृष्ठा	सं	श्लो	पृष्ठा		
कुलजोड़कुलजोड़थवास्तु	६	१६	५५	क्षणदानिलभासुरीभव	१०	३५	७९
कुवलयनयनाभिरस्यमाना	९	५८	७६	क्षणदृष्टतिरोहितैर्जनो	१	६८	७
कुसुमकिसलयं विचेतुका	१	२२	७४	क्षणभृत्रवृत्ति जीवितं	१	६७	७
कुसुमाद्यथा विटपिनो व	५	४८	४५	क्षणमहणितलोचनारमण्यः	१	५३	७६
कूटस्थनियतां केचित्	२	४९	१४	क्षणमुपास्य परां प्रियमाग	१३	४५	१०४
कृतकदुस्वरमायतकंधरं	१३	२८	१०२	क्षणं प्रतीक्षते यावत्क्षात्र	१५	८७	१२०
कृतकप्रधनेन रूपमन्यत्	६	२८	१०	क्षणादशीकसंयुक्तं पुनाग	२	३२	१२
कृतचरणनमस्तिक्यासत्ता	७	१३	६५	क्षणिकत्वेऽपि संतानि	२	८६	१७
कृतदयितविवश्वना मुहूर्ते	९	४५	७५	क्षणिमिति मधुराभिर्भूपति	८	६९	७२
कृतदीप्रवैष्टिकं गमैनिज	१०	८	७७	क्षमते निजमेव रक्षितुं	१२	१५	९३
कृतपरस्परकेलिभृच्छल	१३	५६	१०५	क्षमते विनयातिलङ्घनं	१२	२३	९२
कृतपरस्परवाजिविघट्ना	१३	३७	१०३	क्षमसे ततो यदि न पानुम	१७	६४	१३७
कृतमनसिजवेगमूरुयुगमं	९	१७	७३	क्षयवान्विजिगीष्यते पैर	१२	३९	९५
कृतसम्भ्रतवंशपरिप्रहा	१३	२३	१०२	क्षयानिलचलत्वूर्वपश्चि	१५	३१	११६
कृत्वा करावथ संकुचद	३	४७	३०	क्षीणकर्मा ततो जीवः	१८	१२०	१५०
कृत्वा क्षणं जनकुत्तल	१४	५९	१११	क्षुद्रेतरक्षितिरुद्धां करमैः	१४	६६	११२
कृत्वापरेयुरखिलावसरं	३	२०	२५	क्षुभितामिति तस्य भाषि	१२	५१	९६
कृत्वा विपादमिति दुःस्थि	३	३५	२८	खचराखिप योगिनोऽपि	६	८०	५४
कृत्स्नकर्मक्षयो मोक्षो भ	१८	१२३	१५०	खण्डयामास तानर्धचन्द्रे	१५	१२६	१२३
कृत्स्नमायासितं द्वया साम	१५	९७	१२१	खपुष्यं तदहं मन्ये भुवने	२	४२	१३
कृपणस्य परानुवर्तनैः	१२	९१	१९	खरशीतमारुतरजोरहिते	५	७	४१
केचिदिदिथं यतः प्राहु	२	४४	१३	खिन्नं ते वपुरनपायिना	१०	७०	८२
केन तत्रमुरालोकं गतेन	१५	५२	११८	खुरनिपातविदारितभूमि	१३	१७	१०२
केवलं तदभियेकवारिभि	७	३१	५९	गगनमुभयतः प्रपूर्यमाणं	९	५	७२
केवलं न मणिवन्धभासुरं	७	३८	६०	गगनात्पतितस्य तस्य था	६	२	४८
केवलं न यथाज्ञानं रुचिरं	१८	१२६	१५०	गगने गमनं तस्य सर्वेषा	१८	१३५	१५१
केवलिश्चुतधर्माणां देवस्य	१८	८७	१४७	गच्छंलावप्यसंक्रान्तदिद्धिशु	२	३१	१२
कोऽपि क्षरत्करटभित्तिरु	११	८२	१०	गच्छ तत्सुभग सारमयत्वं	८	२९	६८
कोऽपीत्थं प्रणयरुपा विवृ	१०	७४	८२	गच्छन्ती क्षितितलरोपिते	१०	६९	८२
कमतेरिषु मत्पराकमो	१२	६२	९६	गजेन्द्रदन्तेश्वरमरीकचौधै	४	६२	३९
कियां दिनकरादीनामुद	१८	७५	१४६	गण्डस्थलामोदहतद्विरेकम्	४	६१	३९
कियावसाने विरसैर्मुखप्रि	११	१६	८४	गतस्य तस्योपवने महीप	११	३४	८६
कोधस्तदङ्गे यः पूर्वं मना	१५	८८	१२०	गतावलेपैः प्रविशद्विरेत्य	४	६०	३९
कोधादिभिरयं जीवः	१५	१३८	१२४	गतैः समासत्तिमिवेतरेतर	१	२०	३०
क्वचित्पतितपत्त्यश्वं क्वचि	१५	६०	११८	गत्या निसर्गपरिमन्थरया	८	५७	७१
क्वचिद्दोधनहुक्तारैरिक्षु	२	१२३	२०	गत्वा सुदूरमपि यस्य	३	४८	३०
क्वासौ भीमरथो यस्य	१५	८१	१२०	गदितुं युज्यतेऽस्माकं न	१५	१०४	१२२
क्षणक्षयिण्यायुषि मूढबुद्धिः	४	२१	३६	गदेन मुक्तोऽशनिना कठा	११	११	८४

	स०	श्लो०	पू०		स०	श्लो०	पू०
गन्तुं पतङ्गोपलवद्वितप्ता	१४	१२	१०६	घनपादपसंकटान्तराले	६	११	४९
गभीरनादैः प्रतिमानिपाति	१	२२	३	घनवीथिरथं क्षपापतावधि	१०	२१	७८
गरीयसा यस्य परार्थसंपदो	१	४३	५	घर्माशोरुदयमहीध्रद्धमूर्तेः	१०	६७	८२
गर्भस्थितस्य जननान्तर	२	६८	२२	घर्मोदविन्दुभिरुपाहित	१४	४३	१०९
गर्वगद्वद्मित्युक्त्वा	१५	८१	१२०	घर्षद्विर्मलयगिरौ महागजा	१६	३७	१२९
गलिताश्रुभिरातनिःखनै	१०	१६	७८	घातिनिर्मधनलब्धकेवला	१४	३६	१०८
गवाक्षनिक्षिप्तमुखारविन्दाः	४	७४	४०	चक्रवर्तिविभवोचितोत्सवं	७	३०	५९
गलन्मदस्योन्नतवंशशालि	१	६१	७	चक्रवर्त्यपि गृहीतदर्शनः	७	५६	६१
गहनान्तमथापहाय राष्ट्रं	६	३८	५१	चतुराननतारुपमहातिशय	१८	१३७	१५१
गायत्रनुत्यदभितो रभ	३	७४	२४	चतुर्णिकायभेदेन स्मृता	१८	४४	१४४
गायत्रेष्वलिवधुनिकरेषु	८	३३	६८	चत्वारः शुक्रमारभ्य हस्ताः	१८	५५	१४४
गिरिरस्त्वथ खेचराधिवासः	६	७३	५४	चलारोऽर्वा रुचिरवपुषो	१७	८६	१३९
गुणग्रामाभ्योधे: सुकृतवस ग्र.प्र.	२	१५३		चन्द्रकान्तसुतेर्यंत्र	२	१२७	२१
गुणनिर्मितैः सुरभिभिः कु	५	४२	४४	चन्द्राकारस्यलमलिनो	१४	६७	११३
गुणवत्सल मा गमस्त्वम	६	८६	५१	चन्द्रोज्ज्वलेन यशसा	३	१७	२५
गुणवानपि स त्वमीहशो	१२	१०	१२	चन्द्रोज्ज्वतां रविरलंकुरुते	३	३३	२८
गुणवान्समुपैति सेव्यतां	१०	१४	७८	चराचरे नास्ति जगत्यभो	११	२२	८५
गुणसंपदा सकलमेव जग	५	४५	४४	चलनैवेलैनः स्थानैर्वलग	१५	१२३	१२३
गुणानगृहन्मुजनो न निर्वृ	१	७	१	चलितवद्विरजीयत वाजि	१३	११	१०१
गुणान्यथैवोपदिशन्प्रशंसया	१	८	२	चलितशैलचयेन गरीयसा	१३	२०	१०२
गुणान्विता निर्मलवृत्तमौ	१	६	१	चलितेऽभिमेश सुरनाथनि	१७	१६	१३३
गुणिनं मनोरथशताधिगतं	५	६२	४६	चारित्रगृह्यनुप्रेक्षापरीषद	१८	१०७	१४८
गुरुभरग्रहकुद्विजतविग्रहै	१३	३१	१०३	चित्तसंततिमात्रत्वम्	२	८४	१७
गुरुमताभिरतामलमानसं	१३	८	१०१	चित्रनेत्रपटचीनपटिका	७	२३	७९
गुरुरीश्वरो नरकविद्वनदः	५	२९	४३	चित्रपटलिखितव्ययागमो	७	१६	५८
गुरुवंशमथाप्रमाणसत्त्वं	६	१२	४४	चित्रमेतदतिदूरवर्तिना	७	६२	६२
गुरुविरहभवेन पद्मानाभो	१	८२	९	चित्ररक्तकिरणैः प्रवर्तयः	७	२७	५९
गुरुन्गुरुहन्सम्यगुपास्य	५	३	३५	चित्ररक्तपरिपूर्णकुक्षयो	७	५९	६२
गुहोदरे ध्येयहिमे हिमर्तु	१८	१८	१०६	चिरमक्षतद्वाही तौ शरै	१५	८३	१२०
गृहिणी शशिसूर्येनामधेया	६	३३	५३	चिरयसि परमेव निक्षिप	११	९	७३
गृहीतयोगं तपसा कृशीकृ	११	३५	८६	चिरयुद्धपरिश्रान्तः प्र	१५	११०	१२२
ग्रहागतं तं मदमूढमानसो	११	८	८४	चीत्कारारववयिरीकृताखि	१६	३	१२७
प्रामैः कुकुरसंपात्यैः स	२	११८	२०	चूडारब्लेन चित्राङ्गं प्रा	१५	१७	१२५
प्रैत्येकविमानेभ्यः परे	१८	५८	१४५	चेतनालक्षणो जीवः कर्ता	१८	४	१४०
घटादिकारणेष्वेतन्मृदा	२	७१	१६	च्युत्वा ततो विगलितायु	११	७४	४९
घनघटासद्शीषु कृतासना	१३	२४	१०२	छत्रमुलसितफेनपाण्डुरं	७	५८	६१
घनतैरुपरजितवारिभिः	१३	६०	१०५	छन्दानुवर्तिषु पदातिषु	३	२५	६६
घनपट्टनिमममक्षमं किल	१	६६	७	छायासु यत्क्षितिरुहां तृण	१४	६४	११२

सं	लो	पृ	सं	लो	पृ		
जगत्यमुम्बिन्दिवसाधिपो	११	४४	८६	ज्ञानमागमनिरोधिकर्मणो	७	५२	६१
जगन्महामोहतमःपटाश्चतं	११	४१	८६	ज्ञानमात्रमिह संस्तिक्षये	७	५३	६१
जहो पथः प्रविशतः सुतरं	१४	५८	१११	ज्ञानद्वायुपजातायां सहैव	१५	१४८	१२५
जहो मांसोपदंशासुगास	१५	५३	११८	ज्ञानावृतिदग्मावृत्योर्वेद	१८	१००	१४८
जहो विहारतस्तस्य सर्वे	१८	१४२	१५१	ज्ञानोपयोगः सततमुप	१५	१५४	१२६
जनतानुरागपरिवृद्धिकरः	५	४१	४४	ज्योतिरुच्चलमनल्पमण्ड	७	६	५७
जनभयपरिविदुतेऽपि ५	९	३४	७५	ज्योतिष्काणां तु देवाना	१८	६०	१४५
जनमनःशयने शयितं म	१३	५२	१०४	तं यौवराज्ये परिणीतभार्य	४	१६	३६
जनरवात्रसतो निपतन्त्यध	१३	२७	१०२	तं रथस्यं रथारुदः स्वभार्य	१५	६७	११९
जनादशेषाद्वयसा लघीया	४	४	३५	तं वाहितरथं वीक्ष्य धर्म	१५	९८	१२१
जनेन पौरेण वृतः पुराद	११	३३	८५	तं गजस्यं गजारुदः	१५	७८	१२०
जन्मान्तराणि भगवन्भ	११	७६	८९	तच्छुक्षकौशलालोकवि	१५	१२२	१२३
जन्मान्तरे शुभमथाप्यशुभं	३	३८	२८	तटगतामलनीलशिलातलो	१२	५७	१०५
जन्मावलीमति यथावदसौ	११	७५	८९	तटगतासितरक्खविनिःसृतैः	१४	२९	१०८
जयन्हचा निस्तमसौ समु	१४	१९	१०७	तटपादपसंसुद्धर्निष्कम्भ	२	१३६	२१
जयलक्ष्मीपरिष्वज्जव्यवा	१५	१२	११४	तटरुद्वुटजावनोरुद्धाणा	१४	३८	१०८
जयवाज्यवर्मनामधेयो	६	४३	५१	तटविष्टपशिखावासक्तहस्ता	९	११	७३
जयशब्दं वयःशब्दैः	२	१८	११	ततः कलकलाराववधिरी	१५	१४	१२१
जयशालिनः सहजमद्रतया	८	३८	४१	ततः पितृश्रहामर्षीः मु	१५	९०	१२१
जराजरत्याः स्मरणीयमीश्व	१	४	१	ततः प्रतोहारकृतप्रवेशने	११	३	८३
जलदनादगभीरमथिष्वनि	१३	४८	१०४	ततः स तेनानुमतो महीप	११	६७	८८
जलदवीर्धिविशालमुरः प्र	१३	३	१००	ततः स पुत्रार्पितराज्यभा	४	४५	३८
जलदीर्धिका जनविशालज	५	६	४१	ततो मुमुक्षतः शङ्कुं तस्य	१५	१३०	१२४
जलनिर्झरसङ्खशीतवाते	६	१८	४९	ततो मोक्षोऽपि संसिद्धो	२	१०९	९९
जलमकलुषमन्तरातुवप्रभ्	९	३०	७४	ततोऽवगन्तुमिच्छामि	२	४३	१३
जलवन्मत्स्ययानस्य तत्र	१७	६९	१४६	तत्क्षणक्षुभितसिंहविष्टरः	७	६५	६२
जातोऽहमयेन्दुसमानकी	५	८१	४७	तत्क्षणाभिलषितामराधिप	७	१५	५८
जिन यः समाश्रयति मार्गं	१७	२८	१३४	तत्तेजो विहितविष्पक्षकक्ष	१६	४१	१३०
जिनैः साक्षात्कृताशेषत्रि	१८	६१	१४५	तत्त्वप्रकाशकं ज्ञानं दर्शनं	१८	१२४	१५०
जीवमन्ये प्रपद्यापि	२	४८	१४	तत्प्रगम्य दयितं हृचिताभि	८	१९	६७
जीवाजीवादि यत्पृष्ठम्	२	५३	१४	तत्प्रलयात्क्षयमिदं न	११	७८	८९
जीवाजीवादिष्वद्वर्गं	२	९०	१८	तत्र त्वदीश्वरणाम्बुजता	८	५६	७१
जीवाजीवाश्रवा वन्धसंव	१८	२	१४०	तत्र शासति महीं जनताया	८	१	६५
जीवे सिद्धेऽपि गर्भादि	२	६२	१३	तत्राभिनन्दितनिजाखिल	३	१	२२
जीवो नास्तीति पक्षोऽयं	२	५४	१४	तत्राशासनिचलिते कुबेरगु	१६	४५	१३०
जृम्भावत्सततसंनिहिता	३	६६	३३	तत्रासादनमात्सर्यगुरुनिह	१८	४४	१४७
ज्ञानदृष्ट्याश्रतीवेद्यं	१८	९८	१४८	तत्रासुरकुमाराणां प्रमाणं	१८	५२	१४४
ज्ञानमर्थपरिवोधलक्षणं	७	५०	६१	तत्रासौ परिमुक्तमासविह	१८	१५३	१५२

स०	ल्लो०	पू०	स०	ल्लो०	पू०		
तत्रासौ समुपगतः समुद्ध तत्रेन्दूपलशकलोज्जवैः	१६	३४	१२९	तयोर्बभूव तुमुलं रणधू	१५	६८	११९
तत्सङ्गादिव संजातः	१६	४८	१३०	तरसोभयवेतनैवशीकि	१२	१०६	१००
तथापि तस्मिन्नुरुसेतुवाहि	२	१३	११	तराजयः सकुसुमाः कुसु	५	११	४२
तथाहि क्वचिदप्यस्ति	२	१२	१८	तव कापि शशिप्रभाभिधा	६	९१	५५
तदखिलमपि वारि निक्षिप	९	२९	७४	तव कार्यविदोऽभिजलिपतुं	१२	६९	९७
तदखिलं पुटभेदनमुद्गटैः	१३	२५	१०२	तव तात न युक्तमाकुलत्वे	६	९८	५६
तदपि क्वचन प्रयत्नसाध्ये	६	३१	५०	तव दर्शनं जगदधीश विद्	१७	३०	१२५
तदयं खविनाशमीक्षमाणः	६	४८	५२	तव नाथ यश्वरणयुग्ममवि	१७	२९	१३४
तदल परिभाषितरमीभि	६	२२	५०	तव मानधनाखिलप्रकारै	६	८१	५४
तदवेत्य वचः प्रभोरिदं	१२	२०	१३	तव संनहनं नाथ लघु	१५	७	११४
तदस्मिन्प्रमत्तेन प्रहर्तुं	१५	११७	१२३	तस्माज्ञे पुनरपि चतुर्गो	१७	८८	१४०
तदाङ्गज्यैकः समुपेत्य धीरथ	११	५	८३	तस्मात्करोमि तक्तिचिन्तृ	१५	१४४	१२५
तदिदं शरदध्रुवकीर्ते	६	९२	५५	तस्मात्त्ववेदने सिद्धे	२	६१	१५
तदीयसङ्गादखिलोऽपि भी	४	८	३५	तस्मादकर्तुं शास्त्रं	२	१०५	१९
तद्वर्मश्वरणाजातविवोधा	२	१६	११	तस्मादनादिनिधनः स्थितो	२	८८	१७
तद्वारतीमिति निशम्य	११	७७	८९	तस्मादशेषवित्कथिद	२	१०८	१९
तद्वृपलोकनविलोभितलोच	७	८३	६६	तस्मादुपमुतं सर्वं तत्त्वं	२	४७	१३
तनयः स तनोति यः कुलं	१२	१०८	१००	तस्माद्वान्तरभवादशुभा	३	५६	३१
तनुकुक्षयोऽप्यतनुधारमप	५	१३	४२	तस्माद्विषयविज्ञानमप्रत्यक्ष	२	५९	१५
तनु युक्तं क्रियायां हि	१८	७६	१४६	तस्मात् दुष्टकरिणो यदि	११	८५	१०
तपश्चरन्धोरमधोरमानसः	११	६८	८८	तस्मान्नरवशेषोऽसौ	२	९९	१८
तपेऽभिसूर्यप्रतिमं व्यवस्थि	११	७०	८८	तस्मिन्काले सह परिजनैर्य	१७	८३	१३६
तपो वुभिः कठिनैः मुदु	११	५९	८७	तस्मिन्गर्भावतारं कृतवति	१६	६९	१३२
तमकारणवान्धवं ततोऽसाँ	३	५६	५२	तस्मिन्धीताशिषि साधु	५	८०	४७
तमनन्यसमानतेजसं	१२	१०९	१००	तस्मिन्मुदगमभीरे दिग्	१५	२	११३
तमरीरमत्सुरकुमारसमिति	१७	४५	१३६	तस्मिन्मुगाङ्क इव सर्वमनो	३	५७	३१
तमसःखिलमेव कुर्वता नि	१०	११	७७	तस्मिन्विधाय महतीम्	३	६१	३२
तमसाधारणैश्चिह्नैः प्रत्य	१५	११५	१२३	तस्य भक्त्युपसर्गम्यां	१८	१३६	१५१
तमसाध्यमवेत्य मानुषान्नै	६	१०२	५६	तस्य मन्थरचतुश्याधिका	७	७३	६२
तमिति प्रणुत्य गुरुभक्तिभ	१७	८१	१३१	तस्य मारुतविलोलमूर्तिभि	७	७४	६३
तमुदीक्ष्य खरांशुवहूरीक्ष्यं	६	१०१	५६	तस्य वाजिखुरजै रजश्चयै	७	६१	६२
तमुदीक्ष्यभासुरमदीतरुचि	१७	१२	१३३	तस्य वारिनिधिवारिमेखला	७	७६	६३
तमुपायनैः समुपगम्य सद	१७	५७	१३७	तस्य श्रीरिव कमलालयादु	१६	१६	१२८
तमुपेत्य शकवच्नेन नरप	१७	५९	१३७	तस्यां रक्षां श्रुतपरबलः	१४	७०	११३
तमेत्य सर्वावसरव्यवस्थितं	११	२	८३	तस्यां वणिक्पथकृताधिक	७	८१	६३
तं महाब्रह्महासेनश्चकार	१५	७६	१२०	तस्यापरविदेहोऽस्ति	२	११४	२०
तयोर्द्वयोरपि नृपयोः प्रता	१४	६९	११३	तस्यायतः करिबधूजिज्ञत	११	८७	९१

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०	
तस्योपरि स्फुरितभासुर तस्योर्वीवलयभुजः समस्त तस्योर्वीवलयविशेषकस्य तां शशाङ्किरणा विद्ध तां क्षोणीमिव चतुरणीवाव तानिन्दुसुन्दुरमुखानव तां तादीर्णी समवलोक्य तान्यकायिषु सप्त स्युब्री तापकृत्कुरवकः स्तवकेन तापयन्ति सप्त मानिनि ता तापहारि वपुषो विधुरस्य तावद्वावान्मोचयितुं प्रयत्ना तिमिरप्रविधायि धावमान तिमिरेभमदुर्न हिंसितुं श तिरथां संहातिस्तत्र पर तियंगादिप्रभेदस्य कमो तिलकस्मिति यदत्र पूर्वमा तिलकस्तिलकं पृथ्यास्तं तीक्ष्णत्वं केवलं यत्र तीरजैस्तरुसंतानैः पयसि तीरेष्वेताः कुसुमितवानी तीर्थभूतमुखभक्तिभावित तुङ्गत्वमद्रिपतिना हरिणे तुरगरोहकराप्रसमुत्पत्त तुरगवारकठोरकरद्वयी तुरगियलनिरुद्धमहाजवैर्ह तुरङ्गिणां पदातीनां रथिनां तुलां व्यतीतो विनयः क तुषारराश्म भजते निशायां तुष्ट्या ददत्खसुतजन्म तुहिनपाण्डुरतीरजसैकतां तेजःकायभृतः केचिदपरे तेजस्तिनः पूर्यतोऽखिला तेजोनिधावुदयधान्नि सुव तेजो मूर्तमिवात्मीयं सु तेन स खवशभावमाहृतः तेनोज्ञितां निजकुलैकवि ते पीत्वा प्रहरणधारिणाम्	१७	१०	१४०	३	४१	२९
तेभ्योऽधिगम्य तव संतति तेभ्योऽप्यूर्ध्वं मणिमयचतु तेषामप्यनुमावाधा परि तेषु माधवणवातसीतिल तोयावगाहवकिर्तलिनी त्यज मम विरहोऽधुनेव प त्यागश्च शौर्यं च तथैव सत्यं त्यागश्चाभयदानादिप्रविभे त्रयोदशविधं तस्य चारित्रं त्रसस्थावरभेदेन तिर्यग्जी त्रासितारिसुद्भूतिजयुति त्रिशत्रकलक्षणि प्रथमा त्रिः परीत्य प्रणम्य त्रि त्रिकालगोचरानन्तपर्या त्रिकालमध्यस्थमनन्यगो त्रिदशाधिवासजिति यत्रम् त्रिदशो यदि वा दितेस्तनू त्रुटिताप्यतिमात्रसंस्तवा त्रैलोक्यशोभाभिभवप्रवीणं तत्पादपद्मशरणे लद् त्वमतः प्रथमो विवेकिनां त्वमेव भोगामिषलोभ्यलो त्वयैवं ब्रुवता सूक्ष्म नृप त्वादशी पटुरकारि वयर्या दक्षिणं गणयामास ना दत्तश्रुतिः किनरकामिनीनां दत्तात्रा मुनिभिः समं गण ददशे च गतेन तेन तस्मि ददशे च मुनिस्तेन स्थितो दधानमिन्दोः परिवेशभाज दन्तिनो दन्तिभिर्भिन्नाः दयापरः साधुरतः परत्रधी दयावतो धर्मवनस्य धीम दयितामतिपीवरस्तनीं दर्पान्धाऽङ्गटिति इठेन पा दश केवलनेत्राणां सहस्रा दश त्रीणि ततो हीनं प दशवर्षेसहस्राणि जघन्यं प्र	१६	४७	१३९			
२	९९	१८	७	११	५८	
६	११	१८	१४	१४	७३	
७	११	५८	४	११	३५	
८	११	११	१५	१५५	१२६	
८	६६	११	१५	१५९	१२५	
८	२१	१२६	१४	१४	७३	
८	२१	२६	४	११	३५	
८	२४	१४२	१५	१५५	१२६	
८	८	६६	७	३	५७	
८	२१	६७	१८	१४१	१४१	
८	२१	६७	२	३७	१३	
८	२७	१४२	२	६	१०	
८	८	६६	११	३८	८६	
८	२१	६७	५	२२	४२	
८	१६	६७	६	१७	४९	
८	३२	३७	१०	५९	८१	
८	१०४	५६	४	१२	३५	
८	२१	७९	२	६	१०	
८	२३	११	११	३८	८६	
८	२७	१४२	५	२२	४२	
८	२३	७४	६	१७	४९	
८	१५	११	१०	५९	८१	
८	१३८	२२	४	१२	३५	
८	१३४	२१	३	२४	२६	
८	३५	१०८	१२	७७	९८	
८	४२	६०	११	२८	८५	
८	६	२३	२	५२	१४	
८	३४	१०३	८	१८	६७	
८	९	१०१	१५	३२११६		
८	१०	१०१	१४	५१०५		
८	४०	११७	१७	११४०		
८	५३	८७	६	४९	५२	
८	६	३५	२	३६	१३	
८	७३	३४	५	७३	४७	
८	२१	१०७	१५	५११८		
८	११	१४२	११	६१	८८	
८	४३	३८	११	६०	८८	
८	८५	९	१०	५५	८१	
८	१३	११४	१६	४२१३०		
८	४६	६१	१८	४८१५२		
८	३४	२०	१८	१४१४१		
८	३१	१२१	१८	१२१४१		

सं	लो	पू		सं	लो	पू	
दशसप्तनुर्माना व्यन्तरा	१८	५३	१४४	द्विगुणो द्विगुणोऽन्यासु	१८	१०	१४१
दहनस्तुणकाष्ठसंचयैरपि	१	७२	८	द्विजिहता यत्र परं कणा	१	३३	४
दहनेन येन रिपुवंशतते:	५	२८	४२	द्विरदानिव मद्विधान्सदा	१२	६१	९६
दानाम्भोभिर्भूरिभिर्वारणा	१३	६१	१०५	द्वीन्द्रिये द्वादशैव स्युयों	१८	२१	१४२
दानेन संयमिजनस्य जि	३	६०	३२	द्वीपसिन्धुविविधाकरोद्भवै	७	६७	६२
दामद्वन्द्वात्सुभु सोऽनन्त	१६	६४	१३१	द्वीपे नृप तृतीये यो विद्यते	२११३	२०	
दारान्तुतानप्यनपेक्ष्यकेचि	४	५४	३९	द्वीपेषु दुर्गेष्वथ मण्डलेषु	४	६६	४०
दारुणं यस्तपस्तेजः	२	४	१०	धनयौवनप्रभृति सर्वमनुग	१७	६८	१३७
दारुणा विरचना भुक्टीनां	८	४१	६९	धनहानिरुपप्रदानतो	१२	८१	९८
दिङ्गागान्प्रतिदन्तिशङ्खिमन	८	६२	७२	धनुर्धरैः खङ्गिभिरथवरैर्ग	४	५	३५
दिननाथविभेव पूरिताशा	६	४४	५१	धनुर्महारथेनाथ दुधुवे	१५	७९	१२०
दिनमय मे गतमनुत्सवतां	५	६४	४६	धरणीध्वज इत्यमोघनामा	६	७६	५४
दिनैररूपैरेव प्रथितगुणराशे	५	९१	४८	धरणीध्वज इत्यभूतप्रशास्ता	६	९०	५५
दिवसाधिपवलभागमे	१०	३	७७	धरणीध्वयः संततभूतिसंगमः	१	४९	६
दिव्यं देवैः सेव्यमानं वि	१६	६१	१३१	धर्माधिमाविधाकाशं कालः	१८	६७	१४९
दिव्यान्दिव्याकारकान्तास	७	९४	६५	धर्माधमैकजीवानामसंख्ये	१८	७३	१४६
दिशि तस्यामवस्थाय	२	२७	१२	धर्मार्थयोरविदधत्स	३	१९	२५
दीनानाथकृतोत्सर्गः स	१५	११	११४	धर्माविरोधेन नयस्त्र वृद्धिं	४	३९	३८
दुःखेन ते प्रथममस्म्यहमेषु	३	३७	२८	धर्मोऽर्थसंचयनिमित्त	३	११	२४
दुरन्तभोगाभिमुखां निवर्त	११	२३	८५	धवलारुणकृष्णदृष्टिपातः	६	३	४८
दुरात्मकादेव भवाद्भयंकरा	११	२०	८४	धिक्षुमीदीशं कर्म करोति	१५	१३४	१२४
दुर्वारीर्वीर्यरिपुर्निर्दहनप्रवी	३	२२	२६	धीरवीरारिस्थिरस्थधारा	१५	४९	११७
दूतिकोक्तमिति कोऽपि नि	८	३०	६८	धूमप्रभा ततो ह्रेया परा	१८	८१	४१
दृष्टेर्मदालिषु लतासु शरी	८	६०	७१	धूमोद्भूमंगगुरुवैः सुरक्षी	१४	४१०५	
दृष्ट्वा कदाचिदथ शारदमभ्र	४	७७	४१	धूलीसालो वलयसद्वश	१३	८४	१३९
देव कोऽप्ययमत्यन्तममा	१५	११६	१२३	धृवमस्य रूपविभवेन जित	५	४३	४४
देव देवोचितस्थाने सुगन्धिं	२	२	१०	ध्वननित्रित्वावनितारमन्ते	१६	३१	१०८
देवमानवशुभेतत्रयहप्रापि	७	१४	५८	न कण्टकदुमस्थस्य काक	१५	३३	११६
दोषानुबन्धरहिता तमसा	३	१८	२५	न काकतालीयमिदं कथं	४	२६	३७
दौःस्थित्यमिति संचिन्त्य	१५	१४५	१२५	न काचिदीहा कृतकृत्यभा	५	८२	४७
द्रव्याणां पुद्गलादीनामधर्मः	१८	७१	१४६	न केवलं सर्वगुणाश्रयेण	४	११	३५
द्राघीयसीरविरलं रचिता	१४	४४	१०९	नगतुङ्गमतङ्गजोग्रनके	६	५२	५२
द्रयेषामप्यथ प्रातः स्थावरे	१५	१	११३	नगपगातोयतरङ्गलोलै	४	२०	३६
द्वाचत्वारिशता वर्षसहस्रः	१८	४०	१४३	नगोत्तुङ्गं समारुद्ध्य नागे	१५	२२	११५
द्वादशङ्गश्रुताधारो द्वाद	१५	१४९	१२५	नमश्रावितनामासौ बद्ध	१५	८०	१२०
द्वारवन्नी समान्नातौ मध्य	१८	५७	१४५	न च कथिद्विरोषोऽस्ति	२	१०३	१९
द्वाराप्रथितामलारुणमणि	१०	७९	८३	न च मुख्यादृते गौणक	१८	७७	१४६
द्वावप्यतुलसामधर्यौ द्वाव	१५	१०९	१२२	न च व्यापकता तस्य	२	८७	१७

सं	श्लो	पृ०	सं	श्लो	पृ०		
न च सखि सुसहस्रयापि	९	१३	७३	नरो विवद्येत सरागतां ग	११	२१	८५
न चात्मभूतयोरैक्यं	२	७३	१६	नव ऐवेयकादिस्थाः कल्पा	१८	५१	१४४
न चानुमानं तद्वाधां	२	१५	१८	नवतिरुद्यधिका तस्य सभा	१८	१४६	१५२
न चान्यदस्त्युपादानं	२	६९	१६	नवसंगमजन्मना हिया	१०	४४	८०
न चाप्यकर्तृता तस्य	२	८१	१७	न विवाधनं जनपदस्य सम	१७	५६	१३७
न चार्थापत्तिरप्यस्ति	२	१००	१८	नवोदयं प्रस्फुरितप्रतापं प्र	४	६९	४०
न चासिद्वमहेतुत्वं हेतोः	२	६४	१५	न समीरणः श्रवणमेदिपह	१७	५७	१३६
नचास्वविदितं ज्ञानं वै	२	५६	१४	न सहते करपातमयं नृपो	१३	१८	१०२
न चोपादानधर्मोऽपि	२	७०	१६	नहि कार्यविषयितः पुरो	१२	७०	९७
न जहाति पुमान्कृतज्ञता	१०	१३	७८	नागाः पदात्वृष्टभा	३	७	२३
न तथाप्यनुवर्तनामहं	१२	१०१	१९	नानापुष्पा समजनि ततः	१७	८५	१३९
न तस्य तावानुसंनिभम्य	५	७८	४७	नाप्यागमेन सर्वज्ञः	२	१०१	११
न तस्य वाधकं तावत्प्र	२	१४	१८	नामयन्त्रतुलदैवपौरुषानिस	७	६४	६२
न तादृशी स्वे विभवे न	११	५४	८७	नारकस्यायुपो शेयो वहा	१८	८९	१४७
नत्वाहं विरहभयाद्गणामि	१०	७१	८२	नावियोगः सुहृत्सङ्गो न	१५	१३६	१२४
न नवं वयो व्यग्रनवर्गहतं	५	९	४२	नास्ति तस्य मयि यन्मम	८	१४	६७
न निमित्तमिहोपदेशको	१२	४८	१५	निशेषमम्बुद्धरथीरगभीर	३	७७	३४
न पपात रणे तावद्वीर	१३	५७	१५	निस्पन्दं गजमिति संवि	११	९०	९९
न परं वन्धनं प्रेमणो न	१५	१४३	१२५	निकैर रुचां तिमिरहानि	१४	३९	१०८
न परीप्रहास्तमसहन्त धृति	१७	७७	१३८	निखिलानमितानलक्ष्मो	६	१०२	५६
न प्रातिकूल्यमत्यन्तं मनः	१५	३४	११६	निखिले विधिवद्विवेचिते	१२	९९	९९
न वभूव कस्यचिदकालमर	१७	५४	१३६	निष्ठृतो बाधकरान्प्रजानां	४	४१	३८
न भवान्किमवैति यदुला	१२	४१	९५	निजधार्मविवृद्धिकारिणी	१०	४०	८०
न भूरिदानोऽपि मदेन सं	१	४६	५	निजभर्तुद्वयसनदुःखचितं	५	६९	४६
नम इत्यपि त्वयि जिनेन्द्र	१७	२९	१३५	नजभुजयुगलैरुदस्य जाया	९	५७	७६
न मदीरुहाः परिहताः कुसु	१८	२२	१०७	निजमधुरावलासाशोभिता	९	४२	७५
नयनाभिराममकलङ्कतनुं	५	५१	४५	निजस्त्रृप्यविभ्रममनोरमया	५	३६	४४
नयप्रमाणांशुभिरुज्जवला	११	३७	८६	निजाधिकमाहितरणैकरसी	५	३२	४३
नयमार्गममुक्ततः स्वयं	१२	७१	९७	निजशौर्यवहि हुतशत्रुगणे	५	३०	४३
नयमिन्द्रलाभवकरो विभवो	५	४४	४४	निजेषुरचितस्फुरमण्डपो	१३	४३	११७
नयविकमयोर्नयो बली	१२	७३	९७	निजैः समस्तानभिमूर्यधा	१	४७	६
नयविकमशक्तिशोभितो	१२	४	९२	नितम्बवाप्यः खचराङ्गना	१४	८	१०६
नयशास्त्रनिदर्शितेन यः	१२	७६	९७	नितरां परिकोपितो मनो	६	६८	५३
न यावदद्यापि पवित्रपांसू	५	७६	४७	नितान्तश्वद्देन कटोरवृत्ति	१	४८	६
नयेन नृणां विभवेन नाकि	११	५२	८७	नित्यं व्यापकमाकाशमव	१८	७२	१४६
नरनाथं युवा यदा स दृष्टो	६	६१	५३	नत्यसंनिहितदेहदेवतादत्	७	१८	५८
नराधिप त्वां प्रियविप्रयुक्तं	५	८५	४७	नित्यस्यानुपकारित्वात्सम	२	७७	१६
नरेन्द्रविद्याधिगमाद्विशुद्ध	१	५१	६	निपतति कुचमण्डले रम	९	५०	७६

सं	श्लो	पृष्ठा	सं	श्लो	पृष्ठा		
निपातयन्ती तरले विलो	१	२७	३	नृपवधूजनयानवितानकैर	१३	३२	१०३
निपातितानां रणमूर्ध्यरीणा	४	५९	३९	नोदसिक्त स मदप्रवर्तिनी	७	२८	५९
निमज्जतो मे परिमूढवुद्देरे	५	८३	४७	पक्षमस्पन्दविनिर्मुक्ते वभ	१८	१३८	१५१
निमित्तभावेन मदस्य भूय	११	५१	८७	पञ्चमी च सहस्राणि वर्षा	१८	४१	१४३
निरन्तरनिपातीषुजालप्र	१५	५४	११८	पञ्चमी दुःषमा झेया षष्ठी	१८	३८	१४३
निरन्तरैर्यंत्रशुकाङ्कोमलैः	१	१३	२	पञ्चषानपि कृत्वाग्रे पत्री	२	२९	१२
निरवप्रहैनवनवैः परितः	५	१०	४२	पट्टहजेन पट्टध्वनिना मुहु	१३	३५	१०३
निरवधि प्रसूतैर्वसुधातले	१३	१२	१०१	पठितव्यमिहान्यथा स्थितं	१२	८३	१८
निरस्तव्युर्गरिपुः कृतज्ञो	४	१४	२६	पञ्चष्वीमिव समुपात्तपत्रपू	१६	३८	१२९
निरालोकं जगत्यस्मिन्	२	४१	१३	पतिरङ्गनया न्यषेधि यत्प	१०	४५	८०
निराश्रयाणां पततामधोग	११	४२	८६	पत्रं धनं धान्यमशेषरनान्यु	४	५७	३९
निर्मग्न विषयमुखाम्बुधाव	१६	२३	१२८	पथि वृष्टैः करिमूक्तितिवि	१३	२९	१०२
निवर्त्तितात्मा विषयेभ्यश्य	११	३०	८५	पथिषु हस्तिपक्षाहतडिण्डि	१३	१४	१०१
निवसन्कृतसत्कृतिः स त	६	५९	१३	पदवीमतीत्य तमसां तपता	५	६३	४६
निवारयन्तोऽपि दरीमुख	१४	६	१०६	पदातिपूर्वा विभवाश्वबान्ध	११	५६	८७
निवृत्य यावत्किल पृष्ठवर्ति	११	६	८३	पदानतानवज्ञाय सामन्ता	१५	१४७	१२५
निवेदितान्तःकरणस्य भूमु	११	५८	८७	पयसि समवतीर्य नाभिदम्बे	९	३३	७४
निशम्य तस्यागमनं स पा	११	३२	८५	परकृत्यविधौ समुद्यतः	१०	४	७७
निशम्य तस्यातुलपुण्यश	४	५३	३९	परंतपस्तडिङ्कं चित्राङ्गः	१५	११२	१२२
निशाकरांशुप्रकराच्छवारि	१	१४	२	परया प्रभुशक्तिसंपदा	१२	३	१२
निशागमेसौधिशिरोधिरोहि	१	२९	४	परवृद्धिनिवद्वस्तसरे विफ	१२	८५	९८
निशासु शीतांशुमणिस्थल	१	१५	२	परगुं वाहयामास कृत्वा स	१५	१२९	१२४
निषेव्यविवरो वरो विविध	१४	२०	१०७	परस्परस्तेहनिवद्वचेतसोः	१	५८	७
निष्काम्तैः शिखरचयान्नि	१४	४०	१०९	परस्परात्मसंघटप्रोच्छल	१५	६९	११९
निष्कामति प्रविशति प्रक	११	८२	५०	पराकमाकान्तमहीमुजो ज	१	५४	६
निस्वेदत्वादिभिस्तस्य सह	१८	१३३	१३०	परिचिते बहुशोऽव्ययनीश्व	१३	२६	१०२
निहतप्रमुखे ततोऽरिसैन्ये	६	१०७	५६	परिज्वलनमहाक्षीघं रथं	१५	२४	११५
निहत्य नूनं शमकङ्घधारया	११	२६	८५	परिणाममुखं शरीरिणां	१	७६	८
नीचोचितां समाकर्ष्य	१५	१०२	१२०	परिणामहिते समीहते पथि	१	७१	८
नीरन्दैर्विपुलफलैरकृष्टप	१६	५	१२७	परिणामिनि यामिनीमुखे	१०	४१	८०
नीलानने प्रसुतपाण्डिम	३	६४	३२	परिणाम्यति तां य एव ध	६	८४	५५
नीलोत्पलानि निजया	३	६७	३३	परितः परिचूर्णयनुपेता	६	३	४८
नीलोपलोहसितलोलमरी	१४	३४	१०८	परितः परिववृत्तमन्येऽप्ये	१५	२५	११५
नूनमिन्द्यति नो जेतुं	१५	१००	१२१	परितापविनाशनाय शश्या	६	६६	५३
नृत्यच्छिखण्डिनि मृदु	३	४३	२९	परिदेवनसंतापशोकाकन्द	१८	८५	१४७
नृपतिरेक एव कुलं	१३	१५	१०१	परिभवत्यरिनिर्जयनिर्गतो	१३	६	१०१
नृपतेर्मुकुलीकुर्वन्स करा	३	३८	१३	परिमितैर्गमनैः कुथवाहिनीं	१३	५३	१०४
नृपपराकमबीजविवप्सुभि	१३	१९	१०२	परिभ्रम्य दृढं स मत्प्रभुम्	१२	५	९२

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०		
परिरम्भभवो वधूवपुः परि	१०	५२	८१	पृथु दक्षिणतोऽस्ति तत्र र	६	७५	५४
परिरम्भभणि जीवितश्वरे	१०	५४	८५	पेनुरेल नद्यगायनादयो	७	३६	६०
परिवर्धयति स्वकौशलैः	१२	५९	९६	पैरैः समागल्य गृहीतरल	४	५२	३९
परिशून्यमना विचिन्तय	६	६२	५३	प्रकृतिस्फुटं ग्रहगणस्य ग	१७	४६	१३६
परिसुतानीन्दुमणिप्रताना	१४	९	१०६	प्रकृतीर्नयं स्तुतरत्वमत्तु	१७	८१	१३९
पराहतायसक्षुकमेचकं	१३	२२	१०२	प्रशुभ्य ध्यानस्थ मङ्गलैकहे	१०	६२	८१
परीतश्ट्रैः स्फुरदशु जालकै	१	२३	३	प्रलयातः प्रशमरतः प्रताप	१६	११	१२०
परवृं मम शृण्वतस्था	१२	६४	९७	प्रगमितमरविनद्लोचना	९	२१	७४
परोक्षादपि चंज्ञाना	२	६०	१५	प्रचलत्सुरासुरकरीटकिर	१७	७	१३३
पर्यन्तचर्यः कनकोञ्जलासु	१४	३	१०५	प्रजिवाय च दूतमुद्रिताख्यं	६	८३	५५
पर्यन्तजाततरुजालनिरुद्धय	८	५९	७१	प्रणदितकलकाश्चिन्तुरोत्थं	९	३	७२
पश्वोऽपि संनिधिमवाप्य	१७	३७	१३०	प्रणनाद भावनगृहेषु जल	१७	८	१३३
पश्वात्सुरोऽप्युभयतश्च गजा	११	८१	९१	प्रणमन्ति मदन्वयोद्भवं	१२	११	९२
पश्य प्रिये परभृतध्वनित	८	५२	७०	प्रणिनय नयान्वितं वचः	१२	८२	९८
पाणिभिर्गलिताक्षीघाक्षरणै	१५	५८	११८	प्रतिजन्तु यतो जीवः	२	५५	१४
पातालोदरमिव संवित सह	१६	१०	१२३	प्रतिनादितगवीर्णलरन्ध्रः	६	१५	४९
पादरक्षगम्भून परिवारित	१५	११९	१२३	प्रतिपत्तिभिर्धर्यपूर्विकाभिः	६	७८	५४
पादाक्षितयशिलीमुखाय	१६	२७	१२९	प्रतिबुद्धयानसुरमोहनं	५	५४	४९
पादी विरेजनुस्तस्य हमा	१८	१४३	१५१	प्रत्यग्रावकिततं सुरभी	१४	४९	११०
पितृत्वादिव व्यरहानलप्र	१०	६६	८२	प्रत्याहं द्विगुणोऽशावनी	७	७१	६२
पितृनिंदेशादध सुन्दरार्जी	४	१५	३६	प्रत्यूषोद्भवं हमविन्दुभिः	१०	६८	८२
पीताम्भसः श्रमलवानिव	१४	५४	१११	प्रत्येकपक्षे जीवानां भूत	२	६५	१५
पुंसां पुरोपचितपुष्यनिबद्ध	३	५९	३२	प्रथमं द्विपि साम बुद्धिमान	१२	७९	९८
पुर्यः कववितस्यास्य	१५	११	११४	प्रथमायां पृथिव्या ये ना	१८	३	१४१
पुरः पतितमालोक्य तं प्र	१५	७३	११९	प्रथितोऽय चन्द्रस्चिरिल	५	५३	४५
पुरनाथपुरः सरः कुमारः	६	५७	५२	प्रथितोऽयमारिजयाभिवा	६	४१	५१
पुरुषस्तपनीयवद्गुरुन् परे	१२	८८	९८	प्रध्वनद्वुगुरारावरोपित	१५	७०	११९
पुरुषेण जिगीषुणा सदा	१२	७२	९७	प्रपित्सु संपक्कलोपमानिव	११	१८	८४
पुरैव संसारपरम्पराया	४	३८	३७	प्रपूरयन्वान्यधनैरशेषं	४	१०	३५
पुलिनभूमिषु यत्र तटदुम	१३	५९	१०५	प्रपुच्छय द्रुतमात्मनस्तमप	१	८१	१
पुष्पमभुरुहनाम धुनाना	८	५	६६	प्रभजनः खंचरसुन्दरीणां	१४	१४	१०६
पूर्वकोटिप्रमाणं च तेषां	१८	३४	१४३	प्रभावतो लघ्यमहर्दिकस्य	१४	७	१०६
पूर्वे जन्मकृतपुष्यकर्मणः	७	१	५७	प्रभावनायां जिनवर्मनो	११	२६	८६
पूर्वे जन्मकृतपुष्यकर्मणा	७	७२	६३	प्रभुदोषवशं प्रमार्जितुं	१२	८०	९८
पूर्थक्त्वादिवितकर्नं शुक्ळ	१८	१२०	१४९	प्रयाणकालप्रभवैर्दृस्त	४	५०	३८
पृथिवीपतिपुरुषच्छयासा	६	४०	५१	प्रयाणतूर्थिनिर्घोषसंसिल	१५	२६	११५
पृथिव्यादिस्वरूपेण स्थूल	१८	७९	१४६	प्रयासमुच्चैः कटकेषु भूमि	१	४१	५
पृथुतुङ्गनिरन्तरैस्तरुणां	६	५	४८	प्रलयांहमदीधितेरिवोल्कां	६	५५	५२

सं	छो.	पृ०		सं	छो.	पृ०	
प्रलापिनीशो करुणाद्भावं	५	७४	४७	प्रासस्योत्तरदिशमेति तीव्र	१६	४६	१३०
प्रविकासिनि यश्यलीयत	१०	२४	७८	प्रासे प्रसूतिसमयेऽथ तिथौ	३	६९	३३
प्रविचिन्यमुदेतुमिच्छता	१२	४६	९५	प्राप्य चकधरराज्यसंपदां	७	३९	६०
प्रविचेष्टितमेवमेव चेदु	१२	१०३	१००	प्राप्याच्युतं सपदि कल्प	११	७३	८९
प्रवितीर्थं राज्यमवदात्	१७	७४	३८	प्रावेशिकानकनिनादविबो	७	८२	६३
प्रविधाय तत्र पटुवायनि	१७	७६	१३८	प्राससायकरथाङ्गमुद्धरं	७	२५	५९
प्रविधाय तत्र पुनरेव मुदि	१७	८२	१३५	प्रासादश्छङ्गसंलग्नोपल	२	१२६	२१
प्रविधाय ते समयमेकम	१७	२३	१३४	प्रासिधन्निति शशिप्रभान्वि	७	१७	५८
प्रविश भवनान्तरं क्षणच	७	९२	६५	प्रियचाद्गुषु कोविदोऽपरो	१०	५६	८१
प्रविसार्जितसर्वपादसेवागत	६	७९	५४	प्रियवादपरेषु विश्वसीत्कु	१२	५१	१६
प्रविहाय जिगीयुतामिमां	१०	२२	९३	प्रियसङ्गसमुत्सुकाङ्गनान	१०	२	७७
प्रविहाय मामशरणं सहसा	५	५८	४७	प्रीणिताहिनरदेवकुलानि	८	२४	६८
प्रवृत्तसंभाषणयोर्मिथस्तयो	११	४९	८७	प्रोद्धामद्विरदरद्रभेदनिर्य	१६	२६	१२९
प्रशमादिभिः संतुरोऽपि	१७	७८	१३४	प्रोद्धभूव नवमेघमेचकप्रा	८	१०	५८
प्रशशास पूज्यवचनस्य स	१७	५२	१३६	फलं स्वप्रावत्याः सकलमि	१६	६७	१३२
प्रसिद्धेनाविरुद्धेन मानेना	२	१४२	२२	फलितस्यसमूहनिरन्तरा	१३	५१	१०४
प्रसीद नस्तद्रवदात्मवीक्षया	११	५७	८७	फुलन्मलीकुमुससद्वामोद	१५	१६२	१२६
प्रसृतया बभुवीरकुण्डलप्र	१३	८	१०१	वकुला अपि दृष्टा तमणु	२	१४	११
प्रसृतालक्तुल्यलञ्छनयु	१०	१८	७८	वद्धाङ्गलीन्द्विडतमानशु	८	५८	३९
प्रस्तुतस्यानुमानस्य	२	१०७	१५	वद्धा हठं परिकरं विनिवा	११	८६	९१
प्रस्त्वेदफेनलवविच्छुरितांग	१४	५९	११०	वध्यते कथ्य कर्मभिः कथं	७	४३	६०
प्रहतं मरणेन जीवितं जर	१	६९	८	वन्दिभिः स्तूयमानस्तं ब	१५	१११	१२२
प्रहत्य च चिरं चश्चचारु	१५	९२	१२१	बन्ध एव प्रविष्टत्वादनुक्तिः	१८	३	१४०
प्रहादनं विद्यती शशिनः	३	६२	३२	वभुरौपवधयः समन्ततः शि	१०	३९	८०
प्रहादिनेति वचसा वदतां	११	७९	१०	वभूव भव्याम्बुजपद्मवन्धुः	प्रभ.	१	१५३
प्राकारः परितो यत्र	२	१३१	२१	वलगर्वित्यैव निष्कलं	१२	३६	९३
प्राकारपरिखावपैः परितः	२	१४१	२२	वलवानपि जायते रिपुः	१३	७४	९७
प्राकारशिखरासन्नैस्तार	२	१३०	२१	वलवानहमित्यहंकिया	१२	३५	९४
प्राकारोऽच्छस्कटिकघटि	१७	८९	१८०	वलवान्विधिरेव देहिनां	१०	६	७७
प्राकपूर्वां दिशमुपस्त्य धूत	१६	२५	१२८	वहुनागमनेकखिसेव्यं	६	९३	८९
प्रागतीव मनसा समुदाय	८	३५	६९	वहुप्रकारा यदि न स्युरङ्गि	११	६४	८८
प्रागपाप्वरुद्धिग्यवस्थि	७	६८	६२	वहुभिः परिवरितोऽखिलं	१२	४८	९५
प्रागेव प्रमुदितधीर्जिनावत्	१६	५५	१३१	वहुशः प्रणिपत्य बोधिता	१०	५२	८१
प्राणैरस्तास्तुभिः स्थास्तु	१५	६४	११९	वहुसत्त्वयुतौ स्थिराशया	१२	५०	९५
प्रातिहायैथं सोऽष्टाभिः	१८	१४५	१५१	वहारम्भादिसंभूतैः पापैः	१८	१५	१४१
प्राप वारवनिताप्रवर्तितै	७	३५	६०	विभीषणोल्काशतपातदुःस	११	६१	८८
प्राप्तिविद्वादुरुपरित्रमखिन्न	१४	४८	११०	विभेति पापान्न सतामसंम	११	१४	८४
प्राप्तमानवभवोऽपिकृच्छ्रुतः	७	४८	६१	विभ्रती काशसंकाशपक्ष	२	१३५	२१

सं०	लो०	पू०	सं०	लो०	पू०		
बिभ्रती मधुकरं कलिकालं	८	४	६६	भुवनातिशायिजिनरूपवि	१७	१८	१३४
बिग्राण्डेर्वद्वृष्टिपिच्छ	२	११५	२०	भूपानां वसनयुगादिसत्कृ	१६	५४	१३१
बिष्वितपुष्पगुच्छनिवितव्र	१४	२८	१०७	भूपाके विजितसमस्तदक्षि	१६	३९	१३०
बिसतन्तुनिर्मलतमैर्जनता	५	२४	४३	भूमर्तुः कुसुमशरानुकारि	१६	४३	१३०
बृहदलाखुकगौरववामनां	१३	४३	१०८	भूमर्तुर्दिशमभिदक्षिणां यि	१६	३३	१२९
ब्रूते नागस्ते त्रिलोकैकमु	१६	६३	१३१	भूरमैरववीराया रुष्टैः	१५	१०	११४
भक्तियोगोऽहदाचार्येष्व	१५	१५७	१२६	भेजे नितान्तमजलोऽपि	३	१०	२४
भमे चापे गुणे छिन्ने रि	१५	४८	११७	भेदाः पञ्च नव द्वौ च	१८	११	१४८
भङ्गः कुचेषु नारीणां	२	१३९	२२	भोगकर्मभुवो भेदान्मानुषा	१८	२८	१४२
भङ्गं गृहत्यथात्मीये सैन्ये	१५	६१	११८	भोगान्धिधरधनं धिधिध	१५	१४१	१२५
भजते गदवत्र विकियामु	१२	६५	१७	भोगैः स वाञ्छाकृतसंनि	४	१७	३६
भजते भयमभिरथेश्वन्यवे	६	२१	५०	भ्रमन्ति भुवनाभोगे	२	८	१०
भटाः कि ग्रपलायध्वं मा	१५	६२	११८	भ्रावृद्धन्ति पितृद्धन्ति	१५	१३९	१२४
भटानां भाविसङ्गामभव	१५	४१	११४	मकरमूल्कृतदूरसुच्छल	१३	५८	१०५
भयरोगशोकमरणानि भव	१७	३८	१३५	मजत्पुरंधिधमिलगल	२	१३७	२२
भयात्पलायमानस्यकामस्य	२	२०	११	मजत्सीमनितनीसार्थकुच	२	१२४	२०
भरक्षमक्षमाहमूलवद्ध	४	७१	४०	मणिकुण्डलाङ्गदकीरीटक	१७	२२	१३४
भरतैरावते वृद्धिहासिनी	१८	३५	१४३	मणिघण्टिकाः सदसि रेणु	१७	४	१३३
भवति प्रियसिष्टसाधकं	१२	४०	१५	मणिदीपकप्रकटनिरृतये	५	१४	४२
भवतीह विनापि हेतुना	१०	२३	७८	मणिप्रभाभिर्मणिकूटमद्रि	१४	१	१०५
भवतो ननु पुण्यमत्र हेतु	६	९४	५५	मणिभाजने समधिरोप्य	१३	७५	१३८
भवानपास्तव्यसनो निजेन	८	३४	३७	मणिसुद्रिकाकटकहारवस	१७	४९	१३६
भव्याभव्यप्रभेदेन द्विप्रका	१८	५	१४१	मतिमातनोति हरतेऽधमुप	१७	३४	१३५
भव्याभ्योजविवोधनोयत	प्र.प्र.	४	१५३	मत्वानुपशुविशिखानिह	१४	२७	१०७
भानुभेदवदि मनांगिह	३	१३	२४	मदगन्धिषु सप्तपर्णकेषु	६	९	४९
भारद्वाजः कुतोऽप्येत्य	१५	२८	११५	मदनरसमिवातिरिच्यमानं	९	४९	७६
भारेण स्तनकलशद्वयस्य	१६	२	१२७	मदभाजि परापमानता	१२	८७	९८
भास्करादिसगगोचरीभव	७	९	५७	मदमूढमतिर्हिताहितं	१२	१३	९३
भास्यानपि च यः सेव्य	२	१०	१०	मदान्वकान्तानयनान्तच	११	१५	८४
भीमं भासुरवासोभिः सु	१५	१६	११५	मदाभमम्भो विसृजद्विष्टल	१	२५	३
भीमेनापि हतः शक्त्या	१६	७२	११९	मदेन योगो द्विरदेषु केवलं	१	३२	४
भुक्तिक्रियायाः कर्तृत्वं	२	८२	१७	मरो मदोद्रताकारैर्दिकु	१५	३	११३
भुजगान्यारुडेन वहिमब्दैः	६	१०५	५६	मयाङ्गादिभिदाभिन्नं दश	१८	३१	१४३
भुवः शोभा भवयोगद्या	२	३९	१३	मधुराक्षरहरिणीं स वाणी	६	३६	५१
भुवः समुद्रतुरधिष्ठितात्म	१	५७	६	मधुविनिहितविभ्रमाभिरा	९	१	७२
भुवनभवनदापीभूतविम्बे	१५	७१	११३	मध्यमासु च चत्वारि द्वे	१८	३०	१४३
भुवनव्यापिनीं भव्यपुण्ड	२	३	१०	मध्येजलं प्रकटचब्बलपृष्ठ	१४	५३	११०
भुवनातिगेन यशसाकथितं	५	२७	४३	मध्योत्तमजघन्येन क्रमात्रे	१८	२९	१४२

सं	लो	पृष्ठा	सं	लो	पृष्ठा		
मध्वासवापानमनोङ्गानाः	१४	१६	१०६	मुषिता वदनश्रिया मम	६	६३	५३
मनःपर्ययिणामष्टौ सह	१८	१४९	१५२	मुहुः प्रणशा सुहुरेव दृष्टाः	४	२२	३६
मनस्त्रिभिर्नाथ भवान्भवा	१९	४०	८६	मुहूर्तावेदनीयस्य द्वादशै	१८	१०२	१४८
मनुष्यजन्मेदमवाप्यदुर्लभं	११	२४	८५	मूर्च्छन्दरीणां विवरेषु तस्य	४	५१	३९
मनो दधद्वादशसु प्रतिक्षणं	१३	७१	८८	मृगदृष्टिरपि अमप्रहीणा	६	८३	५४
मनोहरैः संहतकच्छवातै	४	७०	४०	मृगाराजविदारितेभक्तम्	६	६	४९
मञ्चेणव ततः शत्रोः श	१५	८६	१२०	मृत एव विलीन एव वा	१२	९३	९९
मन्ददीसिरसुखावहमाना	८	४०	६९	मोक्षसंधानवित्तेन गुण	२	५	१०
मन्दधूतबकुलोपवनेन	८	१२	६६	म्लेच्छखण्डप्रभेदेन पश्चाधा	१८	४२	१४३
मन्मनः सुतु भीमदनेन	८	४४	६९	यः श्रीवर्मनुपो बभूव विवु	प्र.प्र.	६	१५३
मम कः प्रतापमवजेतुमलं	५	२५	४३	यः कपायोदयातीवः परि	१८	८८	१४७
मम कर्तुमेष विषयेषु विर	१३	६६	१२७	यः प्रविश्य हृदये रजनीपु	८	२८	६८
ममेदमस्याहमिति प्रहेण	६	२५	३७	यतः स्ववेदनावात्या	२	७५	१६
मयि पश्यति माभिभूयतां	१०	५	७७	यत्काचेष्विव भृशमन्यपा	१३	३५	१२९
मलसङ्घवर्जितमितं पृथुतामु	५	४७	४५	यत्पादपांसुसंपर्कादलंकृत	२	९	१०
मलीमसं भृङ्गनिभेन लक्ष्म	१	२४	३	यत्प्रासादशिरोलग्नपद्म	२	१२८	२१
महतामतिदूरवर्तिनोऽप्य	१२	६	९२	यत्र वच्चिकुणगणो गतवा	३	८	२४
महागुणरप्यगुणैर्मदोऽज्ञतै	१	३३	५	यत्र प्रशान्तसकलव्यसने	३	५	२३
महाविभवसंपन्नं तत्रास्ति	२	१२५	२०	यत्रोर्वारुहनिच्यः परं वि	१६	९	१२७
महिमा निसर्गविनयेन यथा	८	२६	४३	यत्सलकीकिसलयं रुचये	१३	६२	११२
महीभृतस्तस्य सतां प्रणाय	११	५०	८७	यथाकालकृता काचिदुप	१८	१०९	१४९
महीषधीगंधगतप्रभावाच्चि	१४	१०	१०६	यथा पलाशास्त्रं शोभ	२	१३	११
माप्रहं सखि भजस्व स मा	८	१३	६७	यथा भवत्यभ्युदिते जनोऽ	४	३०	३७
मादवद्वितमदोऽसेकच्छन्न	१०	३७	११६	यथाभिलिपित वस्तु	२	१२९	२०
माधुर्यमिच्छुरतिशायि परि	८	५०	७१	यथा सम्यकपरिज्ञातं रुचि	१८	१२७	१५०
मानुषस्यावगन्तव्यः स्व	१८	९०	१८७	यथाहि पुष्पत्वेऽपि	२	९६	१८
मानोन्नता महाभोगा	२	१३२	२१	यदतीतमतीतमेव तत्सुख	१	५०	८
मानोन्मादव्यपनयचतुरा	१८	३०	१०८	यदधुः प्रियकोपधूपिते	१०	३२	७९
मार्गप्रभावनाज्ञानतपःप्रस्तु	१५	५९	१२६	यदभूत्सुगमुरवधूसमितेऽ	५	३३	४४
मालायुग्मं प्रान्तविभ्रान्त	१६	५५	१२१	यदसश्यशोकघनकालबल	५	५०	४६
मिथ्यासासादनविधौ मिथ्रा	१८	४४	१४४	यदि भाग्यवशेन वारणो	१२	२९	१४
मुकुटरक्षयेन परम्पर	१३	५	१०१	यदि वा कुतश्चिदपि कार	५	६१	४६
मुखमसद्विभ्रमविदित्वा	९	४०	७५	यदीदमागन्तुकदुःखकारणं	११	२५	८५
मुखमिदमरविन्दसुन्दरं नः	९	४७	७६	यदीयगाम्भीर्यगुणेन निर्म	१	५०	६
मुनिजननुतपादः प्रात्स	प्र.प्र.	३	१५३	यदीयमेणाङ्गमरीचिहारिणा	१	५५	६
मुनिना वक्तुमारेभे तस्मै	२	११३	११	यदुक्तं सूरिणा तेन त	२	१११	१९
मुनिभिः स्थितः सहस्रमेल	१८	८२	१३९	यद्रावि भूतमथवा मुनिना	३	५०	३०
मुनेस्तस्य प्रभावेण या	२	११	१०	यद्राज निजभासुरप्रभा	७	८	५७

सं	लो	पृ०	सं	लो	पृ०		
यमवनीश गमावसरे मदं	१३	१६	१०९	रजनीपतिना प्रतर्जितं कर	१०	३४	७०
यशसः सुखस्य विभवस्य	५	६५	४६	रजनीपतिविम्बदर्शनत्रिप्रिय	१०	३७	७०
यशोभिरेणाङ्ककलासमुज्ज्व	१	४०	५	रजनीमहश्च स विभज्य वि	१३	५८	१३७
यस्त्वावधिरकारि वसन्तः	८	३७	६९	रजनीषु यत्र गुरुहर्मर्थशि	५	१३	४२
यस्मात्केलिमसावुवासविद	११	९२	९१	रतिप्रदानप्रवणेन कुर्वता	१	५२	६
यस्मिन्निरन्तरारामविद्वामै	२	१२०	२०	रतिहृपसं गदभिभूतकरै	५	३८	४८
यस्य देवस्य गन्तव्यं स	२	२६	१२	रथस्थेन समुत्स्थे भग्ने	१५	७५	११९
यस्य प्रतापदहनेन विल	३	२	२३	रथिना युवराजेन सोऽनु	१५	२२	११३
यस्य स्फुरद्धिरनुरागक	३	३	२३	रन्धनद्वन्द्विविडादिमेदतो	७	२२	५९
या: प्रसूतविगलन्मधुरागा	८	१०	६६	रन्ध्रं प्राप्याधिवन्देण ततो	१५	७१	११०
या कर्मभुक्तिः श्रभादौ सा	१८	११०	१४९	रविणेव निजेन तेजसा	१२	२	९२
यातेन मुक्ता रविणेव साभू	४	६४	४०	रस्मि जालजटिलीकृताखि	७	२	५७
यात्येषा नृवर विभावरी वि	१०	६३	८१	रहितः सहजेन तेजसा	१२	९४	९५
या दुःखसाध्या चपला दु	४	२३	३६	रागादेवं क्षयात्कर्मप्रक्षयो	१८	१२९	१५०
यानि द्विपेन्द्रनिवहो निज	१४	५६	१११	राजलीला परित्यज्य	२	३५	१२
यान्तीभिरात्मनिलयाय	१४	४५	१०९	राजाविराजवसंतर्दृष्ट्य	१५	४६	१०९
यान्यदास्त वचनानि वद	८	१३	६७	रासमो न यथा शक्ती	२	९७	१८
यान्यानमुश्रतारातिरनि	१५	१२४	१२३	रिपुरोपाहणीभूतच्छवि	१५	९	११४
या मद्विधाः पुनरसंचित	३	३१	२७	रिपुमुन्दराविततवाध्यजलैः	५	३१	४३
यावत्पुनः स वलतेऽभिमु	११	८८	९१	सचिररक्तराजितविग्रहै	१३	४१	१०३
यावत्र तीर्थोपगमप्रवर्णी	४	३०	३७	हपनन्धस्सर्वशब्दवाः	१८	७८	१४६
या स्त्वानधर्मिणि पुरंत्रि	३	३२	२७	रैरोरा रैरैररी गोरो रोरु	१५	३९	११६
युक्तोऽन्यदा क्षितिपतिः	३	४२	२९	रोगादिजनितायाव वेदना	१८	११३	१४९
युज्यते व्यभिचारोऽपि	२	६७	१६	रोमाच्चर्चिततत् रभसेन	३	४५	२९
युद्धमार्गविदो योद्धुमार	१५	४१	११७	रौद्रं हिंसानृतस्तेयावप्य	१८	११८	१४९
युद्धमूर्मिं शवीभूतान्वन्धू	१५	१३२	१२४	लक्ष्मीवानिह भरते सरोज	१६	१	११२७
युवराण्मतमस्तु किं तु नः	१२	१०४	१००	लघु जिः सिमुणेत कानि	९	१०	७३
ये तत्र जङ्गिरेऽस्थाणां	१५	५०	११३	लद्धमौर्मगुणैर्मुवत	७	३३	५९
यैनैकोऽपि जितः श्लाध्यः	१५	५६	११८	ललितघनतमालका मनो	९	२	७२
येऽप्यजीवादयो भावा	२	८१	१८	ललिततलकमण्डनानि मु	१	६	७२
योगभेदादनन्ता ये प्रदेशाः	१८	१०८	१४८	ललितभ्रूः वेनव्युगं वदनं	५	६६	४६
योधाः शब्दक्षताः पेतु	१५	४३	११७	लाटीना काठनवृहत्पयोध	१६	४०	१३०
योधानामायुधच्छ्रवर्णविरेजे	१५	५१	११८	लावण्यं नृशमदयादगा	१६	१३	१२८
योऽपराधरचनासु खलेश	८	१५	६३	लावण्यसंवदमलामसि	३	१०	२५
योऽभवत्रियतमैः सह मान	८	९	६६	लीनषद्वद्दकुला तिलका	८	४७	७०
रक्ष तद्वपुरिदं नियमेन	८	३१	६९	लोकाकाशममव्यायं सं	१८	७०	१४६
रक्षायै प्रजया दत्तं पष्टांश	१५	१३७	१२४	लोकाग्रं प्राप्य तत्रासौ	१८	१३१	१५०
रजनी तमसान्त्यजातिना	१०	२८	७९	लोलत्वं नयनयुगे न चित्त	१६	१८	१२८

सं	श्लो	पृ०	सं	श्लो	पृ०		
वक्षः श्रियो भुजयुगं वर	३	९	२४	विकसत्कुमुदाकरं सरः	१०	२७	७९
वचनं क खलूपयुज्यते	१२	३१	१४	विकसिताम्बुरुहाणि सरोरु	१३	३९	१०३
वचनामृतैः सुखरसज्जमिदं	५	६०	४६	विकासवद्धिः शरदप्रपाण्डु	१	१७	२
वचोभिरिति तत्त्वार्थं	२	११०	१९	विगलत्तिमिरावगुण्ठनामुडु	१०	२२	७८
वज्रपांसुजलघर्यवारणं	७	४	५७	विचक्षुरलकान्विलासिनी	१	४८	७६
वणिक्यपथस्तूपितरत्नसंचयं	१	२१	३	विचरन्स कुट्टिममहीषु परि	१७	४७	१३६
वद देव कोऽयमिति सम्य	१७	६०	१३७	विचित्रदुःखा भवमृत्युसंत	११	६५	८८
वदन्तमेवं तमुवाच भूपतिः	११	५०	८७	विचित्ररक्षैः कटकैः स्वकी	१४	२	१०५
वदान्यतां तस्य विलोक्य	४	७	३५	विच्छिन्नकर्णसुखकृत्रिज	१४	६५	११२
वनकेलिरिति द्विपाधिपः	१२	१७	९३	विजातिभ्योऽपि भूतेभ्यो	२	६८	१६
वनजवनगताः करेण ली	०	५६	७६	विज्ञेयास्तीर्थकृत्रामो	१८	१२	१४७
वन्दिभ्यो ललितपदकमा	१०	७६	८३	विताताखिलक्षितिलाः पृ	५	४	४१
वन्येभगण्डकषणाहितदान	१४	६०	११२	विदधन्जितस्फटिकान्ति	१७	४४	१३६
वपुः कोपारुणं विश्रद्धत	१५	९५	१२१	विदधत्तिमिरं तिरोहितं क	१०	१९	७८
वपुरप्यतिमात्रमान्तर्	१	७३	८	विदधदखिलांस्तेजस्तीवा	३	७६	३४
वपुरादधत्प्रविजहच्च विवि	१७	७१	१३८	विदधाति मर्ति सुताविमो	६	९३	५५५
वपुर्धनं यौवनमायुरन्यद	११	१२	८४	विदधातु भुजंगसङ्गभाजो	६	६७	५३
वपुषा जयतामेरेन्द्रलक्ष्मी	६	५८	५३	विद्युतश्वश्वला यत्र ख्वभा	२	१२२	२०
वपुषि कनकभासि चम्प	९	२४	७४	विद्वते विद्विषां सैन्ये वि	१५	१३१	१२८
वयमप्यगमाम कौशलं	१२	५८	९६	विधाय मौलं बलमात्ममूले	४	४७	३८
वयोनुरूपेण विवर्धमानो	४	३१	२७	विधित्सुरेनं तदिद्वात्मवश्यं	५	३८	३८
वरुणायार्थिकाणां च	१८	१५०	१५२	विधिना द्रवरूपताम्बुधे	१२	८	९२
वर्तनालक्षणः कालः स स्व	१८	७४	१४६	विधिना परिणीय राजपुत्री	६	१०९	१६६
वर्षाणि द्वादशैवायुर्द्वान्दि	१८	२५	१४२	विधिभिर्विविधाकारैः सिंह	१६	१५०	१२५
वसन्तमनपेक्षयैव तस्या	२	१२	११	विधुतपङ्कहो मधुपायिना	१३	३८	१०३
वसुधामवत्यतुलधान्नि चतु	१७	५३	१३६	विध्यातेऽप्यनिलवशेन	१४	२६	१०७
वसुधां पयोनिधिपयोवसनां	५	३५	४४	विनयप्रशमैकभूषणं परम	१२	२६	९४
वस्तुतत्त्वमधिगन्तुमिच्छ	७	४४	६०	विनयैकरतिमहागुणः	१२	२८	९४
वस्तूपदीकृत्य विचित्ररूपं	४	६३	३९	विनिपातयता यद्यच्छया	१	६५	७
वक्षं गलत्रिगतनीवितया	७	८९	६५	विनिवृत्तनिजाहिकक्रियं	१०	१२	३८
वहन्सरापाण्डुकपोलमण्ड	१	५६	६	विनिवेद्यमिदं प्रयोजनं	१२	१०७	१००
वाञ्छद्विराश्रयविशेषमि	३	१२	२४	विनिवेद्य सम्यनिवहस्य कृ	१७	६७	१३७
वाञ्छनिवभूतीः परमप्रभा	४	३६	३७	विनीयमानो नपशासनान्न	११	७	८३
वात्येव यावत्त वपुः कुटीर	४	२९	३७	विपत्संपदि जागर्ति जरा	१५	१२५	१२४
वापीवनायतनसांधतडाग	२	१४३	२२	विपुलं विपुलाभिधां दधानं	६	४२	५१
वायुना विदधे किंवि	२	३३	१२	विपुलमतिभिर्वद्धामालैः कृ	१	८३	९
वारिकैमृदुजलच्छटोद्यतैः	७	३७	६०	विपुलाख्यमर्तियज्याभिधाने	६	८२	५४
वासराधिपतिस्तुङ्गप्रतोली	२	१२९	२१	विप्रयोगकृशदारहितेन	८	३८	६९

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
विबभावधिरोहदम्बरे विधु	१०	३०	७९	वीक्ष्य जातमुकुलं सहकारं	८	६	६६
विभान्ति यस्मिन्बहुधो	१	३४	४	वीक्ष्य जातरुडिवासमहानि	८	५०	७०
विभिन्दतो हार्दमनेकजन्म	११	४५	८६	वीक्ष्य तार्क्ष्यमिव च्छिन्न	१५	७७	१२०
विभूषितं थौवनरूपसंपदा	१	६२	७	वीतरागचरणौ समर्च्य स	७	२९	५९
विभूष्य तत्पूर्वविदेहमात्म	१	१२	२	वीराभिलाषात्सर्पन्ती	१५	७५	१२०
विभृतोऽसि ययाम्बुजाक्ष	६	२९	५०	वृक्षगुल्मलतिकासमुद्रवं	७	२१	५८
विभेदात्रकृतिस्थिलोरनु	१८	९७	१४८	वृक्षपङ्क्तिवुवतेरधरेण	८	३२	६८
विमलाकृतीरपरिदृष्टतला	५	५	४१	वृत्तिमद्रिकुलिशादिभेदन	७	७	५७
विमलाभिधानशिविका	१७	७३	१३८	वृद्धानुमत्या सकलं स्वका	४	४०	३८
वियतः पतद्विरतिहृष्टहृदय	१७	३	१३२	वैश्यागणाः परिचितानुप	१४	४७	११०
विरक्तमित्यजीवस्य रूप	१८	८१	१४६	वैमानिका द्विधा प्रोक्ताः	१८	५०	१४४
विरचयसि यमादरेण हारं	९	७	७२	व्यातिरेकेऽपि नित्यत्वं	२	८५	१७
विरहश्चसितोष्णनीरसाधर	१०	५१	८१	व्यहर्यत्र यत्रासौ तत्र	१०	१३४	१५१
विरहे तनुतामतीव ये	१०	४२	८०	व्यानशेऽथ तदादेशात्पु	२	२८	१२
विरोधः पञ्चरेष्वेव न	२	१४०	२२	व्यासक्तस्तदधरपल्लवे स रा	१६	२२	१२८
विलुप्तशोभानि विलोचनो	१	३६	४	व्युत्थानं सचिवमुखान्निश	१६	२४	१२८
विलोक्य तं शारदमेष्वव	११	९	८४	व्योम्ना यातः पञ्चिणोऽत्र	१४	३२	१०८
विवादविषयापन्नं ततर	२	१०८	१९	व्रजति मम जलक्रिया स	९	४६	७५
विविभभङ्गतरङ्गशिरः स्थितै	१३	५४	१०४	व्रजत्सहैवोन्नतिमुज्ज्वला	४	२	३५
विविधासु धन्यजनहर्म्य	५	१५	४२	व्रज योग्यगृहासनादिकं	१२	५६	९६
विविधासु योनिषु वपूर्णपि	१७	७०	१३८	व्रतेष्वहिंसाप्रभृतिष्वति	१५	१५३	१२५
विवृणोति मनोगतामयं	१२	९	९२	शार्ङ्गं शक्तिव्रायाकान्त	१५	१२८	१२४
विवेकिनो जन्मविपत्तिर्भा	११	२९	८५	शक्तिभिस्तिसुभिरन्वितो	७	६९	६२
विशङ्कमानोऽकुशलं तनूजे	५	८९	८८	शक्तातीक्ष्ठतुमधर्मरक्तप्रता	१०	७६	८२
विशदामसमुज्जितान्वया	१२	१००	९९	शठता भवतोऽकुशक्रिया	१२	१६	९३
विशालशालोपवनोपशोभि	१	३१	४	शतानं पञ्च चापानां कर्म	१८	३२	१४३
विश्रान्त्यर्थं समनुसरता प्र	९	५५	७६	शत्रुदुर्विषहशक्तिभीषण	७	१२	५८
विषयान्तरसंचारो न च	२	५७	१७	शर्नविद्वास्यन्ति गतश्चिर्यं	११	१७	८४
विषये खलु सान्नियोजितः	१२	८६	९८	शबराहतपुण्डरीक्यूथै	६	८	४९
विषये गुणवृद्धिवर्जिते	१०	७	७७	शब्दादधसुन्दरं तेन रचितं	म.प्र.	५	१५३
विषयेषु शत्रुसद्वशेषु	१७	६९	१३८	शवितस्य हरेः प्रबोधनामि	२२	३७	९४
विषवाहशिखामिवेषुमालां	६	५४	५२	शरपञ्चरसंछत्रसमस्तगग	१५	६६	११९
विसंवादनमत्यन्तयोग	१८	९१	१४७	शरीरेन्द्रियरूपेणप्राणापाना	१८	८०	१४६
विसरन्विसतन्तुनिर्मलो	१०	१७	७८	शशाङ्कान्ताशममयोर्ध्वभू	१	२८	४
विस्खान शिवा तस्य वा	१५	२७	११५	शशकराङ्गरानमेलगून्वाह	१३	४६	१०४
विस्तीर्णन्रतशिखरावली	१६	७	१२७	शशिलाञ्छनेऽस्तामत	५	३९	४४
विरहुमत्रावसरे समागतं	११	३१	८५	शब्दप्रहारेणुरभिः सुमुदा	१५	४५	११७
विहाय ये निर्वातमव्यपायां	४	२४	३६	शान्तताक्षणकषायौ च स	१८	४६	१४४

सं	श्लो	पृष्ठा	सं	श्लो	पृष्ठा		
शान्ते जयजयेत्युच्चैर्भव्य	२	४०	१३	श्रुते च द्वादशाङ्गादिबहुभेदे	१५	१५८	१२६
शिक्षकाणामुभे लक्षे चतु	१८	१४७	१५२	श्रुत्वा घनध्वाननिभं नट	१४	१७	१०६
शिखरमणिशिलानां शा	१४	३७	१०८	श्रुत्वा तं सकलत्रमुद्गुतरि	६	१११	५७
शिखराणि यत्र परिधेः प	५	१८	४२	श्रुत्वेति तद्वचनमेवमुवाच	३	५१	३०
शिखावलीलीढघनाधनाध्व	१	१९	३	श्रेयस्तनोति परिवर्धयते	३	४९	३०
शिखिगलाकृतिनारशना	१३	७	१०१	श्वसितैरहिमैनितान्तदीर्घे	६	६४	५३
शिरःसमभ्यर्च्यमपीश ल	११	६३	८८	षद्खण्डमण्डितमखण्डबल	७	८०	६३
शिरसा न निजेन तेऽस्ति	६	५१	५२	षडमी रिपवः शरीरजा	१२	१४	९३
शिलातले यस्य घनायमाने	१४	११	१०६	षण्मासप्रसितं प्रोक्तं चतु	१८	२६	१४२
शिलीमुखक्षये प्रासैः कुन्तैः	१५	१०८	१२२	संवत्सरसहस्राणि द्वाविं	१८	२३	१४२
शिलीमुखशतैश्छन्नास्तयो	१५	१२१	१२३	संलिष्टामथ तस्य भूधरप	१८	१५४	१५२
शिलीमुखेरजयोऽयं धनु	१५	१२५	१२३	संसर्पेत्तरगतकर्कटां समी	१३	६२	१०५
शिवहेतुरुदाहता क्षमा	१२	८९	९८	संसारव्याधिविध्वंसे भाव्य	१८	१२५	१५०
शिशिरांशुकराभिमर्शना	१०	३६	७९	संस्पृश्य पूर्वं परितः करेण	४	६७	४०
शीतदग्धनलिनीसमदेहां	८	२७	६८	संहृतिं नवनवाङ्गुलीनां	८	३	६६
शीतला इति विभाव्य ज	८	४९	७०	स कदाचनाथ युवराजयुतः	५	५२	४५
शीतलो वनभुवामनिलो	८	७	६६	स कलं प्रविगाह्यतां चैरं	१२	१०५	१००
शीलक्षमाविनयरूपगुणे	३	१६	२५	स कललोकमनोरममुल्स	१३	२	१००
शुचिसङ्गाद्विकासो मे	२	२१	११	स कलावबोधमकलङ्गमनु	१७	२५	१३४
शुद्धकुन्नदलरोचिषां गवा	७	७५	६३	स कलोऽप्यपेक्ष्य किमपीश	१७	३५	१३५
शुभः पुष्पस्य पापस्य	१८	८३	१४७	स कषायायत्या जन्तोः कर्म	१८	९६	१४८
शुभ्रं नभोऽभवदभीषुम	३	७०	३३	स कुमारयोग्यजलकेलिंग	१७	५०	१३६
शुशुभे करात्करतलाने स	१७	४८	१३६	स कृतीं कृतार्थमपि तस्य	१७	३२	१३५
शुशुब्बानिति स बन्धमोक्ष	७	५४	६१	स कृद्वयुधतया कृतेऽपराधे	९	११	७२
शङ्कारद्विगुणीभूतैरमाति	१५	८८	११४	स कुद्रेन सुभीमनं स्फुर	१५	७४	११९
शैलानिलः शिथिलकम्पि	१४	५०	११०	स खातकायाः पयसो वि	४	७३	४०
शैलेन्द्राभं शुभ्रमैन्द्रं गजे	१६	५८	१३१	स ख्याया मुखादिति निशम्य	३	३६	२८
शौर्यं नातिशयि समुज्जितं	१६	१८	१२८	स घातिक्षयज्ञेरभिरपरे	१८	१४०	१५१
श्रवणतटवलम्ब्व संविधते	९	८	७३	संकुलं नरनभक्ष्यामरै	७	७९	६३
श्रावकाणां च लक्षणि त्री	१८	१५५	१५२	संक्षेपतोगिरमिमामभि	३	५८	३२
श्रियं क्रियाद्यस्य सुरागमे	१	१	१	संगतं त्रयमिदं प्रजायते	७	५१	६१
श्रीकान्त्या सरसिजाकर	३	१४	२५	संगीतध्वनिमुखर्विराजमा	१६	६	१२७
श्रीकान्त्याय समर्थ्ये राज्य	४	७८	४१	स चक्राणि विचक्षेप क्षे	१५	१२७	१२३
श्रीवर्मराजोऽपि पितृनिंयो	४	४६	३८	स चतुर्विधोऽपि तृप्तसद्म	१७	१०	१३३
श्रीहीश्वरादिभिः खान्वपु	१६	७०	१३८	स चिवैरधुना भवद्विधैः	१२	२७	९४
श्रुतवानन्ति तद्विरं गरीयः	६	७०	५३	स च्छाया विपुलमहातरोलं	१६	१७	१२८
श्रुतशुद्धधीरधरितेन्द्रपदं	८	५०	४५	स जातीयं शुपादानं दृष्टं	२	६६	१५
श्रुतान्वितस्यान्वशरीरभा	५	८६	४८	स जीकृतं महामात्रैरोपि	१५	२१	११५

संख्या	श्लोक	पृष्ठा	संख्या	श्लोक	पृष्ठा		
संछिन्नाखिलकुभो धना	१६	२८	१२९	समवगाढवतां वनदन्तिनां	१३	५५	१०४
सतडिदाभरणा: प्रवितन्व	१३	१३	१०१	समस्तमेवंविधमेव पुंसाम	४	१९	३६
स ततः प्रभृति प्रतीततेजा	६	७२	५४	समागमो निर्व्यमनस्य रा	४	३७	३७
सततप्रसूतैरपोढशीताः	६	१०	४९	समाचरन्यः शिशुभावदुर्ल	१	६०	७
स ततो हतहेतिरुपकोपार्ध	६	१०६	५६	समाधिस्तपसो विन्ने कुत	१५	१५६	१२६
स तदीयवचःप्रवृद्धमन्यु	६	५३	५२	समायातं समालोक्य पितुः	१५	११	१२१
स तयोर्युणाभरणभूषितयो	५	४०	४४	समुच्छलत्तस्य तुरंगमोत्थं	४	४८	३८
सति निजकरजारुणांशुभि	९	२०	७३	समुज्जवलाभिः कनकादि	१	१८	३
सति मानसेऽप्यकलुषाभ्म	५	१९	४२	समुद्रतैर्प्रावत्त्वे पतित्वा	१४	१३	१०६
सत्कृत्य स खक्षीयस्तं	२	२५	१२	समुद्रतान्पापिरपून्हनिष्य	११	२७	८५
सदकारणवत्त्वेन सिद्धा	२	६३	१५	समुपार्जितपूर्वपुष्यलेशाद	६	३५	५१
सदायमस्तप्रतिपक्षभूतया	१	१६	२	समुलसद्दिः शरदप्रपाण्डु	१	३०	४
सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयोः	१८	५४	१४४	संपश्यता कुमुमवासितदि	१४	४२	१०९
सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयो	१८	६२	१४५	संपूर्णशारदनिशाकरकान्त	३	४	२३
स न प्रेदेशोऽस्ति न यो	१	३५	४	संप्राप्तस्तटभुवि पूर्ववारिरा	१६	२९	१२९
स निरस्तमनोरथस्तदानी	६	४७	५२	संप्राप्तस्तटभुवि पूर्ववारिरा	१६	४४	१३०
संततोत्सवनिविष्टचेतसां	७	३४	६०	संभावयामि तदहं तमनङ्ग	८	५३	७०
संतापप्रसरसुषुप्तः समाधिता	१६	४	१२७	संभावितैकनयना एचिरा	७	८८	६४
संतापमूलसुहृदं विरहं	३	२३	२६	संभूयाभिमुखीभूतं बलिन	१५	९६	१२१
सन्त्येव केवलदशोऽवधि	३	४०	२९	संध्रमं मा वृथा कृद्धं	१५	६३	११९
संदर्शनादेव तदा महोर्ज्ञेत्स	७	७५	४७	सम्यगदर्शनसंशुद्धिः शङ्का	१५	१५२	१२५
संनयै सैन्यैः सह शौर्यशौ	४	५६	३९	स यत्र दोषः परमेव वेदि	१	३८	५
संनिषेद्य सततं कमलि	८	४८	७०	सरभसैर्नरनाथविनिर्गमे	१३	३३	१०३
संन्यस्य सङ्गमस्तिलं नि	१५	१६१	१२६	सरलनवमृणालनालबाहुश्च	९	३१	७४
सपदि प्रविधीयतां तदत्र	६	६९	५३	सरसिजरजसारणेसपत्न्याः	९	४१	७५
स पातु यस्य स्फटिकोप	१	२	१	सरागसंयमोदानं शौचं	१८	८६	१४७
सपौरः सञ्चुहर्दग्नः सकल	२	३०	१२	स रोषाद्विगुणोत्साहो द	१५	८१	१२१
सप्तिर्मोहनीयस्य विशति	१८	१०१	१४८	सर्पत्कुचद्वयविपाण्डुरता	३	६५	३३
सप्तधा पृथिवीभेदान्ना	१८	६	१४१	सर्वज्ञं कनकमर्यः समर्च्य	३	७५	३४
सप्तीनां रुचिरनवातपषुता	१०	७५	८२	सर्वज्ञत्वं न चासिद्धं कस्य	२	९३	१८
सप्रमादहृदयः कथाययुग्यो	७	४५	६०	सर्वभाषातिमिका तस्य सर्वं	१८	१४१	१५१
सप्रसादसविकासतारकं	७	३२	५९	सर्वभाषास्वाभावेन ध्वनि	१८	१	१४०
स प्रहाय शमसक्तमानसः	७	५५	६१	सर्वविद्येशितुस्तस्य यथा	१८	१३९	१५१
सप्रद्वारं तमादाय सारथि	१५	९३	१२१	सर्वेषामपि तमसां स्थितः	१६	२०	१२८
स बहुपत्योऽपि विशाम	१	६३	७	स संपदामायतनं जयश्री	४	१३	३६
समधिकनवयौवनोदयश्री	४	७५	४०	ससुतः समुपेत्य तत्सभां	१२	५४	९६
समधिगम्य समस्तसमीहि	१३	४४	१०४	स स्तम्भं जयककुदं निषू	१६	३२	१२९
समभूत्सुखिचक्रवाक्यो	१०	३१	७९	सह वलभया पर्ति प्रजा	६	६०	५३

सं	श्लो	पृष्ठा	सं	श्लो	पृष्ठा		
सह शशिसमकान्त्या शील	४	७६	४०	सुवर्णैरभिनिर्वता दत्त	२	७	१०
सहस्रप्रहताधरांशुकः	१०	४७	८०	सुविचार्य करोति बुद्धिमा	१२	१०२	९९
सहस्रे समुद्धिय सुखुवे	१५	२९	११६	सुषमोपपदा प्रोक्ता सुषमा	१८	३७	१४३
सहस्रे मानसुकर्षण्डोज	१८	२०	१४२	सुहृदर्थपरैर्महात्मभिन्ने	१०	३८	८०
सागरोपमकोटीनां चतुष्पः	१८	३९	१४३	सेनापाति समादिश्य सेना	२	३४	१२
सागरोपमकोटीनां दश	१८	३६	१३३	सेनापातेरिति वचो ललितै	१४	४१	१०९
सागरधर्ममिनिरता प्रतिपथ	३	५५	३१	सेना सेना यती बद्धराजि	१५	२०	११५
सा च प्रणश्यति न तावद	३	५८	३१	सैन्यध्वंजैरप्रतिकूलवात्	४	४५	३८
साधयन्विविधरत्नमण्डितां	७	७०	६२	सैन्यनाथ्यनिधिरत्नभोजना	७	७७	६३
सान्यां विलोक्य नवयौवन	३	५४	३१	सोऽधिगम्य वसुधाविशेष	७	७८	६३
सामन्तोपचित्तचमूपयुक्त	१६	३६	१२९	सोपधानशयनासनादिय	७	२६	५९
सा हीवशादथ गिरा किम	३	२७	२७	सोऽप्यात्मनः परिसमाप्य	३	४६	३०
सिंहविष्टरनिविष्टमच्युतं	७	४१	६०	सौधोत्सङ्गे तुक्षपत्यङ्गुसात्	१६	५७	१३१
सिक्तास्थलोज्जवलबहूज्ञ	५	८	४२	सांभारयं क्विदितरत्र रु	१६	११	१२८
सितकुसुमचयैश्व्र्युतैः कव	९	५१	७६	सुति विधायेति मुनंर्मनो	११	४८	८७
सिद्धरत्नमवगम्य संमुखी	७	६३	६२	सुतिशक्तिरक्ति न ममेश	१३	२६	१३४
सिन्दूरयुतिरिव पूर्वदिक्षू	१०	६४	८२	स्थावराः कायभेदेन पञ्च	१८	१८	१४२
सिन्धुतोयतरणादिषु किया	७	५	५७	स्थितं द्वादशभिर्मैर्निर्जरा	१८	१११	१४९
सुखदुःखादिपर्याया जीवा	२	७६	१६	स्थितोऽथ हम्ये स नुपः क	४	१०	३६
सुखमायतिदुःखमक्षजं	१	७८	८	स्पर्शनं रसनं ग्राणं चक्षुः	१८	२२	१४२
सुखमाश्रिताय जिननाथ	१७	३१	१३५	स्फुटमिह कमनीयमन्यथा	५	८५	७४
सुखमिष्टसमागमे यथा	१	७८	८	स्फुरदोष्टतः करालवक्तो	६	१४	४९
सुगतिगमिनि भावितमान	१३	५०	१०४	स्मरपरवशबुद्धिरसपृष्ठप्रग	९	१६	७३
सुगन्धिकुसुमामोदैः	२	११६	२०	स्मृता लान्तवकापिष्ठक	१८	६३	१४५
सुगन्धिनिःश्वासमरुन्मनोह	१	२६	३	स्यन्दमानमदनिर्जरथलच्च	७	११	५८
सुतशोकशङ्कुपरिविद्धमनाः	५	७१	४६	स्यादप्रमत्तविरतस्ततोऽप्य	१८	४५	१४४
सुदुष्करं यन्मनुते गणाधि	१	९	२	स्यादभिन्नस्तो जीवः	२	७९	१७
सुभगाङ्गतिसील्कृतं कल	१०	६०	८१	स्वकराङ्गुलीर्निजमुखेन वि	१७	४३	१३६
सुरपङ्गिमाशु विरचय्य कृ	१७	२०	१३४	स्वनिन्दान्यप्रशंसादिस्त्रै	१८	९३	१४७
सुरपङ्गिरानुपतिगेहमरु	१७	९	१३२	स्वप्रानेतान्बुरिकल्याणहेत्	१६	६२	१२१
सुरपूज्य यः सततमेव वह	१७	३३	१३५	स्वभावजैः क्षान्तिदयाद	११	४३	८६
सुरपेटकैः पट नटद्विरति	१७	१७	१३४	स्वयमेतदुदाहतं मया	१२	५२	९६
सुरबृहिते जयजयेति भुव	१७	१३	१३३	स्वयमेव किल प्रहेष्यसि	१२	१८	१३
सुरयुवतिजनस सानुभाजो	१४	२२	१०७	स्वयमेव न वेति किं प्रभुः	१२	९६	९९
सुरयोषितो विविधधूपब	१७	१५	१२३	स्वयमेव भवद्विराहित	१२	६३	९६
सुरशृन्दवन्य करुणार्द श	१७	६२	१३७	स्वयमेक्ष यतो नदीरया	१२	४९	९५
सुरसुन्दरीसमशरीरलताः	५	२१	४३	स्वर्गादेता देवि देवालयेन	१६	६६	१३२
सुललितगमनो न राजहंसः	१	४	७२	स्वस्माद्विर्भवनतः प्रकटं	३	७२	३४

स०	लो०	पृ०		स०	लो०	पृ०	
खस्कृत्यकरणोद्यताशयं	७	६०	६२	हितं विसंवादविवर्जितस्थि	१	५	१
खहितं खधिर्यव बुध्यते	१२	४३	९५	हितमिति वचनानि मन्त्रि	१२	१११	१००
खाद्यायानस(श)नादीनां	१८	११६	१४९	हितमिच्छसि चेदकैतवां	१२	२४	९३
खाद्यायो व्याश्चित्यानं	१८	११३	१४९	हितमेव न वेति कक्षन्	१	७५	८
खामिप्रसादमासीयो मुख	१५	४२	११७	हिमदग्धसरोरुपमाङ्गथा	६	६३	५३
खामिसंमानयोग्यं यद्य	१५	४४	११७	हिमरद्विकरापसारिते ति	१०	३३	७९
खैरेव दुर्नयैः पापाः पन्थ	१५	१०५	१२२	हत्वापि द्रविणमसावभोग	१६	४९	१३०
हठकारिण यावदङ्गनाः	१०	४३	८०	हदयहद्रयसो विमलाम्बरा:	१३	४०	१०३
हतदक्षप्रसरा निरन्तरस्त	१०	४६	८०	हदयाभिमतं वरं वृणीष्वे	६	३०	५०
हन्ता यथाहमस्यात्र पर	१५	१४०	१२४	हदये हरिणीदशां प्रिय	१०	४९	८०
हरयोऽभिषेकमुपगम्य वि	१७	३६	१३५	हषिततनुरुद्धाविरेण भीरु	९	२८	७४
हरिपीठमास्थितवतोऽथ	१७	५१	१३६	हृष्टदङ्गतया सद्यः स्फुट	१५	५	११४
हरिवष्टस्थितमशेषजन	१७	२७	१३४	हतुश्चानुपलम्भादिरसिद्धो	२	७२	१६
हस्तेन सुन्दरि मुहुर्विनि	८	५८	७१	हषासक्तहये गरजद्वजे प्रध्व	१५	३८	११६
हा कथं वचितः पापः पा	१५	१४२	१२५	हीतो विहाय मम लोचन	८	५४	७०
हासानिव विमुक्षन्तः	२	१५	११				



संस्कृतनूतनपुस्तकानि ।

श्रीमद्भगवद्गीता ।

(व्याख्याष्टक ८ मणिता ।)

१ शांकरभाष्येण २ आनन्दगिरिव्याख्यायुजा सहिता ३ नील-
कण्ठी ४ मधुमूदनी ५ भाष्योत्कर्पदीपिका ६ श्रीधरी
७ अभिनवगुप्तपादाचार्यव्याख्यायुता तथा ८ गृदार्थ-
तत्वालोकाख्येन मधुमूदनीव्याख्याविवरणेन

श्रीधर्मदत्तशर्म(प्रसिद्धबच्चाशर्म)मैथिल-
प्रणीतेन सहिता च ।

मूल्यं ८ रु. मा. व्य. १ रु.

पातञ्जलमहाभाष्यम् ।

(नवाहिकं प्रथमं खण्डम् ।)

कैयटप्रणीतप्रदीपेन नागेशकृतोद्घोतेन पायगुण्डेकृत-
छायया च परिवृत्तम् ।

मू. ४ रु. मा. व्य. ०।

(विधिशेषरूपं द्वितीयं खण्डम् ।)

प्रथमाध्यायद्वितीयपादादिद्वितीयाध्यायान्तम् ।

कैयटप्रणीतप्रदीपेन नागेशकृतोद्घोतेन च परिवृत्तम् । इदमपि
नवाहिकवत् सुविभक्तमुद्रणपरिपाल्यैव पूर्वपक्षि-सिद्धान्त्येकदेशि-सि-
द्धान्त्युक्तिभिस्तदन्तर्गतैरवान्तरविषयैश्च संविभज्य संयोज्य च यथाखं
शिरोलेख्ये-(हेडिङ्ग)न संविभक्तविषयसूचकेन विभूष्य च कृतसंविभा-
गप्रदीपोद्घोतयोरधस्ताहिष्पणसंनिवेशनेन मुद्रितम् । येनास्यानतिशि-
क्षिता अपि रहस्यमवगच्छेयुः । मू. ४॥. रु. मा. व्य. ०॥

भगवद्गीता ।

शंकरानन्दीव्याख्यासहिता ।

इयं व्याख्या परमहंसश्रीमच्छंकरानन्दस्वामिप्रणीता सुविस्तृता गीता-हृद्यार्थबोतिन्यस्तीति सुप्रसिद्धमेव । अस्या मूल्यमेतावत्पर्यन्तं ५ रु. आसीत्, संप्रति तु ग्राहकसौकर्याधुनिकरीत्या पदवाक्यच्छेदपरसवर्णादि विधाय यथा शीघ्रमर्थावगमः स्यादिति व्यवस्थया परिशोध्य पुस्तकं (बुकसाईज) तथा सुन्दरायसाक्षरैरुत्तमपत्रेष्वानङ्कय सुदृढपुट-बद्धस्याप्यस्य रूप्यकद्वयमात्रमेव मूल्यं स्थापितमस्ति. मू. २ रु. ट. ०

भगवद्गीता ।

(श्रीधरीव्याख्यासहिता)

इयं व्याख्यातीव सुलभा नातिविस्तृतापि गीतापदपदार्थबोधने-अत्यन्तं सहायकारिष्यस्तीत्यस्याः सर्वेषां सौलभ्येन लाभार्थमस्माभिर्मुद्रिता. मू. ०॥० ट. ८=

अष्टाविंशत्युपनिषदः ।

(गुटका, उपनिषदः २८) अस्मिन् ईश, केन, कठ, प्रथ, मुण्डक, माण्डूक्य, तैत्तिरीय ऐतरेय, छान्दोग्य, वृहदारण्यक, श्वेताश्वतर, कैवल्य, जाबाल, गर्भ, नारायणाथर्व, नारायण, वृहज्जाबाल, कौपीतकी, सूर्य, कृष्ण, हयग्रीव, दत्तत्रेय, रुद्राक्ष, महावाक्य, कलिसंतरण, जाबालि, बहूच, मुक्ति इत्येता उपनिषदः सन्ति. मू. ०॥० ट. ८=

शिवगीता ।

लक्ष्मीनरहरिस्तुकृतया बालानन्दनीटीक्या, शंकराचार्य-कृतकालभैरवाष्टकेन च सहिता. मू. १ ट. ८=

तुकाराम जावजी,
निर्णयसागरमुद्रणालयाध्यक्षः.

